

วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์

Journal of MCU Humanities Review

ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2560 Vol.3 No.1 January-June 2017 ISSN: 2586-9817

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ จำนวน 500 เล่ม

ฉบับที่ 1 : มกราคม – มิถุนายน 2560

ฉบับที่ 2 : กรกฎาคม – ธันวาคม 2560

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และบุคคลทั่วไปได้เผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาศาสตร์ จิตวิทยา พุทธจิตวิทยา ชีวิตและความตาย จิตวิทยาการแนะแนวและพระพุทธศาสนา

ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต,ศ.ดร. อธิการบดี || พระราชวรเมธี, ดร. รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
พระราชปริยัติกิจวิ,ศ.ดร. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ || พระสุวรรณเมธากรณ์ รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและ
พัฒนา || พระราชวรมนู, ดร. รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต || พระโสภณวชิราภรณ์ รองอธิการบดีฝ่าย
ต่างประเทศ || พระเมธีธรรมาจารย์ รองอธิการบดีฝ่ายประชาสัมพันธ์และเผยแผ่ || พระครูสังฆรักษ์เอกภัทร
อภิณฺโฑ, ผศ.ดร. คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ || พระครูกลียาณสิทธิวัฒน์, ผศ. อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา
พระมหาสุริยา วรเมธี, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย

บรรณาธิการ || ผศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง

ผู้ช่วยบรรณาธิการ || ดร.สุวัฒน์ รักขันโท, ดร.วิชชุดา ลูติโชติวัฒนา

กองบรรณาธิการ ||

กองบรรณาธิการภายใน

พระมหาเพื่อน กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.
พระครูพิพิธปริยัติกิจ, ดร.
ผศ.ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล
ดร.พุทธชาติ แผนสมบุญ
รศ.ดร.เมธาวี อุดมธรรมมานุภาพ
ผศ.เกรียงศักดิ์ พลอยแสง
ดร.วิชชุดา ลูติโชติวัฒนา

กองบรรณาธิการภายนอก

รศ.ดร.สำเนียง เลื่อนไธ มหาวิทยาลัยศิลปากร
รศ.ไพบุลย์ เทวรักษ์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
ผศ.ดร.สาระ มุขดี มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช
ผศ.ภริมา วินิธาสถิตยกุล มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
นอ.ดร.นภัทร์ แก้วนาถ วิทยาลัยกองทัพอากาศ
ดร.วันวิสาข์ ทิมมานพ โรงพยาบาลนพรัตน์ราชธานี
ดร.ชัยสิทธิ์ ทองบริสุทธิ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ดร.เทวฤทธิ์ เบิกบาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เลขานุการวารสาร || อาจารย์ เซน นคร

ผู้ช่วยเลขานุการวารสาร || นิจวรรณ ใจสุข, พัทธนันท์ บุญแรง, รัชดา ลำประไพ

ศิลปกรรม || สมโภช บินศรี, ญาณินี ภูพัฒน์

สำนักงาน || สำนักงานวารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ ภาควิชาจิตวิทยา ชั้น 3 (A303) โซน A คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ที่ 1 ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา
13170 โทร. 035-248000

สถานที่พิมพ์ || ห้างหุ้นส่วนจำกัด เซน ปริ้นติ้ง

เลขที่ 7/414 หมู่ที่ 5 ต.บางใหญ่ อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี 11140 โทร.02-927-8194

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review)

ภายในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1. พระราชปริยัติกวี, ศาสตราจารย์ ดร.
2. พระครูสังฆรักษ์เอกภัทร อภินโน, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.
3. พระมหาเผื่อน กิตติโสภโณ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.
4. พระครูถิรญาณสิทธิวัฒน์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์
5. พระมหาสุริยา วรเมธี, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.
6. พระมหาวีเชียร ปรีชาโน, ดร.
7. พระครูพิพิธปริยัติกิจ, ดร.
8. พระปลัดระพิน พุทธิสาร, ดร.
9. พระจิตตะวงษ์ อนุตตโร
10. ศาสตราจารย์ ดร.จันทน์ อดิวัฒนสิทธิ์
11. รองศาสตราจารย์ ดร.เมธาวี อุดมธรรมานุภาพ
12. รองศาสตราจารย์ ดร.สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต
13. รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คณะตรนอก
14. รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก
15. รองศาสตราจารย์ นิลรัตน์ กลิ่นจันทร์

16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมธาพันธ์ โพธิ์ธีรโรจน์
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร สุขะใจ
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เริงชัย หมั่นชนะ
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มั่น เสือสูงเนิน
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เกรียงศักดิ์ พลอยแสง
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์
23. อาจารย์ ดร.วิชุดา ฐิติโชติวัฒนา
24. อาจารย์ ดร.อดุลย์ คนแรง
25. อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ รักขันโท
26. อาจารย์ ดร.กมลส ภูวนาธิพงษ์
27. อาจารย์ ดร.พุทธชาติ แผนสมบุญ
28. อาจารย์ ดร.พงศ์พัฒน์ จิตตานุกรักษ์
29. อาจารย์ ดร.ประเสริฐ ธิลาว

ภายนอกมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1. พระมงคลธีรคุณ (อินศร จินตาปณโย)
2. พระมหาบุญศรี ญาณวุฑโฒ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.
3. ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตต์เจริญ
4. ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกตุพิทักษ์
5. ศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา เกรียงสี
6. รองศาสตราจารย์ ดร.เรืองเดช ปันเขื่อนขัตย์
7. รองศาสตราจารย์ ดร.โสรัจ โปธิแก้ว
8. รองศาสตราจารย์ ดร.สำเนียง เลื่อมใส
9. รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาน มาลากุล ณ อยุธยา
10. รองศาสตราจารย์ ดร.ฉัฐวิณี สิทธิศรีอรอด
11. รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ศิริสรธริรัญ
12. รองศาสตราจารย์ ไพบูลย์ เทวรักษ์
13. รองศาสตราจารย์ ดร.สำเนียง เลื่อมใส
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิภา แก้วศรีงาม
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยณรงค์ กลิ่นน้อย
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภริมา วิธาสถิตกุล
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรโชติ เกตุแก้ว
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาระ มุกดี
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เก้งกนก เอื้อวงศ์
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุใจ ส่วนไพโรจน์
22. Prof. Ven.Dr.Khammai Dhammasami

วัดญาณเวศกวัน
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยมหิดล
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
University of Oxford

23. น.อ.ดร.นภัทร แก้วนาค	วิทยาลัยกองทัพอากาศ
24. อาจารย์ ดร.วีรชาติ นิมนงค์	มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
25. อาจารย์ ดร.สมร เกตุสม	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
26. พล.ท.ดร.วีระ วงศ์สรรค์	วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงเพชร เกษรสมุทร	มหาวิทยาลัยมหิดล
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เพชรนาจักร	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
29. อาจารย์ ดร.มูจลินทร์ ผลกล้า	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
30. อาจารย์ ดร.ธานี ชูกำเนิด	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
31. อาจารย์ ดร.พิทักษ์ ทิพย์วารี	สถาบันพลศึกษายะลา
32. อาจารย์ ดร.วันวิสาข์ ทิมมานพ	โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี

บรรณาธิการ

วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ ฉบับนี้เป็นปีที่ 3 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม – มิถุนายน 2560 ทั้งนี้กองบรรณาธิการได้ส่งผลงานทางวิชาการเหล่านี้ไปให้กรรมการกลั่นกรองบทความทางวิชาการของแต่ละสาขาวิชาเป็นผู้อ่าน และมอบให้เจ้าของบทความนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนการตีพิมพ์แล้ว และสำคัญที่สุดคุณภาพของบทความต้องเป็นไปตามเกณฑ์ของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index Centre) เป็นกระบวนการที่จะพัฒนาขึ้นสู่ TCI ต่อไป ฉะนั้น โดยฉบับนี้เน้นการนำเสนอบทความทั้งหมด 16 เรื่อง ประกอบด้วยบทความวิจัยและบทความวิชาการ ภายใน 7 เรื่อง และภายนอก 9 เรื่อง ซึ่งมีเนื้อหาสาระดังที่ปรากฏในเล่มนี้

บทความที่น่าสนใจเรื่องแรก คือ **สุขภาวะองค์กรรวมแนวพุทธของผู้เข้ารับการศึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ** โดย **วรรธิตา สงขาว** ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ผู้เข้ารับการศึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติส่วนใหญ่เป็นมีเพศหญิง มากกว่าเพศชาย มีอายุในช่วง 51-60 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีสถานภาพโสด ประกอบอาชีพค้าขายทำธุรกิจส่วนตัว แสดงให้เห็นว่าผู้เข้ารับคำปรึกษาเป็นคนมีความรู้ ที่จะทำธุรกิจเป็นของตนเอง ซึ่งในการทำธุรกิจนั้นจำเป็นต้องอาศัยฤกษ์ยามที่เหมาะสม ตลอดจนการตั้งร้านที่ต้องดูทำเล หรือ ฮวงจุ้ยที่เหมาะสม จึงเข้ารับคำปรึกษาจากนักโหราศาสตร์มากกว่าคนกลุ่มอื่นๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัชชา ชินธิป (2548 :149) เรื่อง “โหราศาสตร์กับการตัดสินใจทางธุรกิจ” ในส่วนผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาวะองค์กรรวมแนวพุทธของผู้เข้ารับการศึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาตินั้น พบว่าระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาวะองค์กรรวมแนวพุทธของผู้เข้ารับการศึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากน้อยไปหา มากได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านสุขภาวะทางปัญญา อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าผู้เข้ารับการศึกษา คิดเสมอว่าชะตาชีวิตที่ดีและไม่ดีด้วยสติและปัญญา ชีวิตของเราและดวงดาวที่ใช้ในการพยากรณ์นั้น ดำเนินไปด้วยผลของกรรมที่เราได้ทำไว้ แต่ก็อาจสามารถพลิกเปลี่ยนได้ถ้ามีความพยายาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภิญโญ พงศ์เจริญ (2543 : 475) ได้ทำวิจัยเรื่อง “บทบาทของโหรในสังคมไทย” ลำดับที่ 2 ด้านสุขภาวะทางจิต อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่า ผู้เข้ารับการศึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติรู้สึกสบายใจมากที่ได้รู้ชะตาชีวิตของตนเองล่วงหน้า มีความสุขทางใจที่ได้มาเข้ารับคำปรึกษาด้านโหราศาสตร์ และรู้สึกพอใจกับคำพยากรณ์เสมอ ถึงแม้ว่าจะเป็นเรื่องที่ตี หรือไม่ดีก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิไลรัตน์ รุจิฉนิชกุล (2524 : 180) ได้ทำวิจัย เรื่อง “การศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของผู้มารับบริการจากหมอดู : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้มารับบริการจากหมอดูของสมาคมโหราศาสตร์แห่งประเทศไทย” ลำดับที่ 3 ด้านความเชื่อด้านโหราศาสตร์ อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าผู้เข้ารับ การปรึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ มีความเชื่อว่าเมื่อบุตรหลานจะแต่งงานจะต้องนำดวงชะตาของเขาไปให้นักโหราศาสตร์ไปเช็คดวงชะตา หรือเมื่อจะวางแผนจะประกอบกิจการต่างๆ เช่น งานแต่งงาน งาน บวช งานขึ้นบ้านใหม่ ฯลฯ จะไปให้นักโหราศาสตร์กำหนดฤกษ์ยามให้เสมอ ลำดับที่ 4 ด้านสุขภาวะทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าผู้เข้ารับการศึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติจะมีความสุขมาก ถ้าก่อนที่จะดำเนินกิจการอะไรได้ขอคำแนะนำจากโหราจารย์ก่อน จึงทำให้มีสิ่งคาน้ำที่การทำงานที่ดีขึ้น ลำดับที่ 5 ด้านสุขภาวะทางกาย อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าผู้เข้ารับการศึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ รู้สึกว่าต้องดูแลร่างกายของตนเองให้ดี เพื่อเตรียมความพร้อมต่อชะตาชีวิตในอนาคตทำให้อยากออกกำลังกายมากขึ้นจึงส่งผลให้สุขภาพทางกายดีขึ้น

บทความที่น่าสนใจเรื่องที่สองคือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดย สุริย์ภรณ์ เปรื่องการ ได้ศึกษาวิจัยจนได้ผลการวิจัยที่น่าสนใจ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา ที่แตกต่างกัน นักเรียนมีความมั่นคงทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีผลการเรียน สถานะภาพการสมรสของบิดามารดา และการพักอาศัยที่ต่างกัน นักเรียนมีความมั่นคงทางอารมณ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 (3) การศึกษาปัจจัยด้านจิตสังคมทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ด้านการมีสัมพันธภาพในครอบครัว ด้านการมีวินัยในตนเอง และด้านการมองโลกในแง่ดี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีปัจจัยทางจิตสังคมในระดับที่ต่างกัน มีความมั่นคงทางอารมณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

คณะกรรมการวิชาการขอขอบคุณเจ้าของผลงานบทความทุกท่านที่ได้มีส่วนร่วมทำให้วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ ได้เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการสู่สาธารณะตามนโยบายของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขอขอบคุณคณะกรรมการกลั่นกรองทุกท่านที่ได้ใช้ความเพียรพยายามชี้แนะ แนะนำให้มีการปรับปรุงแก้ไขผลงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่างถูกต้อง น่าอ่าน และเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และท้ายที่สุดขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้จัดทำวารสารฉบับนี้สมบูรณ์ และโปรดติดตามฉบับต่อไป

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง)

บรรณาธิการ

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	(1)
ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ	(2)
บทบรรณาธิการ	(3)
บทความวิจัย	
สภาวะองค์รวมแนวพุทธของผู้เข้ารับการปรึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ วรธิดา สงขาว	1
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาโรงเรียนสังกัด เทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี สุรีย์ภรณ์ เปื่องการ	9
การติดตามจิตอาสาที่ปฏิบัติต่อสังคมปัจจุบันอย่างยั่งยืน นภารัตน์ เอนกบุญย์, พระครูกัลยาณสีทวิวัฒน์ และสาระ มุขดี	17
A STUDY OF ENGLISH COMMUNICATION AS A SECOND LANGUAGE OF 2 nd YEAR'S STUDENTS AT BANSOMDEJ CHAOPRAYA RAJABHAT UNIVERSITY AnitaMongkol Somkittikanon	25
การศึกษาปัญหาในการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม พรหมวชิรญาณ วัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร พระปลัดวัฒนา อภิวิฑู (คำแพง)	37
การรับรู้การบริการสุขภาพตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 ประการของผู้มารับบริการ แผนกส่องกล้องตรวจหลอดลมสถาบันโรคทรวงอก จิตชนก บุญสำราญ	48
A STUDY OF THE USAGE OF ENGLISH COLLOCATIONS IN SELECTED BUDDHIST LITERATURE Phra Sonti Santamano	59
ผลของโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิรินธร จังหวัดสุรินทร์ ธัญรดา โสมรัตนานนท์ และมนัสนันท์ ทศศักดิ์	72
บทความวิชาการ	
รูปแบบการจัดการสาธารณสุขการสมัยใหม่ พระครูวิสุทธีสีลาภิวัฒน์	84
บทบาทครูสอนภาษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ประวิทย์ ธงชัย	99
ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ สมปอง สุวรรณภูมา	107

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน	118
อัครนันท์ อริยศรีพงษ์ และนพดล ดีไทยสงค์	
ภาวะผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนา	126
กิริติ กมลประเทืองกร และสุวัฒน์ รักขันโท	
การบริหารคนเก่ง: แนวคิดและหลักปฏิบัติ	134
มุจลินทร์ ผลกล้า	

สุขภาวะองค์รวมแนวพุทธของผู้เข้ารับการศึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ

THE BUDDHIST HOLISTIC WELLNESS OF THE CUSTOMERS OF THE INTERNATIONAL ASTROLOGICAL ASSOCIATION

วรรณิดา สงขลา*

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาวะองค์รวมแนวพุทธของผู้เข้ารับการศึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ วิธีดำเนินการวิจัยเป็นเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างคือผู้เข้ารับการศึกษาจำนวน 169 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้ารับการศึกษาส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุ 51-60 ปี การศึกษาปริญญาตรี เป็นโสด อาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาวะองค์รวมแนวพุทธของผู้เข้ารับการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ด้านสุขภาวะทางปัญญาอยู่ในระดับมาก ส่วนอีก 4 ด้าน คือด้านสุขภาวะทางจิต ด้านความเชื่อด้านโหราศาสตร์ ด้านสุขภาวะทางสังคม และด้านสุขภาวะทางกายอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อวิเคราะห์ตามสมมุติฐานการวิจัยพบว่า ด้านเพศ ด้านอายุ ด้านสถานภาพสมรสด้านอาชีพ มีค่าเฉลี่ยสุขภาวะองค์รวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านความเชื่อทางโหราศาสตร์ พบว่าที่มีระดับความเชื่อทางโหราศาสตร์แตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยสุขภาวะองค์รวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : โหราศาสตร์ไทย, สุขภาวะองค์รวมแนวพุทธ, สมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ

ABSTRACT

This thesis was of objective to study astrological factors affecting Buddhist holistic wellness of the customers of the International Astrological Association. Research methodology was the quantitative. The questionnaires were devised to measure the customers numbering to 169. Research was found most of customers were feminine, 51-60 years old, graduated, single, saleswomen and businesswomen. They were found that levels of those customers as a whole are moderate, when classified in each aspect, next the first one on intellectual wellness comes high, and the next from mental wellness astrological belief, social wellness, and physical wellness were moderate. In each aspect of gender,

* หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาชีวิตและความตาย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

educational levels, marital status, profession was no different for customers yielding average of holistic wellness at mean of 0.05; while astrological belief was found different yielding average at mean of 0.01.

Keywords: Thai Astrology, Buddhist Holistic Wellness, International Astrological Association.

บทนำ

ความเชื่อทางโหราศาสตร์เป็นความเชื่อหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยอย่างมาก และเป็นความเชื่อที่มีมาพร้อมๆ กับประวัติศาสตร์ชาติไทย โหราศาสตร์เป็นวิชาการชั้นสูง เป็นวิชาการที่สงวนไว้สำหรับชนชั้นสูงเท่านั้น จัดเป็นวิชาหนึ่งในศิลปศาสตร์ 18 ประการ ที่บุคคลในวรรณกะษัตริย์จะต้องศึกษา โหราศาสตร์เป็นวิทยาการฝ่ายศิลปะอย่างหนึ่งโดยสมบูรณ์ เนื้อแท้ของโหราศาสตร์เป็นสาขาหนึ่งของศิลปศาสตร์ อาศัยความรู้ส่วนใหญ่ในทางธรรมชาติวิทยาอันเนื่องมาจากดาราศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ประกอบกับสถิติและจดหมายเหตุเชิงประวัติศาสตร์เป็นสาระสำคัญ และสามารถช่วยให้ไม่ประมาท รู้กาล รู้คราว ที่ชีวิตจะประสบกับโลกธรรมทั้งสองฝ่าย อิฏฐารมณ์-อนิฏฐารมณ์ คือ ทั้งดี-ทั้งร้าย คนโดยมากมักจะเข้าใจผิด ทึกทักเอาเองว่าเป็นเรื่องโชคลางต่างๆ ทางไสยศาสตร์ ซึ่งเป็นการเข้าใจผิดโดยแท้ นั่นคือมูลเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ถ้าผู้ที่ไม่เข้าใจในกลไกการทำงานหรือหลักการของโหราศาสตร์อย่างแท้จริง จะเป็นผลให้บุคคลมีความเชื่อที่ผิดเพี้ยนหรือเข้าข้างนงาย ในทางโหราศาสตร์ไทย ทวารวชิ ได้จัดแบ่งโหราศาสตร์ออกเป็น 7 ประเภท คือโหราศาสตร์ชะตาบุคคล โหราศาสตร์ชะตาบ้านเมือง โหราศาสตร์การแพทย์ โหราศาสตร์ธรรมชาติ หรืออุตุนิยมโหราศาสตร์ โหราศาสตร์การเกษตร โหราศาสตร์การคลัง โหราศาสตร์การให้ฤกษ์ (ทวารวชิ, 2526 : 56-57)

ในทางพระพุทธศาสนาได้มีการพยากรณ์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2553 : 254) ปรากฏให้เห็นในพระไตรปิฎกและอรรถกถาไว้หลายตอน เช่น การที่พระพุทธองค์ทรงได้รับการพยากรณ์ตั้งแต่ในสมัยที่เป็นสุเมธดาบส จากพระพุทธเจ้าที่ปิงกรว่าจะได้มาเป็นพระพุทธเจ้าในภัทรกัปนี้ และการที่พระพุทธองค์ได้รับการพยากรณ์จากเหล่าพราหมณ์ 8 คน ภายหลังพระประสูติกาลเพียง 5 วัน นอกจากนั้นการที่พระพุทธองค์ทรงพยากรณ์พระสุบินของพระองค์เองก่อนที่จะได้ตรัสรู้ (อง.ปญจก. (ไทย) 22/196/214-215) และการที่พระองค์ทรงพยากรณ์พระสุบิน (ขุ.ชา. (ไทย) 27/77/32) ของพระเจ้าปเสนทิโกศล 16 ประการ ซึ่งพระพุทธองค์ทรงทำนายว่าความฝันนี้ไม่มีอันตรายใดๆ แก่พระองค์และพระมหาสีหรือราชบัลลังก์ แต่ผลในทางร้ายจะเกิดขึ้นในอนาคตอันยาวไกล อย่างไรก็ตามก็จะต้องไม่สับสนระหว่างพยากรณ์ของปุถุชนกับการพยากรณ์ของพระพุทธเจ้าผู้ทรงทราบความจริงด้วยพระสัพพัญญุตญาณ

จากประเด็นข้างต้น จะเห็นได้ว่า ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์มีมาช้านานแม้ก่อนสมัยพุทธกาล แม้ว่าในปัจจุบันโลกจะเปลี่ยนแปลงมากทั้งวิทยาการความรู้และศาสตร์สมัยใหม่ ซึ่งทำให้

คนรู้ความจริงเรื่องกฎธรรมชาติดียิ่งขึ้น แต่ตามวิสัยปุถุชนเมื่อถูกโลกธรรมฝ่ายอนิฏฐารมณ์มากระทบ จิตใจอาจโอนเอียงหวั่นไหว หรือบุคคลมีปัญหาชีวิตที่แก้ไม่ตกเกิดความเครียดมีความวิตกกังวลก็ย่อมแสวงหาทางออก และทางพึ่งก็คือไปปรึกษาหมอดู อย่างน้อยก็พอเป็นที่พึ่งทางใจยามทุกข์ยาก และส่วนใหญ่หมอดูมักแนะนำให้แก้กรรมโดยการทำบุญกุศลเพิ่มขึ้นให้มาก โหราศาสตร์เข้ามามีบทบาทต่อวิถีชีวิตคนหลายคน ในกรณีเช่นนี้แม้บางอย่างจะผิดกับหลักกรรมในพระพุทธศาสนาก็ตาม ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงต้องการที่จะทำการศึกษาวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของการพยากรณ์ เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นหลักการที่ใช้ในศาสตร์แขนงนี้ ว่าส่งผลต่อสุขภาวะองค์รวมเชิงพุทธของผู้เข้ารับการศึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติอย่างไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาวะองค์รวมแนวพุทธของผู้เข้ารับการศึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาวะองค์รวมแนวพุทธของผู้เข้ารับการศึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาวิจัยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการวิจัยไว้ดังนี้

1. ศึกษาปัจจัยด้านโหราศาสตร์ที่ส่งผลต่อสุขภาวะองค์รวมแนวพุทธของผู้เข้ารับการศึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ โหราศาสตร์ชะตาบุคคล
2. ศึกษาสุขภาวะองค์รวมแนวพุทธของผู้เข้ารับการศึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ ผู้เข้ารับการศึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ จำนวน 169 คน โดยใช้วิธีแจกแบบสอบถามในการเก็บข้อมูล

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และอาชีพ

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาวะองค์รวมแนวพุทธของผู้เข้ารับการศึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ทั่วไป และสุขภาวะองค์รวมแนวพุทธด้านกายภาพนา ศีลภาวนา จิตภาวนา ปัญญาภาวนา

ผลการวิจัย

ผู้เข้ารับการปรึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติส่วนใหญ่เป็นมีเพศหญิง มากกว่าเพศชาย มีอายุในช่วง 51-60 ปี ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีสถานภาพโสด ประกอบอาชีพค้าขาย/ทำธุรกิจส่วนตัว แสดงให้เห็นว่าผู้เข้ารับคำปรึกษาเป็นคนมีความรู้ ที่จะทำธุรกิจเป็นของตนเอง ซึ่งในการทำธุรกิจนั้นจำเป็นต้องอาศัย ฤกษ์ยามที่เหมาะสม ตลอดถึงการตั้งร้านก็ต้องดูทำเล หรือ ฮวงจุ้ยที่เหมาะสม จึงเข้ารับคำปรึกษาจากนักโหราศาสตร์มากกว่าคนกลุ่มอื่นๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชชา ชินธิป (2548 :149) เรื่อง “โหราศาสตร์กับการตัดสินใจทางธุรกิจ”

ในส่วนผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาวะองค์รวมแนวพุทธของผู้เข้ารับการปรึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาตินั้น พบว่าระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาวะองค์รวมแนวพุทธของผู้เข้ารับการปรึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากน้อยไปหามากได้ดังนี้

ลำดับที่ 1 ด้านสุขภาวะทางปัญญา อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าผู้เข้ารับการปรึกษาคิดเสมอว่า ชะตาชีวิตที่ดีและไม่ดีด้วยสติและปัญญา ชีวิตของเราและดวงดาวที่ใช้ในการพยากรณ์นั้นดำเนินไปด้วยผลของกรรมที่เราได้ทำไว้ แต่ก็อาจสามารถพลิกเปลี่ยนได้ถ้ามีความพยายาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภิญโญ พงศ์เจริญ (2543 : 475) ได้ทำวิจัยเรื่อง “บทบาทของโหรในสังคมไทย”

ลำดับที่ 2 ด้านสุขภาวะทางจิต อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่า ผู้เข้ารับการปรึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติรู้สึกสบายใจมากที่ได้รู้ชะตาชีวิตของตนเองล่วงหน้า มีความสุขทางใจที่ได้มาเข้ารับคำปรึกษาด้านโหราศาสตร์ และรู้สึกพอใจกับคำพยากรณ์เสมอ ถึงแม้ว่าจะเป็นเรื่องที่ดี หรือไม่ดีก็ตาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิไลรัตน์ รุจิณชัยกุล (2524 : 180) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของผู้มารับบริการจากหมอดู : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้มารับบริการจากหมอดูของสมาคมโหราศาสตร์แห่งประเทศไทย”

ลำดับที่ 3 ด้านความเชื่อด้านโหราศาสตร์ อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าผู้เข้ารับการปรึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ มีความเชื่อว่าเมื่อบุตรหลานจะแต่งงานจะต้องนำดวงชะตาของเขาไปให้นักโหราศาสตร์ไปเช็คดวงชะตา หรือเมื่อจะวางแผนจะประกอบกิจการต่างๆ อาทิ เช่น งานแต่งงาน งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ ฯลฯ จะไปให้นักโหราศาสตร์ไปกำหนดฤกษ์ยามให้เสมอ

ลำดับที่ 4 ด้านสุขภาวะทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าผู้เข้ารับการปรึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติจะมีความสุขมาก ถ้าก่อนที่จะดำเนินกิจการอะไรได้ขอคำแนะนำจากโหราจารย์ก่อนจึงทำให้มีสังคมหน้าที่การงานที่ดีขึ้น

ลำดับที่ 5 ด้านสุขภาวะทางกาย อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่าผู้เข้ารับการปรึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ รู้สึกว่าต้องดูแลร่างกายของตนเองให้ดี เพื่อเตรียมความพร้อมต่อชะตาชีวิตในอนาคตทำให้อยากออกกำลังกายมากขึ้นจึงส่งผลให้สุขภาพทางกายดีขึ้น

ในส่วนผลการทดสอบตามสมมติฐาน พบว่า

เพศ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้เข้ารับการปรึกษาเพศชายและหญิง มีค่าเฉลี่ยคะแนน สุขภาวะองค์รวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อายุ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้เข้ารับการปรึกษาที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ย สุขภาวะองค์รวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ระดับการศึกษา ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าผู้เข้ารับการปรึกษาที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยสุขภาวะองค์รวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สถานภาพสมรส ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้เข้ารับการปรึกษาที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยสุขภาวะองค์รวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อาชีพ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้เข้ารับการปรึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ ที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยสุขภาวะองค์รวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะว่าทุกอาชีพมีความอยากรู้ และอยากได้สิ่งที่ดีและเป็นมงคลต่อตนเอง และผู้อื่นจึงทำให้ทุกอาชีพมีสุขภาวะองค์รวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัชชา ชินธิป (2548 : 149) ได้ทำวิจัยเรื่อง “โหราศาสตร์กับการตัดสินใจทางธุรกิจ”

ความเชื่อทางโหราศาสตร์ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้เข้ารับการปรึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ ที่มีระดับความเชื่อทางโหราศาสตร์แตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยสุขภาวะองค์รวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อาจเป็นเพราะว่าผู้เข้ารับการปรึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติที่มีระดับความเชื่อทางโหราศาสตร์ ในระดับน้อยที่สุด-น้อย มีคะแนนสุขภาวะองค์รวม แตกต่างกับผู้เข้ารับการปรึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติที่มีระดับความเชื่อทางโหราศาสตร์ ในระดับปานกลาง และระดับมาก-มากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

บทสรุป

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ประชาชนทุกชาติทุกภาษา ไม่ว่าจะนับถือลัทธิหรือศาสนาใด ก็มักจะมีความเชื่อในโหราศาสตร์อยู่บ้างไม่มากก็น้อย ซึ่งอาจเนื่องจากปัญหาชีวิตหรือสภาพสิ่งแวดล้อม การไปปรึกษาหมอดูหรือนักพยากรณ์จึงเป็นอีกทางเลือกเพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลือกทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือหลีกเลี่ยงการกระทำสิ่งนั้น โหราศาสตร์มีมาช้านานก่อนสมัยพุทธกาล อาจเรียกว่าอยู่คู่กับมนุษย์มาตั้งแต่แรกเริ่มมีมนุษยชาติ แต่ละชาติแต่ละภาษาต่างก็มีความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ด้วยกันทั้งนั้น ในประเทศไทยนั้นเมื่อแรกคงยอมรับหลักการโหราศาสตร์มาจากอินเดีย โดยที่เรายอมรับศาสนาของพราหมณ์มาแต่เดิม เริ่มจากศาสนาพราหมณ์ซึ่งยึดถือคัมภีร์พระเวทเป็นหลักการดำเนินชีวิต และในพระเวทนั้นก็มีโหราศาสตร์ หรือตำราโหราศาสตร์รวมอยู่ด้วย แม้ในกาลต่อมาไทยจะยอมรับนับถือพระพุทธศาสนาเข้ามาแทนที่ศาสนาพราหมณ์ ก็ยังมิได้ทอดทิ้งความเชื่อมาแต่เดิมของพราหมณ์ นี่เป็นเหตุหนึ่งที่หมอดูของไทยได้ประยุกต์เอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาให้ข้อแนะนำผู้เข้ามาใช้บริการ เช่นให้มีการสวดะเคราะห้ การทำบุญเสริม

ดวงชะตา เสริมบารมี หรือการปฏิบัติธรรมเพื่อแก้กรรมเป็นต้น นักพยากรณ์ส่วนใหญ่จะเชี่ยวชาญการพยากรณ์ตามหลักโหราศาสตร์ชะตาบุคคลและโหราศาสตร์ชะตาบ้านเมือง อนึ่ง นอกจากหลักโหราศาสตร์ไทยแล้ว หมอดูอีกมากยึดหลักตำราโหราศาสตร์ของชาติอื่นๆ เช่น ไฟเททาโร ไฟยิปซี ตำราดูลายมือ ดูลักษณะหน้า (โหงวเฮ้ง) เป็นต้น

คำพยากรณ์ในตอนท้ายจะเชื่อมโยงเข้ากับการประยุกต์พุทธธรรม ซึ่งในงานวิจัยนี้กำหนดเอาหลักการภาวนา ในฐานะสุขภาวะองค์รวมแนวพุทธมาปรับใช้ ภาวนาแปลว่าการทำให้เกิดมีขึ้น การเจริญ การบำเพ็ญ การฝึกอบรม ตามหลักพระพุทธศาสนา มี 4 อย่างคือ กายภาวนา การพัฒนากาย สีลภาวนา การพัฒนาความประพฤติ ซึ่งจัดเป็นด้านสังคมก็ได้ จิตตภาวนา การพัฒนาจิต และปัญญาภาวนา การพัฒนาปัญญา จากการสุมตัวอย่างของผู้มาใช้บริการของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ 169 คน ส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และเป็นผู้ประกอบอาชีพค้าขายหรือนักธุรกิจ และมีระดับความเชื่อด้านโหราศาสตร์ในระดับปานกลาง มีคะแนนสุขภาวะองค์รวมแนวพุทธแตกต่างกัน ผู้ที่มีความเชื่อด้านโหราศาสตร์ในระดับมาก-มากที่สุด อนึ่ง จากสมมติฐานการวิจัย จะไม่มีข้อแตกต่างกันในด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีแตกต่างกันเฉพาะด้านอาชีพและความเชื่อด้านโหราศาสตร์เท่านั้น ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) ควรมีการสอดแทรกเรื่องการออกกำลังกายแก่ผู้เข้ารับการปรึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ ที่มีปัญหาเรื่องสุขภาพ
- 2) ควรมีการสอดแทรกหลักธรรมเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่ดีแก่ผู้เข้ารับการปรึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ ของผู้เข้ารับการปรึกษาของสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ
- 2) ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการการให้คำปรึกษานักโหราศาสตร์สมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ

บรรณานุกรม

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. 2535. พระไตรปิฎกบาลี ฉบับมหาจุฬาเถปิฎก 2500. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- _____. 2539. **อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬารัฐสภา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิญญาน.
- พระพุทโธสาจารย์. 2555. **คัมภีร์วิสุทธิมรรคภาษาไทย ภาค 1-2**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กรมศิลปากร. 2527. **จารึกสมัยสุโขทัย**. กรุงเทพมหานคร : กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์.
- แฉล้ม เลี่ยมเพ็ชรรัตน์. 2489. **โหราศาสตร์ฉบับพิสดารแลกาลจักร**. กรุงเทพมหานคร : เกษมบรรณกิจ.
- ทวารัช [นามแฝง]. 2526. **โหราศาสตร์เทคนิค**. กรุงเทพมหานคร : โชคชัยเทเวศร์.
- บรรยง บุญญฤทธิ์. 2534. **ชุมนุมโหราตีพยากรณ์ระดับโลก**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์น้องใหม่.
- บริษัทเวชการ. พระยา. 2534. **หลักโหราศาสตร์ทั่วไป มูลฐานของโหราศาสตร์ และประโยชน์ของการศึกษาโหราศาสตร์ มรดกแห่งโหรสยาม**. จัดพิมพ์โดยสมาคมโหรแห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : มิตรสยามการพิมพ์.
- ป. หลงสมบุญ. 2519. **พจนานุกรมบาลี-ไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). 2546. **พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- _____. 2543. **พุทธธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). 2553. **พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอส.อาร์.พรินต์แมสโปรดักส์ จำกัด.
- _____. 2551. **สุขภาวะองค์กรรวมแนวพุทธ**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสหพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- พระมหาจรรยา สุทธิธำ. 2544. **พระพุทธศาสนากับการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิตฺยบุนยกร). 2550. **พุทธจักรวาลวิทยา**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น จำกัด.
- สนิท ศรีสำแดง. 2548. **ปรัชญาเถรวาท**. กรุงเทพมหานคร : จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- สิงห์โต สุริยาอารักษ์. 2521. **โหราศาสตร์ไทยชั้นสูง เรื่องฤกษ์และการให้ฤกษ์ การคำนวณดวงพิชัยสงคราม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เลี้ยงเซียงธรรมประทีป.
- ณัชชา ชินธิป. 2548. **“โหราศาสตร์กับการตัดสินใจทางธุรกิจ”**. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ไพโรรัตน์ รุจิวิชัยกุล. 2524. **“การศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของผู้มารับบริการจากหมอ”**. **วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต**. คณะสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ภิญโญ พงศ์เจริญ. 2543. “บทบาทของโหราในสังคมไทย”. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. คณะพัฒนาสังคม : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2521. **ความเชื่อและการปฏิบัติทางศาสนาที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Shulman. Sandra. 1976. **The Encyclopedia of Astrology**. Published by The Hamlyn Publishing Group Limited London.
- Stone, Anthony Philip. 1981. **Hindu Astrology; Myth: Symbols and Realities**. India Select Book.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

THE FACTORS AFFECTED TO EMOTIONAL STABILITY OF SECONDERY SCHOOL
STUDENTS OF SCHOOLS IN NONTHBURI MUNICIPALITY NONTHABURI PROVINCE

สุรีย์ภรณ์ เปื่องการ*

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ประชากรที่ศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ (1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล (2) แบบประเมินความมั่นคงทางอารมณ์และแบบสอบถามปัจจัยจิตสังคม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ด้านการมีสัมพันธภาพในครอบครัว ด้านการมีวินัยในตนเอง และหัวข้อการมองโลกในแง่ดี

การศึกษาวิจัย พบว่า (1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีเพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษาที่แตกต่างกัน นักเรียนมีความมั่นคงทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีผลการเรียน สถานะภาพการสมรสของบิดามารดา และการพักอาศัยที่แตกต่างกัน นักเรียนมีความมั่นคงทางอารมณ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 (3) การศึกษาปัจจัยด้านจิตสังคมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ด้านการมีสัมพันธภาพในครอบครัว ด้านการมีวินัยในตนเอง และด้านการมองโลกในแง่ดี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีปัจจัยทางจิตสังคมในระดับที่แตกต่างกัน มีความมั่นคงทางอารมณ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

คำสำคัญ : จิตวิทยา, ความมั่นคง, อารมณ์, ปัจจัยที่ส่งผล

ABSTRACT

This research is quantitative research that focus to 1st - 3rd year class secondary students who are studying in the second semester of 20 16 academic year. The study was divided into two parts: The first is personal data. Second part include emotional stability testing and questionnaire which separate into 4 topics of

*หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

psycho-social factors, Including the parenting in democracy style, relationship in family, self-discipline, And optimism.

The results showed that: (1) There is no different emotional stability between students which have different gender, age, and education level in significant statistic 0.5 (2) There is different emotional stability between students which have different academic record, different parent's marital status, and different living environment in significant statistic 0.5 (3) There is different emotional stability in case of having different testing level of psychosocial factors at in significant level .01.

Keywords: psychology, Stability, Emotional, Factors Affected

1.บทนำ

ความเป็นมาในสังคมโลกยุคข้อมูลและเทคโนโลยีส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน ทั้งสังคม วัฒนธรรม การเมือง การศึกษา การคมนาคม การแพทย์ การอุตสาหกรรม การเกษตรกรรม และพาณิชย์กรรม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต และการดำเนินชีวิตประจำวันของคนในสังคม มีการแข่งขันทรัพยากร มีการลดการจ้างงานลงโดยใช้เทคโนโลยีต่างๆ แทนคน เกิดภาวะการว่างงาน เกิดความเครียด ดังนั้น บุคคลจึงต้องมีความสามารถในการสร้างเสริม “ความมั่นคงทางอารมณ์” ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบในด้านแบบแผนความเป็นอยู่ให้ได้ การดำเนินชีวิตของผู้คนทุกวัยที่ต้องปรับตัวตามสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยข้อเรียกร้องและความขัดแย้งตลอดเวลา อันเป็นสาเหตุแห่งปัญหาที่ยากในการปรับตัวทางสังคม (วรารณ ตระกูลสฤษดิ์, 2549 : 11-12)

ความสำคัญของปัญหาตามกรอบแนวคิดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ในสังคมยุคใหม่จึงอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของบริบทดังกล่าวข้างต้น จำเป็นต้องมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับบริบท โดยสามารถปรับตัวอยู่ภายใต้ความแตกต่างหลากหลายในอันที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นและให้ความสำคัญในด้านความฉลาดทางสติปัญญา ความฉลาดทางอารมณ์ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการดูแลสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ คุณธรรมจริยธรรม ทักษะทางสังคม การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น ความฉลาดในการริเริ่มสร้างสรรค์ และความฉลาดที่เกิดจากการเล่น ซึ่งยังมีปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับพัฒนาการของวัยรุ่น 2 กลุ่ม คือ การศึกษาจิตวิทยา ทางชีววิทยาและจิตวิทยาทางสังคม ที่เป็นวัยซึ่งมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปหลายมิติ

(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี, 2558 : ออนไลน์) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี” เพื่อนำความรู้ด้านปัจจัยที่ส่งผลด้านความมั่นคงทางอารมณ์และวิธีการสร้างความมั่นคงทางอารมณ์

ไปเสริมสร้างความรู้แก่นักเรียนชั้นมัธยมสำหรับพัฒนาการทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และ จิตวิญญาณของระยะการเปลี่ยนแปลงจากวัยรุ่นเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นวัยที่เกิดความรู้สึกคับข้องใจ สืบต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย ความต้องการอิสระ และการเลือกแนวทางการดำเนินชีวิต เกิดการอยากรู้ อยากเห็น อยากทดลอง การควบคุมอารมณ์ยังไม่ดีนักจึงก่อให้เกิดปัญหาการทะเลาะวิวาทกัน เพื่อการสร้าง ความมั่นคงทางอารมณ์ที่ดีและเหมาะสมกับวัยรุ่นยุคปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอารมณ์ในสังคมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

2.2 เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีส่งผลต่อความมั่นคงทางอารมณ์ในสังคมของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี 5 ด้าน และโดยรวมทุกด้าน ได้แก่ ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว ด้านการมีวินัยในตนเอง และด้านการมองโลกในแง่ดี จำแนกตามเพศ ระดับชั้นเรียน ผลการเรียนรู้ และสถานะภาพทางครอบครัวของผู้ปกครอง

3.ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอารมณ์ของนักเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ด้านสัมพันธภาพในครอบครัวด้านการมีวินัยในตนเอง ด้านการมองโลกในแง่ดี และโดยรวมในทุกด้าน รวม 4 ด้าน

3.2 ขอบเขตด้านประชากร ที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 สังกัดเทศบาลนครนนทบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ นครนนท์วิทยา 3 (วัดนครอินทร์) นครนนท์วิทยา 4 (วัดบางแพรกเหนือ) นครนนท์วิทยา 5 (ทานสัมฤทธิ์) และโรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 เป็นชาย 426 คน หญิง 308 คน รวม 734 คน

3.3 ขอบเขตด้านตัวแปร (1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ข้อมูลส่วนตัว คือ เพศ ระดับชั้นเรียน และสถานะภาพทางครอบครัว ปัจจัยด้านจิตสังคม คือ ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว ด้านการมีวินัยในตนเอง ด้านการมองโลกในแง่ดี และ (2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ความมั่นคงทางอารมณ์

4.วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านประชากร ที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 สังกัดเทศบาลนครนนทบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 5 โรงเรียน รวม 967 คน แยกเป็นดังนี้

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

(1) แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล

(2) แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอารมณ์ ได้แก่

ก. แบบสอบถามความมั่นคงทางอารมณ์

ข. ปัจจัยจิตสังคม 4 ด้าน คือ (1) ด้านการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (2) ด้านการมีสัมพันธภาพในครอบครัว (3) ด้านการมีวินัยในตนเอง (4) ด้านการมองโลกในแง่ดี

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา เพื่อให้อ่านเข้าใจได้ง่าย และมีการปรับปรุงแก้ไขให้ชัดเจนถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดในการวิจัยและทำการตรวจหาค่า IOC ได้ค่าดังนี้

(1) ความมั่นคงทางอารมณ์	ได้ค่า IOC = 0.98
(2) การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	ได้ค่า IOC = 0.95
(3) สัมพันธภาพในครอบครัว	ได้ค่า IOC = 0.93
(4) ความมีวินัยในตนเอง	ได้ค่า IOC = 0.99
(5) การมองโลกในแง่ดี	ได้ค่า IOC = 0.97

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

(1) ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

(2) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าจำแนก (Discrimination Power) ของแบบสอบถามเป็นรายข้อโดยใช้ t-test Independent ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ใช้หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

(3) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ทดสอบความแตกต่างจากคะแนน 2 กลุ่ม โดยใช้ t-test ทดสอบความแตกต่างจากคะแนนกลุ่มมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way Analysis of Variance) ในกรณีที่พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธี LSD

5.ผลการวิจัย

การนำเสนอสรุปผลการวิจัยโดยรวมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามสมมติฐานตามลำดับดังนี้

สมมติฐานที่ 1 นักเรียนมัธยมที่มีเพศแตกต่างกันมีความมั่นคงทางอารมณ์แตกต่างกัน พบว่า นักเรียนมัธยมเพศชายมีค่าเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์ ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ .421 นักเรียนมัธยมเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์ ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .376 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ค่า Sig. ที่คำนวณได้ เท่ากับ .394 มากกว่า .05 จึงสรุปได้ว่า นักเรียนมัธยมที่มีเพศแตกต่างกันมีความมั่นคงทางอารมณ์ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 6 นักเรียนมัธยมที่มีการพักอาศัยอยู่กับผู้ปกครองแตกต่างกันมีความมั่นคงทางอารมณ์แตกต่างกัน สรุปได้ว่า นักเรียนมัธยมที่มีการพักอาศัยกับผู้ปกครองแตกต่างกันมีความมั่นคงทางอารมณ์แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ว่า นักเรียนมัธยมที่มีการพักอาศัยกับผู้ปกครองแตกต่างกันมีความมั่นคงทางอารมณ์แตกต่างกัน ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ พบว่า (1)นักเรียนกลุ่มที่มีที่พักอาศัยกับบิดา กับกลุ่มที่มีการพักอาศัยอยู่หอพักมีความมั่นคงทางอารมณ์แตกต่างกันระดับสถิติที่ .05 (2) นักเรียนกลุ่มที่มีที่พักอาศัยกับมารดา กับกลุ่มที่มีการพักอาศัยอยู่หอพักมีความมั่นคงทางอารมณ์แตกต่างกันระดับสถิติที่ .05 (3) นักเรียนกลุ่มที่มีที่พักอาศัยกับปู่ย่า กับกลุ่มที่มีการพักอาศัยอยู่หอพักมีความมั่นคงทางอารมณ์แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 14 นักเรียนมัธยมที่มีระดับสัมพันธภาพในครอบครัวแตกต่างกันมีความมั่นคงทางอารมณ์แตกต่างกัน สรุปได้ว่านักเรียนมัธยมที่มีระดับสัมพันธภาพในครอบครัวแตกต่างกัน มีความมั่นคงทางอารมณ์แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ว่า นักเรียนมัธยมที่มีการระดับสัมพันธภาพในครอบครัวแตกต่างกันมีความมั่นคงทางอารมณ์แตกต่างกัน ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการ LSD พบว่า (1) นักเรียนกลุ่มที่มีผลการเรียนอยู่ระหว่าง 2 ขึ้นไป กับกลุ่มที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวแตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) พบว่า นักเรียนกลุ่มที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวน้อยที่สุด-น้อย กับกลุ่มที่มีระดับการสัมพันธภาพในครอบครัวปานกลาง มีค่าเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) นักเรียนกลุ่มที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวน้อยที่สุด-น้อยกับกลุ่มที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวมาก-มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (4) นักเรียนกลุ่มที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวปานกลาง กับกลุ่มที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวมาก-มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 16 นักเรียนมัธยมที่มีการมองโลกในแง่ดีแตกต่างกันมีความมั่นคงทางอารมณ์แตกต่างกัน สรุปได้ว่านักเรียนมัธยมที่มีการมองโลกในแง่ดีแตกต่างกันมีความมั่นคงทางอารมณ์แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ว่า นักเรียนมัธยมที่มีการมองโลกในแง่ดีแตกต่างกันมีความมั่นคงทางอารมณ์แตกต่างกัน ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการ LSD พบว่า (1) นักเรียนกลุ่มที่มีการมองโลกในแง่ดีน้อยที่สุด-น้อย กับกลุ่มที่มีการมอง

โลกในแง่ดีปานกลาง มีค่าเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) นักเรียนกลุ่มที่มีการมองโลกในแง่ดีน้อยที่สุด-น้อยกับกลุ่มที่มีการมองโลกในแง่ดีมาก-มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยความมั่นคงทางอารมณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีแนวทางเสนอแนะ ดังนี้

1. ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรนำตัวแปรอื่นๆ เข้ามาศึกษาด้วย เช่น การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบรักและสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบให้พึ่งตนเองและการอบรมเลี้ยงดูแบบบังคับ เป็นต้น

2. ผู้วิจัยมีข้อคิดเห็นที่จะเสนอแนะพ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงการอบรมเลี้ยงดูบุตร ดังนี้ (1) ระดับครอบครัว พ่อแม่และผู้ปกครองให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบประชาธิปไตย โดยการให้อิสระกึ่งบังคับ เป็นรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่ดี จึงควรนำรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกึ่งบังคับไปขยายผล และประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมในกลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มอื่นๆ เพื่อช่วยในการดูแลอบรมปลูกฝังพื้นฐานการอยู่ร่วมกันในสังคมที่ดีแก่เยาวชน และเพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพในครอบครัว สมาชิกควรที่จะเรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกันให้มากขึ้น ส่งเสริมให้มีสัมพันธภาพที่ดีด้วยการใช้เวลาว่างการอยู่ร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ ในครอบครัวด้วยกัน และพ่อ แม่ ผู้ปกครองต้องแสดงให้เห็นบุตรได้รับรู้ถึงความรักที่มีต่อบุตรและรับฟังปัญหาของสมาชิกในครอบครัวร่วมกัน ครอบครัวที่พ่อแม่ลูกมีความรัก ความผูกพันต่อกันย่อมร่วมมือกันปกครองลูกได้ การสร้างความรัก ความอบอุ่นในครอบครัวและสัมพันธภาพที่ดีจะเป็นเสมือนภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชน

บรรณานุกรม

วรารณ ตระกูลสถิตย์. 2549. **จิตวิทยาการปรับตัว**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักงานนายกรัฐมนตรี. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12**. พ.ศ.2558 .ออนไลน์. แหล่งที่มา : <http://www.nesdb.go.th/>.11 กรกฎาคม 2558.

การติดตามจิตอาสาที่ปฏิบัติต่อสังคมปัจจุบันอย่างยั่งยืน TO FOLLOW PUBLIC MIND MAKING PERMANENT PRACTICE TO PRESENT SOCIETY

นภารัตน์ เอนกบุญย์*
พระครูกลยาณสิทธิวัฒน์**
สาระ มุขดี***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาหลักธรรมที่สามารถนำไปใช้ในการทำงานจิตอาสาได้อย่างยั่งยืน 2) เพื่อศึกษาปัจจัยและติดตามจิตอาสาที่ปฏิบัติต่อสังคมปัจจุบันอย่างยั่งยืน และ 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการทำงานจิตอาสาอย่างยั่งยืน ดำเนินการวิจัยโดยการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากจิตอาสาที่ผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติไว้ จำนวน 6 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นนำเสนอภาพรวมรวมเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า การทำงานจิตอาสาในแง่ของพระพุทธศาสนาเป็นเป็นการฝึกฝนจิตใจ ลดละกิเลส ลดความยึดมั่นถือมั่นในตัวตน สามารถสร้างความซาบซึ้งในคุณค่าตนเอง ถือเป็นการปฏิบัติที่ไม่ควรที่จะละเลยในการฝึกฝนและพัฒนาตนเอง ตามหลักการทางพระพุทธศาสนาการทำงานจิตอาสา ก็คือการปฏิบัติธรรม หรือเป็นโอกาสในการที่จะได้พัฒนา ฝึกฝนตนเองอันเป็นประโยชน์ทั้งประโยชน์แก่ตน ประโยชน์แก่ผู้อื่น และเป็นประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย มีหลักพุทธธรรมที่สนับสนุนคุณลักษณะจิตอาสา ทั้งเป็นรูปธรรมของความเป็นเพื่อนมนุษย์เพื่อเชื่อมต่อกับความเป็นมนุษย์ด้วยกันอย่างมีประสิทธิภาพและทำให้เกิดสิ่งดีงามในสังคมได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การติดตาม, จิตอาสา, ยั่งยืน

ABSTRACT

This research which is a qualitative one is of purpose and objective

1. To study principles of Dharma which can be permanently used for public mind,
2. To study factors and follow public mind making practice to the present society firmly,
- and 3. To study the problem and obstacle in a work of public mind, proceeding a research in collecting data by comprehensive interview from a public mind specified by the researcher about six laymen/monks. The instruments used for this research is a deep

*หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

**ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

**คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช กรุงเทพมหานคร

interview. From that a common image is descriptively offered. The result of research is found that a work of public mind from an aspect of Buddhism is a training of mind, reducing refinements and grasp in self, able to make satisfaction on oneself's values. It is a practice which should not be neglected in training and developing oneself. According to principles of Buddhism a work of public mind is to practice Dharma or take chance in training oneself for the benefit of oneself and the other. There are principles of Buddhism promoted to the qualities of public mind in a form of being a good human friend and bringing about beauty in the society permanently.

Keywords: Tracking, Volunteerism, Sustainability

บทนำ

จิตอาสาเป็นทรัพยากรมนุษย์บนโลกที่มีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกคนต้องตระหนักถึงภายใต้จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นทุกวัน จากสถานการณ์วิกฤตการณ์สึนามิหรือแม้แต่อุทกภัยครั้งใหญ่ในรอบหลายสิบปีของประเทศไทยและพิบัติภัยต่างๆ ทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณโดยรอบได้รับผลกระทบเกิดความสูญเสียอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สถานการณ์วิกฤติดังกล่าวได้เกิดการรวมตัวของกลุ่มคนที่มีจิตสาธารณะที่พร้อมเสียสละ สร้างความร่วมมือร่วมใจเพื่อส่วนรวมและพร้อมช่วยเหลือสังคมที่ต้องการกำลังใจ กำลังใจซึ่งถือเป็นวิถีวัฒนธรรมของสังคมที่มีพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ “จิตอาสา” จึงไม่ใช่แค่สิ่งที่ทำตามกระแสควรทำให้เป็นเรื่องพื้นฐานและต้องส่งเสริมอย่างต่อเนื่องในสังคมไทยที่แม้ว่าจะตื่นตัวในเรื่องของจิตอาสาเป็นโอกาสที่จะพัฒนาจึงต้องสร้างความยั่งยืน เพื่อให้สามารถเติบโตพัฒนาศักยภาพและสร้างการเปลี่ยนแปลงในระยะยาวได้

การมีจิตอาสาเป็นรูปธรรมของความเป็นเพื่อนมนุษย์ที่มีความเมตตา กรุณา เพื่อเชื่อมต่อกับความเป็นมนุษย์ด้วยกัน และทำให้เกิดสิ่งดีงามในสังคม เป็นผู้ที่มีความต้องการที่จะช่วยเหลือผู้อื่น นึกถึงส่วนรวม ไม่ได้เป็นงานอาชีพ แต่เป็นจิตสำนึกที่ควรมีความรับผิดชอบต่อความเป็นมนุษย์ และเนื้อแท้ของการเป็นอาสาสมัครอยู่ที่จิตใจ การมีจิตอาสาหรือจิตสาธารณะนั้น เป็นสิ่งที่เกิดตามวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลสภาพแวดล้อมต่างๆ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน มีผลต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของบุคคลจิตสำนึกสาธารณะ หรือจิตสำนึกทางสังคม อยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอก

ในทฤษฎีของพระพุทธศาสนา แม้จะยังไม่สำเร็จประโยชน์ตน ก็สามารถกระทำประโยชน์เพื่อผู้อื่นได้ โดยศึกษาปฏิบัติ พัฒนา ขัดเกลาตนเองไปพร้อมๆ กับการกระทำสิ่งที่ตนประโยชน์หรือช่วยเหลือผู้อื่นได้ด้วย จะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งสองฝ่ายได้อย่างสมบูรณ์ ผู้ที่จะทำงานจิตอาสานั้นแม้จะยังเป็นปุถุชนอยู่ ก็สามารถพัฒนา ขัดเกลา ฝึกฝนตนเองในด้านต่างๆ ไปพร้อมๆ กับการทำงานเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นได้ ให้ถือว่าการทำงานเป็นดังโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง

ทั้งทางด้านจิตใจและทักษะ ความรู้ โดยไม่จำเป็นต้องรอให้มีความพร้อมทุกด้านอย่างสมบูรณ์ก่อน จึงค่อยช่วยเหลือผู้อื่น แต่อย่างไรก็ตามผู้ที่ทำงานจิตอาสาก็ควรมีความพร้อมในตนเองระดับหนึ่ง โดยเฉพาะความพร้อมในเรื่องของคุณธรรมในจิตใจ รู้ว่าสิ่งใดควรทำ ไม่ควรทำสามารถดำรงตนอยู่ในทำนองคลองธรรมหรือศีลธรรมอันดีได้

จึงเป็นประเด็นที่สะท้อนถึงการนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ตามกรอบแนวทางขององค์การสหประชาชาติ ที่กำหนดเป้าหมายการพัฒนาโดยอาศัยกรอบความคิดที่มองการพัฒนาในด้านต่างๆ ให้เป็นมิติที่มีความเชื่อมโยงกัน ด้วยวิถีชุมชนและอัตลักษณ์ของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ และแม้ว่าเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน จะเกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับประชาคม แต่ต้องยอมรับว่าสิ่งเหล่านี้ไม่สามารถเกิดขึ้นในชั่วข้ามคืน ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่องการติดตามจิตอาสาที่ปฏิบัติตนต่อสังคม ปัจจุบันอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักธรรมที่จิตอาสาสามารถนำไปใช้ในการทำงานได้อย่างยั่งยืน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยและติดตามจิตอาสาที่ปฏิบัติตนต่อสังคมปัจจุบันอย่างยั่งยืน
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการทำงานจิตอาสา

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาการติดตามจิตอาสาที่ปฏิบัติต่อสังคมปัจจุบันอย่างยั่งยืน เป็นการศึกษาเรื่องของการทำงานของจิตอาสาที่มีบทบาทในการช่วยเหลือสังคมอยู่อย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน เป็นผู้ที่มีความต้องการที่จะช่วยเหลือผู้อื่น นึกถึงส่วนรวมไม่ได้เป็นงานอาชีพ งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มงานจิตอาสาเป็นงานศึกษาซึ่งมีความเป็นนามธรรมสูง ไม่สามารถวัดผลได้ชัดเจนด้วยตัวเลข ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และจากแหล่งข้อมูลเอกสาร งานวิจัยต่างๆ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สร้างข้อสรุป เพื่อตอบคำถามการวิจัยตามกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มจิตอาสาในการวิจัยครั้งนี้ เป็นกลุ่มจิตอาสาที่ปฏิบัติงานอาสาเหตุการณ์วิกฤติอุทกภัยภาคกลางครั้งใหญ่เมื่อ พ.ศ. 2554 ณ ศูนย์พักพิงผู้ประสบอุทกภัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposeful) จำนวน 6 รูป/คน มีคุณสมบัติที่กำหนด คือ

1. เป็นผู้มีบทบาทต่องานจิตอาสาจนเป็นที่ประจักษ์ยอมรับจากสังคม (ได้รับเชิญเป็นวิทยากรบรรยายเรื่องจิตอาสา/กิจกรรมในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนหลายครั้ง)
2. เป็นผู้ที่ทำงานจิตอาสาอย่างต่อเนื่องติดต่อกันเป็นเวลามากกว่า 5 ปี

3. เป็นผู้ที่มีหลักธรรมในการดำเนินชีวิต
4. เป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกได้
5. เป็นผู้ที่สนใจ และยินดีให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สร้างแนวคำถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำงานจิตอาสา โดยแนวทางในการสร้างเครื่องมือการวิจัยผ่านการตรวจคัดกรองจากอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสองท่านแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แนวคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ชื่อ – (ฉายา)/สกุล เพศ อายุ ตำแหน่ง สังกัด ระดับการศึกษาและระยะเวลาในการทำงานจิตอาสา

ส่วนที่ 2 แนวคำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการเป็นจิตอาสาและสาเหตุใดที่สามารถทำให้ท่านเป็นจิตอาสาได้อย่างต่อเนื่อง วิถีชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร การรู้จักในการทำจิตอาสาเป็นอย่างไรและปัญหาและอุปสรรคในการทำงานจิตอาสาและมีวิธีจัดการปัญหาเหล่านั้นอย่างไร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี คือ 1) ข้อมูลปฐมภูมิโดยการทบทวนหลักธรรมที่เกี่ยวข้องในพระไตรปิฎก อรรถกถาฎีกา และคัมภีร์อื่นๆ รวมทั้งทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการจิตอาสาตลอดจนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ข้อมูลทุติยภูมิ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 6 รูป/คน หลังจากนั้นผู้วิจัยก็ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ที่สัมภาษณ์มาทั้งหมด ก่อนจะนำผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ภายหลังจากที่ผู้ให้ข้อมูลยินยอมเข้าร่วมวิจัย โดยผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ผู้วิจัยใช้เทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช, ม.ป.ป : 34)

การสัมภาษณ์ ใช้ประเภทการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) โดยผู้วิจัยจะพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ การถามซ้ำ การให้ยกตัวอย่างโดยอาศัยแนวคำถามที่สร้างขึ้น และใช้คำถามย่อยเพื่อเจาะลึกข้อมูลให้ผู้ให้ข้อมูลเล่าประสบการณ์ของตนอย่างลึกซึ้ง และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทั้งนี้ระยะเวลาในการให้สัมภาษณ์ขึ้นอยู่กับผู้ให้ข้อมูล

บันทึกภาคสนาม นอกจากนักวิจัยต้องเป็นนักสัมภาษณ์ที่ดีแล้ว ยังต้องเป็นนักสังเกต เพื่อดูและฟังสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปรากฏการณ์ที่ศึกษา เก็บเป็นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ ผู้วิจัยจะต้องจดบันทึกสรุปสั้นๆ เฉพาะประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นทันทีเมื่อออกมาจากการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร และบันทึกการสื่อสารที่ได้จากการสังเกต เช่น การแสดงกิริยาท่าทาง สีหน้า ลักษณะคำพูด หรือน้ำเสียงของผู้ให้ข้อมูลตามความเป็นจริงโดยไม่ตีความ นอกจากนั้นยังต้องบันทึกเกี่ยวกับความคิด ความรู้สึก หรือปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้วิจัยขณะที่เก็บรวบรวมข้อมูล

บันทึกเทป ผู้วิจัยได้ขออนุญาตทำการบันทึกเทปเสียงสนทนากับการตอบคำถามในการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลทุกราย เพื่อให้ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครบถ้วนสมบูรณ์ โดยก่อนการบันทึกเทป เมื่อได้รับความยินยอมแล้ว จึงทำการบันทึกโดยชี้แจงว่าเทปดังกล่าวจะมีการทำลายเมื่อสิ้นสุดการเก็บข้อมูล

มีการถอดข้อความจากเทป เพื่อบันทึกให้เป็นระเบียบทุกวันหลังการสัมภาษณ์ โดยถอดข้อความเป็นคำต่อคำ ประโยคต่อประโยค เพื่อบันทึกเหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นขณะสัมภาษณ์ ตรวจสอบข้อมูลที่ยังไม่ชัดเจนครบถ้วน พร้อมทั้งคำถามเพิ่มเติมเพื่อนำไปสัมภาษณ์ครั้งต่อไป และเพื่อเป็นแนวทางจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งต่อไป

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสา

จิตอาสาคือการกระทำที่เสียสละเพื่อส่วนรวมว่า “จิตอาสา” ซึ่งตรงกับหลักธรรมที่เรียกว่า วัชฌิ เรียกว่า อริยวัชฌิ แปลว่าหลักธรรมเจริญอย่างอริยะ ซึ่งแสดงว่าพุทธศาสนิกชนมีความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติและมีความหวังว่าจะเข้าถึงจุดหมายของพระพุทธศาสนา หลักความเจริญที่ว่านี้มี 5 ประการคือ (1) ศรัทธา (2) ศีล (3) สุตะ (4) จาคะ และ (5) ปัญญา ส่วนหลักกำกับความประพฤติของจิตใจให้เจริญและประกอบด้วยความงาม ได้แก่ พรหมวิหาร 4 อันได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตาและอุเบกขา ส่วนธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดเหนี่ยวจิตใจของกันและกัน อันเป็นไปเพื่อการสงเคราะห์กันและสามารถอยู่ด้วยกันด้วยความสมานฉันท์ มุ่งสงเคราะห์บุคคลอื่นด้วย ได้แก่ สังคหวัตถุ 4 อันได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา อย่างไรก็ตามการเข้าถึงหรือดำรงอยู่ในภาวะที่ดีที่ตรงตามทีประณีตที่สมบูรณ์ของสิ่งนั้นๆ ของงานนั้น คือมีฉันทะ ความพอใจในสิ่งที่จะทำนั้น ย่อมให้เกิดวิริยะ คือความพากเพียรจะทำงานนั้นให้สำเร็จ แล้วย่อมทำให้มีจิตตะ คือใจฝักใฝ่ในกิจการนั้น แล้วมีการไตร่ตรองหาเหตุผล หาข้อบกพร่อง เพื่อจะได้แก้ไขให้ดียิ่งขึ้น ความมุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จด้วยการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ได้แก่ อิทธิบาท 4 อันได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ทฤษฎีจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับจิตอาสา จำแนกเป็น 5 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 แรงจูงใจในการเป็นจิตอาสาและสาเหตุใดที่สามารถทำให้ท่านเป็นจิตอาสาได้อย่างต่อเนื่อง

แรงจูงใจของจิตอาสาที่สามารถทำงานจิตอาสาได้อย่างต่อเนื่อง เกิดจากประสบการณ์ภูมิหลังของแต่ละบุคคล ซึ่งส่วนใหญ่ในช่วงแรกเป็นจิตอาสาแบบยังไม่มีความรู้ จึงยังมีความคาดหวังและยังปรารถนาผลลัพธ์ทางจิตใจ ซึ่งทำให้พบว่าตนเองมักมีความทุกข์ หรืออาจจะเรียกได้ว่ามุ่งเน้นใช้สติปัญญาทางโลกมากกว่าทางธรรม แต่หลักจากที่จิตอาสาได้พัฒนาตนเองจากการทำงานได้ศึกษาจนเห็นคุณค่าหลักธรรมในพระพุทธศาสนาและเมื่อได้พบเจอกัลยาณมิตรช่วยแนะแนวทาง และเชื่อมั่นในศักยภาพของเพื่อนมนุษย์ ตลอดจนพัฒนาแนวทางในการทำงานจิตอาสาที่มีเป้าหมายเพื่อเยียวยาความทุกข์เพื่อนมนุษย์และเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ทำงานจิตอาสาเมื่อทำแล้วเห็นผลจริง รู้สึกเบิกบาน เกิดปิติที่ได้ช่วยเหลือ

การพัฒนาตนเองจำเป็นต้องมีแรงจูงใจที่เอื้อต่อการพัฒนาตนเอง มีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียนในการศึกษาแสวงหาความจริง การรู้คิดตามความเป็นจริงปราศจากอวิชชามาปิดกั้น ปรารถนาให้ชีวิตมีการพัฒนาไปสู่คุณงามความดี ใฝ่ความงามภายในจิตใจ หากแต่ปัจจัยภายในของบุคคลไม่ขับเคลื่อน เช่น ขาดปัญญา ขาดจิตสำนึกในการพัฒนาดน ขาดความมั่นใจในการพัฒนาตนเอง ไม่เชื่อมั่นในตนเอง ไม่มองเห็นตนเองในฐานะที่เป็นมนุษย์ที่ฝึกได้ ขาดแรงจูงใจที่ถูกต้องต่อการพัฒนาตนเอง ขาดความรู้จักคิด

และมีท่าทีที่ไม่ถูกต้องต่อสิ่งทั้งหลายที่เข้ามาในชีวิต เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยภายนอกมาช่วยกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นภายในตัวของบุคคล

ประเด็นที่ 2 ตลอดระยะเวลาของการเป็นจิตอาสาวิถีชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

การเป็นผู้มุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงตัวเองให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม โดยมีแนวคิดพื้นฐานที่ถูกต้อง ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้การพัฒนาตนเองประสบความสำเร็จ การพัฒนาตนเองมีเป้าหมายสูงสุด คือการเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์ความสามารถ และเจตคติต่อการปฏิบัติตนให้เกิดประโยชน์ ให้เกิดประสิทธิภาพ โดยบุคคลจะเรียนรู้และปรับปรุงตนเองให้มีความเจริญงอกงาม เพื่อนำพาชีวิตสู่ความเจริญก้าวหน้า หรือเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีกว่าเดิมจากสภาพร่างกายจิตใจที่เป็นอยู่ให้ประสบความสำเร็จและนำพาความสุขให้แก่ตนเองและผู้อื่น

การพัฒนาตนเองโดยใช้หลักที่ว่าต้องทำเป็นกระบวนการระยะยาว ติดต่อกันโดยให้เป็นการริเริ่มด้วยตัวบุคคลเองตามความต้องการและจุดมุ่งหมายชีวิตของบุคคลเป็นแกนกลาง สิ่งแวดล้อมภายนอกเป็นเพียงอุปกรณ์เสริมเท่านั้น จุดมุ่งหมายของการพัฒนาตนเองดังกล่าว เป็นการปรับกระบวนการคิดและพฤติกรรมที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ทำให้สามารถเข้าใจชีวิตตนเองและเห็นคุณค่าผู้อื่นได้มากขึ้น เตรียมพร้อมสำหรับรับความไม่แน่นอนต่างๆ ในชีวิตมากขึ้น รักษาสมดุลระหว่างประโยชน์ตนและผู้อื่น มีวิถึดูแลตนเองในสภาวะต่างๆ มีกลยุธมิตรร่วมอุดมการณ์ สัมพันธภาพที่ดีขึ้น และแสวงหาความดับทุกข์ที่ละเอียดลึกซึ้งได้ง่ายขึ้นและมากขึ้น ความคาดหวังและความตึงเครียดลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด อาจจะกล่าวได้ว่า ผู้มีจิตอาสาอยู่กับสภาพความเป็นจริงสามารถเข้าใจสภาวะธรรมที่เกิดขึ้นได้อย่างลึกซึ้ง

ประเด็นที่ 3 การรู้คิดในการทำจิตอาสาเป็นอย่างไร

การรู้คิด เป็นสิ่งที่ทรงพลังอย่างมากที่ทำให้มนุษย์สามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ และนำสิ่งที่ได้เรียนรู้เหล่านั้นมาใช้ในการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแต่ละบุคคลจะมีพัฒนาการด้านการรู้คิดที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการฝึกอบรมเลี้ยงดู พันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และประสบการณ์ต่างๆ ซึ่งโดยส่วนมากแล้วพัฒนาการด้านการรู้คิด (cognitive development) เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ มโนทัศน์ หรือความคิดรวบยอดต่างๆ ของบุคคลที่ดีขึ้นอย่างเป็นลำดับขั้น ข้อความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ของมนุษย์ซึ่งเชื่อว่าการเรียนรู้มิใช่เกิดจากการมีพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าเท่านั้น แต่การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญาในการที่จะสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่ตนเองโดยมีการรับข้อมูล สร้างความสัมพันธ์และความหมาย ของข้อมูล และการดึงข้อมูลออกมาใช้ในการกระทำและการแก้ปัญหาต่างๆ

การปรับกระบวนการรู้คิด (accommodation) กระบวนการทางปัญญา (cognitive process) ของบุคคลในการปรับความคิดให้เข้ากับสถานการณ์หรือสิ่งเร้าใหม่ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางสติปัญญา ซึ่งถ้าหากการปรับกระบวนการรู้คิดนี้เกิดความสมดุล จะเกิดการเรียนรู้ทันที ซึ่งกระบวนการปรับการรู้คิด เป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องมาจากการซึมซับ (assimilation) ข้อมูลใหม่ และเชื่อมโยงกับข้อมูลเดิม

การรู้คิดของจิตอาสาผู้ให้สัมภาษณ์ สรุปความว่า จิตอาสาสามารถนำความรู้จากการเป็นจิตอาสาช่วยเติมคุณค่าให้ชีวิต ทำให้เกิดความเข้าใจเรื่องไตรสิกขามากขึ้น โดยเฉพาะในแง่ของการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และความเชื่อมโยงกันของเหตุปัจจัยต่างๆ เมื่อทำงานอาสาเยียวยาผู้สูญเสีย

ทำให้เข้าใจกฎแห่งกรรม และการเวียนว่ายตายเกิดตามหลักพุทธศาสนาเถรวาทมากขึ้น ช่วยเติมให้รู้สึกเบิกบาน เป็นวงจรที่เชื่อมถึงกันในการสร้างพลังเติมความสุข สร้างบุญโดยไม่ต้องไปวัด รู้สึกดี มีความสุข เห็นประโยชน์ทั้งแก่ตนและคนอื่น และความเชื่อมโยงกันของเหตุปัจจัยต่างๆ รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา รู้ทุกข์วางทุกข์เป็น คิดว่าไม่มีอะไรสมบูรณ์แบบ รู้จักปล่อยวาง ยอมรับ ต้องเข้าใจชีวิตและโลก ยึดหยุ่น มีความเชื่อมั่นในหลักคำสอนที่มุ่งหมายความหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวง

ประเด็นที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานจิตอาสาและมีวิธีการจัดการปัญหาเหล่านั้นอย่างไร

ปัญหาและอุปสรรคการทำงานจิตอาสาเป็นประเด็นที่สำคัญให้การพัฒนาการทำงานจิตอาสาให้ได้อย่างต่อเนื่อง จากการสัมภาษณ์พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานจิตอาสาแยกออกเป็น 2 ประเด็นคือ ด้านร่างกายและจิตใจ ด้านร่างกายคือ ปัญหาส่วนตัวคือความเหนื่อยล้า จัดสรรเวลาไม่ลงตัว เวลา การเดินทาง กิจวัตร การทำหน้าที่ตามวินัยสงฆ์ การเดินทาง การขนส่งมีต้นทุนสูงเพราะอยู่ไกล บางครั้งมีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่าย และพระสงฆ์ที่เข้าร่วมทีมจิตอาสายังไม่เข้าใจในกระบวนการทำงานเท่าที่ควร ส่วนปัญหาด้านจิตใจพบว่า ทุกท่านมีความคาดหวังที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง เป็นต้น สิ่งที่น่ายินดีจากการสัมภาษณ์คือวิธีการจัดการปัญหา หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ด้วยการปรึกษากัลยาณมิตร มีมุมมองต่อปัญหาให้เป็นเรื่องธรรมดาหรือเรื่องตลก และอย่าไปคาดหวังหรือยึดติด พยายามทำความเข้าใจปัญหา ค้นหาเบาะเกิดความทุกข์และพยายามดับต้นเหตุแห่งความทุกข์ที่เกิดขึ้นด้วยสติปัญญาความเข้าใจในโลกและชีวิตที่ยังพร่องอยู่ทำให้เราพลั้งเผลอผิดพลาด ไม่เข้าไปยึดถือสิ่งที่ไม่ควรยึดถือและกลับมาอยู่กับความจริงของโลกและชีวิต

ประเด็นที่ 5 ข้อเสนอแนะในการทำงานจิตอาสา

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ตั้งใจมาเป็นจิตอาสา สรุปความว่า ทุกคนทำจิตอาสาได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นพระ ทำได้ทุกที่ เพียงใส่ใจ ตั้งใจทำ อยู่ตรงไหนก็ทำได้ เพียงแต่เราน้อมใจ พร้อมจะขัดเกลาจิตใจตนเองให้กิเลสเบาบางจากอกุศล พัฒนาตนเองโดยยอมรับ อยู่กับสิ่งที่ไม่พอใจให้ได้ ต้องมองกว้าง คิดไกล ใฝ่สูง ใฝ่ดี สร้างสรรค์ เป็นวิถีที่ทำให้คนเป็นคนดี มีความสุขจากการช่วยเหลือเกื้อกูล และประเมินศักยภาพของตนเองในงานที่ทำอยู่เสมอ ซึ่งจะช่วยให้วางตำแหน่งในการทำงานของตนเองได้อย่างถูกต้อง และมองเห็นแนวทางในการพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ รักษาสมดุลแห่ง ศีล สมาธิ ปัญญา อันเป็นหลักการพัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์ครบถ้วน

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

อภิปรายผล

เป้าหมายที่ถูกต้องของการเป็นจิตอาสาตามหลักการทางพระพุทธศาสนา คือ ทำความดีเพื่อความดี ไม่มีอิตตาตัวตนเป็นใหญ่ ไม่ถือพวกพ้อง ยึดหลักเหตุผล มีธรรมะเป็นหลัก สิ่งใดเห็นว่าดีและถูกต้องก็จะทำด้วยความภาคภูมิใจ คนอื่นจะชื่นชมหรือไม่ ไม่ใช่สาระสำคัญ เป็นการก้าวข้ามไปบนเส้นทางแห่งการพัฒนาคน ทุกคนจะต้องสามารถสัมผัสตามสมควรแก่ฐานะของตน จิตอาสาจึงจำเป็นต้องมีหลักธรรมกำกับความประพฤติ เพื่อปฏิบัติตนต่อมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายโดยชอบ นอกจากจะเป็นเครื่องระงับโทสะ เครื่องป้องกันคุ้มครองและรักษาตนแล้ว ยังทำให้เกิดความรักเกิดการสงเคราะห์ช่วยเหลือซึ่ง

กันและกัน เป็นวิธีปฏิบัติเพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจของคน ผูกมัดใจคน ให้เกิดความรักเกิดการสงเคราะห์ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การเข้าถึงหรือดำรงอยู่ในภาวะที่ดีที่ตรงตามที่ประณิตที่สมบูรณ์ของงานจิตอาสา อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนให้จิตอาสาให้สามารถพัฒนาความรู้โดยประยุกต์หลักธรรมในพระพุทธศาสนาให้จิตอาสาเข้าใจถึงวิธีการทำงาน

2) สำหรับจิตอาสา ให้หันมาให้ความสนใจศึกษารูปแบบการทำงานจิตอาสาให้เข้าใจ เพื่อให้เกิดความมั่นใจ เกิดผลสำเร็จในการทำงานเพื่อเป็นประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่นได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเชิงทดลองเกี่ยวกับการพัฒนาตนในกลุ่มจิตอาสา ก่อนและหลังการเข้าร่วมกระบวนการพัฒนาศักยภาพจิตอาสา

2) ควรมีการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักธรรมที่ส่งผลต่อการทำงานจิตอาสา

3) ควรศึกษาหลักธรรมอื่นๆเพื่อใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีเพื่อจิตอาสาได้อย่างยั่งยืนต่อไป

บรรณานุกรม

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

จิตรวลัย ศรีแสงฉาย. 2551. **“จิตอาสาพัฒนาชนบท กรณีศึกษา: กลุ่มอาสาพัฒนา มหาวิทยาลัยมหิดล”**. มหาวิทยาลัยมหิดล.

พระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต. 2540. **ความสุขที่สมบูรณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม.

พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตโต. 2552. **เครื่องวัดความเจริญของชาวพุทธ อารยวัฑฒิ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก.

_____. 2554. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสหธรรมิก.

_____. 2552. **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เริงชัย หมื่นชนะ. 2549. **จิตวิทยาพื้นฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.

สุภากร จันทวานิช. **รวมบทความว่าด้วยวิถีวิจัยเชิงคุณภาพ**. สมาคมวิจัยเชิงคุณภาพแห่งประเทศไทย. เอกสารอัดสำเนา.

A STUDY OF ENGLISH COMMUNICATION AS A SECOND LANGUAGE OF 2nd YEAR'S STUDENTS AT BANSOMDEJ CHAOPRAYA RAJABHAT UNIVERSITY

AnitaMongkol Somkittikanon*

ABSTRACT

This thesis is especially aimed to study the level of improvement of English communication as a foreign languages of 2nd year students at Bansomdej Chaopraya Rajabhat University through the English teaching experience in the 2nd year class and through reading books, other thesis and general knowledge of English. The study is both qualitative and quantitative method. The population of study is composed of 2nd year's students at Bansomdej Chaopraya Rajabhat University every semester. For data collection, the research tools were used in collecting data that consisted of Teaching in the class reading, writing, communication skills of the students, students and participants observation group dissection, interview, pre-test and post- tests questionnaires. The key research tools used for measuring the overall data collection in the study was a practicing observation, valuation and total average, standard deviation and percentage to analyse the data and reports finding.

The finding of research is based on practical knowledge experience and Questionnaire were found as follows:

1. English as a foreign language teaching technics for improving the English communication skill as a reading text books, articles, paragraph, English News Papers, Magazines etc, listening English CDs and videos, Speaking English in the class as a group discussion exercises, communication difficulties corrections correct by teachers and deep vocabulary. With a total for pre-test is 40%, student's improvement is growing up for post- test and communication skill grown up to 75 % Students are very good practice for learning in the class and improving their communication skills every class under teacher's correct guidance and it's growing every class finally communication skill is grown up 85% still the end of semester

* Master degree Student of English (International Program), Graduate School Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

2. Its very important for all students in the English class, English teacher should give them a practicing for reading, writing, exercises, English communication, group work, correct pronunciation, grammar learning for correct English speaking etc. Overall students can improve their English 80 to 85 % still the end of semester.

3. About student's communication skills for 2nd Year students of Bansomdej Chaopraya Rajabhat University at first they get the total grade 3.90 for the pre-test and for the post test can be see the improvement in their communication skills grown up to 7.95 for the post-test.

Keywords; English Communication / Second language

1. Background and Significance of the Problem

English Language is an International Language of the world and also second language for communication. Thailand is the one of the Asian Country and the Asean group member. English language is the base for communication and to get the knowledge from other countries, to progress the knowledge of science and technology, social and cultural, philosophy and the Religion, for develop the business relationship so, English language is the most important for Thai Society. Thai education ministry is developing the status of the English communication knowledge through the Schools and through the universities. Bansomdej Chaopraya Rajabhat University is one of the famous and oldest university of Thailand and still active to develop the English communication courses for the students. English as a foreign language cannot linguistically functions as a Second Language. What is expected of an English is a second language of learner:

1.1 To help the students in maintaining personal relations with the linguistic group

1.2 To help the students to carry on the social and cultural activities.

1.3 To help students to feel improvement of speaking with a group or may be the nation.

1.4 Encourage them to develop their reading, writing, vocabulary, and grammatical knowledge, and linguistic knowledge to better communicate.

Bansomdej Chaopraya Rajabhat University is located Itsaraphaph Soi 15, Thonburi, Bangkok, Thailand. Somdej chaophraya Barom Maha Sri Suryawong established the significant contributions to the prosperity of Thailand. He is the great inspirational figure for everyone in Bansomdej Chaopraya Rajabhat University.

There are all main faculties Humanities, Science and technology, Management, Bachelor of Education, Music and Traditional Thai Dance. All faculties have English program for the students. All departments aim is improving English as a second language for all students of Bansomdej Chopraya Rajabhat University.

The Present President of the Bansomdej Chaopraya Rajabhat University: **Asst. Prof Dr.** Mrs. Linda Genma is considering to open new International English program and giving a support, new ideas to all departments to develop a English study skill and try to contact with other countries to open a new project to civilize the English language studies and departments. According to research A Study of English Communication of 2nd year students at Bansomdej Chaopraya Rajabhat University.

2. The purpose of the Research

2.1 To study the level of students in English Communication and English language skills of the students of Bansomdejchaopraya Rajabhat University through the Teachings methods and techniques

2.2 To study the improvement of the students from low level to upper level in English language studies and make a perfect in communication

2.3 To study of the second year students' perception after receiving the teaching from the teacher in communication

3. Scope of Research

This research is aimed to study English teaching techniques having an effect on learning skills causing anxiety in English communication as a second language of 2nd year students at the four different parts of English usage of Bansomdejchaopraya Rajabhat University, studying the English program at the Department of Foreign Languages, Faculty of Humanities and Social sciences. The study is divided into four scopes as follows:

3.1 **The Scope of the Content:** It focuses on the study of English teaching techniques having an effect on learning skills of Bansomdejchaopraya Rajabhat University undergraduate students of the English program, who studying the second year classes at the Department of Foreign Languages, Faculty of Humanities and Social sciences.

3.2 The Scope of the Area: It focuses on the second year students of the English program studying at Bansomdejchaopraya Rajabhat University.

3.3 The Scope of the Population: The population of the study includes 100 foreign and Thai students studying in the second year at the Bansomdejchaopraya Rajabhat University in the academic year 2015. The samples of the study conducted by a purposive sampling method consist of 50 students, i.e., 85 foreign students and 15 Thai students.

3.4 The Scope of the Time: The study will be completed from the month of November 2015 to the month of February 2016.

4. Expected Benefits

4.1 To know the level of students in English Communication and English language skills of the students of Bansomdejchaopraya Rajabhat University through the Teachings methods and techniques.

4.2 To know the level of anxiety in English communication of BSRU EFL undergraduate students at the four different parts of English usage.

4.3 To know the second year students' perception after receiving the teaching from the teacher in communication.

5. Method of Research

This study is quantitative in nature. It focuses on a study of the communication level and the improvement of the second year student's English language skills at Bansomdejchaopraya Rajabhat University through teaching methods and experience and English language study skills to their condition. Therefore, the study will focus on the following.

5.1 The development of the student's understanding of the communicative process.

5.2 Teachers' providing opportunities for learning and practicing English communicative process in the class.

5.3 The development of the student's accurate and effective oral, aural, reading and writing skills .

5.4 The development of the student's grammar by teachers' arranging exercises for reading writing and speaking.

5.5 The providing of practicing methods and reports and participation of group discussion and debates.

6. Research result

6.1 General information of 50 respondents. Secondary students who use English as their second language. Bansomdej Chaopraya Rajabhat University found that the opinions were moderate. The most descriptive is the effectiveness of English communication, vocabulary, accents and grammar in English.

6.2 The results of the analysis of English as a whole were at a moderate level. On the other hand, it was found that the opinions of the second year students were moderate. Sort Ascending Descending Is the effectiveness of English communication, vocabulary, accents and grammar in English.

6.3 The results of the analysis of the causes, problems and obstacles caused by the communication of the second year students. Of Bansomdej Chaopraya Rajabhat University

1. Students lack confidence in English communication.
2. Students are not sure the accent in English communication.
3. Students cannot choose the correct vocabulary in English communication.
4. Students cannot use their English communication skills with confidence.

7. Discuss the results of the Research

Discussion will be found in chapter no.4: students Behavior in the English language learning class, communication, Grammar portion research between 10 to 12 students finding in 64 students, Teaching methods research and socio-cultural activities with the Asean groups of members in the university's motivation with 3 members and intelligence research members 3 and 5. Finally research question will be discussed with reference to the qualitative data collected and made this project at the Bansomdej Chaopraya Rajabhat University.

English as a second language activation process through all human beings of the Native speakers works out on input and productive grammar subconsciously process of English Language communication so grammar learning is the main part of English communication skill.

The research indicates that 'earlier is better' for improvement of English as a second language students. If the native speaker proficiency is wanted to improve English communication the qualification of the native speaker is must

considered by administration and education system that can be goal for development in English language studies and communication matters. The result of the informal research and interviews were taken at Bansomdej chaopraya Rajabhat University. Interviews with professors of English as a second language communication classes provided insight the facts and most important information of the English communication courses and description about the teaching and the student's activities in the class and their communicative approach for the future. Some teachers they provide the conversational activities for the students to help the students freely in the class. None of the teachers mentioned that in communication analysis or explicit instruction in spoken by using a standard grammar, although instruction in standard grammar must be addressed.

7.1 Grammar

English as a second language teachers should present familiar with the rules of grammars and the sentences even through the natural order of English speaking grammatically structures proceed in a observation of English communication learning process, students should understand the rules of grammar is most important so teacher reform the testing of grammatical comprehension in English language speaking.

7.2 Teaching Methods

The best way to learn the vocabulary is through reading, Reading is one of the best way of advancing vocabulary through the lessons, knowledge can be improve and can be represented either implicitly or explicitly and can be achieved the conscious act through the vocabulary and lexis so teacher should provide more lessons for improve their vocabulary in the class.

For developing the English as a second language of learning in the university teachers should linguistically description explain in the class for improve student's pronunciation skills, such as phonology, phonetics, vowels and consonants sounds and their distribution patterns of rhythm (i.e. timing of syllable length, syllable stress, and pauses), phonetics is a science that describes all the sounds in language, phonology is the way speech sounds form systems and patterns, its important because it permits speaker to produce sounds to know the foreign accents easily.

7.3 Motivation

A study of English Communication as a second language of 2nd year's student of Bansomdej Chaopraya Rajabhat University means motivation of English language learning as a second language improve the level of learning and teaching process. The targets of the English Departments culture and the people would like to identify with particular culture because Thailand is a member of Asean community, so need to develop our personality and attitude to present to other community. The motivation for learning English as a second language has defined as either a goal, success, a reward, will or desire and for improve the level and rank of the Bansomdej Chaopraya Rajabhat University as an international level.

Finally, teachers should motivate students in many ways to help them overcome challenge of learning a second language like a teacher to be a main behavior to setting a relaxed atmosphere and make classes interesting and most helpful motivation, extra pressure of an upset or angry teacher as this would have negative effect upon student motivation because classroom atmosphere as well. So for teacher behavior and motivation most important for teaching process, and students motivate to improve our learning skill through the study hard. First the professors, and administrative requirements and lack of resources for make the extra English conversation and communicative courses at the university. Professors use the free communication approach however teaching conversation general English language proficiency and speaking composition, Oral correct pronunciation and communication improvement through the English studies.

Four professors interviewed indicated that the large levels of the students in the class was more challenge in instruction, more advanced students in each class would benefit from the type of instruction in the conversation norms and the difficulties to explain, each class may have English proficiency level activate for all majoring subject of communication. Grammar instruction and vocabulary through the reading would develop in the students.

The most of the teachers at Bansomdej Chaopraya Rajabhat University could not conversation in English, but other oral skills as well as vocabulary, reading, listening, and writing should be taught concurrently. The English as a second language of communication approach focuses specifically on conversation skills, the free communicative approach integrates content and allows teachers for the students to work on general language proficiency through speaking.

Classroom teaching materials are concerned, all of the teachers with deficiency in English language textbooks by either other supplements providing a grammar text with other materials such as website, literature, short paragraph reading, and textbook at all. Now a days internet is one of the effective resources in the eyes of professor, they find out especially news and video sites, helpful in the class.

Research founded Students desired much conversation in the class, text materials are helpful in learning conversation but did not the target materials as highly, communication skills is not enough to justify the lack of instruction in conversational norms.

Conversation data, including transcripts, audio recordings, and audio - visual recording of real conversations is not communication created for teaching purposes. These data are available in a variety of places (like a television, research collections, internet videos, group discussions, talk shows) in real conversation. As mentioned before language texts and materials of English language insufficient to provide students.

8. Suggestions

8.1 Feedback Policy

- 1) Students should have an understanding of English grammar before communication.
- 2) Students should have study English language training from phonetics.
- 3) Students should study English vocabulary before using in communication.
- 4) Students should study the use of English daring techniques to use the skills of communication in English before using in public communication.

8.2 Suggestions for Research next time

- 1) Research should be conducted on English grammar before communication.
- 2) Research should be conducted on the practice of English from phonetics.
- 3) Research should be done to learn English vocabulary before using in communication.

4) There should be educational research, learn about English language techniques, dare to use communication skills in public English.

Bibliography

- Barrs, M. and S. Pidgeon. **Reading the Difference: Gender and Reading in the Primary School**. London: Borough of Southward, 1993.
- Berger, C.D. Spiel. **Manual for the State – Trait Anxiety Inventory (STAI-From Y)**, Palo Alto. California: Consulting Psychologists Press, 1983.
- Bright, G.A. and McGregor. **Teaching English as a Second Language**. Orient Longman, 1982.
- Burgoon, J.K. **The Unwillingness to Communicate Scale: Development and Validation**. Communication Monographs, 1976.
- Chastain, K.. **Affective and Ability Factors in Second Language Acquisition**. Language Learning, 1975
- Clay, M.. **Becoming Literate: The Construction of Inner Control**. (United States) **Common Errors in English, Their Cause, Prevention and Cure**. Oxford University Press, 1949.
- Cummingham, P. and R. Allington. **Classrooms That Works: They Can all Read and Write**. Boston: Pearson/Allyn and Bacon Press, 2007.
- Dimberby, R. & G. Burton. **More Than Words**, (2nd edition). London: Routledge Press, 1992.
- Earle, R.A.. **Developing and Using Study Guides: Research in Reading in the Content Areas, First Year Report (edited by H.L. Sanders)**. Reading and Language Arts center, Syracuse University, 1969.
- Eisenberg, A.M. & T.K. Gamble. **Painless Public Speaking: A Work/Text Approach**. New York: Macmillan Publishing, 1982.
- Ellis, R.. **Learning Strategies**. In **The Second Language Acquisition**. Oxford: Oxford University Press, 1994.
- Finn, A.N., C.R., Sawyer, & R.R. Behnke. **A Model Anxious Arousal for Public Speaking**. Communication Education, 2009.
- Grippio, J.A.. **A Complete Guide to Public Speaking**. Colorado: Outskirts Press, 2009.

- Hamilton, C. & C. Parker. **Communicating for Result: A Guide for Business & the Profession, (5th edition)** . California: Wadsworth Publishing Company, 1996.
- Hazel, Francis. **Language in Teaching and Learning**. George Allen and Unwin, 1977.
- Horwitz, E.K.. **Language Anxiety and Achievement, Annual Review of Applied Linguistics**, 2001.
- Lindgen, H.C.. **Education Psychology in the Classroom**. New York: The Mac Millan, 1980.
- Machida, S.. **Test anxiety in Japanese – Language Class Oral Examination**, 2001.
- MacIntyre, P.D. & R.C., Gardner. **The Effects of Induced Anxiety on Three Stages of Cognitive Processing in Computerized Vocabulary Learning**, *Studies in Second Language Acquisition*, 1994.
- MacIntyre, P.D., R.C., Baker, R. Clement & L.A. Donovan. **Sex and Age Effects on Willingness to Communicate, Anxiety, Perceived Competence, and L2 Motivation Among Junior High School French Immersion Students**. *Language learning*, 2002.
- MacIntyre, P.D. & R.C., Gardner. **Anxiety and Second-language Learning: Toward a Theoretical Clarification**, In E.K. Horwitz, & D.J. Young (Ed.), *Language Anxiety: From theory and Research to Classroom Implications*, Egle.
- Matsuda, S. & P. Gobel. **Anxiety and Predictors of Performance in the Foreign Language Classroom**, 2004.
- McKerrow, R.E., B.E. Gronbeck, D. Ehninger, & A.H., Monroe. **Principles and Types of Public Speaking, (15th edition)** . Massachusetts: Pearson Education Publishing, 2003.
- Nelson. **Language and Language Learning 2nd And Teaching Experience**. New York: Harcourt, 1964.
- Peng, D.. **General Psychology**. Beijing: Normal University Press, 2001.
- Scovel, T.. **The effect on Foreign Language Learning: A Review of the Anxiety Research**. In E.K.
- Sellnow, D.D.. **Confident Public Speaking, (2nd edition)** . California: Thomson Wadsworth Publishing Company, 2005.
- Ven, H.M., Der Ploge, R. Schwarzer & C.D. Spielberger. **Advances in Text Anxiety Research**. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, 1982.

Wilkins, D.A.. **Linguistics in Language Teaching**. London: Edward Arnold (Publishers) Ltd, 1985.

Wood, F.T.. **An Outline History of the English Language**. London: Macmillan, 1969.

(2) Articles:

Aida, Y.. (1994). "Examination of Horwitz, Horwitz and Cope's Construct of Foreign Language Anxiety: The Case of Students of Japanese". **Modern Language Journal**, Vol. 79, 165-168.

Best, R.M., M. Rowe, Y. BOzuru & D.S. McNamara. "Deep-level Comprehension of Science Texts". **Topics in Language Disorders**, Vol. 25, No. 1: 67-70.

Denzin, N.. **Analysis of English Curriculum EtniRag**, 2007. Retrived (27 July 2008)

Elkhafaifi, H.. (2005). "Listening Comprehension and Anxiety in the Arabic Language Classroom". **The Modern Language Journal**, Vol. 89, 207-210.

Gardner, R.C., P.F. Tremblay, & A. Masgoret. (1997). "Toward a Full Modern of Second-language Learning: An Empirical Investigation". **Modern Language Journal**, Vol. 81, 354-356.

Horwitz, E.K., M.B. Horwitz & J. Cope. (1986). "Foreign Language Classroom Anxiety". **The Modern Language Journal**, Vol. 72, 130-135.

Kitano, K.. (2001). "Anxiety in the College Japanese language Classroom". **Modern Language Journal**, Vol. 90, 549-553.

Lui, M. & J. Jackson. (2008). "An Exploration of Chinese EFL Learner's Unwillingness to Communicate and Foreign Language Anxiety". **The Modern Language Journal**, Vol. 90: (1), 71-86.

Mahmood, A. & S., Iqbal. (2010). "Difference of Student Anxiety Level towards English as a Foreign Language Subject and Academic Achievement". **International Journal of Academic Research**, 2(6), 199-201.

Mercer, S.. (2008). "Learner Self-beliefs". **ELT Journal**, Vol. 62(2), 181-182.

Onuegbuzie, A.J., P. Bailey, & C.E. Daley. (2001). "Cognitive, Affective, Personality and Demographic Predictors of Foreign Language Achievement". **Journal of Education Research**, Vol. 94, 4-5.

Tucker, R., E. Mahayan, & F. H. Geneses, (1976). "Affective, Cognitive, and Social Factors in Second Language Acquisition". **Canadian Modern Language Journal**] Vol. 32, 214-220.

Woodrow, L.J.. (2006). "Anxiety and Speaking English as a Second Language". **Regional Language and Centre Journal**, Vol. 38(3), 309-113.

Young, D.J.. (1991).“Creating a Low-anxiety Classroom Environment: What Does the Language Anxiety Research Suggest”. **Modern Language Journal**, Vol. 75, 427-429

(3) Online:

Kitao, k. **Why Do We Teach English?**,The Internet TESL Journal. 2(4), (December 25, 2003), (online). Resource:[http:// iteslj.org/ Articles/ Kitao- Why Teach. html](http://iteslj.org/Articles/Kitao-WhyTeach.html). (20 August, 2015)

Scovel, T.. (1978). **The Effect of Affect on Foreign Language Learning: A Review of the Anxiety Research**, **Language Learning**. Vol. 29,129 – 140. (Online), Resource: <http://www.bsru.ac.th/> (2015) (20 August, 2015)

**การศึกษาปัญหาในการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ
ที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมพรหมวชิรญาณ วัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร**
**A STUDY OF PROBLEMS OF LEARNING AND TEACHING ENGLISH
IN PROMMAWACHIRAYAN BUDDHIST SCRIPTURE SCHOOL OF WAT
YANNAWA IN BANGKOK**

พระปลัดวัฒนา อภิวิฑูโธ (คำแพง) *

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาปัญหาในการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมพรหมวชิรญาณ วัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาต่างๆ ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมพรหมวชิรญาณ วัดยานนาวา และนำผลการศึกษาไปใช้แก้ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสม โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ความเห็นของนักเรียนต่อปัญหา กระบวนการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมพรหมวชิรญาณ วัดยานนาวา พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ความเห็นของอาจารย์ผู้สอนต่อปัญหา กระบวนการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมพรหมวชิรญาณ วัดยานนาวา พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าส่วนใหญ่เป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ: ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

ABSTRACT

This article is a part of the research “A Study of Problems of Learning and Teaching English in Prommawachirayan Buddhist Scripture School of Wat Yannawa in Bangkok”. The objectives of this research were to study students’ problems of English learning and teaching at Prommawachirayan Buddhist Scripture School and to apply the study results solve English instruction. This research is a mixed method: quantitative and qualitative method. The research result was found that: student’ s opinions towards problems of learning and teaching English in

*นิสิตสาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มจร

Prommawachirayan Buddhist Scripture School at Wat Yannawa, were at intermediate level. Being divided as aspects, it was found that, they were at intermediate level in all aspects. Instructors' s opinions towards problems of learning and teaching English in Prommawachirayan Buddhist Scripture School at Wat Yannawa, were at intermediate level. Being divided as aspects, it was found mostly they were at intermediate problem.

Keywords: English teaching problems

1.บทนำ

ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยยังเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ยากถึงแม้ว่าหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 กำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศไว้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความสามารถในด้านการใช้ภาษาเพื่อนำไปใช้ในสังคมโลกก็ตาม จะเห็นได้ว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่จัดให้มีการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับปริญญา แต่ผู้ที่เรียนในระดับปริญญาอีกจำนวนมากที่ไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ดี ทั้งๆ ที่เรียนภาษาอังกฤษมานานหลายปี แสดงว่าจะต้องมีปัญหาในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากงานวิจัยของ อธิราภรณ์ พลายเล็ก (2553 : 1) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานครได้กล่าวถึงปัจจัยด้านต่างๆ ที่ส่งผลต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ดังนี้ ปัญหาที่ถกเถียงกันมากในแวดวงการศึกษาคือเมื่อผู้เรียนเรียนจบหลักสูตรการศึกษาไม่ว่าจะเป็นระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาหรือในระดับปริญญาตรีแล้วก็ยังไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ดีเท่าที่ควร ซึ่งปัญหานี้อาจเกิดจากหลายสาเหตุ หรืออาจเนื่องมาจากครูผู้สอน ผู้เรียน สภาพแวดล้อมหรืออาจมีปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อการพูดภาษาอังกฤษ ด้วยปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ไป ที่มีลักษณะคล้ายกันในด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อผู้เรียนทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัญหาดังกล่าวเพื่อจะได้มีข้อมูลมากพอที่จะสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในการศึกษาภาษาอังกฤษต่อไป และนอกจากนี้ ผู้วิจัยได้สนใจศึกษากลุ่มเฉพาะที่เป็นสามเณร ซึ่งพบว่าไม่ค่อยมีงานวิจัย หรือข้อมูลทางการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มนักบวชในพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้ทำการสอนภาษาอังกฤษให้กับสามเณรที่เรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษามาหลายปี ได้รู้เห็นและเข้าใจปัญหาของสามเณรซึ่งมีวิถีชีวิตที่ค่อนข้างจะแตกต่างจากเด็กชายในสังคมอีกเป็นจำนวนมาก จึงเป็นกรณีที่น่าสนใจและทำการวิจัยเพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามสมควร

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัญหาต่าง ๆ ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมพรหมวชิรญาณ วัดยานนาวา

2.2 เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้แก้ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

3.ขอบเขตการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ผลการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมพรหมวชิรญาณ วัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร

3.2 ประชากร จำนวน 94 รูป/คน ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2/2558 จำนวน 47 รูป นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2/2558 จำนวน 25 รูป นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2/2558 จำนวน 19 คน ครูผู้สอนภาษาอังกฤษ จำนวน 3 รูป/คน

3.3 ระยะเวลาของการวิจัย ภาคเรียนที่ 2/2558 ระหว่าง วันที่ 1 ธันวาคม 2558 ถึง 1 มีนาคม 2559

4.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมพรหมวชิรญาณ วัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้ทำการศึกษาเอกสาร และดัดแปลงจากแบบสอบถามของ ปริญา เกษประสิทธิ์ (95-97), ศุภนันท์ คิตยาว (89-95), ชลธิชา นางาม (2551 : 23-25) โดยเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ฉบับ คือ ฉบับสอบถามอาจารย์ ความคิดเห็นของอาจารย์และฉบับสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน แต่ละฉบับแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าและแบบสอบถามความคิดเห็นซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็น เสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาในการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษหรือข้อเสนอแนะอื่นใด

รายละเอียดในการสร้างเครื่องมือมีดังต่อไปนี้ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ศึกษาวิธีการและตัวอย่างการสร้างแบบสอบถามจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยต่าง ๆ สร้างแบบสอบถาม ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามเหมาะสมให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย และขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาควบคุมวิทยานิพนธ์ ทำหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องแม่นยำ ตรวจสอบคำถามแต่ละข้อเหมาะสมครอบคลุมเนื้อเรื่องที่ต้องการศึกษา และแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้มีค่า

ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป นำแบบสอบถามที่ได้ทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปดำเนินการเก็บข้อมูล

เครื่องมือในการวิจัยเป็นลักษณะของแบบสอบถามซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพปัญหาของการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของครูและนักเรียน จำนวน 65 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของไลเคิร์ท (Likert)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาด้านการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นแบบสอบถามปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาในการเรียนการสอน

5.วิธีการดำเนินการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านต่างๆ ด้วยตนเอง คือ ผู้วิจัยได้ปรึกษาหารือปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอน ที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมพรหมวชิรญาณ วัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร ได้พบปะเพื่อนครูสอบถามปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นและขอทำการวิจัยปัญหาการเรียนการสอน ขออนุญาตอาจารย์ผู้สอนแจกแบบสอบถามครู และนักเรียน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามครูและแบบสอบถามนักเรียน นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ

การคัดเลือกข้อมูล หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้ว ผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อมูลที่สมบูรณ์ครบถ้วนเพื่อนำมาวิเคราะห์ และสรุปผล

การวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งมีอยู่สองส่วนจากแบบสอบถามแบ่งออกเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 และแบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าร้อยละของปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ

6.ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัญหาในการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมพรหมวชิรญาณ วัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร ผลจากการศึกษาวิจัย ได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ระดับปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลฉบับนักเรียนจากแบบสอบถามเพื่อการวิจัยการศึกษาปัญหาในการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมพรหมวชิรญาณ วัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร จำนวน 91 รูป ได้ผลการวิเคราะห์ดังตาราง ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 รายการปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษด้านต่าง ๆ

รายการปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
ด้านหลักสูตร	2.66	1.66	ปานกลาง
ด้านผู้เรียน	2.86	1.25	ปานกลาง
ด้านสื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้	2.81	1.25	ปานกลาง
ด้านการวัดและการประเมินผล	2.73	1.19	ปานกลาง
ด้านสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในชั้นเรียน	2.91	1.39	ปานกลาง
รวม	2.79	1.34	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัญหาในการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมพรหมวชิรญาณ วัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมมีปัญหอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกออกเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2.91 รองลงมาคือ ด้านผู้เรียน ค่าเฉลี่ย 2.86, ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ด้านหลักสูตร มีค่าเฉลี่ย 2.66 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียน

ข้อเสนอแนะของนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมพรหมวชิรญาณ วัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร มีดังต่อไปนี้ หมวดวิชาอังกฤษมีเรียนมากหลายวิชา สอนไม่ตรงจุดประสงค์การเรียนรู้ สภาพแวดล้อมเป็นอุปสรรคในการเรียน ไม่รู้คำศัพท์ไม่ได้ท่องศัพท์ เรียนแต่ในห้อง อยากเปลี่ยนบรรยากาศนอกห้องเรียน การบ้าน งานที่ได้รับมอบหมายมากเกินไป ไม่สนใจ ไม่ชอบเรียน ไม่ชอบกิจกรรมภาษาอังกฤษ ไม่มีครูชาวต่างชาติ เวลาเรียนน้อย เรียนไม่ต่อเนื่อง 10. ต้องการให้มีกิจกรรมพัฒนาภาษาอังกฤษให้มากขึ้น ขาดสื่อประกอบการเรียนการสอน ไม่มีพื้นฐานภาษาอังกฤษ ภาษาอังกฤษยาก ไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ ครูสอนไม่น่าสนใจ กลัวการถูกลงโทษ ครูเข้มงวดมากเกินไป

ระดับปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของครู

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลฉบับครู จากจำนวนครู 3 รูป/คน กับปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมพรหมวชิรญาณ วัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร ได้ข้อมูลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามฉบับครูเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมพรหมวชิรญาณ วัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร

รายการปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
ด้านหลักสูตร	3.23	0.68	ปานกลาง
ด้านครูผู้สอน	2.62	0.54	ปานกลาง
ด้านสื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้	2.66	0.72	ปานกลาง

รายการปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
ด้านการวัดและการประเมินผล	2.33	0.71	น้อย
ด้านสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในชั้นเรียน	2.57	0.76	ปานกลาง
รวม	2.68	0.68	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษจากแบบสอบถามฉบับครู โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด พบว่า ด้านหลักสูตร ค่าเฉลี่ย 3.23 รองลงมาคือ ด้านสื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ย 2.66 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการวัดผลและการประเมินผล ค่าเฉลี่ย 2.33 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของครู

รวมข้อเสนอแนะของครูเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมพรหมวชิรญาณ วัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร มีดังต่อไปนี้ ควรมีการแลกเปลี่ยนด้านภาษาอังกฤษระหว่างโรงเรียนพระปริยัติธรรมทั้งครูและนักเรียน ควรมีกิจกรรมเสริมทักษะด้านภาษาอังกฤษระหว่างโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของภาษาอังกฤษ โรงเรียนพระปริยัติธรรมควรมีการส่งเสริมบุคลากรครูด้านภาษาอังกฤษให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มมากขึ้น เช่น จัดอบรมหรือส่งไปศึกษาดูงานและเรียนรู้เพิ่มเติมในระดับประเทศ โรงเรียนพระปริยัติธรรมควรมีการทำความร่วมมือกับองค์กรหรือหน่วยงานด้านภาษาต่างประเทศกับองค์กรต่างๆ เพิ่มมากขึ้น เป็นการเพิ่มโอกาสทางการเรียนรู้และแหล่งการทำงานให้กับนักเรียน ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ด้านภาษาอังกฤษน้อย ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอน ไม่สามารถสอนตามหลักสูตรได้ทันเวลา นักเรียนมีปัญหาด้านการอ่านออกเสียงคำศัพท์ไม่ถูกต้อง นักเรียนมีความประหม่า อายุที่จะพูดภาษาอังกฤษ นักเรียนมีพื้นฐานภาษาอังกฤษที่แตกต่างกัน นักเรียนไม่มีโอกาสได้ฟังหรือเรียนรู้ภาษาอังกฤษจากเจ้าของภาษาอย่างเพียงพอ ครูสอนภาษาอังกฤษจากหนังสือหรือตำราเรียน ไม่ได้มุ่งเน้นเพื่อการนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน

7.อภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่าปัญหาในการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษที่โรงเรียนพระปริยัติธรรมพรหมวชิรญาณ วัดยานนาวา ในปีการศึกษา 2558 ซึ่งดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ตามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และอาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายโดยแยกเป็นประเด็นหลักๆ ตามหัวข้อที่ทำการวิจัย ดังต่อไปนี้

7.1 ด้านหลักสูตร

ผลการวิจัยพบว่านักเรียนส่วนมากได้รับการฝึกปฏิบัติน้อยเนื้อหาในหลักสูตรเน้นแต่ทฤษฎี ซึ่งการเรียนการสอนส่วนใหญ่เน้นหลักภาษาและการท่องจำ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนก็มีความเห็นสอดคล้องกันคือเนื้อหาในหลักสูตรเน้นทฤษฎีเป็นส่วนมากและหลักสูตรที่ใช้สอนกับ

สภาพท้องถิ่นไม่สอดคล้องกัน เป็นปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพราะหลักสูตรที่มีเนื้อหาให้เรียนเยอะมากทำให้เรียนไม่ทัน เรียนไม่หมด ไม่ครบตามแผนการเรียนรู้ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551 : 5) ได้กำหนดตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างประเทศไว้ว่า จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถปฏิบัติตามคำขอร้อง คำแนะนำ คำชี้แจง และคำอธิบายที่ฟังและอ่าน อ่านออกเสียงข้อความ ข่าว โฆษณา นิทาน และบทร้อยกรองสั้นๆ ถูกต้องตามหลักการอ่าน เลือก/ระบุหัวข้อเรื่อง ใจความสำคัญ รายละเอียดสนับสนุน และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ พร้อมทั้งให้เหตุผลและยกตัวอย่างประกอบ ในหลักสูตรฯ กำหนดไว้ชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติจริงก็ไม่สามารถจะบรรลุผลตามที่หลักสูตรแกนกลางกำหนดไว้ นักเรียนส่วนมากยังไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สาลินี สมบูรณ์ไพศาล (2554 : ออนไลน์) ที่ศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของนักเรียนเดินเรือพาณิชย์หลักสูตรปกติ (5 ปี) และหลักสูตรช่างกลพิเศษ(3 ปี) ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี พบว่า ปัญหาที่สำคัญคือข้อบกพร่องของตำราภาษาอังกฤษที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ก็คือ มีการเน้นไวยากรณ์มากเกินไป

7.2 ด้านครูผู้สอน และด้านผู้เรียน

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนและครูผู้สอนมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง มีความสอดคล้องในปัญหาที่คล้ายกัน นักเรียนไม่เตรียมตัวก่อนเรียน อาจารย์สอนก็ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งก็เป็นเรื่องของการเตรียมตัวเรียนและการเตรียมตัวสอน ดังแนวคิดของ ชลธิชา นางาม (2551 : 41) ที่กล่าวว่า อาจารย์ขาดการสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารกับนักศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษาต้องการใช้ภาษาอังกฤษในห้องเรียนให้มากกว่านี้ ดังนั้น อาจารย์ควรมีวิธีการส่งเสริมหรือกระตุ้นให้นักศึกษาใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร

7.3 ด้านสื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้

ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ความเห็นของนักเรียนและครูผู้สอนมีความสอดคล้องกัน แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละข้ออาจแตกต่างกันบ้าง ทั้งนี้เนื่องจากการความเข้าใจในเรื่องการใช้สื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้นั้นจะมุ่งเน้นที่ตัวครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้จัดหา นำเสนอและเชื่อมโยงข้อความรู้ผ่านสื่อต่างๆ ดังนั้น ความเห็นของครูจึงมองว่านักเรียนไม่มีส่วนร่วมในการผลิตสื่อเท่าที่ควร นักเรียนใช้ภาษาอังกฤษนอกห้องเรียนค่อนข้างน้อย เป็นปัญหามากที่สุดในการพัฒนาตัวผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตรา อินทจักร์ (2548 :141) ที่ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ พบว่า สำหรับการให้นักเรียนได้มีโอกาสพบปะชาวต่างชาติที่เป็นเจ้าของภาษา มีมากกว่าร้อยละ 50 นับว่าเป็นโอกาสดีของนักเรียนที่ได้รับประสบการณ์ตรงและได้มีโอกาสได้ใช้ภาษาตามสถานการณ์จริง แต่จะเป็นนักเรียนบางส่วนเท่านั้นที่ได้รับโอกาสนี้

7.4 ด้านการวัดและการประเมินผล

ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับปัญหาปานกลาง นักเรียนมีความต้องการให้เพื่อนสามารถประเมินผลการเรียนร่วมกัน เพราะโดยปกติแล้วเรื่องการวัดผลประเมินผลเป็นหน้าที่

ของครูผู้สอน และครูก็ไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ใช้วิธีการประเมินผลโดยใช้รูปแบบเดียวกัน ข้อทดสอบและวิธีทดสอบประเมินผลเหมือนกันหมดทั้งชั้นเรียน รวมทั้งการวัดผลประเมินผลไม่ครอบคลุมทุกทักษะตามหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรรณง สี่ลี (2555 : 74) พบว่า ครูมีปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดเกณฑ์ในการวัดผลประเมินผลตามมาตรฐานการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

7.5 ด้านสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในชั้นเรียน

ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทั้งความคิดเห็นครูและนักเรียนส่วนมากก็สอดคล้องกัน ปัญหาสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนเป็นปัญหาต้นๆ เนื่องจากมีการก่อสร้างอย่างต่อเนื่องหลายปี ส่งผลต่อการเกิดเสียงดังรบกวนเวลาทำการเรียนการสอน นอกจากนั้น อาคารเรียนอยู่ติดกับคลองน้ำที่เน่าเสียและกองขยะ จึงส่งผลต่อสภาพการจัดการเรียนการสอนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ระบบของอาคารเรียนไม่ได้ป้องกันมลภาวะทางเสียงและกลิ่น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วนิดา ดีแป้น (2553 : 167) พบว่า สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียน ทั้งด้านแสงสว่าง อากาศ เสียง กลิ่น นักเรียนจะเรียนรู้ได้ดี ในทางตรงกันข้ามถ้าห้องเรียนมีเสียงดัง อากาศร้อน มีกลิ่นรบกวน ชื้นแฉะ แสงสว่างไม่เพียงพอหรือสภาพแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคในการเรียนจะทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนไม่ดี

7.6 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากความคิดเห็นของครูและนักเรียน

ผลการวิจัยพบว่าข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นมากมายเกี่ยวกับปัญหาในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เนื่องจากวิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาหลักที่นักเรียนส่วนมากคิดว่ายาก และเป็นปัญหาสำหรับนักเรียนทุกคน ในส่วนของครูผู้สอนจึงต้องรับภาระหน้าที่ในการเปลี่ยนทัศนคติให้เห็นความสำคัญของภาษาอังกฤษ แต่ก็เป็นเรื่องยากที่จะเปลี่ยนแปลงวิธีคิดของนักเรียน เพราะทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาภาษาอังกฤษถูกปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก นักเรียนบางคนเริ่มเรียนภาษาอังกฤษเมื่อเริ่มเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งก็จะทำให้เกิดปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคลและเนื่องด้วยข้อจำกัดด้านเวลาเรียน ซึ่งนักเรียนต้องเรียนหลายวิชา โดยเฉพาะโรงเรียนพระปริยัติธรรม จัดการศึกษาที่แตกต่างจากโรงเรียนมัธยมศึกษาสามัญทั่วไป เพราะนักเรียนกลุ่มนี้เป็นนักบวชในพระพุทธศาสนาที่ต้องศึกษาทั้งแผนกวิชาภาษาบาลี และแผนกนักธรรม จึงเป็นงานหนักมากที่จะให้ประสบความสำเร็จในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษตามหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ โดยลำพังหลักสูตรเดียวที่เรียนอยู่ก็หนักอยู่แล้ว แล้วยิ่งประกอบกับการเรียนเพิ่มมาอีกสองหลักสูตรไปพร้อมๆ กัน จึงทำให้เกิดความยุ่งยากลำบากทั้งผู้เรียนและผู้สอน

8. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

แหล่งข้อมูลการวิจัย แบ่งออกเป็นสองส่วนใหญ่ๆ คือการวิจัยปัญหาการเรียนการสอนของนักเรียน และปัญหาการเรียนการสอนของครู จำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งได้แหล่งข้อมูลเป็นอาจารย์ จำนวน 3 รูป/คน นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 91 รูป ระดับปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียน ด้านหลักสูตร ตามความคิดเห็นของนักเรียน

อยู่ในระดับปานกลาง ด้านผู้เรียน ปัญหาในการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ตามความคิดเห็นของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการวัดและการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในชั้นเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียน สามารถจัดเป็นกลุ่มปัญหาและข้อเสนอแนะได้ 15 กลุ่มด้วยกัน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้คือ (1) ครูสอนไม่น่าสนใจ นักเรียนเสนอแนะปัญหาในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษว่าการสอนของครูไม่น่าสนใจ (2) กลัวการถูกลงโทษ ครูเข้มงวดมากเกินไป นักเรียนเสนอแนะปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษว่ากลัวการถูกลงโทษ ครูเข้มงวดมากเกินไป (3) ภาษาอังกฤษยาก ไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ นักเรียน เห็นว่าวิชาภาษาอังกฤษมีความยาก และไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ (4) ไม่มีพื้นฐานภาษาอังกฤษ นักเรียนเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษว่าขาดความรู้พื้นฐาน (5) ขาดสื่อประกอบการเรียนการสอน นักเรียนได้เสนอแนะปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษว่าควรจัดหาสื่อประกอบการเรียนภาษาให้เพียงพอ (6) เวลาเรียนน้อย เรียนไม่ต่อเนื่อง นักเรียนเห็นว่าปัญหาในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษนั้นคือเวลาเรียนมีน้อย การเรียนไม่มีความต่อเนื่อง (7) ต้องการให้มีกิจกรรมพัฒนาภาษาอังกฤษให้มากขึ้น นักเรียนต้องการให้เพิ่มกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มากขึ้น (8) ปัญหาการไม่มีครูชาวต่างชาติ นักเรียนเสนอแนะปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนครูชาวต่างชาติ ต้องการเรียนรู้ฝึกทักษะจากเจ้าของภาษา (9) ปัญหาความไม่สนใจ การไม่ชอบเรียนภาษา และไม่ชอบกิจกรรมภาษาอังกฤษ นักเรียนมีความเห็นว่าภาษาอังกฤษไม่น่าสนใจ ไม่ชอบเรียนภาษาอังกฤษ รวมทั้งไม่ชอบกิจกรรมทางด้านภาษา (10) ไม่รู้คำศัพท์ ไม่ได้ท่องศัพท์ นักเรียนได้เสนอแนะปัญหาเรื่องไม่ได้ท่องคำศัพท์ ทำให้มีความรู้ความเข้าใจศัพท์ภาษาอังกฤษน้อยมาก (11) เรียนแต่ในห้อง อยากเปลี่ยนบรรยากาศนอกห้องเรียน นักเรียนเสนอแนะปัญหาการเรียนการสอนที่มีเรียนแต่ในห้องเรียน ต้องการเปลี่ยนบรรยากาศนอกห้องเรียนหรือสถานที่อื่นๆ (12) การบ้านและงานที่ได้รับมากเกินไป นักเรียนเสนอแนะปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษว่าการบ้านและงานที่ได้รับมอบหมายมีมากเกินไป (13) สอนไม่ตรงจุดประสงค์การเรียนรู้ นักเรียน เสนอแนะความคิดเห็นปัญหาการเรียนการสอนที่ครูผู้สอน สอนไม่ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ (14) สภาพแวดล้อมเป็นอุปสรรคในการเรียน นักเรียนเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนเรื่องสภาพแวดล้อมเป็นอุปสรรคในการเรียน (15) หมวดวิชาอังกฤษมีเรียนมากหลายวิชา นักเรียน ได้เสนอแนะปัญหาการเรียนการสอนว่าวิชาเรียนภาษาอังกฤษในหมวดวิชาภาษาต่างประเทศนั้นมีเรียนหลายวิชาเกินไป ซึ่งรายการปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น สอดคล้องกับกับผลการวิจัยของ ศิริวิลี สุวรรณกิจ (2550 : 80-81) พบว่าสาเหตุความล้มเหลวในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนนั้น เกิดจากตัวแปรที่สำคัญอยู่ในระดับมาก 3 ตัวแปร คือ กลัวการสื่อสารกับผู้อื่นแล้วไม่เข้าใจ กลัวพูดผิด และไม่กล้าพูดภาษาอังกฤษ ตัวแปรที่สำคัญอยู่ในระดับน้อย 3 ตัวแปร คือ ทางโรงเรียนขาดความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ไม่ชอบครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษ และความเครียดที่เกิดจากผู้ปกครอง

ตัวแปรอื่นๆ มีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง 3 ลำดับแรก คือ การกลัวพูดผิด ความกลัวในการสื่อสารกับผู้อื่นแล้วไม่เข้าใจ และการไม่กล้าพูดภาษาอังกฤษ

ระดับปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของครู ด้านหลักสูตร ปัญหาในการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตรา อินทจักร์ เรื่องของการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน เป็นปัญหาด้านหลักสูตรมากที่สุดสำหรับครู ด้านครูผู้สอน ปัญหาในการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการวัดและการประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ด้านสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในชั้นเรียนปัญหาระดับปานกลาง ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษของครู มีดังต่อไปนี้ ควรมีการแลกเปลี่ยนด้านภาษาอังกฤษระหว่างโรงเรียนพระปริยัติธรรมทั้งครูและนักเรียน ควรมีกิจกรรมเสริมทักษะด้านภาษาอังกฤษระหว่างโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของภาษาอังกฤษ โรงเรียนพระปริยัติธรรมควรมีการส่งเสริมบุคลากรครูด้านภาษาอังกฤษให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มมากขึ้น เช่น จัดอบรมหรือส่งไปศึกษาดูงานและเรียนรู้เพิ่มเติมในระดับประเทศ โรงเรียนพระปริยัติธรรมควรมีการทำความร่วมมือกับองค์กรหรือหน่วยงานด้านภาษาต่างประเทศกับองค์กรต่างๆ เพิ่มมากขึ้น เป็นการเพิ่มโอกาสทางการเรียนรู้และแหล่งการทำงานให้กับนักเรียน ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ด้านภาษาอังกฤษน้อย ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอน ไม่สามารถสอนตามหลักสูตรได้ทันเวลา นักเรียนมีปัญหาด้านการอ่านออกเสียง คำศัพท์ไม่ถูกต้อง นักเรียนมีความประหม่า อายุที่จะพูดภาษาอังกฤษ นักเรียนมีพื้นฐานภาษาอังกฤษที่แตกต่างกัน นักเรียนไม่มีโอกาสได้ฟังหรือเรียนรู้ภาษาอังกฤษจากเจ้าของภาษาอย่างเพียงพอ ครูสอนภาษาอังกฤษจากหนังสือหรือตำราเรียน ไม่ได้มุ่งเน้นเพื่อการนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน

บรรณานุกรม

- ฝ่ายวิชาการ. 2558. **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายวิชาการโรงเรียนพระปริยัติธรรมพรหมวชิรญาณ. อัดสำเนา.
- จิตรา อินทจักร์. 2548. **สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดอุดรดิตถ์.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาหลักสูตรและการสอน : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- ชลธิชา นางาม. 2551. **การศึกษาปัญหาและอุปสรรคด้านการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ 1 ของนักศึกษาและอาจารย์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.** สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ทัศนีย์ ประสงค์สุข. 2546. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปริญญา เกษประสิทธิ์. 2550. สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา ในอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ระนอง สีพลี. 2555. การศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนภาษาอังกฤษตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอพนมไพร อำเภออาจสามารถ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27. สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- วนิดา ดีแป้น. 2553. ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย โดยการวิเคราะห์พระดบ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ศิริวไล สุวรรณกิจ. 2550. สาเหตุความล้มเหลวในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศุภนันท์ คิตยาว. 2548. การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นภาษาเพื่อการสื่อสารของครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิต เขต 1 และ เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สาลินี สมบูรณ์ไพศาล. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของนักเรียนเดินเรือพาณิชย์ หลักสูตรปกติ (5 ปี) และหลักสูตรช่างกลพิเศษ (3 ปี) ศูนย์ฝึกพาณิชย์นาวี.
- A Study of Obstacles Factors of Marine Cadets; Regular Course: 5 Years and Special Course: 3 Years for Learning and Teaching English in The Merchant Marine Training Centre”. 255. ออนไลน์. แหล่งที่มา: http://www.mmtc.ac.th/research/MMTC_Research_2554_Abstract_A-study-of-Obstacles-Factors-of-Marine-Cadets_Salinee.pdf . 3 กุมภาพันธ์ 2559.

**การรับรู้การบริการสุขภาพตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 ประการ
ของผู้มารับบริการแผนกส่องกล้องตรวจหลอดลมสถาบันโรคทรวงอก**
**THE PERCEPTION TO HEALTH SERVICE ACCORDING TO FOUR SUBLIME
STATES OF MIND OF PATIENTS TREATED BY BRONCHOSCOPY OF CHAST
DISEASE INSTITUTE**

จิตชนก บุญสำราญ*

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) ศึกษาระดับการรับรู้การให้บริการสุขภาพตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 ประการของผู้มารับบริการจากเจ้าหน้าที่พยาบาลสถาบันโรคทรวงอก แผนกส่องกล้องตรวจหลอดลม 2) ศึกษาเปรียบเทียบระดับการรับรู้การให้บริการสุขภาพตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 ประการของผู้ที่มารับบริการจากเจ้าหน้าที่พยาบาลสถาบันโรคทรวงอก แผนกส่องกล้องตรวจหลอดลม กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยและญาติผู้ป่วยที่มารับบริการจากเจ้าหน้าที่พยาบาลสถาบันโรคทรวงอก แผนกส่องกล้องตรวจหลอดลม จำนวน 217 คน จากการใช้ตารางสุ่มสำเร็จรูปของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้การให้บริการสุขภาพตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 ประการ ค่าความเที่ยงตรงของแบบวัดทั้งฉบับ 0.978 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบสมมติฐานใช้ค่าคะแนนที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียวด้วย (F-test One - Way ANOVA) ผลการศึกษา พบว่า การรับรู้การให้บริการสุขภาพตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 ประการของผู้มารับบริการสุขภาพในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.54 การเปรียบเทียบระดับการรับรู้การให้บริการสุขภาพตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 ประการของผู้มารับบริการที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันในด้าน เพศ อายุ สถานภาพ วุฒิการศึกษา อาชีพ ในภาพรวมของการรับรู้ไม่แตกต่างกัน สำหรับด้านสถานภาพเมื่อจำแนกรายด้านพบว่า ด้านหลักเมตตามีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมารับบริการได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า 1. ด้านเมตตา มีการดูแลผู้ป่วยดุจญาติให้ความเอื้อเฟื้อ เสียสละเวลาในการทำงานอย่างสุดความสามารถใช้วาจาที่อ่อนโยน ให้บริการตลอดเวลาช่วยให้ผู้ป่วยและญาติได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ 2. ด้านกรุณา ช่วยในการสร้างกำลังใจให้ผู้ป่วยลดความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นจากความกลัวต่อโรคและการรักษา 3. ด้านมุทิตา มีการสร้างกำลังใจให้แก่ผู้ป่วยโดยใช้หลักธรรมและเป็นที่ปรึกษาที่ดี 4. ด้านอุเบกขา ช่วยให้ผู้ป่วยได้รับความสบายใจในการให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์

*หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาชีวิตและความตาย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ยิ่งในด้านการตัดสินใจอย่างรอบด้านรอบครอบ รับฟังความคิดเห็นของผู้ป่วยช่วยให้ระบบการดูแลรักษาเป็นไปตามกระบวนการที่ถูกต้องช่วยให้ผู้ป่วยและญาติพร้อมต่อการเผชิญปัญหาในชีวิต

คำสำคัญ : การรับรู้, การบริการ, สุขภาพ, พรหมวิหารธรรม 4 ประการ, แผนกส่องกล้อง
ตรวจหลอดลม, สถาบันโรคทรวงอก

ABSTRACT

This study is an Survey research which has a purpose and an objective like : 1. To study a responsibility of health care according to the principles of Four Sublime States of Mind of people coming to receive a service from the health officials in the Institute of Chest Diseases in the Department of Using Binoculars for Windpipe Examination, and 2. To study a comparison of responsibility in a health care according to Four Sublime States of Peoples coming to receive a service from the health officials in the Institute of Chest Diseases in the Department of Using Binoculars for Windpipe Examination. A sampling group of 217 patients including their relatives receiving a health care from the health officials from this institute by depending on the ready-made sampling table of (Krejcie & Morgan). Equipment used are questionnaires about the responsibility of health care according to Sublime States of Mind. The values of Validity at all measures are 0.978 The hypothesis test uses the mean of t-test. One way analysis of Variance (ANOVA). The consequence of result it found that the responsibility of health care according to Four Sublime States of the persons coming to receive a health care in a common image with four sides. At the most level there is an average of 4.54 A comparison of responsibility for a health care according to Four Sublime States of people coming to receive a health care, who have personally different factors about sex, ages, status quo, education and career. In a common image of responsibility it is not separate. To the status quo the distribution loving-kindness (Mettā) has a difference of statistically important meaning at the level of 0.05. The receivers of health care additionally give an offer that by depending on the loving-kindness there is a care for the patients like relatives, giving a convenience, sacrifice at most, having a submissive speech, serving all the time, helping the patients and their relatives for various benefits. The principle of compassion (Karunā) gives the patients a will power by which they can be relieved from their anxieties occurred from fearing discuses and treatment. The principle of sympathetic joy (Muditā) causes the patients to have a will-power by depending a principle of Dhamma and is a goal adviser to them. The principle of equanimity (Upekkhā) makes the patients happy in

giving the special data for a careful decision, hearing the patients' opinions, organizing a system of treatment according to a correct process and helping the patients and relatives for confronting the problem in life.

Keywords : Recognition, Services, health, Four Sublime States of Mind, Broncho Endoscopy Department, chest disease institute,

1.บทนำ

คำว่า “สุขภาพ” หมายถึง ความเป็นสุขหรือความมีอนามัยดี (เปลื้อง ณ นคร), 2518 : 484) ที่ทุกคนต้องการ ซึ่งเป็นอุดมคติของชีวิตมนุษย์ เมื่อมีสุขภาพดีสิ่งที่ได้มาคือ ไม่มีโรคภัยมาเบียดเบียน ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา ดังในคำสุภาษิตว่า *อโรคยา ปรมา ลาภา* แปลว่า ความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ คำว่า โรค มีความหมายเท่ากับคำว่า “ทุกข์” ซึ่งแปลว่า “สิ่งที่เลียดแทง” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2544 : 101) แต่อย่างไรก็ตาม วิถีชีวิตของมนุษย์ทั้งหมดล้วนดำเนินไปตามวิถีของระบบธรรมชาติ นั่นคือ มีอุบัติขึ้น เจ็บป่วยและสลายไป สรรพสัตว์ทั้งหลายจึงต้องเผชิญกับทุกข์ ไม่อาจจะหลบหนีความเจ็บป่วย เมื่อเกิดปัญหาด้านสุขภาพดังกล่าวหน่วยงานหรือองค์กรที่รับผิดชอบรักษาดูแล คือ โรงพยาบาล สถาบัน อนามัย ศูนย์ต่างๆ ที่รับผิดชอบ การดูแลรักษาเป็นหน้าที่ของแพทย์และพยาบาล โดยมีกระบวนการรักษาพยาบาลบนพื้นฐานของวิชาชีพที่มีการพัฒนาไปตลอดเวลา ขณะนี้โรคภัยก็ยังคงคุกคามมนุษย์อยู่อย่างต่อเนื่อง โรคที่กำลังคุกคามชีวิตมนุษย์ คือ โรคเกี่ยวกับปอด เช่น มะเร็งปอด ปอดติดเชื้อวัณโรค โรคหลอดลม เป็นต้น ซึ่งเป็นผลมาจากมลภาวะทางสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของคนเมืองที่มีความหนาแน่นแออัด ปัจจัยที่สำคัญในการเกิดโรคน่าจะมาจากการรักษาดูแลด้วยสุขลักษณะที่ไม่เหมาะสม การแพทย์ทั่วไปของโลกมีแนวโน้มที่จะพัฒนาทฤษฎีหรือหลักการดูแลรักษาสุขภาพแบบองค์รวมมากยิ่งขึ้น โดยมีการรื้อฟื้นการแพทย์แบบพื้นบ้านไปจนถึงการแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ จากต่างประเทศมาใช้กันอย่างหลากหลายในที่สุดได้มีการนำเสนอแนวนโยบายให้การแพทย์พื้นบ้าน การแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกอื่น เป็นฐานในการพัฒนาระบบสุขภาพควบคู่กับการแพทย์แผนปัจจุบัน (ลลิตา อีระศิริ, 2544 : 4).

สถาบันโรคทรวงอกกระทรวงสาธารณสุข “มีภารกิจในการพัฒนาวิชาการด้านการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ ด้านโรคหัวใจและโรคปอด โดยวิธีการ ศึกษาวิจัย พัฒนาถ่ายทอดความรู้ และเทคโนโลยีเฉพาะทางด้านโรคหัวใจและปอดแก่บุคลากรทางการแพทย์” (สถาบันโรคทรวงอก), 2557 : คำนำ), เจ้าหน้าที่พยาบาลของสถาบันมีความสำคัญอย่างมากในการดูแลทุกข์สุขของประชาชนอันเป็นส่วนที่แพทย์ พยาบาลต้องมึนงานหนักเพิ่มขึ้นตามด้วย ดังนั้นเจ้าหน้าที่พยาบาลต้องมีการพัฒนาทักษะในการทำงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อความสำเร็จตามหน้าที่ในองค์กร และสร้างศรัทธาแก่ประชาชนผู้มารับบริการ การดูแลด้วยใจเป็นสิ่งจำเป็นที่เจ้าหน้าที่พยาบาลพึงระลึกอยู่เสมอ การให้บริการเช่นนี้จะนำไปสู่การเข้าถึงจิตใจผู้ป่วยโดยองค์รวมมากขึ้น ในทางพระพุทธศาสนาปัญหาของความเจ็บไข้ได้ป่วยของมนุษย์เป็นสภาวะทุกข์ทางกายซึ่ง

เรียกว่า “สากลทุกซ์” เพราะเกิดขึ้นได้กับทุกคน ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงต้องการหาหนทางที่จะดับทุกซ์ บำบัดทุกซ์ ในทางที่แตกต่างกันไป หนึ่งในกระบวนการดับทุกซ์ เมื่อมีการเจ็บป่วยก็จะเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล การเข้ารับการรักษาด้านการแพทย์ในปัจจุบันพบว่า เจริญก้าวหน้า มีเครื่องมือสำหรับวินิจฉัยโรคได้อย่างแม่นยำและด้วยอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยช่วยให้กระบวนการรักษาวินิจฉัยเกิดมีประสิทธิภาพสูงมีความน่าเชื่อถือ กระบวนการวินิจฉัยโรค เช่น โรคมะเร็งปอด และหลอดเลือดเป็นกระบวนการที่ละเอียด มีขั้นตอนการบริการโดยให้ผู้รับบริการมีส่วนช่วยในการตัดสินใจรักษา การบริการรักษาที่ให้พ้นจากภาวะทุกข์อีกประการหนึ่งก็คือ เจ้าหน้าที่พยาบาลควรใช้หลักธรรมะมาใช้ในการทำงานควบคู่ไปด้วย ในเมื่อพยาบาลบริการตามธรรมผู้ป่วยและญาติ ควรให้ความร่วมมือที่เป็นไปตามธรรมด้วยเช่นกัน ด้วยการปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่พยาบาลด้วยความรัก มองเห็นความเมตตาของผู้ให้บริการ สงสารผู้ให้บริการที่ทำงานช่วยเหลือตน เพื่อให้ตนเกิดความสุขพ้นจากทุกข์ มอบกำลังใจด้วยคำพูดที่ดี ควรรับรู้ตั้งใจยอมรับฟังความจริงที่เกิดขึ้น และสร้างกำลังใจให้ตนเอง ยึดมั่นในแนวคิดที่ว่า เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไปอยู่เสมอ เพราะการรับรู้การให้บริการของเจ้าหน้าที่พยาบาลสถาบันโรคทรวงอก ที่ให้บริการด้านสุขภาพตามหลักพุทธธรรม (หลักพรหมวิหารธรรม) นี้จะทำให้เจ้าหน้าที่พยาบาลรวมถึงผู้ป่วยส่งกำลังใจตรวจหลอดเลือดมีความสุข ถ้าสองฝ่ายนี้ไม่เข้าใจจะเกิดปัญหาต่างๆ มากมาย

ดังนั้น เจ้าหน้าที่พยาบาล และผู้มารับบริการ (ผู้ป่วย) และญาติผู้มารับบริการควรให้ความสำคัญกันและกัน เมื่อมีการรับรู้เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของกันและกันก็จะทำให้ปัญหาต่างๆ ในองค์กรไม่มีเป็นผลให้เกิดมีประสิทธิภาพและคุณภาพต่อสังคม เช่น เจ้าหน้าที่พยาบาลรู้จักเสียสละ มีความประพฤติที่อ่อนโยน มีความเชื่อสัตย์ มีความกระตือรือร้นในการทำงาน บริการด้วยความปรารถนาดีให้ผู้อื่นมีความสุข เป็นต้น ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษา “การรับรู้การบริการสุขภาพตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 ประการของผู้มารับบริการแผนกส่องกล้องตรวจหลอดเลือดสถาบันโรคทรวงอก” เพื่อเป็นข้อมูลที่สำคัญในการให้การบริการสุขภาพด้วยความรักความปรารถนาดีให้ผู้ที่มาใช้บริการมีความสุขพ้นจากภาวะแห่งความทุกข์ บริการด้วยหลักความจริงอันเป็นพื้นฐานของความสุขของผู้ให้บริการ และผู้ที่มาใช้บริการให้ตระหนักในคุณงามความดี การเสียสละของเจ้าหน้าที่พยาบาลที่ให้บริการตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 ประการเพื่อเป็นประโยชน์ต่อคุณภาพการบริการตามหลักพรหมวิหารธรรม ให้เกิดการศึกษาพัฒนาด้านบริการที่มีคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพการพยาบาลตามหลักพระพุทธศาสนาสืบต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการรับรู้การให้บริการสุขภาพตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 ประการของผู้มารับบริการจากเจ้าหน้าที่พยาบาลสถาบันโรคทรวงอก แผนกส่องกล้องตรวจหลอดเลือด

2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับการรับรู้การให้บริการสุขภาพตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 ประการของผู้มารับบริการจากเจ้าหน้าที่พยาบาลสถาบันโรคทรวงอก แผนกส่องกล้องตรวจหลอดเลือดที่มี เพศ, อายุ, สถานภาพ, วุฒิการศึกษา, อาชีพ, ต่างกัน

3. ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ป่วยและญาติที่มาใช้บริการจากเจ้าหน้าที่พยาบาลสถาบันโรคทรวงอก แผนกส่องกล้องตรวจหลอดลม ตับปลางกระสอ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ที่มารับบริการจำนวน 217 ท่าน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยทำการศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้การบริการสุขภาพตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 ประการ ตามกรอบแนวคิดของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) “**พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**” ที่อธิบายหลักพรหมวิหาร 4 ด้านในพระไตรปิฎก คือ 1.ด้านเมตตา 2.ด้านกรุณา 3.ด้านมุทิตา 4. ด้านอุเบกขา มาเป็นขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัย

ขอบเขตด้านตัวแปรประกอบด้วย

1. **ตัวแปรต้น** ประกอบด้วย 1.เพศ 2.อายุ 3.สถานภาพ 4.วุฒิการศึกษา 5. อาชีพของผู้มารับบริการจากเจ้าหน้าที่พยาบาลสถาบันโรคทรวงอก แผนกส่องกล้องตรวจหลอดลม

2. **ตัวแปรตาม** ประกอบด้วย การรับรู้การบริการสุขภาพตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 ประการ คือ 1.ด้านเมตตา 2.ด้านกรุณา 3.ด้านมุทิตา 4.ด้านอุเบกขา

4. วิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินงานวิจัย โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งเป็นวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการใช้แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา เอกสาร วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาดำเนินการวิจัย

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อบรรยายข้อมูลทั่วไป

2. สถิติอนุมานหรืออ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (F-test One-Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ (Least Significant Difference) LSD.

6. สรุปการอภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัย สามารถนำมาสรุปอภิปรายผล ได้ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมทั้งหมด 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้สรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่พยาบาลให้ความรักความปรารถนาดี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ความเป็นกัลยาณมิตรเพื่อให้เกิดความสุขในการรับบริการ ให้การช่วยเหลือผู้ป่วยและญาติให้ลดความกังวลด้วยสัมพันธภาพที่ดี ใส่ใจให้การช่วยเหลือดูแลรักษาแก่ผู้ป่วยและญาติตลอดเวลา ใช้ความสามารถเต็มศักยภาพเพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยที่มารับบริการ เห็นใจเมื่อเขาได้รับความทุกข์ รับรู้เข้าใจกับภาวะอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงของผู้ป่วยในยามเกิดทุกข์มุ่งมั่นให้การดูแลรักษาอย่างเต็มที่ ให้คำแนะนำและกำลังใจอยู่เสมอ ชื่นชมยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีใช้วาจาที่เหมาะสม บริการสุดความสามารถโดยไม่แบ่งฐาน บริการเพื่อให้ผู้มารับบริการหมดความกังวลในภาวะทุกข์ที่ตนเองมี เปิดโอกาสให้ผู้มารับบริการแสดงความคิดเห็นในพฤติกรรมบริการได้ สร้างความเชื่อมั่นในวิธีการรักษาแก่ผู้ป่วยให้เกิดการรับรู้ในความจริงที่เกิดขึ้น ให้กำลังใจดูแลเหมือนญาติของตนซื้อตรง อดทนข่มใจไม่โกรธ ไม่แสดงกิริยาที่ไม่เหมาะสมเมื่อผู้รับบริการที่เป็นผู้ป่วย และญาติแสดงกิริยาไม่เหมาะสมอันเกิดจากความไม่สบายใจเนื่องจากภาวะโรคที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2551 : 124 – 125)ที่อธิบายหลักพรหมวิหารธรรมในพจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรมว่า

1. เมตตา ความรัก ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข
2. กรุณา ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์
3. มุทิตา ความยินดีในเมื่อผู้อื่นได้ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง พโลยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข
4. อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา

แบ่งเป็นรายด้านสามารถสรุปผล ดังนี้

6.1 ด้านหลักเมตตา พบว่า โดยภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้สรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่พยาบาลให้ความรักความปรารถนาดีต่อผู้ป่วยและญาติตลอดเวลาบอกขั้นตอนการรักษาที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ป่วยให้เกิดความสุขสบายใจไม่มีภาวะความกังวลในโรคภัยที่ตนเองมี สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อญาติ และผู้ป่วยดูแลรักษาใช้ความสามารถอย่างเต็มศักยภาพในวิชาชีพตน เต็มใจเสียสละความสุขของตนเพื่อผู้ป่วยได้ตลอดเวลา 24 ชม. ดูแลให้ความรักผู้ป่วยและญาติทุกคนที่มาใช้บริการอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่ถือตัว บริการดุจญาติมิตร ให้ข้อมูลที่ถูกต้องในการดูแลรักษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2551 : 124) ที่อธิบายหลักพรหมวิหารธรรมในพจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรมว่า 1. เมตตา ความรักปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ ทั่วหน้า

6.2 ด้านหลักกรุณา พบว่า โดยภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้สรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่พยาบาลปฏิบัติต่อผู้ป่วยและญาติด้วยความเห็นใจสงสารเมื่อเขาได้รับความทุกข์สร้างกำลังใจป้องกันสิ่งที่ทำให้กระทบกระเทือนต่อจิตใจ และอารมณ์ผู้ป่วยและญาติหรือบุคคลที่มารับบริการมากที่สุด ให้การดูแลรักษาอย่างเต็มที่แม้จะต้องประสพกับความเหนื่อยล้าเพียงใดไม่แสดงความรักเกียจเอาใจใส่ดูแลผู้ป่วยทำงานอย่างหนัก เฝ้าดูติดตามอาการผู้ป่วยที่อาการหนักไม่ให้หายสาบสูญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2541 : 8), ได้ให้

ความหมายของพรหมวิหารธรรม 4 ประการ ในหนังสือพระในบ้าน ในด้านหลักธรรมกรณาวา 1. กรณา ความสงสาร ความเห็นอกเห็นใจต่อเพื่อนมนุษย์ร่วมโลกยามเห็นผู้อื่นมีความลำบากก็ทนอยู่ไม่ได้ ต้องแสดงออกมาด้วยการเข้าช่วยเหลือเจือจุนด้วยความเต็มใจเสมอในทำนองสุขที่สุขด้วยนั่นเอง

6.3 ด้านหลักมุกิตา พบว่า โดยภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้สรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่พยาบาลมีความยินดีเมื่อผู้ป่วยพ้นจากภาวะความทุกข์ของโรค และยินดีช่วยเหลือญาติผู้ป่วยในทุกกรณีที่เกี่ยวข้องกับการรักษา เพื่อให้ความทุกข์ความกังวลต่างๆ ที่ผู้ป่วยพบเจอเบาบางลง ยอมรับความคิดเห็นของบุคคลที่มาใช้บริการ ประพฤติดีต่อผู้มารับบริการ เวลามีปัญหาสามารถปรึกษาได้ ให้กำลังใจผู้ป่วยและญาติโดยไม่แบ่งฐาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (พิมพ์ ธรรมธโร) (2518 : 373) ได้กล่าวถึง การพัฒนาจิตใจตามหลักของพรหมวิหาร 4 ประการ ในด้านคุณสมบัติของด้านมุกิตาว่า ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีการมีความสุขหรือมีความสุขเจริญก้าวหน้า ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขความเจริญก้าวหน้ายิ่งๆ ขึ้นไม่มีจิตใจอิจฉาริษยาภาวะของจิตที่บันเทิงยินดีในเมื่อผู้อื่นได้รับความสุขความเจริญด้วยสมบัติต่างๆ

6.4 ด้านหลักอุเบกขา พบว่า โดยภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้สรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่พยาบาลให้บริการในด้านความจริง ถึงแม้บริการสุดความสามารถก็ตามแต่ก็ตระหนักในความจริง โดยมีใจเป็นกลาง ปล่อยวางปลงใจลงได้ว่าเราได้ทำสุดความสามารถของตนแล้ว ให้ญาติได้รับรู้ในสิ่งที่เกิด เพื่อเป็นผลในการตัดสินใจที่ต้องใช้เครื่องมืออุปกรณ์ช่วยรักษา ใช้จิตวิทยาสร้างแรงใจผู้ป่วย และญาติให้ความอบอุ่น ให้ความรู้สึกที่ดีเป็นกำลังใจ ใช้ธรรมะมาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ให้ยอมรับเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นจริงในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (2551 : 125) ที่อธิบายหลักพรหมวิหารธรรมในพจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรมว่า 1. อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือ มีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง

สรุปผลการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบของการวิจัย ดังนี้

1. สมมติฐานของการวิจัย ด้านเพศ พบว่า ผู้ป่วยและญาติที่มีทั้งเพศชายและเพศหญิงต่างก็มีการรับรู้การให้บริการสุขภาพตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 ประการจากเจ้าหน้าที่พยาบาลสถาบันโรคทรวงอก แผนกส่องกล้องตรวจหลอดลม ตับาลบางกระสอ อำเภอมือง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมทั้งหมด 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้สรุปได้ว่า ผู้ที่มารับบริการนั้นมีทั้งเพศชายและเพศหญิง เพราะการเจ็บป่วยมีกันทุกคน ฉะนั้นทั้งชายและหญิงก็รู้ในทางเดียวกันว่าเจ้าหน้าที่พยาบาลให้การดูแลรักษาตนและญาติของตน และคนอื่นๆ ด้วยใจปรารถนาดี มีวาจาและพฤติกรรมบริการที่น่าศรัทธา ดูแลสุดความสามารถ ฝ่าคูแลผู้ป่วยตลอดระยะเวลาช่วยเหลือกันรักษาผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรง ยินดีเมื่อพ้นจากทุกข์ ให้ความอบอุ่นใจ แก่ญาติบริการดุจญาติแท้ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระไพฑูรย์ เมธิโก (มหาบุญ) (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “การประยุกต์พรหมวิหาร 4 เพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์พรหมวิหาร 4 ด้านเพศ ไม่แตกต่างกัน

เนื่องจากว่าบุคลากรเทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ นำหลักพรหมวิหารธรรม 4 ประการมาใช้ในการปฏิบัติงานนั้นก็มีทั้งเพศชายและเพศหญิงที่ทำงานในองค์กรนั้นไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติงานการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความสมัครใจแสดงความยินดีชมเชยให้กำลังใจเมื่อปฏิบัติงานดี

2. สมมติฐานของการวิจัย ด้านอายุ พบว่า ผู้ป่วยและญาติที่มีอายุต่างกันมีการรับรู้การให้บริการสุขภาพตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 ประการจากเจ้าหน้าที่พยาบาลสถาบันโรคทรวงอก แผนกส่องกล้องตรวจหลอดลม ตำบลบางกระสอ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมทั้งหมด 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้สรุปได้ว่า ผู้ที่มารับบริการที่มีระดับชั้นอายุต่างกันั้นรับรู้ไปในทางเดียวกันว่า เจ้าหน้าที่พยาบาลบริการดุจญาติมิตรบริการตลอดเวลา 24 ชม. ทำงานตามจรรยาบรรณวิชาชีพตน ดูแลทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ให้บริการด้วยวาจาที่อ่อนหวาน อ่อนน้อมมีความโอบอ้อมอารีแก่ผู้ป่วยมีความเป็นกัลยาณมิตร หากเกิดเหตุที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้น ให้ยอมรับชี้ทางออกที่ดีที่สุดให้แก่ญาติให้ได้ มีทางเลือกที่ดีที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระไพฑูรย์ เมธิโก (มหาบุญ) (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “การประยุกต์พรหมวิหาร 4 เพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์พรหมวิหาร 4 ด้านอายุ ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากว่า พยาบาลจัดลำดับความสำคัญของงานและควรทำงานที่เร่งด่วนก่อน ปฏิบัติงานด้วยความจริงใจ ช่วยเหลือกันในการทำงานให้ความยุติธรรมกับผู้ปฏิบัติงานทุกคนเท่าเทียมกัน

3. สมมติฐานของการวิจัย ด้านสถานภาพ พบว่า ผู้ป่วยและญาติที่มีสถานภาพต่างกันมีการรับรู้การให้บริการสุขภาพตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 ประการจากเจ้าหน้าที่พยาบาลสถาบันโรคทรวงอก แผนกส่องกล้องตรวจหลอดลม ตำบลบางกระสอ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมทั้งหมด 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้สรุปได้ว่า ผู้ป่วยและญาติที่มีสถานภาพต่าง ๆ รับรู้ไปในทิศทางเดียวกันว่า เจ้าหน้าที่พยาบาลให้บริการแก่ตนและญาติของตนดุจญาติมิตร บริการที่เป็นกันเอง มีวาจาที่อ่อนโยนสุภาพ ไม่แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่องานบริการ ให้การช่วยเหลือโอบอ้อมอารี เอาใจใส่ตั้งใจในการทำงานจริงใจจริงใจเหมือนกับญาติของตน ดูแลตลอดเวลา 24 ชม. ใช้ธรรมะเป็นแรงใจแก่ผู้มารับบริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระทองจันทร์ กิตติปาโล (2558 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “การให้บริการตามหลักทศพิธราชธรรมของเจ้าหน้าที่พยาบาลสถาบันโรคทรวงอก ตำบลบางกระสอ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ด้านสถานภาพโดยรวมทั้ง 5 ด้าน ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากว่า เจ้าหน้าที่พยาบาลให้อภัยตนและให้อภัยผู้อื่น ดูแลผู้มารับบริการสุดความสามารถ ยึดมั่นในจรรยาบรรณของตนหนักแน่น ให้บริการตามหลักความเรียบร้อยสุภาพอ่อนโยนแก่ผู้มารับบริการ ยึดมั่นในพื้นฐานคุณงามความดีของชาวพุทธในการทำงาน อ่อนน้อม วาจาสุภาพ และเมตตาต่อผู้มารับบริการทุกเพศทุกวัย พุ่มเทในหน้าที่การงานตนมาก่อนกลับทีหลังซื่อสัตย์ตรงต่อเวลาไม่ละเลยหน้าที่ตนให้ความสำคัญกับผู้มารับบริการ และญาติผู้มารับบริการให้เกิดความสบายใจ

4. สมมติฐานของการวิจัย ด้านวุฒิการศึกษา พบว่า ผู้ป่วยและญาติ ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีการรับรู้การให้บริการสุขภาพตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 ประการ จากเจ้าหน้าที่

พยาบาลสถาบันโรคทรวงอก แผนกส่องกล้องตรวจหลอดลม ต่ำบลงกระสอ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมทั้งหมด 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้สรุปได้ว่า ผู้ที่มารับบริการที่วุฒิการศึกษาต่าง ๆ นั้นต่างรับรู้ได้ตามความเป็นจริงว่า เจ้าหน้าที่พยาบาลให้บริการด้วยความเมตตาให้การช่วยเหลือโอปอ้อมอารี เอาใจใส่ตั้งใจในการทำงานจริงใจกับงานบริการดุจญาติมิตร แสดงความยินดีแก่ผู้ป่วยท่านอื่น ๆ ที่พ้นจากภาวะโรคภัยยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ให้บริการตลอดเวลา 24 ชม. ใช้ธรรมะหรือจิตวิทยามาเป็นเครื่องนำจิตใจ ยอมรับความจริงของชีวิตอย่างปล่อยวาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระทองจันทร์ กิตติปาโล (พระทองจันทร์ กิตติปาโล, 2558 : บทคัดย่อ). ได้ศึกษาเรื่อง “การให้บริการตามหลักทศพิธราชธรรมของเจ้าหน้าที่พยาบาลสถาบันโรคทรวงอก ต่ำบลงกระสอ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ด้านวุฒิการศึกษา โดยรวมทั้ง 5 ด้าน ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากว่า เจ้าหน้าที่พยาบาลให้อภัยตนและให้อภัยผู้อื่น บริการสุดความสามารถ ยึดมั่นในจรรยาบรรณของตน ให้บริการตามหลักความเรียบง่ายสุภาพอ่อนโยนแก่ผู้มารับบริการในพื้นฐานคุณงามความดีของชาวพุทธ

5. สมมติฐานของการวิจัย ด้านอาชีพ พบว่า ผู้ป่วยและญาติที่มีอาชีพต่างกัน มีการรับรู้การให้บริการสุขภาพตามหลักพรหมวิหารธรรม 4 ประการจากเจ้าหน้าที่พยาบาลสถาบันโรคทรวงอก แผนกส่องกล้องตรวจหลอดลม ต่ำบลงกระสอ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมทั้งหมด 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้สรุปได้ว่า ผู้ที่มารับบริการที่มีอาชีพทั้งหมดเหล่านั้น มีการรับรู้เป็นไปในแนวทางเดียวกันไม่แตกต่างกัน คือ ได้รับรู้เชื่อมั่นในการทำงานของเจ้าหน้าที่พยาบาลสถาบันโรคทรวงอก แผนกส่องกล้องตรวจหลอดลมว่าสามารถรักษาดูแลและญาติของตนให้พ้นจากภาวะทุกข์โรคภัยได้ พยาบาลได้เสียสละเวลาของตนเพื่อช่วยเหลือตนและญาติ และคนที่มารับบริการใส่ใจดูแลรักษาแก่ผู้ป่วยตลอดเวลา เพื่อให้ได้ประโยชน์และมีคุณค่ามากที่สุด ทำงานอย่างทุ่มเท เผื่ออาการผู้ป่วยที่อาการหนักอยู่เสมอไม่ให้อายสายตา ซึ่ชื่นชมยกย่องญาติผู้ป่วยที่ช่วยเหลือผู้มารับบริการด้วยกัน ให้กำลังใจแก่ญาติหรือบุคคลที่มารับบริการได้เกิดความสุขสบายใจ นำหลักธรรมมาใช้กับผู้ป่วยในขั้นรุนแรง เพื่อให้มีความรู้สึกผ่อนคลายยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสมุห์อนุกุล อนุวาทโน (ปานประดิษฐ์, 2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักพรหมวิหารธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลม่วงงาม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา” ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนในด้านอาชีพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เนื่องจากว่า 1. ด้านเมตตา องค์การบริหารส่วนตำบลมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ประชาชน มีความปรารถนาให้ประชาชนเป็นสุขมีความสนใจรับรู้รับฟังปัญหาของประชาชน 2. ด้านกรุณาปฏิบัติงานช่วยเหลือให้ประชาชน พ้นทุกข์ความยากจนให้การชี้แนะในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนเต็มใจดำเนินการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติ 3. ด้านมุทิตา มีความยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ สนับสนุนให้มีการประกาศเกียรติคุณของผู้กระทำความดีกระทำการยกย่องเผยแพร่การกระทำความดีของประชาชน 4. ด้านอุเบกขา ตัดสินปัญหาด้วยความยุติธรรม ให้การบริการต่อประชาชนด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน มีความ

อดทนอดกลั้นด้วยความเยือกเย็นต่อคำพูดที่ไม่เป็นมิตร มีความเป็นกลางต่อผู้กระทำผิดกฎหมาย โดยผู้บริหารไม่ใช้ตำแหน่งหน้าที่เข้าไปก้าวก่ายในการช่วยเหลือคนที่กระทำผิดปฏิบัติตามกฎหมาย

7. บทสรุป

ผลจากการวิจัยพบว่า ผู้ป่วยหรือผู้มารับบริการส่วนใหญ่ยังเป็นคนดีอยู่มากโดยมีความใจดี มีเมตตา มีความกรุณาและเอื้ออาทรต่อผู้ให้บริการและรับรู้ว่าการให้บริการของบุคคลากรทางการแพทย์นั้นกระทำผ่านหัวใจของความเป็นมนุษย์ ดังนั้น ความสัมพันธ์ที่ดีของบุคคลากรทางการแพทย์กับผู้ป่วยหรือผู้มารับบริการที่ควรทำและดำเนินต่อไป เพื่อป้องกันการฟ้องร้องเกิดขึ้นในอนาคตด้วยการนำหลักพรหมวิหาร 4 ประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. มีการติดต่อสื่อสารที่ดีกับผู้ป่วยและญาติ รับฟังความคิดเห็นและความรู้สึกของผู้ป่วย ควรอธิบายโรคที่ผู้ป่วยเป็นให้เข้าใจง่ายๆถ้ามีภาพประกอบให้เกิดการรับรู้ทางตาด้วยยิ่งดี
2. มีการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงานการให้เกียรติผู้ร่วมงานมีความรักต่อกัน อภัยและวางเฉยเมื่อเรื่องผิดพลาดเกิดขึ้นอันสามารถแก้ไขได้ไม่กล่าวโทษ
3. การเจรจาด้วยข้อเท็จจริงในอาการหนักของผู้ป่วยโดยบอกผู้ป่วยและญาติตามความเป็นจริง แต่ทีมแพทย์พยาบาลจะมีความมุ่งมั่นช่วยเหลือเต็มที่ที่สุดกำลัง เมื่อสุดท้ายตัวโรคพยาธิสภาพรุนแรงเต็มที่อาจต้านทานได้ ก็อยู่เคียงข้างให้กำลังใจ
4. ปัจจุบันมีเทคโนโลยีหลายอย่างทันสมัยช่วยให้การวินิจฉัยได้ดีขึ้นภาครัฐเอาก็ต้องให้ผู้ป่วยมีส่วนร่วมรับรู้ในการดูแลสุขภาพของตนเองตลอดจนค่ารักษาที่ต้องชำระตามสิทธิ
5. ในการบริการก่อนทำหัตถการต้องอธิบายด้วยท่าทีสุภาพไม่ส่งเสียงดังไม่บังคับมีเจตนามุ่งให้ผู้ป่วยและญาติได้รับรู้ว่าจะทำอะไร เพราะอะไร มีข้อดีข้อเสียอะไรบ้าง อาการแทรกซ้อนที่อาจเกิดมีอะไร วิธีอื่นมีอะไรบ้างมีข้อดีข้อเสียอย่างไรหากไม่ทำจะเกิดอะไรกับผู้ป่วยและมีการตัดสินใจอย่างรอบด้านจากญาติอย่างมีสติ

บรรณานุกรม

นิภา เมธาวิชัย. 2543. **วิทยาการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี.

เปลื้อง ณ นคร. 2518. **พจนานุกรม ฉบับทันสมัย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). 2546. **พุทธธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). 2546. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (ป.อ.ปยุตฺโต). 2548. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 13 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทอาร์ เอส พรินติ้งแมส โปรดักส์.

พระธรรมวิสุทธิกวี. 2549. **การพัฒนาจิต**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สร้างสรรค์บุ๊คส์.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). 2551. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ เอส.อาร์. พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์.

_____. (ป.อ.ปยุตฺโต). 2554. **การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์**. กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). 2541. **พระในบ้าน**. กรุงเทพมหานคร : คณากรรมการพิมพ์.

ลลิตา ธีระศิริ. 2544. **บำบัดโรคด้วยแพทย์ทางเลือก**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ริดเดอร์ ไดเจสท์.

สถาบันโรคทรวงอก. 2559. **แผนการดำเนินงานของหน่วยงานการพยาบาลตรวจสมรรถภาพปอดและหลอดลม ประจำปีงบประมาณ 2559**. นนทบุรี : สถาบันโรคทรวงอก กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.

_____. 2557. **รายงานประจำปี พ.ศ. 2557**. นนทบุรี : กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.

สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน). 2527. **พรหมวิหารธรรม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บริษัทสหการพิมพ์.

สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พิมพ์ ธรรมธโร). 2518. **บทสร้างนิสัย**. กรุงเทพมหานคร : แสงฟ้า.

พระครูสมุห์อนุกุล อนุวฑฺฒโน (ปานประดิษฐ์). 2556. **ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการนำหลักพรหมวิหารธรรม 4 ไปใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลม่วงงาม อำเภอลี้ จังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระทองจันทร์ กิตติปาโล. 2558. **การให้บริการตามหลักทศพิธราชธรรมของเจ้าหน้าที่พยาบาลสถาบันโรคทรวงอก ตำบลบางกระสอ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. คณะสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระไพฑูรย์ เมธิโก (มหาบุญ). 2555. **การประยุกต์พรหมวิหาร 4 เพื่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสมชาย สิริจินโท (ห่านนท์). 2547. **พุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพตามแนวทางของพระเทพวราคุณ (สมาน สุเมโธ)**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ยุภา เทิดอุดมชัย. 2547. **การศึกษาหลักพุทธธรรมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทำให้การพยาบาลตามบทบาทเชิงวิชาชีพ : ศึกษากรณีพยาบาลวิชาชีพสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

A STUDY OF THE USAGE OF ENGLISH COLLOCATIONS IN SELECTED BUDDHIST LITERATURE

Phra Sonti Santamano *

ABSTRACT

This article is submitted in partial fulfillment for the thesis topic of “A Study of the Usage of English Collocations in Selected Buddhist Literature.” The objectives of this study are (1) to explore the usage of English collocations of the keywords in selected Buddhist literature, and (2) to identify the types of combinations pertaining to the usage of English collocations of the keywords in selected Buddhist literature. The results derived from the current study through a documentary and qualitative method revealed that 1) the keyword *way* had the most frequent usage of English collocations in *What the Buddha Taught* with a frequency of 75 occurrences or 11.87%. The keywords *good* and *kind* had the most frequent usage of English collocations in *Good, Evil and beyond*. They both had the frequency of 61 occurrences or 8.32%. 2) The Adjective + Noun was the most frequent type of combination pertaining to the usage of English collocations of the keyword in both *What the Buddha Taught*, and *Good, Evil and Beyond*. There was a frequency of 192 occurrences or 30.38% and 307 occurrences or 41.88% respectively.

Keywords: English collocations, keywords, word list, concordance, frequency

1. Background and Significance of the Problem

In the era of globalization, learning English is important and essential in our daily lives as it is an important tool for communication, education, career, the pursuit of knowledge, and to create an understanding of the culture and vision of the world community. English is the universal language that is used as a medium for communication worldwide.

* M.A. English (International Program), Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

A vast array of knowledge encompassing vocabulary, grammar, phonology, lexical items, pragmatics, and semantics has to be processed in order to properly learn the English language. According to Gough, vocabulary plays a significant role in carrying the content of what we want to communicate, while grammar joins groups of these vocabulary items together, “but most of meaning is in the words.” (C. Gough, 2001:3) in a similar manner, Lewis stated that, “without grammar little can be conveyed; without vocabulary nothing can be conveyed. Acquiring a large vocabulary is one of the most important tasks for everyone, especially those of second/foreign language learners or users.” (M. Lewis, 2000:8) based on a lexical approach introduced by Michael Lewis in 1993, vocabulary should be the most important aspect in teaching English because “language is grammaticalised lexis, not lexicalised grammar.” (M. Lewis, 1993:95) Therefore, according to Michael Lewis, vocabulary is a very crucial component of teaching English because the lexis is central in meaning and grammar is secondary when creating meaning in words.

Recent studies have also shown that vocabulary consists of various kinds of prebuilt chunks. “Native English speakers tend to store a large amount of language in chunks. The most important chunks are called collocations.”

Collocations are the way in which particular combinations of two or more words are used frequently and naturally in native English spoken and written language such as ‘answer an advertisement, desk job, rancid butter, and lie ahead’. For decades, collocation has become one of the main concerns in English language education.

Collocation, according to McIntosh et al., is the way words combine in a language to produce natural-sounding speech and writing. For example, in English, the words ‘strong wind’ and ‘heavy rain’ go together well. It would not be normal to say ‘heavy wind’ or ‘strong rain’. (C. McIntosh, B. Francis, R. Poole, 2012)

Collocation runs through the whole of the English language. No piece of natural spoken or written English is totally free of collocation. For the student, choosing the right collocation will make his or her speech and writing sound much more natural, more native-speaker-like, even when basic intelligibility does not seem to be at issue. A student who talks about strong rain may make himself or herself understood, but it requires more effort on the part of the listener and ultimately creates a barrier to communication. (Ibid, P. v.)

Moreover, in order for English language learners to communicate in a more effective, natural way and increase their language competence, many linguists believe that knowledge of collocations, acquiring an adequate amount of collocations in their vocabulary, and having the ability to use them correctly is paramount.

Hill emphasized the importance of collocations by stating that the first and most important reason why collocations are significant is that the way words combine in collocations is fundamental to all language use. (J. Hill, 2000:47-69) Likewise, Woolard stressed the importance of collocation learning by stating that “learning more vocabulary is not just learning new words, it is often learning familiar words in new combinations”. (G. Woodlard, 2000:31)

Nowadays, English is very essential in propagating Buddhism especially in knowing English collocations. Collocations are all around us and appear in a variety of media, ranging from songs, movies, newspapers, to literature. Particularly, Buddhist literature is one type of the different discourses that contains a number of collocations.

Mastering the usage of English collocations in both Buddhist literature, *What the Buddha Taught*, and *Good, Evil and Beyond: Karma in the Buddha’s teaching*, where they both contain not only the Buddha’s essential teachings, but also incorporate a great abundance of English collocations which will definitely enhance English collocations usage efficiency.

What the Buddha Taught, by Venerable Dr. Walpola Rahula, is considered an important introductory piece on Theravada Buddhism. The excerpts from the ancient texts provide clear and readable explanations of important Buddhist teachings. Dr. Walpola Rahula (1907-1997) was a Buddhist monk and scholar who was from Sri Lanka. Dr. Walpola Rahula was also a scholar and writer. He was the first bhikkhu to hold a professional chair in the western world, and is considered to be one of the intellectuals of the 20th century.

Good, evil and Beyond: Karma in the Buddha’s Teaching, another Buddhist literature, by Venerable P.A. Payutto and translated from Thai by Bruce Evans, is based on a single chapter from *Buddhadhamma*. Venerable P.A. Payutto is especially renowned for his magnum opus on Theravada Buddhism titled, *Buddhadhamma*. He is also known by his current monastic title, Phra Bhramagunabhorn. He is an eminent Thai Buddhist monk, an intellectual, and a

prolific writer. He is among the foremost glittering Buddhist scholars in Thai Buddhist history.

As per the reasons outlined above, studying the usage of English collocations in selected Buddhist literature will enhance communication in English as well as aiding Buddhists in propagating the dhamma.

2. Objectives of the Study

This study is aimed 1) to explore the usage of English collocations of the keywords in selected Buddhist literature, and 2) to identify the types of combinations pertaining to the usage of English collocations of the keywords in selected Buddhist literature.

3. Research Methodology

3.1 Research Design

This current study employed a documentary and qualitative method in order to explore the usage and types of English collocations of keywords in selected Buddhist literature.

3.2 Sources of Data

The sources of data for this study are the two selected Buddhist literature. They are selected because both contain not only the Buddha's essential teachings, but also incorporate a great abundance of English collocations. For this study, the electronic versions of *What the Buddha Taught* (W. Rahula, 2016), and *Good, Evil and beyond* (P.A. Payutto, 2016), were downloaded from the internet. The sample group of data for this study is the usage of English collocations of the top 50 most frequent keywords in selected Buddhist literature.

3.3 Research Tools

The AntConc 3.4.4w (Windows) (L. Anthony, 2014), the main research tool used in the initial step, is the latest version available during the time of conducting this research. There are two main features that are used for this research in this software: Word list and Concordance.

Word list function is used in the process of compiling a listing of vocabulary. The list of vocabulary is generated in alphabetical and frequency order which allows for lexical comparison of texts.

Concordance function is among the most popularly used features in finding the common collocates of given words in corpus study. The chosen words are shown with the text in its left and right collocates. These are seen in the form of sentence lists.

The second research tool used in the initial and second step for data collection and data analysis is the Microsoft Excel 2013 program to generate various necessary databases in this current study. The third research tools are the Oxford Collocations Dictionary for students of English (2012), and Longman Collocations Dictionary and Thesaurus (2013) which are used for analyzing and verifying the usage of English collocations, and their types of combinations in this current study.

3.3.1 Selection of 50 keywords by using Word list function and MS Excel 2013 program

The computer software that is employed to count the frequency of keywords found in each selected Buddhist literature is called AntConc 3.4.4w (Windows) using its feature, Word list. Shown in Figure 1 and 2 are samples of screenshot of the top 10 words with the most frequency of occurrences in the Word list.

Word List Results 1			Word List Results 1		
Word Types: 6668 Word Tokens: 54447			Word Types: 3793 Word Tokens: 34456		
Rank	Freq	Word	Rank	Freq	Word
1	3229	the	1	2146	the
2	1842	of	2	1512	of
3	1746	and	3	1077	and
4	1330	is	4	934	to
5	1132	to	5	849	is
6	1076	a	6	694	in
7	1023	in	7	689	a
8	555	he	8	637	kamma
9	531	not	9	465	are
10	528	it	10	409	or

Figure 1 Sample of the Word lists in WBT **Figure 2** Sample of the Word lists in GEB

Then, the computer database is generated by the researcher by using Microsoft Excel 2013 to store each Word list from, What the Buddha Taught (WBT), and Good, Evil and Beyond (GEB), in order of most frequent occurrence. Then, function words including auxiliary verbs, conjunctions, determiners, prepositions, pronouns, articles, and quantifiers, are manually filtered out from both Word lists.

Table 1 Samples of the first 10 top 50 most frequent keywords in SBL.

Rank	What the Buddha Taught		Good, Evil and Beyond	
	Keywords	Frequency	Keywords	Frequency
1	Buddha	315	kamma	637
2	mind	165	good	188
3	bhikkhus	161	actions	149
4	truth	152	social	139
5	life	145	law	136
6	mental	140	mind	133
7	self	136	results	116
8	see	115	life	94
9	things	112	people	90
10	man	106	body	84

The top 50 most frequent occurrences of keywords in selected Buddhist literature (SBL) are analyzed, selected, and presented. Shown in Table 1 are samples of the first 10 keywords of the top 50 most frequent keywords in selected Buddhist literature (SBL).

3.3.2 Finding Common Collocates of 50 Keywords by using Concordance Function and MS Excel 2013 program

Next, the Concordance function of AntConc 3.4.4w (Window) Tools is used in finding the common collocates of given keywords. In doing so, the keywords from Table 1 are applied to the Concordance function. Shown in Figure 3 are samples of the first 10 Concordance Hits of the keyword **mind** in What the Buddha Taught (WBT).

Concordance Results 1:	
Concordance Hits 165	
Hit	KWIC
1	E R I The Buddhist Attitude of Mind Man is supreme-One is one's
2	the present moment -'Meditation' on Sensations-on Mind -on Ethical, Spiritual and Intellectual subjek
3	later works too. I have borne in mind , too, the reader who has already some
4	had the ancient texts running in my mind , so I have deliberately kept the synonyms
5	prejudices associated with that label in our mind . Yet he may be completely free from
6	them all to be an exceptionally brilliant mind , put a question to the Buddha 'Venerable
7	tions and unnecessarily disturbing their peace of mind : 'Did I ever tell you, Malunkyaputta, "Come,
8	is very life." 'Therefore, Malunkyaputta, bear in mind what I have explained as explained, and
9	conceptions which are in the sphere of mind -objects (dharma-dyatana) ¹ . Thus the whole realm
10	with taste, body with tangible objects, and mind (which is the sixth faculty in Buddhist

Figure 3 Samples of Concordance Results of the Keyword **mind** in WBT

3.4 Data Collection

The data are collected by using the research tools described in the previous section for the purpose of exploring the usage of English collocations of the

keywords, and identifying the types of combinations pertaining to the usage of English collocations of the keywords in selected Buddhist literature.

3.5 Data Analysis

Step 1

1. Every line of the data obtained from Concordance Results are manually analyzed, collected, and typed by the researcher in respective categories by using the list of McIntosh et al.'s collocations types of combinations, the Oxford Collocations Dictionary for students of English (2012), as well as Longman Collocations Dictionary and Thesaurus (2013) as references to explore the usage of English Collocations of the Keywords in Sentences.

2. The obtained results from both selected Buddhist literature are being Analyzed sentence by sentence. Finally, the results are analyzed in terms of frequency and percentage for the most frequent usage of English collocations of the keywords. The results are then reported by using table presentation.

Step 2

1. The obtained data from the step 1 are selected and analyzed in terms of The types of combinations and calculated in terms of frequency and percentage, and are reported by using table presentation.

4. Results

Step 1: Results of Research Question 1

Research question 1: What are the most frequent usage of English collocations of the keywords in the selected Buddhist literature?

Table 3 The Most Frequent Usage of English Collocations of the Keywords in WBT

No.	Keywords	English Collocations	Freq.	Per- centag	Types of Combinations
1	way n.	same way	5	6.67	adj. + n.
		own way	1	1.33	adj. + n.
		practical way	1	1.33	adj. + n.
		right way	1	1.33	adj. + n.
		show the way	2	2.67	v. + n.
		find a way	1	1.33	v. + n.
		finds the way	1	1.33	v. + n.
		in this way	39	52.00	prep. + n.
		on the way	2	2.67	prep. + n.
		in this -way	1	1.33	prep. + n.
		on his way	1	1.33	prep. + n.
		on my way	1	1.33	prep. + n.
		way to	9	12.00	n. + prep.
		way out of	1	1.33	n. + prep.
		a way	6	8.00	n. - p.
		in every way	1	1.33	n. - p.
		in some way	1	1.33	n. - p.
		way out	1	1.33	n. - p.
Total			75	100.00	11.87%

As shown in Table 3, the results revealed the keyword *way* had the most frequent

Usage of English collocations of the keyword in *What the Buddha Taught*. There was a frequency of 75 occurrences or 11.80%. Among the frequency of 75 occurrences from the keyword *way*, the English collocations were as follows: (1) *same way*, (2) *own way*, (3) *practical way*, (4) *right way*, (5) *show the way*, (6) *find a way*, (7) *finds the way* with, (8) *in this way*, (9) *on the way*, (10) *in this way*, (11) *on his way*, (12) *on my way*, (13) *way to*, (14) *way out*, (15) *a way*, (16) *in every way*, (17) *in some way*, and (18) *way out*.

Table 4 The Most Frequent Usages of English Collocations of the Keywords in GEB

No.	Keywords	English Collocations	Freq.	Per-centage	Types of Combinations
1	good adj., n.	good results	10	16.39	adj. + n.
		good deeds	6	9.84	adj. + n.
		good fortune	4	6.56	adj. + n.
		good friend	4	6.56	adj. + n.
		good life	2	3.28	adj. + n.
		good speech	2	3.28	adj. + n.
		good behavior	1	1.64	adj. + n.
		good deal	1	1.64	adj. + n.
		good deed	1	1.64	adj. + n.
		good direction	1	1.64	adj. + n.
		good education	1	1.64	adj. + n.
		good friends	1	1.64	adj. + n.
		good harvest	1	1.64	adj. + n.
		good people	1	1.64	adj. + n.
		good reputation	1	1.64	adj. + n.
		good things	1	1.64	adj. + n.
		good views	1	1.64	adj. + n.
		is good	10	16.39	v. + adj.
		be good	5	8.20	v. + adj.
		are not good	2	3.28	v. + adj.
		is not good	2	3.28	v. + adj.
		become the good	1	1.64	v. + adj.
		are good	1	1.64	v. + adj.
		very good	1	1.64	adv. + adj.
		Total	61	100.00	8.32%
2	kind n.	any kind	4	6.56	adj. + n.
		another kind	1	1.64	adj. + n.
		certain kind	1	1.64	adj. + n.
		right kind	1	1.64	adj. + n.
		same kind	1	1.64	adj. + n.
		some kind	1	1.64	adj. + n.
		kind of	48	78.69	n. + prep.
		in any kind	1	1.64	prep. + n.
		of any kind	1	1.64	prep. + n.
		of one kind	1	1.64	prep. + n.
		of this kind	1	1.64	prep. + n.
		Total	61	100.00	8.32%

Shown in Table 4, the results revealed the keywords *good* and *kind* had the most frequent usage of English collocations of the keywords in Good, Evil and beyond. They both had a frequency of 61 occurrences or 8.32%. Among the frequency of 61 occurrences from the keyword *good*, the English collocations were as follows: (1) *good results*, (2) *good deeds*, (3) *good fortune*, (4) *good friend*, (5) *good life*, (6) *good speech*, (7) *good behavior*, (8) *good deal*, (9) *good deed*, (10) *good direction*, (11) *good education*, (12) *good friends*, (13) *good harvest*, (14) *good people*, (15) *good reputation*, (16) *good things*, (17) *good views*, (18) *is good*, (19) *be good*, (20) *are not good*, (21) *is not good*, (22) *become the good*, (23) *are good*, and (24) *very good*.

The keyword *kind* also had the most frequent usage with the frequency of 61 occurrences. Among the frequency of 61 occurrences from the keyword *kind*, the English collocations were as follows: (1) *any kind* with, (2) *another kind*, (3) *certain kind*, (4) *right kind*, (5) *same kind*, (6) *some kind*, (7) *kind of*, (8) *in any kind*, (9) *of any kind*, (10) *of one kind*, and (11) *of this kind*.

Step 2: Results of Research Question 2

Research question 2: What are the most frequent types of combinations pertaining to the usage of English collocations of the keywords in the selected Buddhist literature?

Table 5 The Most Frequent Types of Combination Pertaining to the Usage of English Collocations of the Keywords in *What the Buddha Taught* .

No.	Types of Combinations	Frequency	Percentage
1	Adjective + Noun	192	30.38
2	Nou + Preposition	141	22.31
3	Preposition + Noun	123	19.46
4	Verb + Noun	45	7.12
5	Phrase: Noun	42	6.65
6	Noun + Verb	36	5.70
7	Verb + Verb	16	2.53
8	Verb + Adjective	8	1.27
9	Verb + Preposition	7	1.11
10	Noun + Noun	6	0.95
11	Verb + Adverb	4	0.63
12	Adjective + Preposition	4	0.63
13	Adjective-Phrase	4	0.63
14	Adverb + Verb	3	0.47
15	Adverb + Adjective	1	0.16
16	Verb-Phrase	0	-
17	Quantifier + Noun	0	-
Grand Total		632	100.00

Shown in Table 5, the results revealed that among the seventeen types of combinations, the Adjective + Noun was the most frequent type of combinations pertaining to the usage of English collocations of the keywords in *What the Buddha Taught*, with the frequency of 192 occurrences or 30.38%.

Table 6 The Most Frequent Types of Combination Pertaining to the Usage of English Collocations of the Keywords in *Good, Evil and Beyond*.

No.	Types of Combinations	Frequency	Percentage
1	Adjective + Noun	307	41.88
2	Noun + Preposition	109	14.87
3	Noun-Phrase	102	13.92
4	Preposition + Noun	90	12.28
5	Verb-Phrase	42	5.73
6	Verb + Noun	40	5.46
7	Verb + Adjective	26	3.55
8	Noun + Verb	8	1.09
9	Verb + Preposition	5	0.68
10	Verb + Verb	1	0.14
11	Noun + Noun	1	0.14
12	Verb + Adverb	1	0.14
13	Adverb + Adjective	1	0.14
14	Adjective + Preposition	0	-
15	Adjective-Phrase	0	-
16	Adverb + Verb	0	-
17	Quantifier + Noun	0	-
Grand Total		733	100.00

Shown in Table 6, the results revealed that among the seventeen types of combinations, the Adjective + Noun was the most frequent type of combinations pertaining to the usage of English collocations of the keywords in Good, Evil and beyond, with the frequency of 307 occurrences or 41.88%.

5. Discussion

The benefit of the usage of English collocations in both Buddhist literature revealed a great abundance of English collocations which will definitely help in communication in English and enhance English collocations usage efficiency. This will also aid Buddhists in propagating the dhamma. One can benefit from this study by analyzing the Buddhist words that are repeated throughout the literature. The repetition of the words is evidence of how Buddhist words play an important role in understanding oneself.

Understanding the usage and types of collocations in Buddhist literature is beneficial because it provides a comprehensive view of the emphasis on Buddha's teachings. A reader is able to learn about the important teachings of the Buddha and how it applies to one's life. For example, the keyword *way* allows readers to take a closer look at the ways in which they are practicing Buddha's teachings: *same way*, *own way*, and *practical way*. By reflecting on the various ways of life, a person can be a better person.

Another advantage of learning about the collocations in Buddhist literature is to help us learn about the differences in other Buddhist literature. One Buddhist literature may focus on a particular way of practice such as "own way" while another literature may emphasize "right way." By taking a closer look at the repetition of words in collocations, we can have a better understanding of what is most important in Buddhist literature.

6. Suggestions for future study

First, any future study should have a greater number of data. There should be more Buddhist literature from various eminent writers selected to gain a clearer picture of the usage of English collocation in selected Buddhist literature.

Second, future researchers who are interested in the dhamma as well as English collocation might want to study the English collocations in Tripitaka. The Tripitaka contains not only the Buddha's teachings, but also incorporate a tremendous amount of data in terms of word tokens or running words.

In conclusion, a future study should be conducted using other examples of Buddhist literature that are similar to the Tripitaka or the Tripitaka itself. By comparing other examples that contain collocations, one can form a comprehensive view of how literature is developed in Buddhist literature.

Bibliography

- Anthony, L. (2014). AntConc (3.4.4w) [Computer Software]. Tokyo, Japan: Waseda University. [Online]. Source: <http://www.laurenceanthony.net/> [January 5th, 2016].
- Gough, C. **English Vocabulary Organizer: 100 Topics for Self-study**. London : Language Teaching Publication, 2001.
- Hill, J. "Revising Priorities: From grammatical failure to collocational Success". In M. Lewis (Ed.), **Teaching Collocation: Further Development in the Lexical Approach** (p. 47-69). London: Commercial Colour Press plc, 2000.
- Lewis, M. **Teaching Collocation: Further Developments in the Lexical Approach**. London: Commercial Colour Press plc, 2000.
- Lewis, M. **The Lexical Approach**. Hove, England: Language Teaching Publication, 1993.
- Mayor, M., et al. **Longman Collocations Dictionary and Thesaurus**. 1st published, China: Pearson Education Limited, 2013.
- McIntosh, C., B. Francis, R. Poole. **Oxford Collocations Dictionary for students of English**. 2nd edition. China: Oxford University Press, 2012.
- Payutto, P.A. **Good, Evil and Beyond: Kamma in the Buddha's Teaching**, tr. by Bruce Evans, [online]. Source: http://www.buddhanet.net/pdf_file/good_evil_beyond.pdf [January 5th, 2016].
- Rahula, W. **What the Buddha Taught**, [online]. Source: https://web.ics.purdue.edu/~buddhism/docs/Bhante_Walpola_Rahula-What_the_Buddha-Taught.pdf [January 5th, 2016].

Woolard, G. "Collocation-encourages learner independence", In M. Lewis (Ed.).
Teaching Collocation: Further Development in the Lexical Approach.
London: Commercial Colour Press plc, 2000.

ผลของโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิรินธร จังหวัดสุรินทร์

THE EFFECTS OF RESILIENT QUOTIENT PROGRAM ON EDUCATIONAL AND OCCUPATIONAL GOAL SETTING FOR MATTHAYOMSUKSA FIVE STUDENTS AT SIRINDHORN SCHOOL SURIN PROVINCE

ธัญรดา โสมรัตนานนท์*

มนัสนันท์ หัตถศักดิ์**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิรินธร จังหวัดสุรินทร์ 2. เพื่อเปรียบเทียบผลของการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพของนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีต่อการตั้งเป้าหมายและอาชีพ และนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายและอาชีพ ซึ่งเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิรินธร จังหวัดสุรินทร์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 858 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้จากการเลือกแบบเจาะจง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิรินธร จังหวัดสุรินทร์ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 2 ห้อง จำนวน 60 คน โดยใช้แบบวัดการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน กลุ่มควบคุม 30 คน ให้กลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรม 10 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) โปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ 2) แบบวัดการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ 3) แบบบันทึกการเรียนรู้ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อโปรแกรมฯ และต่อผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าสถิติใช้ Non Parametric Statistics (The Wilcoxon Matches Pairs Signed Rank Test และ The Mann -Whitney U Test) ผลวิจัยพบว่า 1) ภายหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนจากแบบวัดการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ภายหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนจากแบบวัดการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพภายหลังการทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: พลังสุขภาพจิต, การตั้งเป้าหมาย, การศึกษา

*นิสิตจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

**นิสิตสาขาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มจร

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to study The Effects of Resilient Quotient Program on Educational and Occupational Goal Setting for Matthayomsuksa Five at Sirindhorn School Surin Province 2) to compare score results of the Educational and Occupational Goal Setting of students who participated in the Effects of, The Effects of Resilient Quotient Program on Educational and Occupational Goal Setting with control group students. This research was the quasi experimental research. The populations were 858 students of Mathayomsuksa Five in the Second semester, academic year 2016, Sirinhorn School in Surin. The sample used in this study was selected from the students in Matthayomsuksa Five, Sirindhorn School. Surin Province, academic year 2016, 2 rooms, using a set of educational goals and career 60 people. The 60 students were divided by control group (30 students) and experimental group (30 students). The students of experimental group were tested the program for 12 sessions, 50 minutes per each session. The instruments for study this research were used: 1) the Resilient Quotient on Program Educational and Occupational Goal Setting 2) the Public Mind Test 3) the Student's Self-Report in each session and 4) the Student's Opinion Questionnaire towards the Program and the Researcher. Mean, standard deviation, summary content, (Non Parametric Statistics) The Wilcoxon Matches Pairs Signed Rank Test and The Mann -Whitney U Test were utilized for analyzing data. The research results indicated that: 1) the posttest scores from the Educational and Occupational Goal Setting Test of the experimental group were higher than theirs pretest scores at .05 level of significance. 2) the posttest scores from the Educational and Occupational Goal Setting Test of the experimental group were higher than posttest scores of the control group at .05 level of significance.

Keyword: Mental Health, Goal Setting, Education.

บทนำ

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิต(จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530 : 1) ความได้ว่า บุคคลควรมีการตั้งเป้าหมายในการกระทำที่ชัดเจน ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะใช้ความพยายามในการกระทำ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่บุคคลเห็นคุณค่าหรือเป็นเป้าหมายที่บุคคลต้องการทำให้สำเร็จ ในด้านการศึกษา ก็เช่นกัน นักเรียนที่มีการตั้งเป้าหมายทางด้านการศึกษาและอาชีพที่ชัดเจนตรงตามความเป็นจริงและ

เหมาะสมกับตนเองมีโอกาที่จะประสบความสำเร็จได้มากกว่านักเรียนที่ไม่มีการวางแผนที่ชัดเจน และปล่อยชีวิตไปเรื่อยๆ การตั้งเป้าหมายนั้นมีความสำคัญในการดำเนินชีวิตของบุคคลอย่างยิ่ง บุคคลจึงควรมีการตั้งเป้าหมายชีวิตของตนเองที่ชัดเจน “การทำการใดๆ ไม่ว่าใหญ่หรือเล็ก ควรอย่างยิ่งที่จะตั้งเป้าหมาย ขอบเขต หลักการไว้ให้แน่นอน เพื่อจะช่วยให้สามารถปฏิบัติมุ่งเข้าสู่ผลสำเร็จได้โดยตรงและถูกต้องพอเหมาะพอดี เป็นการป้องกันและขจัดความล่าช้า ความสิ้นเปลือง ความเสียเปล่าทุกอย่างได้ด้วยตนเอง” ดังที่ Locke and Lathan (1990 : 28) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการตั้งเป้าหมายว่า การตั้งเป้าหมายในการกระทำพฤติกรรมจะช่วยเพิ่มแรงจูงใจภายในของบุคคลแต่ละคน ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองที่ทำงานสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด การตั้งเป้าหมายเป็นเทคนิคที่ใช้แรงจูงใจผู้ปฏิบัติงานให้เกิดความพยายามในการทำงานเพื่อบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่บุคคลต้องการ การตั้งเป้าหมายจึงเป็นรากฐานสำคัญสำหรับการเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยนักเรียนจำเป็นต้องรู้ถึงจุดประสงค์ในการศึกษา และการเลือกศึกษาในวิชาที่สามารถตั้งเป้าหมายและการวางแผนการปฏิบัติงานเพื่อไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ (อาภรณ์ ภูววิทยพันธ์, 2549 : 45)

โรงเรียนในฐานะที่เป็นสถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่โดยตรงในการให้การศึกษาแก่เยาวชน จึงเป็นสถาบันที่ช่วยพัฒนาให้นักเรียนสามารถหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง โรงเรียนสิรินธร จังหวัดสุรินทร์ เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ซึ่งอาจส่งผลทำให้นักเรียนไม่สามารถตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนหรือตั้งเป้าหมายไม่เหมาะสมกับตนเอง หรือไม่ตรงตามความเป็นจริง เพื่อที่จะวางแผนและเตรียมตัวสำหรับประกอบอาชีพในอนาคต ด้วยเหตุนี้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิรินธร จังหวัดสุรินทร์ จึงควรได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ เพื่อให้ นักเรียนได้รู้จักตนเอง ซึ่งเป็นพัฒนาการวัยที่สำคัญมาก (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2553 : 64) กล่าวว่า วัยรุ่นช่วง 18-20 ปี หรือช่วงวัยของการศึกษาในระดับอุดมศึกษาจะมีความอ่อนไหวหรือไม่มั่นคงทางใจมากที่สุดที่จะส่งผลต่อการมีพฤติกรรม เนื่องจากวัยนี้กำลังก้าวสู่วัยผู้ใหญ่ตอนต้น จำเป็นต้องมีการปรับตัวกับสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว เมื่อเผชิญกับแรงกดดันสามารถก้าวผ่านอุปสรรคนั้นได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ (อุษา พิงธรรม, 2552 : 185) ที่กล่าวว่า พลังสุขภาพจิต หรือ RQ (Resilience Quotient) เป็นศักยภาพทางอารมณ์และจิตใจในการปรับตัว และฟื้นตัวภายหลังเหตุการณ์วิกฤติหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความยากลำบาก อันเป็นคุณสมบัติหนึ่งซึ่งช่วยให้บุคคลผ่านพ้นอุปสรรคและดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข (กรมสุขภาพจิต, 2552 : 21) กล่าวว่า พลังสุขภาพจิต มี 3 องค์ประกอบคือ 1.ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (อีดี) คือ มีวิธีการที่จะดูแลจิตใจให้ทนอยู่ได้ รู้เท่าทันอารมณ์ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น สามารถจัดการกับอารมณ์ ความรู้สึกทุกข์ของตนเองได้ ในสถานการณ์ที่กดดัน 2.ด้านความหวังและกำลังใจ (ฮีด) คือ มีความหวังและแรงใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไปภายใต้สถานการณ์ที่กดดันซึ่งมีความหวังและกำลังใจนี้อาจมาจากการสร้างด้วยตนเอง หรือคนรอบข้างได้ 3.ด้านการจัดการปัญหา (สู้) คือ ความมั่นใจและพร้อมที่จะเอาชนะปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากสถานการณ์วิกฤต พลังสุขภาพจิตจึงมีความสำคัญ ซึ่งเป็นโปรแกรมที่สอดแทรกกิจกรรมในทุกกิจกรรมให้นักเรียนสามารถปรับความคิดไปในทางบวกพลังสุขภาพจิต

เปรียบเสมือนพลังแห่งชีวิตที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถฝ่าฟันอุปสรรค จึงเป็นพลังผลักดันให้นักเรียนพิจารณาตนเองว่าต้องพัฒนาเรื่องใดบ้าง เพื่อให้มีศักยภาพที่เพียงพอที่จะทำให้เป้าหมายนั้นบรรลุผลสำเร็จ

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำศึกษาผลของโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิรินธร จังหวัดสุรินทร์ โปรแกรมพลังสุขภาพจิตจึงเป็นโปรแกรมที่ปรับความคิดไปในทางบวก การตั้งเป้าหมายการสร้างกำลังใจไปสู่เป้าหมาย และการแก้ปัญหาอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์สามารถปรับตัวเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันก็มุ่งมั่นอดทนทำในสิ่งที่ทำได้จนประสบผลสำเร็จ ชี้แนะและฝึกทักษะการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์และจัดการอารมณ์ที่เหมาะสม ตลอดจนสนับสนุนให้เด็กพัฒนาความถนัดที่มีอยู่จนกลายเป็นความสำเร็จที่น่าภาคภูมิใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิรินธร ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับนักเรียนในการวางแผนทางการตั้งเป้าหมายในชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิรินธร จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อเปรียบเทียบผลของการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพของนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายและอาชีพ และนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมสุขภาพจิตที่มีต่อการตั้งเป้าหมายและอาชีพ

สมมุติฐานงานวิจัย

1. นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมพลังสุขภาพจิตมีคะแนนการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพหลังจากการเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรม
2. นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมพลังสุขภาพจิตมีคะแนนการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิรินธร จังหวัดสุรินทร์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 858 คน จำนวน 16 ห้อง แต่ละห้องห้องละ 30 คน โดยจัดห้องเรียนแบบคละระดับความสามารถ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ได้จากการเลือกแบบเจาะจงนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิรินธร จังหวัดสุรินทร์ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 2 ห้องละ 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 1 ห้องเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่องผลของโปรแกรมพลังสุขภาพที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ จำแนกได้ 2 ประเภท คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นโปรแกรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการตั้งเป้าหมายตามแนวคิดของ Locke and Latham (1990: 28) และจากนักวิชาการท่านอื่น ๆ และศึกษาจากงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวกับการตั้งเป้าหมายเป็นแนวทางในการวางแผนการสร้างโปรแกรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน เพื่อเพิ่มการตั้งเป้าหมาย
2. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับพลังสุขภาพจิตจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และจากงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพลังสุขภาพจิต
3. ผู้วิจัยพัฒนาโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ จำนวน 10 ครั้ง โดยยึดหลักทฤษฎีการตั้งเป้าหมาย ของ Locke and Latham (1990: 28) และพลังสุขภาพจิต ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข โดยโปรแกรมพลังสุขภาพจิต จะประกอบด้วย 1) ชื่อกิจกรรม 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีการดำเนินกิจกรรม 4) วิธีการประเมินผล
4. นำโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้อง และความเหมาะสมของโปรแกรมกิจกรรมแนะแนว เพื่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพในรายละเอียดต่างๆ ได้แก่ 1) ชื่อกิจกรรม 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีการดำเนินกิจกรรม 4) วิธีการประเมินผล
5. นำโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มาปรับและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ การดำเนินกิจกรรม การประเมินผล สื่อและอุปกรณ์ แล้วจึงรวบรวมข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านมาแก้ไข
6. นำโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักตรวจสอบ

อีกครั้งก่อนนำโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพของไปนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 3 ชุด ดังนี้

1. แบบวัดการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ
2. แบบบันทึกการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีต่อโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เมื่อเสร็จสิ้นโปรแกรมการทดลองแต่ละครั้ง
3. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ และต่อผู้วิจัย โดยให้นักเรียนประเมินจากประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองทั้ง 10 ครั้ง

ความเชื่อมั่นและความตรงของแบบสอบถาม

การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบวัดการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ ที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบข้อคำถามและให้คำปรึกษาชี้แนะเบื้องต้นจากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบ ข้อคำถามโดยถือเกณฑ์ตัดสินอย่างน้อย 2 ท่านมีความเห็นว่าเครื่องมือมีความสอดคล้องและครอบคลุมกรอบแนวคิดที่กำหนด จากนั้นนำแบบวัดการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญแล้วนำแบบวัดการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพที่ผ่านการพิจารณาตรวจสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นปีที่ 5 โรงเรียนสิรินธร จังหวัดสุรินทร์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อพิจารณาความชัดเจนและความสามารถในการเข้าใจข้อคำถามที่สร้าง

แบบบันทึกการเรียนรู้

แบบบันทึกการเรียนรู้ที่มีต่อโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ เมื่อเสร็จสิ้นโปรแกรมการทดลองแต่ละครั้ง ลักษณะแบบบันทึกการเรียนรู้มีลักษณะของคำถามที่เกี่ยวกับกิจกรรมแต่ละครั้ง เป็นการรายงานตนเองเกี่ยวกับความรู้สึก ความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งที่ได้เรียนรู้/ประสบการณ์จากการร่วมกิจกรรม สำหรับแบบบันทึกการเรียนรู้ของโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักทั้ง 3 ท่าน ก่อนนำไปใช้ในการทดลอง

แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ และต่อผู้วิจัย แบ่งเป็น 2 ตอนตอนที่ 1 ข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิดจำนวน 5 ข้อ

การดำเนินการทดลอง

เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิรินธร จังหวัดสุรินทร์ โดยดำเนินการทดลองดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากคณะบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน สิรินธร จังหวัดสุรินทร์ เพื่อขออนุญาตในการดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งมีนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นกลุ่มตัวอย่างและขออนุญาตในการใช้สถานที่ในการดำเนินการทดลอง

2. ให้นักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุมทำแบบวัดการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการที่นักเรียนทำแบบวัดการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพทั้งระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

3. ผู้วิจัยดำเนินการนำโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพด้วยตนเอง โดยดำเนินการกับนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม ห้อง ม.5 ตั้งแต่วันที่ 16 มกราคม 2560 ถึงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2560 ทั้งสิ้น 10 ครั้ง สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที

4. ให้นักเรียนกลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อทางการศึกษาและอาชีพ และทำแบบบันทึกการเรียนรู้เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองโปรแกรม ฯ ในแต่ละครั้งเพื่อผู้วิจัยจะได้นำมาสรุปเนื้อหา และทราบถึงสิ่งที่นักเรียนได้รู้ในแต่ละครั้ง

5. เมื่อผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามที่กำหนดแล้ว ผู้วิจัยนำแบบวัดการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดก่อนการทดลอง มาวัดกับนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังการทดลอง (Post-test) รวมทั้งให้นักเรียนกลุ่มทดลองตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ และต่อผู้วิจัย

6. นำคะแนนจากแบบวัดการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุมมาวิเคราะห์เปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลองโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อทางการศึกษาและอาชีพ และทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม รวมทั้งนำข้อมูลจากแบบบันทึกการเรียนรู้และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเข้าร่วมโปรแกรม ฯ ในแต่ละครั้งของนักเรียนกลุ่มทดลองมาสรุปเนื้อหา

7. นำข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มทดลอง ที่มีต่อโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ และต่อผู้วิจัยมาสรุปเนื้อหาและสรุปข้อเสนอแนะจากการเข้าร่วมโปรแกรม ฯ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนจากแบบวัดการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง
2. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนจากแบบวัดการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติ Non Parametric Statistics
3. สรุปเนื้อหาจากแบบบันทึกประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้รับและแบบสอบถาม ความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มทดลองที่มีต่อโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพในแต่ละครั้ง ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อสรุปข้อคิดเห็น และประเมินสิ่งที่นักเรียนได้รับจากการเข้าร่วมโปรแกรมด้วยการบรรยาย

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิรินธร จังหวัดสุรินทร์ เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) โดยใช้รูปแบบการทดลองที่มีกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ซึ่งมีการวัดตัวแปรตามก่อนทดลองและหลังการทดลอง นักเรียนในกลุ่มทดลองมีจำนวน 30 คน และนักเรียนในกลุ่มควบคุมมีจำนวน 30 คน ตัวแปรตาม คือ คะแนนจากแบบวัดการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ ได้ดังนี้

1. เมื่อเปรียบเทียบคะแนนแบบวัดการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลอง พบว่า ภายหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนแบบวัดการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. เมื่อเปรียบเทียบคะแนนแบบวัดการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่ม พบว่า ภายหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนแบบวัดการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลงานวิจัย

การวิจารณ์ครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ประเด็นคือ 1) ผลของการใช้โปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ 2) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีผลต่อโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพและผู้วิจัย

1) ผลของการใช้โปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ พบว่าการเข้าร่วมโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสิรินธร พบว่าภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนจากแบบวัดการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน และนักเรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนจากแบบการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน จากผลการทดลองดังกล่าวแสดงว่าโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ สามารถพัฒนาให้นักเรียนมีการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพเพิ่มขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษานี้ขออธิบายได้ว่า โปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพสามารถพัฒนาให้นักเรียนมีการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพได้จริงด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมตามหลักแนวคิดพลังสุขภาพจิต ในการสร้างกิจกรรมของโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ ผู้วิจัยใช้แนวคิดพลังสุขภาพจิตซึ่งประกอบด้วย 1.ด้านความมั่นคงทางอารมณ์ (อึด) คือ มีวิธีการที่จะดูแลจิตใจให้ทนอยู่ได้ รู้เท่าทันอารมณ์ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น สามารถจัดการกับอารมณ์ ความรู้สึกทุกข์ของตนเองได้ในสถานการณ์ที่กดดัน 2.ด้านความหวังและกำลังใจ (อึด) คือ มีความหวังและแรงใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไปภายใต้สถานการณ์ที่กดดัน ซึ่งความหวังและกำลังใจนี้อาจมาจากการสร้างด้วยตนเอง หรือคนรอบข้างได้ 3. ด้านการจัดการปัญหา (สู้) คือ ความมั่นใจและพร้อมที่จะเอาชนะปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากสถานการณ์วิกฤต ซึ่งความมั่นใจนี้เกิดจากการตระหนักในความสามารถหรือทักษะของตนเองคิดว่าฉันทำได้ ฉันแก้ปัญหานี้ได้ และมีทักษะแสวงหาความรู้และเข้าถึงความช่วยเหลือหรือปรึกษา (กรมสุขภาพจิต, 2552 : 58) ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ (ธัญชนก สัตวเสวนา, 2558 : 73) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาผลการใช้โปรแกรมทักษะชีวิตต่อการพัฒนาพลังสุขภาพจิตของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ (2) เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาพลังสุขภาพจิตของนักศึกษาที่ได้รับการฝึกกับนักเรียนที่ไม่ได้ฝึก ผลการวิจัยพบว่า (1) นักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนจากแบบวัดพลังสุขภาพจิตสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมทักษะชีวิตฯ อย่างมีนัยสำคัญระดับ.05 (2) ภายหลังการทดลองนักศึกษากลุ่มทดลองมีคะแนนจากแบบวัดพลังสุขภาพจิตสูงกว่านักศึกษากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เป็นกระบวนการในการพัฒนาให้นักเรียนมีความพร้อมด้านการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ มีการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยนำแนวคิดพลังสุขภาพจิต มาใช้ดำเนินกิจกรรมในแต่ละครั้งซึ่งผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการให้นักเรียนเรียนรู้ ทำความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญจากสื่อประกอบตามที่กำหนดไว้ในกิจกรรม ได้แก่ รูปภาพ สื่อ ทำแบบทดสอบ เล่นเกม กรณีตัวอย่าง เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยใช้แนวคิด การตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ

Lock and Latham (1990 : 70) ที่ได้เสนอแนวคิดว่าคุณค่าบุคคลที่ต้องการให้เป้าหมายที่ตนเองตั้งไว้บรรลุผลสำเร็จจะต้องทุ่มเทให้เวลากับเป้าหมายของตน ตลอดจนเอาใจใส่ในการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ยิ่งเป้าหมายยากเท่าไรยิ่งทำให้การปฏิบัติงานดีขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้บุคคลต้องมีความรู้ความสามารถเพียงพอ และเป้าหมายจะจูงใจให้บุคคลใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ โดยเป้าหมายที่ยากจะช่วยให้ใช้เวลาในการทำงานนานขึ้น อีกทั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและแน่นอนจะทำให้บุคคลมีความตั้งใจต่อการแสดงพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และเมื่อสามารถบรรลุเป้าหมายพร้อมกับได้รับข้อมูลป้อนกลับที่ชี้ถึงความสำเร็จในเป้าหมาย บุคคลจะเกิดความพอใจในผลการปฏิบัติงานที่ตนเองทำ ซึ่งในการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพของนักเรียนจะต้องมีความพยายาม ใส่ใจ มุ่งมั่น และไม่ย่อท้อต่อปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ ในการเรียนอันจะส่งผลให้นักเรียนสามารถบรรลุผลสำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ พาสนา นิยมบัตรเจริญ (2551) ที่ได้ศึกษาผลของโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า (1) มีความแตกต่างของการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม ฯ (2) มีความแตกต่างของการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรม ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีผลต่อโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพและผู้วิจัย พบว่า จากการสรุปเนื้อหาแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ และต่อผู้วิจัย เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพครบทั้ง 10 ครั้ง พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพอยู่ในระดับปานกลางถึงดีมาก (ระหว่าง 3.25 – 4.75) แสดงว่านักเรียนที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมฯ ได้รับความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ ตามวัตถุประสงค์ของโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ คือ มีความรู้ความเข้าใจตระหนักถึงความสำคัญ ทราบถึงประโยชน์ของการตั้งเป้าหมาย และทำให้นักเรียนสามารถนำแนวคิดพลังสุขภาพจิต มาปรับใช้ให้เกิดพฤติกรรมของตนเองเกี่ยวกับการตั้งเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1. ควรส่งเสริมให้นำโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพไปใช้เพื่อพัฒนาการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพต่อไป ซึ่งการนำโปรแกรมไปใช้อาจปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนรู้ตามความเหมาะสมกับอายุและประสบการณ์ของนักเรียน

2. การเตรียมสถานที่ให้พร้อมกับลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียน โดยต้องคำนึงถึงลักษณะของกิจกรรมในแต่ละครั้งว่าเป็นอย่างไร ซึ่งในบางกิจกรรมที่ต้องมีการเคลื่อนที่เพื่อทำงานเป็นกลุ่มควรมีพื้นที่ให้นักเรียนเคลื่อนที่ได้สะดวก เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ และได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเข้าร่วมกิจกรรม

3. จากแบบบันทึกการเรียนรู้ มีนักเรียนบางคนเสนอแนะให้มีการสอดแทรกเกมเข้ามา ร่วมในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าบางกิจกรรมสามารถสอดแทรกเกมเข้าไปได้ เพื่อให้ นักเรียนได้มีการเรียนรู้และเข้าใจง่ายขึ้น ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงเวลาในการดำเนินกิจกรรมด้วยว่าสามารถ สอดแทรกเกมเข้าไปได้หรือไม่ หรืออาจมีการเพิ่มจำนวนครั้งในการดำเนินกิจกรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. นำโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพกับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในระดับชั้นอื่นๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการมีเป้าหมาย ทางการศึกษา ซึ่งเป็นหนทางไปสู่อาชีพที่นักเรียนฝันไว้

2. ควรศึกษาเพื่อติดตามผลหลังเข้าร่วมโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผลต่อการ ตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ ของนักเรียนที่ผ่านการเข้าร่วมโปรแกรมพลังสุขภาพจิตที่มีผล ต่อการตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพเพื่อดูความคงทนของพฤติกรรมและพัฒนาการของการ ตั้งเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพของนักเรียน

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต. 2552. **เปลี่ยนร้ายกลายเป็นดี: RQ พลังสุขภาพจิต**. นนทบุรี : สำนักงาน สุขภาพจิตสังคม กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- อัมย์ชนก สัตวเสนา. 2558. **ผลการใช้โปรแกรมทักษะชีวิตต่อการพัฒนาพลังสุขภาพจิตของ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่นิสิต (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย). 2530. <http://www.cca.chula.ac.th/protocol/graduate-chulalongkorn.html>.
- พาสนา นิยมบัตรเจริญ. 2551. **ผลของโปรแกรมกลุ่มเพื่อพัฒนาพัฒนาการตั้งเป้าหมายทาง การศึกษาและอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนโพธิสารพิทยากร**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2553. **จิตวิทยาพัฒนาการทุกช่วงวัย 1. จิตวิทยาพัฒนาการ**. กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์. 2549. **Human Resource Management and Development Case Study**. กรุงเทพมหานคร: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- อุษา พิงธรรม. 2552. **คู่มือการเสริมสร้างพลังสุขภาพจิตในสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บายนต์.

- Albaili, M. A. 1998. **Cognitive Strategies and Academic Achievement among United Arab Emirates College Students.** Educational Psychology. 18(2): 195-203.
- Locke, E. A. and G. P. Latham. 1990. **A Theory of Goal Setting & Task Performance.** New Jersey: Prentice Hall.

รูปแบบการจัดการสาธารณูปการสมัยใหม่ THE MODEL DEVELOPMENT TOWORD MONASTERY CONSTRUCTION IN MODERN

พระครูวิสุทธีสีลาภรณ์*

บทคัดย่อ

การสาธารณูปการจะเน้นในส่วนบำรุงรักษาวัดและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี เป็นหน้าที่ของผู้บริหารวัดและคณะสงฆ์โดยตรง ในส่วนของรัฐและพุทธบริษัท จะต้องอุปถัมภ์ด้วย ไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างหรือบูรณะรักษาเสนาสนะของพระสงฆ์ พระสังฆาธิการทุกรูปต้องมองเห็น ความสำคัญของการจัดทำแผนแม่บทการก่อสร้าง และรู้จักวิธีการบริหารงานสาธารณูปการเป็น อย่างดี มีเทคนิคและวิธีการขอคำปรึกษากับหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบ การบริหารจัดการงาน สาธารณูปการที่ดี จะต้องรู้จักวิธีบูรณปฏิสังขรณ์ โดยยึดหลักการบริหารบูรณปฏิสังขรณ์ การรักษา ดูแล ทำนุบำรุง ศาสนวัตถุและศาสนสถานและการจัดทำวัดให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง งานสาธารณูปการเป็นงานสำคัญ และเป็นงานละเอียดอ่อน เป็นงานที่เจ้าอาวาสต้องให้ความสำคัญ

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการ, สาธารณูปการ

ABSTRACT

The focus will be on maintenance, the treasure of the temple to go well. It is the duty of the temple administrators and monks. On the part of state and Buddhist assembly. Will be patronizing whether it is the construction or restoration of the monk's sanctuary. All the monks must see the importance of the construction master plan. And know how to manage the facilities as well. There are techniques and methods of consulting with responsible government agencies. Good infrastructure management Must know how to restoration. The principles of management, restoration, maintenance, care and maintenance of artifacts and religious places, and the preparation of measurements to measure development. The job is important. Especially as an ornamental abbot. And a delicate job. It is a local and religious ceremony. It is important to work with the pastor and see the work of the pastor faster than other tasks. The control of the promotion of the facilities is therefore an important function of the princes at all levels.

Keywords: Model Development, Toword Monastery Construction

* ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเส้าไห้วิมลววิทยานุกูล ต.เส้าไห้ว อ.เส้าไห้ว จ.สระบุรี

1. บทนำ

วัด หมายถึง สถานที่ทางพระพุทธศาสนา ซึ่งปกติมีพระอุโบสถ พระวิหาร พระเจดีย์ รวมทั้งมีพระภิกษุสงฆ์อาศัยอยู่ คำว่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546:747) "วัด" เป็นคำเรียกชื่อศาสนสถานแบบคำไทยโดยที่มาจากคำว่า "วัด" นี้ ยังไม่มีข้อยุติ ด้วยบางคนอธิบายว่า มาจากคำว่า "วตวา" ในภาษาบาลี แปลว่า เป็นสนทนารธรรม บ้างก็มาจาก "วัตร" อันหมายถึงกิจปฏิบัติหรือหน้าที่ของพระภิกษุที่พึงกระทำ หรือแปลอีกอย่างว่าการจำศีลภาวนา หรือ สถานที่ที่พระภิกษุสงฆ์ใช้ปฏิบัติภารกิจที่พึงกระทำนี้เอง แต่ก็มีบางคนสันนิษฐานว่ามาจากคำว่า "วตวา" อันหมายถึงการกำหนดขอบเขตของดินแดนที่สร้างเป็น ศาสนสถาน(สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และและสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, 2541:73) เพราะวัดก็วัดว่ามีความหมายอย่างเดียวกัน คือการสอบขนาด หรือปริมาณของสิ่งต่างๆ เช่น ความยาว ความกว้าง เป็นต้น วัดในนัยยะอย่างหลังนี้จึงหมายถึงพื้นที่แต่เดิมในสมัยครั้งพุทธกาลนั้นยังไม่มีการสร้างอาคารสถานที่ให้เป็นที่อยู่อาศัยเป็นหลักเป็นแหล่งถาวรด้วยจะทำให้เกิดการยึดติดทรัพย์ทางโลกจึงทรงกำหนดสถานที่สำหรับใช้เป็นที่พักอาศัยพื้นฐานสุด คือ "รุกขมูลเสนาสนะ" อันหมายถึงการอยู่รอบโคนต้นไม้ (พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตโต, 2549 :321) แล้วให้จาริกไปเรื่อยๆ ทั้งนี้เพื่อมิให้จิตมีสิ่งผูกพัน

เมื่อพระพุทธเจ้าพร้อมเหล่าสาวกออกเผยแผ่พระศาสนา ปรากฏว่ามีผู้เลื่อมใสศรัทธากันบวชเป็นพระภิกษุจำนวนมากมาย ที่ไม่ได้บวชต่างก็ให้ความอุปถัมภ์เกื้อกูลเป็นอย่างดีโดยเฉพาะพระเจ้าพิมพิสารกษัตริย์แห่งนครราชคฤห์ ทรงประกาศตนเป็นองค์ศาสนูปถัมภกต่อพระพุทธศาสนา ทั้งทรงถวาย "เวฬุวัน" ให้เป็นที่ประทับของพระพุทธองค์ได้ทรงรับไว้ ด้วยเพราะวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ไม่มุ่งเน้นให้บำเพ็ญวิปัสสนาญาณเท่านั้น หน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือการจาริกออกไป ณ ที่ต่างๆ เพื่อเผยแผ่พระธรรมคำสอนอีกด้วย และเป็นมูลเหตุให้ทรงมีพระพุทธานุญาตให้พระภิกษุสามารถรับอารามที่เหล่าทายกถวายได้ อาทิ เขตวนาราม ที่มหาเศรษฐีอนาถบิณฑิกะแห่งกรุงสวตถิ สร้างถวาย หรือ ปุพพารามวิหาร ที่นางวิสาขาสร้างถวาย นิโครธาราม ที่ฝ่ายพระญาติได้ถวาย แต่ถือได้ว่าเวฬุวนารามเป็นวัดแห่งแรกของพระพุทธศาสนา

ครั้งพุทธกาลนั้นยังไม่ได้เรียกสถานที่ๆ รับไว้ว่าวัด แต่มีการใช้คำว่า "อาราม"เป็นคำเรียกชื่อศาสนสถานในทางพระพุทธศาสนาที่ใช้เรียกเสนาสนะที่มีผู้ศรัทธาถวายพระพุทธองค์ในระยะแรกๆ เช่น "เขตวนาราม" หรือชื่อเต็มว่า "เขตวนอนาถบิณฑิกสถอาราม" ซึ่งมีความหมายว่า "สวนของอนาถบิณฑิกะที่ป่าเขต" หรือ "เวฬุวนาราม" หรือ "บุพผาราม" เป็นต้นไป โดย "อาราม" หรือ "อาราม" ในคำอ่านของไทยแปลว่า "สวน" นอกจากนี้ในเวลาต่อมายังมีคำที่ใช้เรียกอีกอย่างว่า "วิหาระ" หรือ วิหาร อย่างไรก็ตามก็ยังมีความหมายว่าวัดอยู่อีกชื่อหนึ่งคือ"อาวาส" ดังชื่อเรียกสมภารผู้ครองวัดว่า เจ้าอาวาส ซึ่งแปลว่า ผู้เป็นใหญ่ในวัด หรือชื่อเรียกวัด เช่น เทพศิรินทราวาส (เทพ+ศิรินทรา+อาวาส) โดยปกติคำว่าอาวาสไม่เป็นที่นิยมใช้กันในความหมายว่าวัด ทั้งนี้เพราะนิยมไปใช้กับความหมายที่แคบกว่าคำว่าอาราม โดยมักให้ความหมายในเชิงที่เป็นตัวเรือนที่อยู่อาศัยมากกว่า อาวาสจึงเสมือนเป็นที่อยู่ส่วนย่อยภายในอารามที่หมายถึง

พื้นที่เป็นศาสนสถานทั้งเขต (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, 2546:109,131)

หลังพระพุทธกาลเมื่อมีการสร้างพระสถูปเจดีย์ขึ้น ทำให้บริเวณเหล่านี้เกิดเป็นที่ชุมนุมของเหล่าพระภิกษุสงฆ์และคฤหัสถ์ที่เดินทางมาถึง ที่สุดแล้วก็เกิดพระภิกษุบางรูปสมัครใจที่จะอยู่พำนักเพื่อบำรุงรักษาศาสนสถานเหล่านั้น (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, 2541:23-24) อีกทั้งมีผู้ศรัทธาสรางที่พิภกุวิสงฆ์ และสถานที่ประกอบพิธีกรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา เช่น อุโบสถ ศาลา ฯลฯ ถวายแด่พระภิกษุผู้อยู่จำพรรษดังกล่าว สถานที่นี้ในที่สุด ได้กลายสภาพเป็น วัด ที่สมบูรณ์แบบสืบทอดกันมาจนเกิดเป็นแบบอย่างชัดเจนดังปัจจุบัน ด้วยเหตุที่การสร้างวัดกลายเป็นประเพณีที่นิยมกันในที่ต่างๆ วัดจึงปรากฏอย่างแพร่หลายทั้งในเมืองใหญ่และชนบทสืบทอดมาจนถึงทุกวันนี้ โดยแต่ละวัดนั้นจะมีผู้ที่คอยดูแลบริหารจัดการที่มีอำนาจชี้ขาดได้นั้นก็คือ เจ้าอาวาส ซึ่งเป็นพระสงฆ์เจ้าอาวาส ผู้มีหน้าที่บริหารและปกครองวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ได้บัญญัติหน้าที่ของเจ้าอาวาสในมาตรา 37 (1) เจ้าอาวาสมีหน้าที่บำรุงรักษาวัด จัดกิจกรรมและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี จะเห็นได้ว่าโดยหน้าที่ๆ ได้รับมอบหมายตามหน้าที่ โดย พ.ร.บ.คณะสงฆ์นั้นก็ชัดเจนอยู่แล้วถึงหน้าที่ของเจ้าอาวาสในเรื่องการดูแลจัดการภายในวัดให้เรียบร้อย หากมองตาม พ.ร.บ.แล้วเราหมายเอางานทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการเผยแผ่ ด้านการสาธารณูปการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ แต่หากมองรูปลักษณะภายนอกของวัดสิ่งที่มองเห็นและสามารถบอกได้ถึงความเป็นวัดนั้นก็คือศาสนสถานหรือจะเรียกว่างานสาธารณูปการนั่นเอง วัดไหนหากมีสิ่งก่อสร้างที่ไม่งดงามหรือผู้พำนัก ขำรุ่ด ก็จะทำให้เป็นที่ติเตียนของพุทธศาสนิกชนได้ ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายให้ฟื้นฟูวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและนำไปปฏิบัติในวิถีชีวิตของไทย โดยมอบหมายให้กรมการศาสนาเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการปรับปรุงวัด ให้เป็นศูนย์กลางการเผยแผ่พุทธธรรมจิตตธรรมตลอดจนคุณธรรม ให้วัดต่างๆ ดูแลบริเวณวัด อาคารเสนาสนะให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย สวยงามมีบรรยากาศร่มรื่น กรมการศาสนาจึงได้เริ่มโครงการพัฒนาวัดตัวอย่างตั้งแต่ปี พ.ศ. 2507 (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2545 : 5) เพื่อพิจารณาคัดเลือก วัดที่เจ้าอาวาสมีความวิริยะอุตสาหะ ในการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์รวมไปถึงการพัฒนาปรับปรุงเสนาสนะถาวรวัตถุของวัดให้มีความมั่นคง สะอาดร่มรื่นเพื่อเป็นการพัฒนาตัวอย่าง และเพื่อเป็นแบบอย่างของวัดที่ดีในฐานะที่ประเทศไทยเป็นเมืองพุทธ

อาคารทางศาสนา ได้รับการยกเว้นผ่อนผันการควบคุมตามกฎหมายไม่ต้องมีการขออนุญาตก่อสร้าง โดยเนื้อหากฎหมายตามกระทรวงฉบับที่ 9 ข้อ 1(4) ออกความตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 ซึ่งให้อำนาจรัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวง แต่ในปัจจุบันยังไม่มีกรออกกฎหมายมาใช้ควบคุมอาคารทางศาสนาขั้นตอนการะบวนการในปัจจุบันจึงเป็นเพียงการส่งแบบเพื่อแจ้งให้ทราบเท่านั้น จึงทำให้เกิดช่องว่างและเกิดปัญหาขึ้นในกระบวนการออกแบบและก่อสร้างวัดเริ่มตั้งแต่การขออนุญาตก่อสร้าง ช่วงการออกแบบ ช่วงระหว่างการก่อสร้าง ช่วงหลัง

ก่อสร้าง (อรุณ สิริจานุสรณ์, 2555:32-44) จึงทำให้ต้องมีการจัดการระเบียบของสาธารณูปการ ที่ถือว่าเป็นภารกิจพื้นฐานที่วัดหรือภิกษุจะต้องดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัดตัวอย่างในเขต พุทธาวาส และเขตสังฆาวาส อันหมายถึง ภารกิจที่ต้องการลงมือปฏิบัติด้านนวัตรกรรมหรือการ ก่อสร้าง การซ่อมแซม การจัดให้มีการบำรุงดูแลรักษาถาวรวัตถุหรือศาสนสมบัติของวัด เช่น การ สร้างอุโบสถ วิหาร อาคารเรียน ศาลาการเปรียญ หอธรรม กุฏิ เมรุ การจัดการศาสนสมบัติให้ เป็นไปด้วยดี การจัดทำบัญชีเสนาสนะและศาสนสมบัติของวัดเป็นต้น ซึ่งมีวิธีปฏิบัติแตกต่างกันตาม ลักษณะงาน การควบคุมและส่งเสริมการสาธารณูปการเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสโดยตรง โดยมีเจ้า คณะทุกส่วนทุกชั้นต้องมีความสัมพันธ์กัน 2 ประการคือ 1. ควบคุมสาธารณูปการ 2. ส่งเสริม สาธารณูปการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การควบคุมให้มีการทำแผนผังวัดให้สอดคล้องกับยุคพัฒนา
2. การควบคุมแบบแปลนเสนาสนะแต่ละวัดให้อยู่ในหลักประหยัดและพอเหมาะ พอสมควรแก่สภาพท้องถิ่นและก่อสร้างตามแบบแปลน
3. การควบคุมให้แต่ละวัด ที่สร้างถาวรวัตถุให้เป็นทรงไทย หรือให้รักษา ศิลปะวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสำคัญ
4. การควบคุมการเงินและบัญชีรายรับและรายจ่ายของแต่ละวัดให้เป็นไปตามหลักบัญชี
5. การควบคุมดูแลเอกสารต่างๆ ของเจ้าอาวาสเช่นรายงานขอรับพระราชทาน วิสุงคามสีมาให้เป็นไปโดยถูกต้อง
6. การควบคุมการจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามกฎกระทรวงการส่งเสริม กิจการของวัดเจ้าคณะทุกชั้นควรส่งเสริมเจ้าอาวาสในการสาธารณูปการ

ดังนั้น งานนวัตรกรรม หรือการก่อสร้างปฏิสังขรณ์ นับเป็นหน้าที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของ พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา เพราะเป็นการช่วยบำรุงรักษาพุทธสถานและเสนาสนะสงฆ์ (คือการทำ อยู่อาศัยของพระสงฆ์) ให้คงที่อยู่ตลอดไป รวมทั้งเป็นโอกาสให้มีการสร้างสรรค์ศิลปกรรม ทั้งดงาม ตามคตินิยมของไทย ฝากไว้ในแผ่นดินให้เป็นสมบัติของชาติต่อไปดังที่เห็นได้ว่า ศิลปกรรมของชาติ หลายลักษณะถูกสร้างสรรค์ไว้ในวัด เช่น โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ สลุปเจดีย์ ตลอดไปถึง จิตรกรรม และลายวิจิตรต่างๆงานด้านก่อสร้างปฏิสังขรณ์ ที่แต่ละวัดได้อำนวยให้การให้สร้างขึ้น ที่ สำคัญๆ นั้น สามารถแบ่งจำแนกได้เป็น 4 ประเภทคือ

- (1) สิ่งก่อสร้างที่สร้างขึ้นเพื่อแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ เช่น มณฑป
- (2) สิ่งก่อสร้างที่สร้างขึ้นตามความรับผิดชอบในหน้าที่ เช่น ถาวรวัตถุทั้งหลาย มี โบสถ์ กุฏิ ศาลาการเปรียญ ฯลฯ
- (3) สิ่งก่อสร้างที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ผู้มีพระคุณต่อชาติบ้านเมือง เช่น อนุสรณ์ สถานพิพิธภัณฑสถานต่างๆ
- (4) สิ่งก่อสร้างที่สร้างขึ้นเพื่อประโยชน์แก่สาธารณชนทั่วไป เช่น ศาลาพัก โรงพยาบาล โรงเรียน ฯลฯ

งานนworกรรม หรืองานสาธารณูปการในยุคสมัยปัจจุบัน ซึ่งเป็นที่รู้จักกันว่าเป็นยุคโลกาภิวัตน์หรือยุคที่โลกมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมาก ทำให้ศิลปกรรมวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาในหลายๆ ท้องถิ่นเริ่มกลายเป็นแบบผสมผสานในทุกๆ ด้าน รวมไปถึงงานด้านสถาปัตยกรรมที่แต่ละวัดพยายามแข่งขันกันที่จะสร้างถาวรวัตถุโดยตอบสนองความต้องการของตนเอง หรือบางครั้งก็พยายามสร้างเพื่อดึงดูดให้พุทธศาสนิกชนได้มีโอกาสเข้ามาทำบุญที่วัดให้มากๆ โดยการสร้างถาวรวัตถุเป็นตัวกระตุ้นในการทำบุญ แนวความคิดแบบนี้ไม่ได้ส่งผลแต่ในด้านบวกเพียงอย่างเดียว

จากปัญหาและความสำคัญของวัดที่จะต้องมีการพัฒนารูปแบบเดิมที่สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้เสนอไว้ให้พัฒนารูปแบบสาธารณูปการของวัดให้ดียิ่งขึ้น และให้มีข้อบังคับใช้ ให้ทุกวัดต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนมีความสนใจที่จะนำเสนอรูปแบบการจัดการสาธารณูปการ เพื่อให้ทราบถึงการพัฒนารูปแบบการสาธารณูปการ เพื่อให้วัดและพุทธศาสนาดำรงอยู่คู่สังคมไทยสืบไป

การจัดการสาธารณูปการ คืออะไร

ผู้เขียนได้วิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสาธารณูปการ โดยมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการจัดการสาธารณูปการ ไว้ดังนี้ สาธารณูปการ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้วัดเอื้อประโยชน์ตามภารกิจของเจ้าอาวาสด้านอื่นๆ การพัฒนาเหล่านี้ได้แก่ การดูแล การทำนุบำรุงรักษาศาสนสมบัติของวัด การดูแลและรักษาสิ่งก่อสร้างอาคารสถานที่ เช่น พระอุโบสถ เมรุ อาคารเรียน หอธรรม ศาลาการเปรียญ เป็นต้น งานสาธารณูปการแต่ละวัดจะไม่เท่าเทียมกัน มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดของเศรษฐกิจ ความต้องการของชุมชนและบารมีของเจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ในวัดเป็นสำคัญ การสาธารณูปการ หมายถึง การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ สำหรับ สาธารณูปการ ที่จัดเป็นระเบียบบริหารการคณะสงฆ์ส่วนกลางและระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลางเรียกว่า “การสาธารณูปการ” นั้น หมายถึง

1. การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ศาสนวัตถุและศาสนสถาน
2. กิจการอันเกี่ยวกับวัด คือ การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิก การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา การยกวัดร้างเป็นวัดที่มีพระภิกษุอยู่จำพรรษา และการยกวัดราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง

3. กิจการของวัดอื่นๆ เช่นการจัดงานวัด การรับบริจาค
4. การศาสนสมบัติของวัด

ตามความหมายที่กล่าวมานี้ผู้วิจัยได้สรุปว่ามีลักษณะของการกระทำการสาธารณูปการใน 3 ประการ คือ

1. การกระทำ ด้วยแรงความคิด แรงงานและทุนทรัพย์รวมถึงการควบคุม
2. การกระทำ ด้วยเอกสารรายงาน

3. การทำ โดยการจัดประโยชน์

การควบคุมและส่งเสริม การสาธารณูปการ เป็นงานที่ละเอียดอ่อนเป็นตัวหลักของการคณะสงฆ์ แต่ผู้ปฏิบัติโดยตรงคือ เจ้าอาวาส ซึ่งเป็นพระสงฆ์ฆาติการระดับวัด เจ้าคณะทุกส่วน ทุกชั้น ต้องมีความสัมพันธ์กัน 2 ประการ คือ ควบคุมการสาธารณูปการและส่งเสริมการสาธารณูปการ

การควบคุมดูแลวัดนั้น เจ้าคณะจะเพิกเฉยมิได้ ถ้าเพิกเฉยจะเป็นการละเว้นการปฏิบัติ ต้องสอดส่อง ดูแล ชี้แจง แนะนำ ในการสาธารณูปการของเจ้าอาวาส ดังต่อไปนี้

1. ควบคุมการทำแผนผังวัดให้สอดคล้องกับยุคพัฒนา
2. ควบคุมแบบแปลนเสนาสนะแต่ละวัดให้อยู่ในหลักประหยัดและพอเหมาะพอควรแก่สภาพท้องถิ่นและก่อสร้างตามแบบแปลน
3. ควบคุมให้แต่ละวัดสร้างถาวรวัตถุให้เป็นทรงไทย หรือให้รักษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นสำคัญ
4. ควบคุมการเงินและบัญชี รับ – จ่าย ของแต่ละวัดให้เป็นไปตามหลักบัญชี
5. ควบคุมดูแลการเอกสารต่างๆ ของเจ้าอาวาส เช่น รายงานขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมาให้เป็นไปโดยถูกต้อง
6. ควบคุมการจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามกฎกระทรวง

จะเห็นได้ว่า งานสาธารณูปการเป็นงานสำคัญ โดยเฉพาะเป็นงานละเอียดอ่อนเป็นงานระดับท้องถิ่นและการพระศาสนา เป็นงานที่ให้ความสำคัญแก่พระสงฆ์ฆาติการและเห็นผลงานของพระสงฆ์ฆาติการได้เร็วกว่างานอื่น แต่ก็มักเป็นเหตุก่อปัญหา เช่น บางแห่งเกิดความขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้านจนถึงลูกกลามใหญ่โต ก็เพราะการสาธารณูปการเป็นเหตุหากเจ้าคณะได้เห็นความสำคัญเร่งรัดตรวจตราชี้แจงแนะนำ การปฏิบัติหน้าที่ของพระสงฆ์ฆาติการได้ดีแล้ว การขัดแย้งระหว่างวัดกับบ้านจะลดน้อยลงตามลำดับ และความสมัคสมานสามัคคีระหว่างบ้านกับวัดจะมีมากขึ้นเป็นเหตุให้การคณะสงฆ์และการพระศาสดาดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม การควบคุมส่งเสริมการสาธารณูปการ จึงถือเป็นหน้าที่อันสำคัญของพระสงฆ์ฆาติการทุกระดับชั้น (พระเทพปริยัติสุธี, 2540 :41) การพัฒนาสาธารณูปการแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 1) พัฒนาวัด 2) พัฒนาคณะในวัด 3) พัฒนาชุมชน และเมื่อกล่าวโดยสรุปความมุ่งหมายของสาธารณูปการก็เพื่อบำรุงรักษาและส่งเสริมวัดให้เป็นที่น่าอุปถัมภ์แก่ประชาชนหรือแก่สังคมผู้เป็นเจ้าของวัดให้วัฒนาถาวรสืบไป

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การสาธารณูปการจะเน้นในส่วนบำรุงรักษาวัดและ ศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี เป็นหน้าที่ของผู้บริหารวัดและคณะสงฆ์โดยตรง ในส่วนของรัฐและพุทธบริษัทจะต้องอุปถัมภ์ด้วยไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างหรือบูรณะรักษาเสนาสนะของพระสงฆ์ พระสงฆ์ฆาติการทุกระดับต้องมองเห็นความสำคัญของการจัดทำแผนแม่บทการก่อสร้าง และรู้จักวิธีการบริหารงานสาธารณูปการเป็นอย่างดี มีเทคนิคและวิธีการขอคำปรึกษากับหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบการบริหารจัดการงานสาธารณูปการที่ดี จะต้องรู้จักวิธีบูรณปฏิสังขรณ์ โดยยึดหลักการบริหารบูรณปฏิสังขรณ์ การรักษาดูแล ทำนุบำรุง ศาสนวัตถุและศาสนสถานและการจัดทำวัดให้เป็นวัด

พัฒนาตัวอย่าง งานสาธารณูปการเป็นงานสำคัญ และเป็นงานละเอียดอ่อน เป็นงานระดับท้องถิ่น และการพระศาสนา เป็นงานที่ให้ความสำคัญแก่เจ้าอาวาสและเห็นผลงานของเจ้าอาวาสได้เร็วกว่างานด้านอื่นๆ การควบคุมส่งเสริมการสาธารณูปการจึงถือเป็นหน้าที่อันสำคัญของเจ้าคณะทุกระดับชั้น

แนวทางการพัฒนาการจัดการสาธารณูปการของวัด

การบริหารบุคลากร

การกระทำให้สิ่งเหล่านั้นให้ดีขึ้นหรือให้สำเร็จประโยชน์ด้านการบริหารบุคลากร มีการตั้งคณะกรรมการหลายท่านต้องฟังเหตุผลของคนส่วนใหญ่ช่วยฟื้นฟูบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานให้กลับมาเกือบเหมือนเดิม สถานภาพความเป็นพระในปัจจุบันต้องเป็นผู้มีหัวใจทางด้านการพัฒนาบุคคล ทั้งด้านวัตถุและพัฒนาทางด้านจิตใจ เรื่องที่สำคัญที่สุดเราจะพัฒนาพระกับชาวบ้านให้เข้ามาร่วมมือกันทางพระพุทธศาสนาจะได้แข็งแรง พุทธศาสนาได้มีอายุมั่นคงยืนยาว ในปัจจุบันคนหลงทางด้านวัตถุมากกว่าทางด้านจิตใจ ต้องให้มีธรรม ต้องมีความรู้ความเข้าใจ รูปแบบเป็นสิ่งสำคัญ คนมีความรู้ต้องคู่กับคุณธรรม ถ้าขาดคุณธรรมกับศรัทธาญาติโยมเข้าถึงธรรมมีข้อคิด เชื่อว่าถ้าทำได้อย่างนี้ พระพุทธศาสนาจะเจริญรุ่งเรืองเป็นแน่ ถ้าหากยังไม่ถึงธรรมทั้งพระกับฆราวาสก็ขาดความเจริญรุ่งเรือง คือวัดกับบ้านต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน คือ พระให้อาหารใจ ชาวบ้านให้อาหารทางกาย ก็มีที่พึ่งทางพระ พระก็มีที่พึ่งทางบ้าน มีธรรมเป็นยาขนานหนึ่งได้เข้าถึงจิตใจ ศรัทธาประชาชน เป็นผู้ประสานวัดกับบ้านได้เป็นอย่างดี การบริหารงานบุคคลในส่วนนี้จะต้องไปสัมพันธ์กับการสาธารณูปการ ก็คือจะต้องมีความรู้ความเข้าใจแล้วก็มีวิสัยทัศน์ต่อการสร้างและก็มีองค์ความรู้ในการที่จะสร้างอย่างที่เห็นเป็นรูปธรรมคือ การสร้างวัด ซึ่งบทบาทในการสร้างเสนาสนะหรือพระพุทธรูป โบราณสถาน สิ่งเหล่านี้บ่งบอกถึงการอนุรักษ์หรือการสืบทอดพระพุทธศาสนาในด้านศาสนวัตถุอันเป็นการกลมเกลียวจิตใจของชาวพุทธ เป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจสู่การประพฤติปฏิบัติ ซึ่งในภาวะปัจจุบันพระต้องเป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบประกอบพร้อมกับการพัฒนาสังคมที่ดีคือพระสงฆ์เป็นผู้นำเพราะว่าโดยส่วนใหญ่แล้วนั้น ถ้าว่าผู้นำเป็นผู้มีหลักศีลธรรมแล้วสุปฏิปันโนปฏิบัติดีแล้ว อุสุปฏิปันโน ปฏิบัติตรงแล้ว ญายปฏิปันโน ปฏิบัติเพื่อรู้ธรรมเป็นเครื่องออกจากทุกข์แล้ว สามจีปฏิปันโน ปฏิบัติสมควรแล้ว อาหุเนยโย ควรแก่การนำมาบูชา ปาหุเนยโย ควรแก่การสักการะ จะเห็นความเมตตาจิตต่อสังคมทุกคนขึ้นได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะจำพรรษาอยู่ที่ใดก็จะเป็นผู้บุกเบิกพัฒนา นำความเจริญทั้งทางด้านจิตใจและวัตถุ สำหรับการสร้างอุโบสถนั้น ไม่ใช่เรื่องทำได้ง่ายๆ ถือว่าเป็นศาสนสถานที่สำคัญที่สุดอีกอย่างหนึ่งในวัด การก่อสร้างจะต้องใช้กำลังทรัพย์ กำลังคน กำลังศรัทธาและอื่นๆ ผู้ที่จะสร้างจะต้องมีบริบทหลายด้าน ต้องติดต่อประสานงานกับหลายฝ่าย เช่น พระสงฆ์ในวัดต้องเอาใจใส่ชวนชวนประสานงาน ชาวบ้านก็ต้องสนับสนุนช่วยเหลือตามกำลัง หากมีข้อขัดแย้งหรือข้อขัดข้องก็จะเป็นอุโบสถที่ไม่บริสุทธิ์หรือมีตำหนิ เจ้าภาพเจ้าศรัทธาก็ต้องลงทุนทรัพย์เอาใจใส่ดูแลให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ หลักของการก่อสร้างและจัดทำ ช่างที่ทำก็ต้องมีฝีมือเป็นที่ยอมรับเพราะการก่อสร้างมีทั้งศาสตร์ ศิลป์ วัฒนธรรม ประเพณี เป็นต้น

สรุปได้ว่า การก่อสร้างจะต้องใช้กำลังทรัพย์ กำลังคน กำลังศรัทธาและอื่นๆ ผู้ที่จะสร้างจะต้องมีบารมีหลายด้าน ต้องติดต่อประสานงานกับหลายฝ่าย เช่น พระสงฆ์ในวัดต้องเอาใจใส่ ขวนขวายประสานงาน ชาวบ้านก็ต้องสนับสนุนช่วยเหลือตามกำลังผู้ที่สร้างจะต้องมีบารมีหลายด้าน ต้องติดต่อประสานงานกับหลายฝ่าย เช่น พระสงฆ์ในวัดต้องเอาใจใส่ ขวนขวายประสานงาน ชาวบ้านก็ต้องสนับสนุนช่วยเหลือตามกำลัง หากมีข้อขัดแย้งหรือขัดข้องก็จะเป็นอุปสรรคที่ไม่บริสุทธิ์หรือมีตำหนิ เจ้าภาพเจ้าศรัทธาก็ต้องลงทุนทรัพย์เอาใจใส่ดูแลให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์หลักของการก่อสร้างและจัดทำ ช่างที่ทำการก็ต้องมีฝีมือเป็นที่ยอมรับเพราะการก่อสร้างมีทั้งศาสตร์ ศิลป์ วัฒนธรรม ประเพณี เป็นต้น

การบริหารงบประมาณ

การก่อสร้างเสนาสนะ เช่น กุฏิ ศาลาการเปรียญ อุโบสถ วิหาร ศาลาบำเพ็ญกุศล และโรงเรียนพระปริยัติธรรม เป็นต้น เจ้าอาวาสแต่ละวัดก็ได้ดำเนินการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยมั่นคงแข็งแรงเพียงพอต่อการใช้ประโยชน์ของพระภิกษุสามเณรและประชาชนที่อยู่ในเขตใกล้เคียงกับวัดนั้นๆ เหมาะสมกับสภาพของแต่ละวัด มีวัดบางวัดที่ยังมีการก่อสร้างไม่เรียบร้อยและไม่เหมาะสมต่อการใช้ประกอบศาสนกิจ วัดในจังหวัดทุกวัดก็ได้มีพัฒนาปรับปรุงอาคารเสนาสนะบริเวณวัดอยู่ตลอดเวลา เช่น บูรณะซ่อมแซมอาคารที่ชำรุดทรุดโทรมให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใช้ประโยชน์ได้และสวยงามขึ้น วัดนั้นมีการจัดหาทุนตามความเหมาะสมของสภาพวัดที่เป็นไปตามกฎ ระเบียบของมหาเถรสมาคม ส่วนใหญ่แล้วกล่าวถึงเรื่องงบประมาณที่ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ บางวัดขาดปัจจัยที่จะนำมาซ่อมแซมเสนาสนะต่างๆ เป็นภาระที่เจ้าอาวาสต้องขวนขวายพยายามหางบประมาณจากญาติโยมมาบูรณซ่อมแซมเสนาสนะให้มีความมั่นคงถาวรต่อไปได้ วัดควรที่จะดำเนินการก่อสร้างตามกำลังความสามารถไม่ก่อหนี้สินโดยยึดหลักของความพอเพียง ตามความสามารถของพระสังฆาธิการระดับวัดในการที่จะหาทุนทรัพย์มาดำเนินการ เพราะทางภาครัฐไม่ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณในด้านการก่อสร้าง วัดที่มีความพร้อมด้านงบประมาณ คือ เจ้าอาวาสเป็นผู้มีบารมีสามารถที่จะชักชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ และมีบุคลากรที่ช่วยวางแผนผังในการดำเนินการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะของวัดให้มีความเหมาะสมและเพียงพอต่อการประกอบศาสนกิจได้มาก การซ่อมแซมปรับปรุงศาสนวัตถุและศาสนสถานที่มียุคเดิมให้มั่นคงถาวรและก่อสร้างเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ซึ่งมีความจำเป็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่จะรักษาพระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคงต่อไปได้ บางวัดมีคณะกรรมการวัดจำนวนมากจึงช่วยหางบประมาณให้เพียงพอต่อการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ แต่ต้องมีคณะกรรมการเงินในการดูแลรักษา ทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายตามความเป็นจริง เจ้าอาวาสต้องมีความยุติธรรมเพื่อสร้างศรัทธาประชาชนทั่วไปช่วยเหลือในการก่อสร้างต่างๆ ภายในวัดให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อไป การพัฒนาเสนาสนะภายในวัดมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยเพียงพอต่อการใช้สอยในกิจการของคณะสงฆ์ตามความรู้ความสามารถของเจ้าอาวาสนั้นๆ มีวางแผนในการใช้ที่ดินอันเป็นที่ตั้งวัดในการก่อสร้างอาคารเสนาสนะให้เป็นประโยชน์สูงสุด ตามนโยบายของคณะสงฆ์ มีบางวัดที่ไม่ได้วางแผนในการใช้

ที่ดินของวัดให้เป็นประโยชน์ต่อกิจการพระศาสนาไม่มีทิศทางการพัฒนาวัด หรือบางวัดต้องดำเนินการพัฒนาตามความเห็นของบุคคลที่เป็นกำลังศรัทธาของวัดนั้นๆ ซึ่งอาจจะไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย และเป็นภาระของผู้ที่จะมาบริหารในภายหลัง คณะสงฆ์ควรมีการวางแผนผังในการพัฒนาวัดและพัฒนาความรู้ความสามารถให้พระสงฆ์การระดับวัดในการนำไปดูงานวัดตัวอย่างที่มีแบบแผนในการพัฒนาที่ชัดเจน และคณะสงฆ์ควรจะมีคณะกรรมการระดับผู้ปกครองช่วยให้ความรู้ ความเข้าใจในการทำแผนผังการพัฒนาวัด และตรวจสอบการดำเนินการเป็นขั้นตอนตามแบบแผนควรจัดทำงบประมาณจากแหล่งต่างๆ เช่น จากประชาชนในเขตวัด พื้นที่ใกล้เคียงและหน่วยงานราชการ เทศบาลตำบล ซึ่งเป็นเขตรับผิดชอบโดยตรง มาสนับสนุน และทางวัดควรรายงานแจ้งความก้าวหน้าทางงานด้านสาธารณูปการที่วัดได้ดำเนินการสร้างเป็นระยะ เพื่อความถูกต้องในด้านข้อมูลให้ประชาชนได้ทราบควรจัดคน พระสงฆ์ ไปประชาสัมพันธ์ เช่น การจัดรถประชาสัมพันธ์ และบอกข่าวสารทางด้านสื่อวิทยุ ใบปลิว ป้ายโฆษณา และเสียง ตามสายบอกข่าวงานด้านสาธารณูปการของวัด ให้ประชาชนได้รับรู้อย่างทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนได้มาร่วมกันสร้างสาธารณูปการวัด ด้านงบประมาณมาสร้างให้เร็วยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า วัดมีคณะกรรมการวัดจำนวนมากจึงช่วยหางบประมาณให้เพียงพอต่อการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ แต่ต้องมีคณะกรรมการเงินในการดูแลรักษา ทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายตามความเป็นจริง เจ้าอาวาสต้องมีความยุติธรรมเพื่อสร้างศรัทธาประชาชนทั่วไปช่วยเหลือในการก่อสร้างต่างๆ ภายในวัดให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อไป การพัฒนาเสนาสนะภายในวัดมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยเพียงพอต่อการใช้สอยในกิจการของคณะสงฆ์ตามความรู้ความสามารถของเจ้าอาวาสนั้นๆ มีวางแผนในการใช้ที่ดินอันเป็นที่ตั้งวัดในการก่อสร้างอาคารเสนาสนะให้เป็นประโยชน์สูงสุดตามนโยบายของคณะสงฆ์ มีบางวัดที่ไม่ได้วางแผนในการใช้ที่ดินของวัดให้เป็นประโยชน์ต่อกิจการพระศาสนาไม่มีทิศทางการพัฒนาวัด

การบริหารวัสดุอุปกรณ์

ประติมากรรมพื้นบ้าน ประติมากรรม คือ การปั้น แกะสลัก หล่อ รวมทั้งการเคาะบุตี เชื่อม เพื่อให้ได้มาซึ่งรูปลักษณ์ที่ต้องการ โดยอาจเป็นการจำลอง หรือทำให้เหมือนจริง เช่น อนุสาวรีย์ รูปปั้น และพญานาคในวัด ถ้วยชาม เป็นต้น โดยทั่วไปงานประติมากรรมจะมีรูปทรงแยกเป็น 3 ลักษณะใหญ่ๆ คือ 1. รูปทรงลอยตัว เป็นประติมากรรมที่มีฐานรองรับอยู่ตอนล่าง โดยการเฉลิ้นาหนักลงสู่ฐานสามารถมองดูได้โดยรอบ เช่น พระพุทธรูปที่ประดิษฐานในโบสถ์ วิหาร เป็นต้น 2. รูปทรงนูน เป็นประติมากรรมที่มีลักษณะนูนขึ้นมาจากพื้น เพื่อเสนอรูปทรงเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งให้ปรากฏ เช่น ลวดลายแกะสลักไม้บนหน้าบัน โบสถ์ วิหาร ลวดลายรูปปั้นตกแต่งฐานสถูปเจดีย์ ลวดลายที่ฉลุให้นูนขึ้นจากแผ่นหนังสือแผ่นโลหะ เป็นต้น 3. รูปทรงจมอยู่ในพื้น เป็นประติมากรรมที่มีลักษณะรูปทรงที่เกิดขึ้นด้วยเส้นที่ขีดให้ลึกลงไปในพื้นที่หรือฉลุส่วนที่เป็นพื้นออกให้คงไว้แต่ส่วนที่เป็นรูป เช่น ภาพหนังใหญ่วัดขนอน จังหวัดราชบุรี ลวดลายแทงหยวกประดับเมรุเผาศพของชาวบ้านในเขตมินบุรี สุพรรณบุรี เพชรบุรี เป็นต้น

วัสดุที่ชาวบ้านนิยมนำมาใช้ในการสร้างงานประติมากรรมจะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของท้องถิ่นนั้น วัสดุที่ช่วงพื้นบ้านนำมาใช้ในการสร้างงานในแต่ละท้องถิ่น มีอยู่หลายชนิดได้แก่

1. ดิน เป็นวัสดุที่หาได้ง่ายในทุกท้องถิ่น โดยเฉพาะในท้องถิ่นภาคกลางที่มีดินซึ่งมีคุณภาพพิเศษ เช่น ดินเป็นวัสดุพื้นฐานสำหรับงานปั้น ประติมากรรมพื้นบ้านที่ทำด้วยดิน มีทั้งประเภทฝังให้แห้ง และเผาให้สุก ในบางครั้งก็ใช้ปั้น เพื่อเป็นแม่แบบในการทำพิมพ์หล่อปูนหรือโลหะ ประติมากรรมที่ปั้นด้วยดินชาวบ้านนิยมทำกัน ได้แก่ พระพิมพ์ ตุ๊กตารูปปั้นสัตว์ ลวดลายประดับสิ่งก่อสร้าง เป็นต้น

2. หิน เป็นวัสดุที่ใช้สำหรับทำงานแกะสลัก ท้องถิ่นภาคกลางนิยมใช้หินทรายแกะสลักรูปเคารพและลวดลายต่างๆ อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ตกทอดมาแต่โบราณ ประติมากรรมสลักหินที่ทำกัน เช่น ลูกนิมิต พระพุทธรูป สาก ครก เป็นต้น

3. ปูน เป็นวัสดุที่ใช้ปั้นและหล่อ ถ้าต้องการปั้นจะต้องนำปูนมาเผาให้สุกแล้วป่นให้เป็นผงผสมด้วยน้ำยาโคลกจนเหนียวนุ่ม และจึงนำมาปั้นเป็นลวดลาย หรือรูปต่างๆ เป็นที่นิยมทำกันมาตั้งแต่โบราณเมื่อแห้งแล้วมีความคงทนไม่แพ้ดิน และยังสามารถใช้กับงานที่มีความละเอียดได้อีกด้วย ประติมากรรมปูนปั้นมีทั้งที่ปั้นโดดๆ เป็นรูปทรงลอยตัว และปั้นเป็นรูปทรงนูนประดับตกแต่งอาคารสิ่งก่อสร้าง เช่น หน้าบันบัวปลายเสา ชุ่มประตู่ ชุ่มหน้าต่าง รูปภาพทวารบาล ลวดลายประดิษฐ์ฐาน สลุปเจติย์ ปราสาท เป็นต้น

4. ไม้ เป็นวัสดุที่มีอยู่ทั่วไปในทุกท้องถิ่น เช่น ไม้สัก ไม้โพธิ์ ไม้ปลุก ไม้โมก ไม้ละมุด ไม้ขนุน เป็นต้น ส่วนมากเป็นไม้เนื้อละเอียดเหมาะสำหรับนำมาแกะสลักเป็นรูปทรงลอยตัวหรือลวดลาย และสิ่งประดับตกแต่งอาคารสถานที่ ยานพาหนะที่สร้างด้วยไม้ ประติมากรรมพื้นบ้านสลักไม้พบได้ทั่วไป ดังจะเห็นได้จากลวดลายหน้าบันโบสถ์ วิหาร คันทวย หอองรับ หน้าต่าง รูปภาพและลวดลายประดับเครื่องดนตรีไทย เช่น ซออู้ ซอด้วง ระนาด หรือพระพุทธรูป เป็นต้น

5. หยวกกล้วย เป็นวัสดุที่ได้มาจากกาบของต้นกล้วย โดยลอกจากลาด้นกล้วยเป็นกาบยาว ชาวบ้านนำมาแหง หรือฉลุลเป็นลวดลาย แล้วนำมาประกบกันขึ้น เพื่อประดับและตกแต่ง “เบญจา” สำหรับรตนน้ำในการมงคลต่างๆ เช่น ตัดจุก หรือประดับธรรมาสน์สำหรับพระเทศน์ หรือประดับเมรุ หรือเชิงตะกอนเพื่อตั้งเผาศพการแหงหรือสลักหยวกนี้ บางที่เรียกว่า ทำเครื่องสด

6. โลหะ เป็นวัสดุที่ชาวบ้านใช้หล่อรูปต่างๆ เช่น พระพุทธรูป กระจดิง ระฆัง เป็นต้น บางครั้งก็ตีแผ่เป็นแผ่น แล้วนำไปประดับตกแต่งบุหุ่มวัตถุต่างๆ โดยดุนเป็นลวดลายสวยงามหรือนำมาทำเป็นเครื่องประดับต่างๆ โลหะที่นิยมใช้กัน ได้แก่ ทองแดง ทองสัมฤทธิ์ ชิน เงิน นาก ทองคำ ดีบุก เป็นต้น

แนวทางการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ต้องคำนึงถึงประโยชน์ในด้านวิชาการ โบราณสถานให้ประโยชน์ในด้านวิชาการมากมายไม่ว่าจะเป็นโบราณคดี ประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ศิลป์ ประโยชน์ในการศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีในการก่อสร้าง การเลือกใช้วัสดุในการก่อสร้างเทคนิคต่าง ๆ การเลือกทำเลที่ตั้ง การทำรากฐานก่อนการก่อสร้าง

เป็นต้น ได้ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวโบราณสถานต่างๆ ส่วนมากจะเป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยว เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจ เกิด ห่วง แหวนในการที่จะช่วยบำรุงรักษา ดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของคนในชาติ การแสดงความเคารพเคารวะ อ่อนน้อมถ่อมตนต่อโบราณสถานเหล่านั้น การใช้ประโยชน์โบราณสถานต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะมีต่อโบราณสถาน มีการกำหนดพื้นที่ใช้ประโยชน์ให้ชัดเจน และไม่เปลี่ยนแปลงรูปแบบของโบราณสถาน การใช้สอยพื้นที่ภายในโบราณสถาน การใช้สอยพื้นที่ภายนอกโบราณสถาน เปิดโอกาสให้พุทธศาสนิกชนโดยทั่วไปสามารถเข้ามาใช้พื้นที่เขตโบราณสถาน ดังนั้นพระสงฆ์ต้องดูแลรักษาโบราณสถานให้อยู่ในสภาพดีไม่ทรุดโทรม ท่านเปิดเป็นสถานที่เพื่อบริการคั่นคว้าวัดที่มีโบราณสถาน วัดมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนในเชิงวิชาการทางด้านประวัติศาสตร์โบราณคดีและการอนุรักษ์เบื้องต้นของโบราณสถานนั้น ท่านมีการจัดการเผยแพร่เอกสารประชาสัมพันธ์การส่งเสริมการอนุรักษ์โบราณสถานแก่พระสงฆ์และพุทธศาสนิกชน ท่านจัดหาผู้มีความรู้ให้เป็นผู้นำในการชมและศึกษาคั่นคว้าวัดโบราณสถานทางประวัติศาสตร์ ท่านอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ของผู้ที่มาคั่นคว้าวัดและศึกษาในพื้นที่โบราณสถาน เช่น มีห้องน้ำ ถังขยะ ให้เพียงพอต่อการใช้สอย และจัดวางให้เป็นระเบียบไม่บดบังสิ่งที่เป็นโบราณสถานอย่างเหมาะสม เขตส่งเสริมให้เป็นเขตเศรษฐกิจที่เจริญมั่งคั่ง โบราณสถานที่ยกขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน เช่น คูเมือง สระน้ำ อ่างเก็บน้ำ สระพัง หรือบ่อบาดาลในมัยสุโขทัย เป็นต้น โบราณสถานที่เป็นที่อยู่อาศัย ได้แก่ โบราณสถานที่ยกขึ้นเพื่อเป็นที่พักอาศัย เช่น บ้านเรือน วัง เป็นต้น หรืออาจดัดแปลงโดยอาศัยธรรมชาติ เช่น ถ้ำที่มีมนุษย์เข้าไปอาศัยและทิ้งร่องรอยไว้ โบราณสถานที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของการก่อสร้าง และไม่มีคนอยู่อาศัยและใช้ประโยชน์แล้ว โบราณสถานที่ยังใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ของการก่อสร้าง และยังมีคนอยู่อาศัย หรือเข้าไปใช้ประโยชน์อยู่ ร่วมคิดค้นและสร้างรูปแบบ วิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและลดปัญหาที่เกิดขึ้น หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ หรือเพื่อสนองความต้องการ ร่วมวางแผนนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมเพื่อขจัดและแก้ไขปัญหาและเพื่อสนองความต้องการ ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการกิจกรรมที่ได้ทำไว้เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป กำหนดขอบเขตพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ ต้องให้เกิดความแน่นชัดเพื่อประโยชน์ในการบริหารพื้นที่ในการควบคุม การอนุรักษ์ การนำกลับมาใช้ประโยชน์ และการบำรุงรักษาที่ตั้งของพื้นที่ทางประวัติศาสตร์หรือองค์ประกอบของพื้นที่ที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัด จัดประโยชน์ในสถานที่ท่องเที่ยวโบราณสถานเกี่ยวกับการป้องกันศัตรู ได้แก่ โบราณสถานที่ยกขึ้นเพื่อป้องกันเมืองจากศัตรู เช่น ประตุมือง ป้อมประตุมือง หรือกำแพงเมือง เป็นต้น

สรุปได้ว่า วัสดุอุปกรณ์ เช่น ดิน หิน ปูน โลหะ เป็นต้น มีการแบ่งตามวิธีการและกระบวนการสร้างสรรค์ วิธีการและกระบวนการสร้างสรรค์ในงานศิลปหัตถกรรมและเครื่องใช้ พื้นบ้านแต่ละอย่างมีขั้นตอนวิธีการที่ไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับวัสดุที่นำมาใช้ด้วย เช่น วิธีการจักรสาน การแกะสลักไม้ การปั้นด้วยดิน หรือการทอ ซึ่งนอกจากมีขั้นตอนและวิธีการที่แตกต่างแล้ว

วัตถุดิบเครื่องมือสำหรับใช้ในงานแต่ละประเภทยังมีลักษณะเฉพาะและวิธีการใช้ที่แตกต่างกัน ออกไปอีกด้วย อาจกล่าวได้ว่ามีความแตกต่างกัน โดยตั้งแต่เริ่มขั้นตอนแรกจนถึงเสร็จสิ้นสมบูรณ์

การบริหารจัดการ

การบูรณะและพัฒนาวัดวัดวาอารามเมื่อสร้างขึ้นแล้วจำเป็นต้องดูแลรักษาอยู่เสมอ เสนาสนะศาสนวัตถุใดที่ชำรุดทรุดโทรมก็บูรณซ่อมแซมให้คือคงสภาพเดิมสมควรหรือปลูกสร้างใหม่ก็ ต้องรู้ เป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสที่จะต้องยึดหลักอุปฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น อารักขา สัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา การดูแลรักษาและจัดการเกี่ยวกับที่ตั้งบริเวณวัด ที่ควรดำเนินการ เป็นประจำดังนี้

1. ที่ดินที่ตั้งวัด ควรจัดให้มีหนังสือสำคัญ สำหรับที่ดินไว้เป็นหลักฐานลงทะเบียนไว้
2. ป้ายชื่อวัด ก่อนที่จะเข้าไปในวัดไหน มักจะมองหาป้ายชื่อวัดก่อน แต่บางวัดก็ไม่ เขียนชื่อป้ายวัดไว้ จึงควรทำเสียทุกๆ วัด ป้ายชื่อวัด ควรทำด้วยไม้กระดานหรือคอนกรีต ถ้าทำเสา คอนกรีตด้วยก็จะแข็งแรงทนทานดี ควรติดป้ายไว้ที่ศาลาหน้าวัด หากเป็นวัดที่อยู่ไกลจากถนนหลวง หรือห่างจากคลองใหญ่ ควรติดป้ายชื่อวัดไว้ที่ปากทางเข้าอีกป้ายหนึ่ง ควรระบุตำบล อำเภอ จังหวัด ของวัดไว้ที่ป้ายวัดด้วย อนึ่งชื่อวัดนั้นทางวัดจะเปลี่ยนเอาเองตามความพอใจของเจ้าอาวาสหรือผู้ บูรณปฏิสังขรณ์ไม่ได้ต้องเสนอขอเปลี่ยนผ่านเจ้าคณะตามลำดับจนถึงกรรมการศาสนา ดำเนินการ ต่อไป

3. เขตวัด อาณาเขตของวัดควรมีกำแพงหรือวัดอุ้นบอกสัญลักษณ์ว่า เป็นเขตแดนของ วัดวัดใดไม่มีกำแพงทึบหรือเพียงพอ ที่จะก่อกำแพงหรือทำรั้วถาวร จะปลูกไม้ยืนต้นหรือไม้ผล เช่น มะพร้าวเป็นต้นเป็นแนวเขตก็ได้

4. แผนผังวัด วัดที่สร้างขึ้นใหม่ตามกฎหมายกระทรวงย่อมมีปัญหาแน่นอนเพราะก่อนจะขอ อนุญาตสร้างวัด กฎกระทรวงกำหนดให้เสนอแผนที่แสดงเขตที่ตั้งวัด แผนผัง สิ่งก่อสร้างของวัด

ส่วนที่สร้างมาก่อน ควรทำแผนผังวัดไว้เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยป้องกันการ โต้แย้งที่จะเกิดขึ้นว่า อะไรควรจะปลูกสร้างใหม่จะสร้างที่ตรงไหนแผนผังวัด ควรกำหนดการปลูก สร้างภายในวัดเป็น 4 เขต คือ 1) เขตพุทธาวาส เป็นที่ตั้งอุโบสถ เจดีย์ วิหาร ศาลาการเปรียญและ สถานประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เป็นแดนที่สงบเรียบร้อย 2) เขตสังฆาวาส เป็นที่ตั้งกุฏิ โรงครัว หอฉัน โรงเก็บพัสดุ ศาลารับแขก 3) เขตสาธารณสงเคราะห์ เป็นบริเวณที่กันเขตไว้เพื่อสงเคราะห์ ประชาชนเป็นที่ตั้งโรงเรียน ภาษาไทย สุขศาลา สถานพยาบาล สมาคมทางศาสนา ห้องพัสดุ พิพิธภัณฑสถาน ศาลาประชาชน สุสาน ฌาปนสถาน ศาลาบำเพ็ญบุญกุศล เป็นต้น 4) เขตจัดประโยชน์ วัดที่มีที่ดินเหลือ ควรจะจัดประโยชน์ หารายได้บำรุงวัดก็ควรแบ่งเขตไว้ต่างหากจากเขตอื่นๆ ให้เป็นสัดส่วน 5) บริเวณวัด ควรปลูกต้นไม้ผล ไม้ดอก ไม้ใบ ที่เกี่ยวกับการเรียนพุทธประวัติหรือ ต้นไม้เป็นสัญลักษณ์ของชื่อวัดชื่อหมู่บ้านและควรมีป้ายบอกชื่อต้นไม้ที่ควรศึกษาด้วย เรื่อง นี้มี คำสั่ง มหาเถรสมาคมว่าด้วยการปลูกต้นไม้ในที่วัดหรือที่ธรณีสงฆ์ พ.ศ. 2520 ที่ต้องปฏิบัติ 6) ลาน วัด ควรปิดกวดให้สะอาดหรือทำเป็นสนามหญ้า ลาดปูน กำจัดขยะมูลฝอยหรือสิ่งปฏิกูลมีถึง รั้วรอบขอบชิดตั้งไว้เป็นระยะ

วัดนั้นจึงมีหน้าที่ช่วยกันอุปถัมภ์บำรุงบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะต่างๆ ในวัดนั้นเพื่อสร้างสรรค์วัดของตนหรือถิ่นให้มั่นคงเจริญรุ่งเรือง หมู่บ้านตำบลใดมีวัดประจำหมู่บ้าน ตำบลนั้นสะอาดสะอาดเสนาสนะนั้นคงแข็งแรงสวยงามเหมาะสมจะเป็นเครื่องแสดงถึงฐานะทางเศรษฐกิจและความร่วมมือร่วมใจของประชาชนเป็นความดีความภาคภูมิใจของประชาชนแห่งหมู่บ้านตำบลนั้น พระภิกษุสามเณรในมีหน้าที่ ดูแลรักษาวัดให้สะอาดเรียบร้อย น่ายุ่่น่าอาศัยชวนให้ชาวบ้านมาทำบุญมาหาความสุขความสงบในวัด วัดใดได้รับความอุปถัมภ์ บำรุงจากชาวบ้านเป็นอย่างดีสม่ำเสมอ พระภิกษุสามเณรในวัดช่วยกันดูแลรักษาเป็นอย่างดีอยู่เป็นประจำแล้วความจำเป็นในการบูรณปฏิสังขรณ์ก็มีน้อย เพราะวัดจะเจริญขึ้นไปตามลำดับ ไม่มีส่วนปรักหักพังให้บูรณะความจำเป็นในการที่จะต้องมีการบูรณะวัดและเสนาสนะในวัดเกิดจากเหตุ 3 ประการคือ 1) ภัยธรรมชาติหรือมีผู้ใจทำลาย 2) ชาวบ้านและพระภิกษุสามเณรในวัดปล่อยปะละเลย ไม่เอาใจใส่ดูแลรักษา 3) ชาวบ้านประสบความขาดแคลนจนไม่มีกำลังที่จะซ่อมแซมบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะต่างๆ ในวัดของตนได้

เสนาสนะที่จำเป็นต้องสร้างและบำรุงรักษาตลอดจนบูรณปฏิสังขรณ์ให้แข็งแรงปลอดภัยใช้การได้อยู่ทุกโอกาสเพื่อให้วัดเป็นวัดที่สมบูรณ์ คือกุฏิสงฆ์ ศาลาการเปรียญหรือวิหาร และพระอุโบสถหรือที่เรียกกันทั่วไปว่าโบสถ์ กุฏิเป็นที่พำนักอาศัยของพระภิกษุสามเณรมีวัดต้องมีพระภิกษุสามเณรๆ ต้องมีกุฏิ ศาลาการเปรียญหรือวิหารสำหรับเป็นที่คฤหัสถ์มาทำบุญบำเพ็ญกุศลร่วมกันเป็นที่พระได้สอนธรรมแก่ประชาชนจะเป็นวัดที่ใดก็ตามต้องมีเสนาสนะ 2 อย่างนี้ก่อนจึงจะเป็นวัดได้ และเพื่อให้วัดเป็นวัดโดยสมบูรณ์มีที่สำหรับพระสงฆ์ทำสังฆกรรมตามพระพุทธรูปบัญญัติจึงต้องมีโบสถ์หรืออุโบสถด้วย ปัจจุบันมีวัดที่สร้างและตั้งขึ้นใหม่หลายแห่ง ทำกุฏิคือที่พำนักอาศัยของพระภิกษุสามเณรกับศาลาการเปรียญ ที่ทำบุญฟังเทศน์ฟังธรรมของชาวบ้านอยู่ในอาคารเดียวกันซึ่งก็ไม่น่าจะขัดข้องอะไรเป็นการประหยัดเพราะค่าก่อสร้างและค่าวัสดุก่อสร้างในเวลานี้แพงมาก และก็มีวัดบางแห่งรวมเอาอุโบสถไว้ในอาคารเดียวกันกับกุฏิหรือศาลาการเปรียญด้วย ซึ่งไม่มีพระธรรมวินัยข้อใดห้ามไว้ แต่ในเวลาทำสังฆกรรมจะต้องระวังมาก ส่วนสิ่งก่อสร้างอื่นๆ อาจจะสร้างหรือมีผู้ก่อสร้างถวายด้วยศรัทธาไม่ได้ทำให้วัดสมบูรณ์หรือไม่สมบูรณ์ไปได้

การดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้วัดเอื้อประโยชน์ตามภารกิจของเจ้าอาวาสด้านอื่นๆ การพัฒนาเหล่านี้ได้แก่ การดูแลการทำนุบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของวัด การดูแลรักษาและก่อสร้างอาคารสถานที่ เช่น พระอุโบสถ เมรุ อาคารเรียน หอธรรมกุฏิ ศาลาการเปรียญ เป็นต้น งานสาธารณูปการแต่ละวัดจะไม่เท่าเทียมกัน มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดของเศรษฐกิจ ความต้องการของชุมชนและบารมีของเจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ในวัดเป็นสำคัญที่สำคัญคืออุโบสถ

สรุปได้ว่า การดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้วัดเอื้อประโยชน์ตามภารกิจของเจ้าอาวาสด้านอื่นๆ การพัฒนาเหล่านี้ได้แก่ การดูแลการทำนุบำรุงรักษาสาธารณสมบัติของวัด การดูแลรักษาและก่อสร้างอาคารสถานที่ เช่น พระอุโบสถ เมรุ อาคารเรียน หอธรรมกุฏิ ศาลาการเปรียญเป็นต้นงานสาธารณูปการแต่ละวัดจะไม่

เท่าเทียมเทียมกัน มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดของเศรษฐกิจ ความต้องการของชุมชนและبارมีของเจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ในวัดเป็นสำคัญ ความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชน เป็นความสัมพันธ์แบบถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน ตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน เป็นความสัมพันธ์ที่มีวัดเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งทางด้านการศึกษา การเรียนรู้วิถีชีวิตและและเป็นที่ยอมรับชมเชยให้กับประชาชน วัดจึงเปรียบเสมือนเป็นบ้านหลังที่สองของชุมชน ในการร่วมกันทำกิจกรรมและสิ่งที่เป็นวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนในที่นั้นๆ ประชาชนในชุมชน จึงให้ความร่วมมือในการร่วมกันสร้างเสนาสนะ ถาวรวัตถุภายในวัด ให้ดูสวยงามเป็นที่เชิดหน้าชูตา ของชุมชนที่อยู่ภายในเขตวัดอีกด้วย งานด้านสาธารณูปการวัดจะต้องมีพระสังฆาธิการเป็นผู้นำ และให้ความรู้ต่างๆ แก่พุทธศาสนิกชนในการร่วมกันสร้างงานสาธารณูปการวัดและมีพุทธศาสนิกชนเป็นกำลังช่วยในการ บริจาคทรัพย์และแรงงาน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางและวัดได้พัฒนาทางด้านจิตใจ ในการอบรมขัดเกลา สร้างความสามัคคีในชุมชน และพัฒนาด้านวัตถุเพื่ออำนวยความสะดวกแก่พระสงฆ์และคฤหัสถ์ ในการใช้สอยประโยชน์ศาสนสถานต่างๆ ร่วมกันอีกด้วย ซึ่งงานด้านสาธารณูปการนี้ จะเป็นตัวบ่งชี้วัดคุณภาพในด้านการพัฒนาวัด ซึ่งตรงตามหลักการบริหารกิจการคณะสงฆ์

สรุป

การดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้วัดเอื้อประโยชน์ตามภารกิจของเจ้าอาวาสด้านอื่นๆ การพัฒนาเหล่านี้ได้แก่ การดูแล การทำนุบำรุงรักษา สาธารณสมบัติของวัด การดูแลรักษาและก่อสร้างอาคารสถานที่ เช่น พระอุโบสถ เมาท์ อาคารเรียน หอธรรมกุฎี ศาลาการเปรียญเป็นต้นงานสาธารณูปการแต่ละวัดจะไม่เท่าเทียมเทียมกัน มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดของเศรษฐกิจ ความต้องการของชุมชนและบาร์มีของเจ้าอาวาสหรือพระสงฆ์ในวัดเป็นสำคัญ ความสัมพันธ์ระหว่างวัดและชุมชน เป็นความสัมพันธ์แบบถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน ตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน เป็นความสัมพันธ์ที่มีวัดเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งทางด้านการศึกษา การเรียนรู้วิถีชีวิตและและเป็นที่ยอมรับชมเชยให้กับประชาชน วัดจึงเปรียบเสมือนเป็นบ้านหลังที่สองของชุมชน ในการร่วมกันทำกิจกรรมและสิ่งที่เป็นวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนในที่นั้นๆ ประชาชนในชุมชน จึงให้ความร่วมมือในการร่วมกันสร้างเสนาสนะ ถาวรวัตถุภายในวัด ให้ดูสวยงามเป็นที่เชิดหน้าชูตา ของชุมชนที่อยู่ภายในเขตวัดอีกด้วย งานด้านสาธารณูปการวัดจะต้องมีพระสังฆาธิการเป็นผู้นำ และให้ความรู้ต่างๆ แก่พุทธศาสนิกชนในการร่วมกันสร้างงานสาธารณูปการวัดและมีพุทธศาสนิกชนเป็นกำลังช่วยในการ บริจาคทรัพย์และแรงงาน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางและวัดได้พัฒนาทางด้านจิตใจ ในการอบรมขัดเกลา สร้างความสามัคคีในชุมชน และพัฒนาด้านวัตถุเพื่ออำนวยความสะดวกแก่พระสงฆ์และคฤหัสถ์ ในการใช้สอยประโยชน์ศาสนสถานต่างๆ ร่วมกันอีกด้วย ซึ่งงานด้านสาธารณูปการนี้ จะเป็นตัวบ่งชี้วัดคุณภาพในด้านการพัฒนาวัด ซึ่งตรงตามหลักการบริหารกิจการคณะสงฆ์

บรรณานุกรม

- ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์).
- สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. 2541. **บันทึกเรื่องความรู้ต่างๆ เล่ม 2**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. 2541. **บันทึกเรื่องความรู้ต่างๆ เล่ม 4**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). 2549. **จาริกบุญจาริกธรรม**, กรุงเทพมหานคร : สหธรรมมิก.
- สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. 2546. **สาส์นสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เล่ม 14**, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. 2515. **สาส์นสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เล่ม 9**, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. 2541. **ตำนานพระพุทธเจดีย์, ธนบุรี** : โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. 2545. **วัดพัฒนา 45**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
- อรุณ สิริจานุสรณ์. 2555, 32 – 44. “การบริหารจัดการออกแบบและพัฒนาการ สถาบันศาสนา”, **วารสารวิจัยคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**, ปีที่ 3 เล่มที่ 1.
- พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปณฺโญ). 2540. **การคณะสงฆ์และการพระศาสนา**, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

บทบาทครูสอนภาษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ROLE OF LANGUAGE TEACHER IN THAILAND 4.0

ประวิทย์ งามชัย *

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการสอนภาษาของครูในยุคไทยแลนด์ 4.0 (Thailand 4.0) เพื่อเป็นแนวทางให้ครูสอนภาษาใช้ข้อมูลเป็นช่องทางใช้สื่อการสอน และกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนให้ได้ผล และอีกทั้งศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาของครูสอนในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) และยุคข้อมูลข่าวสาร โดยครูสอนภาษาสามารถใช้สื่อดิจิทัล (Multimedia) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) เพิ่มในกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับทักษะที่จำเป็นได้แก่ทักษะการสื่อสาร การใช้ข้อมูลและสารสนเทศ การติดต่อสื่อสารทางไกล การใช้คอมพิวเตอร์และปัญญาประดิษฐ์ การสร้างอาชีพและการเรียนรู้ด้วยตนเอง

คำสำคัญ: ไทยแลนด์ 4.0 , โลกาภิวัตน์, สื่อดิจิทัล, สารสนเทศ

ABSTRACT

This article aims to study the teaching ways of teachers in Thailand 4.0 (Thailand 4.0) as a guideline for language teachers to use information as a way to use the teaching materials and to stimulate interests the students effectively. In addition, to study of the development of language teaching methods of teachers in the globalization era. In the globalization and the information age, the teachers can use digital media (electronic media) to manage teaching and learning effectively. By using artificial intelligence (A.I.) to the learning activities that students will gain the necessary skills, including communication skills, usage of Information and long distance communication through computer and artificial intelligence, also creating a career and learning themselves.

Keywords: Thailand 4.0, Globalization, Multimedia, information

* คณะมนุษยศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

บทนำ

ประเทศไทยในต้นศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา การเรียนการสอนภาษาที่ต้องพึ่งครูเป็นสำคัญ(Teacher Centered) ครูสอนภาษาจะทุ่มเทเสียสละกับการสอน จำเนื้อหาได้แทบทุกหน้าของตำรา ผู้เรียนคนใด ตั้งใจฟังคำบรรยาย อ่านบทพจนานุกรมคำบรรยาย สามารถท่องจำเนื้อหาและทฤษฎีโครงสร้างทางภาษา หลักการและแนวปฏิบัติ สามารถปฏิบัติตาม จะสอบได้และได้เกรดในระดับที่ดี ในปัจจุบันนี้เรียกการสอนแบบนี้ว่า ครูสอนภาษาแบบยุคไทยแลนด์ 1.0 ต่อมา รัฐบาลไทยในสมัยนั้นได้ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2503 บังคับให้เยาวชนไทยต้องเข้ารับการศึกษาระดับ 7 ปี เยาวชนที่เข้าอยู่ในระบบโรงเรียนจึงเพิ่มมากขึ้น (ดิเรก พรสีมา : 2559) กอปรกับผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการศึกษามากขึ้น ทำให้สัดส่วนของวัยเรียนสูงขึ้นและมีความหลากหลายตามความสนใจ ความถนัด และสไตล์การเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน โดยมีเครื่องมือวัดคือสติปัญญาและความถนัดของแต่ละคน การสอนภาษาของครูจึงต้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จะยึดครูเป็นสำคัญเหมือนอย่างที่เคยปฏิบัติมาไม่ได้ เลยเรียกครูที่ได้สอนตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนว่า ครูสอนภาษาแบบยุคไทยแลนด์ 2.0 โดยครูทั่วไปจะต้องผ่านการฝึกมาเป็นอย่างดีในหลากหลายวิชาเอกตามความสนใจ ความถนัด และสอนตามระดับสติปัญญาของผู้เรียน ครูจึงมีความความถนัด และมีความรู้ในรายวิชานั้นๆ อย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม ในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 นวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้เจริญรุดหน้าอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนต่างคนต่างมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ที่เห็นได้ชัดเจนนั่นก็คือ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology= ICT-ไอซีที) ได้รับการพัฒนาจนมีศักยภาพสูงมาก มนุษย์สามารถติดต่อสื่อสารถึงกันได้แบบไม่มีขอบเขตจำกัด (Globalization) สามารถสื่อสารถึงกันได้ในรูปแบบที่หลากหลาย ผ่านทางตัวหนังสือ ข้อความเสียง ภาพนิ่ง ภาพวิดีโอ แผนภูมิ และระบบอัตโนมัติต่างๆ ไม่เว้นแม้แต่ในการสอนภาษาของครู ที่ต้องอาศัยกลไกและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นปัจจัยที่สำคัญ

ดังนั้นการสอนแบบที่ผ่านมา มาจึงไม่เพียงพอสำหรับครู เพราะครูที่สามารถใช้สื่อได้เป็นอย่างดีจึงมีประสิทธิภาพจึงมีมากกว่า จึงเป็นที่มาของ ครูสอนภาษายุคไทยแลนด์ 3.0 โดยครูสอนภาษาสามารถใช้สื่อดิจิทัล สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น Websites, YouTube, PowerPoint, Facebook, LINE, Digital Learning Sources, Radio, TV, Printed Materials etc. ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ พอกล่าวถึงเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เทคโนโลยีได้ก้าวหน้าและมีอัตราเร่งของการพัฒนาที่สูงมาก มีการนำปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence = AI) มาใช้ในการประดิษฐ์คิดค้น สร้างนวัตกรรม และการบริหารจัดการ ทำให้มนุษย์และปัญญาประดิษฐ์ร่วมกันพัฒนานวัตกรรมด้านต่างๆ ได้รวดเร็วเกินความคาดหมายของมนุษย์ในหลากหลาย การสอนภาษาครูยุคไทยแลนด์ 3.0 จึงไม่เพียงพอในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นที่มาของ “ครูสอนภาษายุคไทยแลนด์ 4.0” ที่เน้นการสอนด้วยการเพิ่มกิจกรรมการเรียนรู้ นอกจากจะได้รับความรู้ในทางด้านภาษาแล้ว ผู้เรียนได้รับทักษะที่เป็นได้แก่ทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์

การสร้างนวัตกรรม การเรียนและการทำงานร่วมกันเป็นทีม การมีภาวะผู้นำ การสื่อสาร การใช้ข้อมูลและสารสนเทศ การติดต่อสื่อสารทางไกล การใช้คอมพิวเตอร์และปัญญาประดิษฐ์ การคิดคำนวณ การสร้างอาชีพและการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือเรียกกันว่า 3R x 7C (วิจารณ์ พานิช: 2555) ดังนั้นครูสอนภาษายุคไทยแลนด์ 4.0 จึงเน้นการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนให้เต็มไปด้วยความสงสัยที่ต้องการคำตอบ ความกระตือรือร้น ความอยากเรียนอยากรู้ขึ้นในชั้นเรียน หรือนอกห้องเรียน บรรยากาศการเรียนการสอนทุกห้องเป็นห้องเรียนแห่งความสงสัย อยากเรียนอยากรู้ อยากหาคำตอบ (Community of Inquiry) และสุดท้ายผู้เรียนก็จะลงมือค้นหาคำตอบที่ตนสงสัยและอยากรู้เป็นกระบวนการโดยยึดปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning = PBL) จากสื่อเทคโนโลยี สื่อดิจิทัล สื่ออิเล็กทรอนิกส์ นวัตกรรมยุคใหม่ โดยการแนะนำจากครูผู้สอน ทั้งนี้จากการเรียนโดยยึดปัญหาเป็นฐานนี้ก็จะทำให้ผู้เรียนและ/หรือครูค้นพบความรู้ใหม่ สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ และสร้างนวัตกรรมใหม่ การสอนของครูยุคไทยแลนด์ 4.0 จึงเป็นการสอนที่เน้นการคิดสร้างสรรค์ (Creative Learning) ที่จะนำไปสู่การผลิตนวัตกรรม (Innovation) ขึ้นอีกด้วย

กรอบความคิดที่ใช้ในการศึกษา

หนังสือ วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ของ วิจารณ์ พานิช (2555) ได้บอกเทคนิคการสอนต่างๆ พร้อมทั้งแนะนำว่า ครูต้องเป็นโค้ช หรือ คุณอำนวย ครูต้องไม่สอน แต่ต้องออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวก (facilitate) โดยตระหนักว่า ในโลกยุคใหม่ สังคมเปลี่ยน ทฤษฎีการเรียนรู้เก่าๆ บางทฤษฎีล้าหลังหรือใช้ไม่ได้ผล ครูต้องเรียนรู้ ทดลองใช้ทฤษฎีใหม่ๆ ที่มีการวิจัยพัฒนาขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากความก้าวหน้าด้านประสาทวิทยา (Neuroscience) และจิตวิทยาการรับรู้ (Cognitive psychology) นั่นคือ ครูต้องเป็นนักเรียน ยิ่งกว่าตัวนักเรียนที่ครูสอน อีกทั้งครูสอนภาษาให้นักเรียนเรียนรู้จากการเรียนรู้แบบลงมือทำเองผ่านเครื่องมือ มีสื่อดิจิทัล สื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นช่องทางการเรียนรู้

ทฤษฎีการเรียนการสอนภาษาในยุคไทยแลนด์ 4.0

จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า นักภาษาศาสตร์หลายกลุ่มมีความขัดแย้งกันในเชิงทฤษฎี เช่น กลุ่มวิเคราะห์โครงสร้าง (structuralisms) เห็นว่าวิธีการสอนใช้การจำรูปแบบ ซึ่งเน้นการฟัง-พูด ขณะที่กลุ่มไวยากรณ์ปริวรรตเพิ่มพูน (Transformational-Generative Grammar) เห็นว่าความหมายสำคัญกว่ารูปแบบและองค์ประกอบของภาษา ดังนั้นการเรียนการสอนโดยวิธีท่องจำมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนภาษาน้อยมาก เพราะเชื่อว่ามนุษย์มีความสามารถในการคิด สามารถวิเคราะห์การอ้างเหตุผลในบริบทต่างๆ เช่น แนวความคิดที่มีผลต่อการเรียนและการสอน ได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ การสอนภาษาของครูจึงเปลี่ยนจากวิธีเดิมคือเน้นจำรูปแบบมาเน้นความเข้าใจความหมาย (Cognitive Approach) และให้ความสำคัญกับการอ่านและการเรียน

การสอนภาษาที่จะช่วยให้ผู้เรียนนำภาษาไปปฏิบัติได้ในสถานการณ์จริง ข้อมูลทางภาษาที่ใช้สอนจะต้องอยู่ในระดับของภาษาที่ใช้จริงคือ มีความต่อเนื่องมีความสมบูรณ์ในตัวเอง

มีความเป็นธรรมชาติและข้อมูลทางภาษาเหล่านี้ควรสัมพันธ์กับประสบการณ์ของผู้เรียน การให้ข้อมูลทางภาษาที่ใกล้ตัวผู้เรียนและไม่สามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์และความรู้ทั่วไปของผู้เรียนได้ ทำให้ข้อมูลทางภาษาไม่มีความหมายและอาจทำให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจ ข้อมูลทางภาษาไม่จำเป็นต้องเป็นตัวอักษรเสมอไป อาจอยู่ในรูปของรูปภาพ แผนภูมิ หรือแม้แต่น้ำเสียงและกิริยาท่าทางของผู้เรียน ผู้สอน แนวความคิดนี้สอดคล้องกับแนวความคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach)

การช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถในการสื่อสารได้นั้นครูสอนต้องจัดสภาพแวดล้อมให้จูงใจให้ผู้เรียนใช้ภาษาได้ ซึ่งภาษาที่ใช้สอนต้องไม่ยากหรือง่ายจนเกินไป สิ่งที่สอนตรงกับความต้องการของผู้เรียน สื่อการเรียนการสอนเน้นที่ความหมายและรูปแบบที่ถูกต้อง บรรยากาศในการเรียนไม่เครียดและครูทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือ ช่วยปรับข้อมูลทางภาษาที่ยากเกินระดับให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนถ้าสภาพการเรียนการสอนอยู่ในลักษณะนี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ภาษาตามธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนใช้ภาษาได้ในที่สุด อีกทั้งครูสอนให้ผู้เรียนใช้ภาษาในสถานการณ์ที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริง ทั้งครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนภาษาที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้ จะจัดการสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนฝึกการใช้ภาษาในสถานการณ์ที่เหมือนจริง ครูสอนเน้นให้ผู้เรียนฝึกการใช้ภาษาให้ถูกต้องตามหน้าที่ (Functions) ในสถานการณ์ซึ่งครูจำลองให้เหมือนชีวิตประจำวันมากที่สุด

หนังสือ วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ของ วิจารย์ พานิช (2555) ได้อ้างถึงทฤษฎีการเรียนรู้สมัยใหม่ที่นำมาจากหนังสือ How learning works ของ Herber A. Simon ไว้ดังนี้

1. ความรู้เดิมของผู้เรียน คือผู้เรียนมีความรู้เดิมที่ผิดๆ ติดตัว ครูสอนต้องรู้วิธีการตรวจสอบให้พบและแก้หาทางแก้ไข จะไม่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจผิดไปเรื่อยๆ ส่งผลให้ไม่สามารถเรียนรู้ในระดับขั้นต่อไปได้ และรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียน

2. การจัดระบบความรู้ ผู้เรียนที่สามารถจัดระบบการเรียนรู้ได้ดีก็จะสามารถนำความรู้มาใช้ได้ทันทีและถูกจังหวะ

3. แรงจูงใจ ครูสอนต้องมีวิธีการเอาใจใส่และสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียน

4. การเรียนรู้ที่ถูกต้อง ผู้เรียนต้องเรียนรู้ให้จริง (mastery learning) ผู้เรียนที่ไม่รู้จักจริงโตขึ้นจะเริ่มเบื่อ

5. การสอนโดยการปฏิบัติและป้อนกลับ (Feedback teaching) ศิลปะของการป้อนกลับสำคัญที่สุด ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนสนุกกับการเรียน เรียนแล้วมีความสุข เกิดความมั่นใจในตนเอง มีความคิดเป็นของตนเอง

6. การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative learning) พัฒนาการของนักเรียนและบรรยากาศของการเรียน การเรียนสมัยใหม่ผู้เรียนต้องเรียนเป็นทีมเพราะโลกสมัยใหม่นั้นความร่วมมือสำคัญกว่าการแข่งขันบรรยากาศความคิดที่หลากหลาย รับฟังซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้เรียนใจเพื่อนร่วมทีม สิ่งแวดล้อม สังคม

7. ความสามารถในการกำกับการเรียนรู้ของตนเองได้ (Self-Directed learner) ครูต้องฝึกให้ผู้เรียนเกิดความสามารถหรือทักษะในการกำกับการเรียนรู้ให้กับตนเอง ที่สำคัญคือให้ผู้เรียนรู้ว่าตนเองมีวิธีการเรียนอย่างไรและปรับปรุงวิธีการเรียนของตนเองได้

นอกจากครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความสามารถ และมีทักษะต่างๆ เพื่อตอบสนองกับการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ วิจารย์ พานิช (2555) ยังได้กล่าวไว้อีกว่า การศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ ที่คนทุกคนต้องเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัย และตลอดชีวิต คือ 3R x 7C 3R ได้แก่ 1. Reading (อ่านออก) 2. (W)riting (เขียนได้) และ 3. (A) rithmetics (คิดเลขเป็น) 7C ได้แก่ 1. Critical thinking & problem solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) 2. Creativity & innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม) 3. Cross-cultural understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์) 4. Collaboration, teamwork & leadership (ทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) 5. Communications, information & media literacy (ทักษะด้านการสื่อสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) 6. Computing & ICT literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) 7. Career & learning skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้)

สื่อการสอนภาษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 (Teaching materials)

ในยุคโลกาภิวัตน์และยุคข้อมูลข่าวสาร ครูสอนและผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการได้สัมผัสสื่อกับข้อมูลทางภาษาแบบหลากหลายรูปแบบ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์, สื่อดิจิทัล, E-book, บาร์โค้ด, คิวอาร์โค้ด และสื่ออื่นๆ เป็นลักษณะของภาษาที่ใช้จริงในการสื่อสาร มีทั้งข้อมูลที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อค้นคว้าหาความรู้และนำไปใช้ในการสอน ครูสอนภาษาสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกฝนตนเองได้ เช่น การหาข้อมูลจาก web sites ต่างๆ เช่น Yahoo, CNN, ESL เป็นต้น จึงเป็นโอกาสที่ดีสำหรับที่จะนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียน จัดกิจกรรมเสริมบทเรียนด้วยตนเอง โดยผ่าน Internet ได้เรียนรู้จากเจ้าของภาษาอย่างแท้จริง อีกทั้งการใช้สื่อช่วยในการให้ feedback ที่ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ โดยครูสอนภาษาในปัจจุบันจึงต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากเดิมที่ถ่ายทอดความรู้เนื้อหาทางภาษาอย่างเดียวหรือเป็นผู้บรรยายคนเดียว เป็นผู้จัดกิจกรรมโดยนำข้อมูลทางภาษาช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เปลี่ยนจากการเน้นที่ครูสอนมาเน้นที่ผู้เรียนว่าช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาให้เป็นประโยชน์ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างไร ทั้งนี้ศาสตร์ของการสอนภาษามีการพัฒนาตลอดเวลา โดยครูสอนภาษาจะยึดอยู่ที่แนวคิดในแนวคิดหนึ่งไม่ได้ ครูสอนภาษาจำเป็นต้องติดตามความรู้ในศาสตร์ที่เป็นปัจจุบันสามารถนำความรู้มาประยุกต์ให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนและในขณะเดียวกันต้องติดตามความก้าวหน้าของโลกและพัฒนาตนเองตลอดเวลา ครูสอนภาษาจึงจะสามารถทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมในยุคโลกาภิวัตน์

พรพิมล แซ่เฮ้ง ได้ศึกษาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษผ่าน ILP or CAI พบว่าการเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการที่จะศึกษา

มากยิ่งขึ้น สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนและช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ของตนเองได้ และ สอดคล้องกับงานวิจัยที่ยืนยันว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน หรือ CAI นั้น สามารถช่วยเพิ่มทักษะ และเพิ่ม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของผู้เรียน รวมทั้งการสร้างเจตคติที่ดีของผู้เรียนอีกด้วย

การเรียนรู้ผ่านบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นการเรียนแบบตัวต่อตัวกับเครื่องคอมพิวเตอร์ทำให้ผู้เรียนมีความเป็นตัวของตัวเอง ช่วยให้มีความสบายใจ ไม่กังวลใจในกรณีที่ต้องตอบคำถามแล้วผิดเพราะเมื่อ ตอบผิดก็ไม่ต้องอายเพื่อน ไม่รู้สึกคับข้องใจเรื่องการถูกตำหนิจากครูผู้สอน และเมื่อจบบทเรียนแล้วก็สามารถ ทบทวนในเรื่องที่ยังไม่เข้าใจได้อีก ในด้านความพึงพอใจต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย และความคิดเห็น ต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีกระบวนการในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ มีความสนุกสนาน ในการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ตลอดจนมีการให้รางวัลกำลังใจผู้เรียน ซึ่งทำให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้น อีกหนึ่งสิ่งที่สำคัญคือความพึงพอใจของผู้เรียนเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของ ผู้เรียนจากการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความพึงพอใจในการ เรียน ย่อมส่งผลให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น พยายามที่จะเรียนรู้และศึกษาเนื้อหาที่น่าสนใจ ซึ่งนำไปสู่ กระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุขและมีคุณภาพ

อิฐฐารมณ มิตสุวรรณ สิงหระ (2551) ได้ศึกษา ผลการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการ เรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้คำศัพท์และทักษะการสื่อสารในรายวิชา ภาษาอังกฤษธุรกิจ 2 โดยได้ทำการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนโดยมีการใช้สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นเครื่องมือซึ่งผลแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีการพัฒนาความรู้ทางด้านวิชาการเพิ่มมากขึ้น ผู้เรียนมีความสนใจต่อการเรียนการสอนและมีความพึงพอใจ ต่อการเรียนการสอนโดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นอย่างดี เนื่องจากว่าผู้เรียนได้รับการกระตุ้นความสนใจ ทำให้ ผู้เรียนสามารถจำได้ง่ายและได้นาน สามารถตอบสนองความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล และไม่มีข้อกีดกันในเรื่องเวลา และสถานที่เรียน ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความพอใจของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนทุกคนเรียนตามทัน

ถนอมพร เลาหจรัสแสง ได้ศึกษา E-Learning ทางเลือกใหม่ของการศึกษาในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยอ้างถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์หลักๆ ที่อยู่ในความสนใจของผู้เรียน มีอยู่ 3 ประเภท ด้วยกัน ได้แก่ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) การสอนบนเว็บ (WBI) และ E-Learning

1. CAI เป็นสื่อช่วยสอนผ่านคอมพิวเตอร์ทั้งรูปแบบออนไลน์ (Internet) และ ซีดี (CD) ที่ออกแบบให้มีกิจกรรมที่ผู้เรียนสามารถโต้ตอบกับบทเรียนได้อย่างมีความหมายรวมทั้งการจัดให้มีผลป้อนกลับโดยทันทีให้กับผู้เรียนเมื่อผู้เรียนตรวจสอบความเข้าใจของตนจากการทำแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบ

2. WBI เป็นสื่อที่ผสมผสานระหว่างเว็บเทคโนโลยีกับกระบวนการออกแบบการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการเรียนรู้และแก้ปัญหาในเรื่องข้อจำกัดทางด้านสถานที่และ

เวลาในการเรียน นอกจากนี้ระบบสามารถตรวจสอบพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนในกรณีที่ทำการถ่ายทอดเนื้อหาในลักษณะออนไลน์ รวมทั้งการตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียนจากการทำแบบทดสอบ หรือ แบบฝึกหัดที่ได้จัดไว้ การเรียนการสอนมักจะเน้นเนื้อหาในลักษณะตัวหนังสือ (Text-Based) และภาพประกอบหรือ วิดีทัศน์ที่ไม่ซับซ้อน

3. E-learning ในขณะที่ในปัจจุบัน ผู้เรียนที่ศึกษาจาก E-learning จะสามารถเรียกดูเนื้อหาออนไลน์ก็ได้ หรือ สามารถเรียกดูจากแผ่น CD-ROM ก็ได้ โดยที่เนื้อหาสารสนเทศที่ออกแบบสำหรับ E-learning นั้นจะใช้เทคโนโลยีเชิงโต้ตอบ (Interactive Technology) รวมทั้งมีการใช้เทคโนโลยีมัลติมีเดีย (Multimedia Technology) เป็นสำคัญ e-learning เป็นการนำส่งบทเรียนการศึกษา และฝึกอบรม โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์ และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต อินทราเน็ต โดยหลักแล้ว e-learning เป็นการศึกษาทางไกลวิธีหนึ่ง que ผู้เรียน สามารถศึกษาวัสดุการเรียนผ่านคอมพิวเตอร์จากเว็บไซต์หรือซีดี ซึ่งผู้สอนเสริมและผู้เรียนสามารถติดต่อสื่อสารกันและกันโดยใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์หรือการใช้บอร์ดวิเคราะห้ร่วมกัน e-learning จึงสามารถใช้เป็นวิธีการหลักในการนำส่งบทเรียนเพื่อฝึกอบรมหรือใช้ควบคู่กับการฝึกปฏิบัติในห้องเรียน

นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงวัสดุการเรียนการสอนดังนี้

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ (Web Based Instruction) ได้แก่บทเรียนสำเร็จรูปที่นำเสนอผ่านคอมพิวเตอร์หรือระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์

2. สไลด์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Slide) ได้แก่ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่นำเสนอข้อมูลต่างๆ เพื่อการเรียนการสอน เช่น PowerPoint

3. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-Books) ได้แก่หนังสือต่างๆ ที่นำเสนอผ่านจอภาพ เพื่อศึกษาด้วยตนเอง

4. เอกสารประกอบการบรรยายอิเล็กทรอนิกส์ (e-Lecture Notes) หมายถึง เอกสารประกอบการเรียนการสอนที่อยู่ในรูปของสื่ออิเล็กทรอนิกส์

5. ไฟล์ภาพเคลื่อนไหวและเสียงดิจิทัล (Video File and Digital Sound) ได้แก่ ภาพเคลื่อนไหว หรือเสียงที่นำเสนอผ่านคอมพิวเตอร์ เพื่อใช้เป็นวัสดุประกอบการศึกษาหรือใช้ในการอบรม โดยนำเสนอในรูปแบบของมัลติมีเดีย (Multi-media)

6. เอกสารไฮเปอร์เท็กซ์และไฮเปอร์มีเดีย (Hypertext and Hypermedia Document) ได้แก่ ไฟล์เอกสารต่างๆ ในรูปแบบของ HTML Files ซึ่งนำเสนอผ่านบราวเซอร์ประกอบด้วยข้อความ รูปภาพ เสียง และการเชื่อมโยงไปส่วนต่างๆ (Link) ที่เกี่ยวข้อง

บทสรุป

นอกจากที่ครูสอนภาษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 จะเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) ให้กับผู้เรียนแล้ว ยังต้องจะต้องเป็นผู้จัดกิจกรรม (manager) เสริมบทเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาจากเจ้าของภาษาโดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ โดยผ่านสื่อเทคโนโลยี สื่อดิจิทัล สื่ออิเล็กทรอนิกส์

นวัตกรรมยุคใหม่ เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ, สไลด์อิเล็กทรอนิกส์, หนังสืออิเล็กทรอนิกส์, เอกสารประกอบการบรรยายอิเล็กทรอนิกส์, ไฟล์ภาพเคลื่อนไหวและเสียงดิจิทัล, เอกสารไฮเปอร์เท็กซ์และไฮเปอร์มีเดียได้ด้วยตนเอง อีกทั้งครูสอนภาษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ยังสามารถใช้สื่อ เช่น Websites, YouTube, PowerPoint, Facebook, LINE, Digital Learning Sources, Radio, TV, Printed Materials etc. ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

บรรณานุกรม

- จักรพรรดิ คงนะ. 2550. มหาวิทยาลัยศิลปากร การพัฒนาแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษที่เกี่ยวกับปัญหาของวัยรุ่นตอนต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหลวงพ่อแช่มวัดตาก้องอนุสรณ์จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจารณ์ พานิช. 2555. วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่21, พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์.
- อิฐฐารมณ มิตสุวรรณ สิงหระ. 2551. ผลการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้คำศัพท์และทักษะการสื่อสารในรายวิชา ภาษาอังกฤษธุรกิจ 2 . ทุนอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนาประจำปี งบประมาณ 2551 มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- พรพิมล แซ่เฮ้ง ILP พิชิตการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในยุคปัจจุบัน วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ <http://www.lib.hcu.ac.th/KM/wp-content/uploads/2016/05/815.15.pdf>
- กาญจนา ปราบพาล. 2541. ครูสอนภาษาและบทบาทที่ต้องปรับเปลี่ยน. ในฐานข้อมูลสื่ออิเล็กทรอนิกส์ <http://pioneer.chula.ac.th/~pkanchan/pdf/article1.pdf> ภาษาปริทัศน์ ปีที่ 17
- ดิเรก พรสีมา “ครูไทย 4.0” ในฐานข้อมูลสื่ออิเล็กทรอนิกส์ http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=46603&Key=news_research. วันที่ 4 พ.ย. 2559. จากหนังสือพิมพ์มติชน
- นวพร ชลารักษ์. 2558. บทบาทของครูกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่21. ในฐานข้อมูลสื่ออิเล็กทรอนิกส์ <http://journal.feu.ac.th/pdf/v9i1t2a10.pdf> วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น. ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 หน้า64-71.
- พรพิมล รียาย และธนากร ขำศร. 2555. การพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย. คณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่.

ภูมิปัญญาผู้สูงอายุ WISDOM OF THE ELDERLY

สมปอง สุวรรณภุมมา*

บทคัดย่อ

ผู้สูงอายุเป็นจำนวนมากมักถูกมองว่าเป็นภาระค่าใช้จ่าย มองว่าผู้สูงอายุเป็นวัย ต้องรอรับสวัสดิการการสงเคราะห์จากภาครัฐเพียงอย่างเดียว ซึ่งแท้ที่จริงแล้วในสังคมไทยไม่ได้เป็นเช่นนั้น เพราะผู้สูงอายุไทยยังมีความสามารถในการจัดการตนเองจนถึงระดับพึ่งตนเองได้ โดยใช้ความรู้ความสามารถที่ฝังลึกอยู่ในตัว ประสบการณ์ที่มีคุณค่า โดยมีทุนทางสังคมวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่น ที่สามารถพัฒนาถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับกลุ่มชนรุ่นหลังสืบต่อไปได้ นั่นก็คือ “ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ”

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุ, ภูมิปัญญา

ABSTRACTS

Older people are often seen as burdensome. The elderly are expected to receive welfare benefits from the government alone. In fact, in Thai society is not like that. Thai elderly also have the ability to manage themselves to self-reliance. Using the knowledge embedded in the deep. Valuable experience. It has the social and cultural capital in the local community that can develop knowledge transfer for the next generation. That is, "the wisdom of the elderly"

Keywords: Elderly, Wisdom

บทนำ

การรวมกลุ่มเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีเป้าหมายหลักที่จะให้ประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations) หรืออาเซียน มีตลาดและฐานการผลิตเดียว โดยริเริ่มกลไกและมาตรการใหม่ๆ ในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการไหลเวียนของสินค้า บริการ แรงงานและการลงทุนอย่างเสรี รวมทั้งลดช่องว่างของระดับการพัฒนาภายในกลุ่มอันจะนำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง สามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆ ได้ ซึ่งนับเป็นความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่ส่งผลกระทบอย่างมากต่อสังคมไทยและต่อเพื่อนสมาชิกอีก 9 ประเทศ ปรากฏการณ์หนึ่งที่ถูกนำมาวิเคราะห์ คือ “พหุสังคม” ซึ่งเป็นการบูรณาการ

* คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

ภาคส่วนสำคัญของสังคมที่ต่างกันไปเข้าด้วยกัน และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประชาชาติที่เป็นสมาชิกของประชาคม ซึ่งการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนจะทำให้สภาพสังคมไทยในอนาคตเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต สังคมไทยจะประกอบไปด้วยผู้คนจากประเทศเพื่อนบ้านมากกว่ายุคปัจจุบันมากมาย มีการติดต่อสื่อสารระหว่างประชาชนในภูมิภาคอาเซียนมากขึ้น สังคมไทยจะเป็นสังคมหลากหลายวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดมากขึ้นของประชาชนในภูมิภาคอาเซียนจะนำไปสู่การมีวัฒนธรรมที่หลากหลายในสังคม เกิดการตั้งถิ่นฐาน การย้ายแรงงานข้ามชาติจะเพิ่มมากขึ้น นี่เป็นเพียงบางส่วนของ การเปลี่ยนแปลงที่กระทบต่อสังคมไทยในอีกไม่นานนัก การที่สังคมไทยได้ก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนจึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมในเรื่องต่างๆ อย่างจริงจัง

ในการเตรียมความพร้อมนั้น สิ่งสำคัญที่สุดคือ ความพร้อมของคนในประเทศ โดยพัฒนาคนให้มีศักยภาพพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา กลุ่มคนที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ คือ กลุ่มคนวัยทำงานแต่เป็นที่ทราบกันดีว่าประเทศไทยมีสัดส่วนของประชากรวัยทำงานที่ลดลงและกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยข้อมูลจากกรมอนามัยเผยว่าผู้สูงอายุไทยมีมากที่สุด ในอาเซียน (วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์, 2556 : 47) และปี 2564 จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มขั้น โดยสมบูรณ์ (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2556 : ออนไลน์) จากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้ ทำให้เกิดคำถามมากมาย อย่างเช่น ประเทศไทยมีความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียนหรือไม่ การเตรียมความพร้อมของพลเมืองไทยเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 มีความพร้อมเพียงใด อันที่จริง การมองว่าผู้สูงอายุเป็นภาระให้กับสังคมไทย การที่มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุเป็นจำนวนมากมักถูกมองว่าเป็นภาระค่าใช้จ่าย มองว่าผู้สูงอายุเป็นวัยพึ่งพา ต้องรอรับสวัสดิการการสงเคราะห์จากภาครัฐเพียงอย่างเดียว ผู้เขียนไม่เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งแท้ที่จริงแล้วในสังคมไทยไม่ได้เป็นเช่นนั้น เพราะผู้สูงอายุไทยยังมีความสามารถในการจัดการตนเองจนถึงระดับพึ่งตนเองได้ โดยใช้ความรู้ความสามารถที่ฝังลึกอยู่ในตัว ประสบการณ์ที่มีคุณค่า โดยมีทุนทางสังคมวัฒนธรรมในชุมชน ท้องถิ่น ที่สามารถพัฒนาถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับกลุ่มชนรุ่นหลังสืบต่อไปได้ นั่นก็คือ “ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ”

ความหมายของภูมิปัญญา

คำว่า “ภูมิปัญญา” ตรงกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า wisdom ซึ่งมีความหมายว่าความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ ความสามารถทางพฤติกรรม และความสามารถในการแก้ไขปัญหาของมนุษย์ ส่วนนักวิชาการไทยได้ให้ความหมายในเชิงลึกลงไปว่า ภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ความชัดเจนที่กลุ่มชนได้จากประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ใน การปรับตัวและดำรงชีพในระบบนิเวศหรือสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่ได้มีพัฒนาการสืบสานกันมา (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2544 : 42) ภูมิปัญญาเป็นผลของการใช้สติปัญญาปรับตัวกับสภาวะต่างๆ ในพื้นที่ที่กลุ่มชนนั้นตั้งหลักแหล่งถิ่นฐานอยู่ และได้แลกเปลี่ยนสังสรรค์ทางวัฒนธรรมกับกลุ่มชนอื่นจากพื้นที่สิ่งแวดล้อมอื่นที่ได้มีการติดต่อสัมพันธ์กัน แล้วรับเอาหรือ

ปรับเปลี่ยนนำมาสร้างประโยชน์ หรือแก้ปัญหาได้ในสิ่งแวดล้อม บริบททางสังคม และวัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้น ภูมิปัญญาจึงมีทั้งภูมิปัญญาอันเกิดจากประสบการณ์ในพื้นที่ ภูมิปัญญาที่มาจากภายนอก และภูมิปัญญาที่ผลิตใหม่หรือผลิตซ้ำ เพื่อแก้ปัญหาและการปรับตัวให้สอดคล้องกับความจำเป็นและความเปลี่ยนแปลง (วรวิฐ สุวรรณฤทธิ์ และคณะ, 2547) นอกจากนี้ ภูมิปัญญา ยังหมายถึง ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ ในการศึกษาเล่าเรียน การที่ชาวบ้านรู้จักวิธีการทำนา การไถนา การเอาความมาใช้ในการไถนา การรู้จักนวดข้าว โดยการใช้ควาย รู้จักสานกระบุง ตะกร้า เอาไม้ไผ่มาทำเครื่องใช้ไม้สอยในชีวิตประจำวัน รวมทั้งรู้จักเอาดินขี้กระต๊ามมาแช่น้ำดื่มให้เหือดแห้งเป็นเกลือสินเธาว์ ก็เรียกว่าภูมิปัญญาทั้งสิ้น (ธวัช ปุณโณทก อ้างถึงใน กฤษณา วงษา สันต์, 2542 : 254)

แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อ้างตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ได้กำหนดว่า “ผู้สูงอายุ” หมายความว่าบุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2547 : 2) ผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่อยู่ในวัยสุดท้ายของวงจรชีวิต ซึ่งประกอบด้วยวัยทารก วัยเด็ก วัยหนุ่มสาว วัยผู้ใหญ่ และวัยชรา หรือผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ และหน้าที่การงานทางสังคม ซึ่งแต่ละบุคคลจะเกิดความเสื่อมแตกต่างกัน (สุรกุล เจนอบรม, 2541 : 5) แม้ว่ากลุ่มคนเหล่านี้จะเป็นวัยแห่งความเสื่อมถอย แต่ก็ถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าของชาติ เพราะเป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์แก่ลูกหลานและเยาวชนรุ่นหลัง อีกทั้งยังเป็นผู้นำและเป็นผู้ทำประโยชน์แก่สังคม เป็นมิ่งขวัญของคนในครอบครัว และสามารถถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมให้แก่อนุชนรุ่นหลังได้เป็นอย่างดี (ยาจินต์ สินสุภา, 2544 : 15)

ทฤษฎีทางสังคมของผู้สูงอายุ (Social Theories of Aging)

เป็นทฤษฎีที่ใช้ในการอธิบายถึงปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและมีอิทธิพลต่อผู้สูงอายุ

ทฤษฎีบทบาททางสังคม (Role Theory) อธิบายว่า อายุเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่ง ในการที่จะกำหนดบทบาทของแต่ละบุคคล บุคคลจะปรับตัวต่อการเป็นผู้สูงอายุได้ดีเพียงใด ย่อมน่าจะขึ้นอยู่กับการยอมรับบทบาทของตนเองในแต่ละช่วงอายุ ซึ่งบทบาทดังกล่าวจะส่งผลไปถึงการยอมรับบทบาททางสังคมที่จะเปลี่ยนแปลงไปในอนาคตด้วย นอกจากนี้การสร้างบทบาททางสังคมของตนขึ้นมาใหม่ เพื่อทดแทนบทบาทหน้าที่ที่สูญเสียไปขึ้นกับบทบาททางสังคม และการมองเห็นคุณค่าของตนเองเป็นสำคัญ สถาบันครอบครัวควรจะส่งเสริมผู้สูงอายุในบทบาทอื่นๆ เช่น การเป็นบิดา มารดา ปู่ย่า ตายาย เพื่อเป็นร่มโพธิ์ร่มไทรให้ลูกหลาน และลูกหลานควรจะเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ ส่วนทางด้านสังคมจะสามารถช่วยเหลือผู้สูงอายุได้มาก โดยการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุขึ้นในทุกหมู่บ้าน เพื่อให้ผู้สูงอายุวัยเดียวกันได้พบปะสังสรรค์กัน ปรึกษาหารือในการ

ที่จะช่วยเหลือสังคมได้ด้วย สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้สูงอายุอยู่อย่างมีความสุขอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี และเหมาะสม กล่าวคือ เป็นทั้งผู้ให้ และผู้รับประโยชน์จากสังคมเสมอเหมือนสมาชิกอื่นๆ ในสังคม ผู้สูงอายุแต่ละคนจะมีความสามารถแตกต่างกันไป จึงสามารถเลือกทำงานอาสาสมัครได้ตามความถนัด และความสนใจของแต่ละคน ซึ่งจะทำให้บทบาททางสังคมของผู้สูงอายุมีความต่อเนื่อง

ทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory)ใช้อธิบายการทำกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุที่เกี่ยวข้องกับการเข้าทำกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ เป็นการทำกิจกรรมที่ส่งผลให้มีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทฤษฎีกิจกรรมแสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุที่มีการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทำให้มีความสุขพึงพอใจในชีวิต และปรับตัวได้ดีกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีบทบาทหน้าที่หรือการทำการกิจกรรมใดๆ ทฤษฎีกิจกรรมยังเชื่ออีกว่า กิจกรรมจะเป็นตัวช่วยให้ผู้สูงอายุมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข มีความเพลิดเพลิน กระฉับกระเฉง สามารถตัดสินใจได้ เกิดภาพพจน์ที่ดีเกี่ยวกับตนเองโดยแนวคิดทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐาน 3 ประการ ในการถ่ายทอดภูมิปัญญา คือการบอกวิชาความรู้ให้ผู้เรียนรู้เข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ การถ่ายทอดภูมิปัญญาไม่ได้เป็นการเรียนวิชาการสอนจากสถาบันใดๆ แต่เป็นการใช้สามัญสำนึกแบบสังคมประกิต คือ การเรียนการสอนที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนแบบและจดจำสืบทอดกันมาในครอบครัว (ลัดดา สุทนต์, 2551)

จึงกล่าวได้ว่า ในเรื่องของกิจกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ ซึ่งอาจกลายเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้สูงอายุ ที่ควรมีต่อสังคม ครอบครัวและชุมชน เพื่อการมีคุณค่าในชีวิต และเพิ่มความพึงพอใจตนเองของผู้สูงอายุ ซึ่งแบ่งรูปแบบของกิจกรรมได้ 3 ประเภท คือ 1) กิจกรรมที่ไม่มีรูปแบบ (Informal Activity) เป็นกิจกรรมทั่วไปแบบไม่เป็นทางการ เช่น การช่วยเหลืองานทั่วไปภายในครอบครัว การพบปะพูดคุย หรือการสังสรรค์กับเพื่อนๆ หรือญาติ เป็นต้น 2) กิจกรรมที่มีรูปแบบ (Formal Activity) เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นทางการ เช่น การเป็นจิตอาสา หรืออาสาสมัครทำกิจกรรมเพื่อสังคม การเข้าร่วมในกลุ่มในสมาคม หรือชมรมต่างๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกครอบครัว เป็นต้น 3) กิจกรรมที่ทำคนเดียว (Solitary Activity) เป็นการทำกิจกรรมที่มีความเป็นส่วนตัว เป็นกิจกรรมที่ทำภายในบ้าน เช่น การทำกิจกรรมในยามว่าง กิจกรรมเพื่อการพักผ่อนหรือคลายเครียด เป็นต้น

- ทฤษฎีความต่อเนื่อง (Continuity Theory) เป็นทฤษฎีที่อธิบายในเรื่องของการปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุ คือ การที่ผู้สูงอายุจะมีความสุขในบั้นปลายชีวิตได้นั้น มีผลมาจากบุคลิกภาพและรูปแบบของการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลที่มีมาเดิม ซึ่งเชื่อว่า ผู้สูงอายุจะแสวงหาบทบาททางสังคมใหม่มาทดแทนบทบาททางสังคมเก่าที่ตนสูญเสียไป และยังคงสภาพที่จะพยายามปรับตนเองให้กับสภาพแวดล้อมใหม่อย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าทฤษฎีความต่อเนื่องเป็นการกล่าวถึงการปรับตัวของผู้สูงอายุ ว่า ผู้สูงอายุจะปรับตัวได้ดี และมีความสุขในบั้นปลายชีวิตได้นั้น ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพและการมีพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตที่ผ่านมาในอดีต

ความสำคัญกับภูมิปัญญาผู้สูงอายุ

แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ให้ความสำคัญเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม อันเป็นทุนทางสังคมที่มีค่าในอันที่จะส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมของชาติ ภูมิปัญญาต่างๆ มากมายที่สั่งสมในรูปแบบของการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ที่มีการถ่ายทอดจากบุคคลในครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยมีผู้สูงอายุทำหน้าที่เป็นสื่อกลางของการถ่ายทอดความรู้ต่างๆ เหล่านั้นที่ยังไม่ได้รับการเก็บรวบรวมเป็นระบบ และผู้สูงอายุเป็นสมาชิกในสังคมที่เปี่ยมไปด้วยศักยภาพ ทั้งในด้านภูมิความรู้ และประสบการณ์การดำเนินชีวิต มีความเข้าใจชีวิตอย่างลึกซึ้ง สามารถชี้แนะลูกหลาน คนในสังคม ในชุมชน ให้ดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องเหมาะสม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสังคมไทยมีการหยิบยกขึ้นมาส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ลูกหลาน หรือเยาวชนคนรุ่นหลังในสังคมอย่างต่อเนื่อง

ผู้สูงอายุ นอกจากจะเป็นผู้ทรงภูมิปัญญาแล้ว ผู้สูงอายุยังเป็นผู้ที่มีความเป็นอิสระมากกว่าช่วงวัยอื่นของชีวิต สามารถเลือกทำในสิ่งที่เหมาะสมตามที่ตนเองปรารถนา เนื่องจากลูกหลานเติบโต มีการมีงานทำแล้ว ย่อมหมดภาระที่หนักหน่วง ดังนั้น ในวัยนี้ ลูกหลานย่อมมีความเกรงใจ ยิ่งเป็นผู้ที่มีคุณธรรมด้วยแล้วย่อมได้รับความนับถือยำเกรงจากลูกหลาน บริวารทั้งปวง เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว การส่งเสริมให้ผู้สูงวัยมีโอกาสได้แสดงศักยภาพ ภูมิความรู้ที่เป็นการบำเพ็ญตนให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นแล้ว ผู้สูงอายุยังสามารถดูแลตนเองให้มีสุขภาพแข็งแรง ไม่ให้เกิดภาระแก่ครอบครัว และสังคม จึงนับเป็นการสร้างสังคมที่มีคุณภาพอีกโสดหนึ่งด้วย

นอกจากนี้ ผู้สูงอายุ ถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญอย่างยิ่งของสังคมและประเทศชาติ เป็นต้นทุนทางสังคม ที่มีค่ามาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมไทยที่นับถือผู้สูงอายุในฐานะผู้มีประสบการณ์มาก่อน และเป็นผู้สั่งสมภูมิปัญญาของท้องถิ่นในด้านต่างๆ เพื่อสืบทอดถึงบุคคลรุ่นหลัง นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังเปรียบเสมือนศูนย์รวมจิตใจของลูกหลานที่คอยให้ความอบอุ่น คำแนะนำ สอนแนะแก่บุคคลรุ่นหลังในครอบครัว โดยในปัจจุบันประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว สืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ตลอดจนวิทยาการสมัยใหม่เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน ส่งผลให้ประชากรไทย มีอัตราการเจริญพันธุ์ลดลง และประชากรมีอายุขัยเฉลี่ยสูงขึ้น ปัจจัยดังกล่าวทำให้โครงสร้างประชากรของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหากประชากรผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องเหล่านี้สามารถพึ่งพาตนเองได้ดี และสามารถดำรงชีวิตด้วยตนเองได้อย่างมีคุณค่าแม้ว่าจะอยู่ในวัยสุดท้ายของช่วงชีวิตก็ตาม ผู้สูงอายุก็ยังจัดได้ว่าเป็นกลุ่มประชากรที่เป็น พลังสำคัญ แทนที่จะเป็นภาระของครอบครัว ชุมชน และสังคม

ที่ผ่านมารัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรวัยสูงอายุอย่างต่อเนื่อง ได้มีการตรากฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และมีการจัดทำนโยบายยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ พร้อมทั้งกำหนดกลไกและหน่วยงานที่รับผิดชอบ เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานที่ครอบคลุมการพัฒนาผู้สูงอายุในทุกๆ ด้าน เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นสมาชิกในสังคมที่เปี่ยมไปด้วยศักยภาพ ทั้งในด้านภูมิความรู้ และประสบการณ์การดำเนินชีวิต ที่มีศักยภาพ มีความเข้าใจชีวิต

อย่างลึกซึ้ง สามารถชี้แนะลูกหลาน คนในสังคม ในชุมชนให้ดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องเหมาะสม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของสังคมไทยมีการหยิบยกขึ้นมาส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ลูกหลาน หรือเยาวชนคนรุ่นหลังในสังคมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้สูงอายุ นอกจากจะเป็นผู้ทรงภูมิปัญญาแล้ว ผู้สูงอายุยังเป็นวัยที่มีความเป็นอิสระมากกว่าช่วงวัยอื่นของชีวิต สามารถเลือกทำในสิ่งที่เหมาะสมตามที่ตนเองปรารถนา เนื่องจากลูกหลานเติบโต มีการมีงานทำแล้ว ย่อมหมดภาระที่หนักหน่วง ดังนั้น การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุ มีโอกาสได้แสดงศักยภาพ ภูมิความรู้ที่เป็นการบำเพ็ญตนให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นแล้ว ผู้สูงอายุยังสามารถดูแลตนเอง ให้มีสุขภาพแข็งแรง ไม่ให้เกิดภาระแก่ครอบครัว และสังคม จึงนับเป็นการสร้างสังคมที่มีคุณภาพอีกทางหนึ่งด้วย

คลังปัญญากับภูมิปัญญาผู้สูงอายุ

คลังปัญญาผู้สูงอายุ คือ การรวบรวมบุคคลผู้มีอายุ 60 ปีขึ้นไป สุขภาพดี มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์จากการทำงาน มีความพร้อมที่จะสมัครใจอุทิศเพื่อนำปัญญา ความรู้ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญมาอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้อื่น กลุ่มบุคคลอื่น ชุมชน และประเทศชาติ โดยไม่หวังผลตอบแทนส่วนตัว ผู้ที่เป็นภูมิปัญญาผู้สูงอายุชุมชนจึงเป็นผู้ที่ทรงคุณค่า เปี่ยมด้วยพลังศักยภาพ และยังมีบทบาทการถ่ายทอดภูมิรู้ ภูมิธรรม และภูมิปัญญาอันดีงามให้สืบทอดไว้ในชุมชน และสังคมต่อไป จังหวัดจะเป็นแหล่งรวมหรือเป็นคลังแห่งปัญญาผู้สูงอายุ เป็นศูนย์กลางพร้อมจะกระจายงานให้ผู้สูงอายุที่มีศักยภาพออกไปสร้างความมั่นคงในระบบเศรษฐกิจตลอดจนการพัฒนาคนและสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

ภูมิปัญญาผู้สูงอายุด้านต่างๆ

มีการรวบรวมภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในด้านต่างๆ ไว้ เพื่อที่จะได้รับการขึ้นทะเบียนคลังปัญญาฯ ควรมีการปรับข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอย่างน้อยทุก 2 ปี สาขาภูมิปัญญาด้านต่างๆ ได้แก่ (คลังปัญญาผู้สูงอายุ, <http://www.sisaket>)

ด้านการศึกษา คือ ผู้มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ต่างๆ โดยไม่หวังวิชา ทั้งด้านทฤษฎี และปฏิบัติ ทำให้ผู้เรียนเข้าใจ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้และเป็นผู้ที่ศึกษาหาความรู้ รวบรวมข้อมูล ถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้

ภูมิปัญญาด้านการแพทย์และสาธารณสุข ได้แก่ ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองทางด้านสุขภาพ และอนามัยได้ เช่น ยาสมุนไพร การนวดแผนโบราณ การดูแลรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เป็นต้น

ภูมิปัญญาด้านเกษตร ได้แก่ ความสามารถในการผสมผสาน องค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าทางสังคมซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสานการแก้ปัญหาการเกษตร ด้านตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิต เป็นต้น

ภูมิปัญญาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การอนุรักษ์ป่าชายเลน การปลูกและใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝก

ภูมิปัญญาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่ ความสามารถทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการประดิษฐ์ หรือคิดค้นสิ่งของวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในชีวิตประจำวัน หรือใช้ในการประกอบอาชีพหารายได้ หรือนำแนวคิดทางด้านวิทยาศาสตร์ ถ่ายทอดให้ผู้อื่นไปใช้ในชีวิต ซึ่งมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เช่น วิธีการเชื่อมต่ออาหารโดยสารจากธรรมชาติ การย้อมสีผ้าโดยธรรมชาติ เป็นต้น

ภูมิปัญญาด้านวิศวกรรม ได้แก่ ความสามารถในการสร้างหรือประดิษฐ์โครงสร้างขนาดใหญ่ หรือการปรับปรุงพัฒนาพื้นที่ อาจนำหลักการทางวิศวกรรมมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน หรือประชาชนในพื้นที่ เช่น การทำเขื่อน หรืออ่างเก็บกักน้ำ เป็นต้น

ภูมิปัญญาด้านสถาปัตยกรรม ได้แก่ ความสามารถในการผสมผสานความรู้ประสบการณ์ ในการตกแต่ง ออกแบบ ประดิษฐ์วัสดุอุปกรณ์ซึ่งเป็นส่วนประกอบของโครงสร้าง หรือสถานที่ที่มีความเฉพาะ หรือเป็นเอกลักษณ์ในแต่ละพื้นที่

ภูมิปัญญาด้านการพัฒนาสังคม พัฒนาชุมชน การจัดสวัสดิการชุมชน การสังคมสงเคราะห์ ได้แก่ ความสามารถช่วยเหลือทางด้านสังคม การเยี่ยมเยียนคนยากจน คนด้อยโอกาส การจัดเวทีประชาคมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแก้ปัญหาต่างๆ ในชุมชนร่วมกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาชุมชน พื้นที่ให้มีความเจริญมั่นคงต่อไป

ภูมิปัญญาด้านกฎหมาย ได้แก่ ความสามารถในการนำประสบการณ์ ความรู้ด้านกฎหมายใช้ให้เกิดประโยชน์ในชุมชน ช่วยเหลือผู้มีปัญหาด้านกฎหมายต่างๆ

ภูมิปัญญาด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่ ความสามารถเป็นผู้นำในการปกครองพื้นที่ ชุมชนรักษาความสงบในพื้นที่ให้อยู่อย่างมีความสุข เป็นชุมชนที่พึ่งตนเอง หรือนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน

ภูมิปัญญาด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ได้แก่ ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ สาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ การอนุรักษ์การสืบสานวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นให้คงอยู่

ภูมิปัญญาด้านศาสนา จริยธรรม ได้แก่ การนำหลักคำสอนทางศาสนา ปรัชญาความเชื่อ มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน การถ่ายทอดหลักคำสอนทางศาสนาให้แก่ลูกหลานให้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี

ภูมิปัญญาด้านพาณิชยและบริการ ได้แก่ ความสามารถในการพัฒนาการให้บริการดูแลผู้อื่นให้เกิดความพึงพอใจ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพสร้างรายได้ หรือการเพิ่มมูลค่าของหรือสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ ที่เป็นของโบราณ เช่น การทำบายศรีโดยประยุกต์ให้มีความหลากหลาย เป็นที่สนใจมากขึ้น

ภูมิปัญญาด้านความมั่นคง ได้แก่ ความสามารถในการปกป้องคุ้มครองประเทศให้ปลอดภัยด้วยวิธี หรือวิธีการที่ได้เรียนรู้ หรือประสบการณ์ที่ได้สั่งสมมา เช่น ทหารที่ปลดประจำการได้นำความรู้ ระเบียบวินัยต่างๆ มาถ่ายทอดให้แก่เด็กและเยาวชน ทำให้บุคคลเหล่านั้นเป็นพลเมืองดี ไม่สร้างความวุ่นวายให้สังคม

ภูมิปัญญาด้านบริหารจัดการและบริหารธุรกิจ ได้แก่ ความสามารถในการประยุกต์วิธีการหรือจัดการธุรกิจ หรือกิจการให้ได้รับผลประโยชน์แก่ตนเอง หรือปันส่วนผลประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้อง และแบ่งให้ได้ผลประโยชน์ทั้ง 2 ฝ่าย หรือสามารถถ่ายทอดวิธีการเหล่านี้แก่ผู้อื่นได้

ภูมิปัญญาด้านการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ ความสามารถในการผลิตสื่อหรือเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สารความรู้ หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นด้วยเอกสาร แผ่นพับ การบอกต่อบอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาในสมัยโบราณ สมัยก่อนของท้องถิ่นให้คงอยู่

ภูมิปัญญาด้านการคมนาคมและการสื่อสาร ได้แก่ การนำความรู้ประสบการณ์ด้านคมนาคม การสื่อสารสมัยก่อน ถ่ายทอดให้ผู้ให้ความสนใจ เช่น ช่องทางการสื่อสาร การรักษาทางน้ำ วิธีการสมัยโบราณให้เป็นการสร้างเส้นทางคมนาคม พาหนะเก็บรักษาไว้ให้คงอยู่

ภูมิปัญญาด้านพลังงาน ได้แก่ การนำวัสดุทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งทดแทนมาใช้แทนพลังงานที่กำลังจะหมดไป เช่น สบู่ดำทดแทนเชื้อเพลิง ถ่านแท่งที่ผลิตจาก แกลบ กะลา และวัสดุต่างๆ ในท้องถิ่น เป็นต้น

ภูมิปัญญาด้านต่างประเทศ ประสบการณ์ในการติดต่อเจรจาต่อรองเกี่ยวกับชาวต่างชาติ หรือประสานการดำเนินงานกับต่างประเทศ ทำให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จัก หรือนำผลประโยชน์มาให้ประเทศไทย สามารถนำความรู้ถ่ายทอดให้ผู้อื่นเป็นกลยุทธ์ในการประสานงานกับต่างชาติ

ภูมิปัญญาด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ได้แก่ การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์อย่างปลอดภัย ประหยัดและเป็นธรรม

ภูมิปัญญาด้านภาษา วรรณศิลป์ ได้แก่ ความสามารถด้านภาษาไทยพื้นถิ่น ไทยดั้งเดิม กาพย์ กลอน โคลง

ภูมิปัญญาด้านนาฏศิลป์ ได้แก่ การอนุรักษ์การใช้พูดภาษาไทยอย่างถูกต้อง เหมาะสมตามกาลเทศะ ตามประเพณีไทย

ภูมิปัญญาอันทรงคุณค่าของผู้สูงอายุ จะถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นได้อย่างไร

ในกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาอันทรงคุณค่านั้นมีแนวทางในการดำเนินงานดังนี้

1. การบอกเล่า บรรยาย ด้วยวาจา เป็นวิธีการที่ผู้ถ่ายทอดเป็นฝ่ายบอกเล่า อธิบาย หรือถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์สั่งสมของตนให้แก่ผู้รับการถ่ายทอดในรูปของคำพูด โดยผู้ถ่ายทอดจะต้องเป็นฝ่ายเตรียมเนื้อหาที่จะพูด วิธีนี้ผู้ถ่ายทอดจะมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้ให้ความรู้ ส่วนผู้รับการถ่ายทอดจะเป็นผู้รับฟังและจดจำความรู้หรือบันทึกสาระสำคัญต่างๆ ที่ได้รับฟังตามไปด้วย

2. การสาธิต เป็นวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่ผู้ถ่ายทอดแสดงหรือกระทำพร้อมกับการบอกหรือ อธิบายเพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดได้ประสบการณ์ตรงในเชิงรูปธรรม ซึ่งจะทำให้เข้าใจวิธีการ ขั้นตอน และสามารถปฏิบัติได้ การสาธิตที่นิยมใช้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญา คือ การสาธิตวิธีการและการสาธิตประกอบการบรรยาย

3. การปฏิบัติจริง เป็นวิธีการถ่ายทอดที่ผู้รับการถ่ายทอดลงมือกระทำจริงในสถานการณ์ที่เป็นอยู่จริง โดยผู้ถ่ายทอดเป็นผู้คอยแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไข เพื่อให้กระบวนการปฏิบัติถูกต้องตามขั้นตอน และได้ผลงานตามที่ต้องการด้วยวิธีการนี้ผู้รับการถ่ายทอดจะได้เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ไปที่ละเล็กละน้อย

4. วิธีถ่ายทอดโดยให้เรียนรู้จากสื่อด้วยตนเอง เป็นวิธีที่จัดเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ภูมิปัญญาในรูปของสื่อประสมที่ เอื้อต่อการเรียนรู้และทำความเข้าใจด้วยตนเองมากที่สุด เช่น บทเรียนแบบโปรแกรม ศูนย์การเรียนรู้ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น

5. วิธีถ่ายทอดโดยจัดในรูปของแหล่งเรียนรู้ เป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่จัดเป็นแหล่งเรียนรู้ในลักษณะต่าง ๆ เช่น พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ ตลาดนัดภูมิปัญญา เป็นต้น โดยจัดเป็นแหล่งสำหรับการเรียนรู้ ถ่ายทอดภูมิปัญญาที่เปิดกว้างสำหรับทุกคนเข้าไปศึกษาหาความรู้ได้ตลอดเวลา การถ่ายทอดโดยวิธีนี้อาจรวมหมายถึงการใช้วิธีสัญลักษณ์ในรูปของตำราต่าง ๆ ที่บันทึกไว้ด้วย

6. วิธีถ่ายทอดโดยใช้การแสดงพื้นบ้านเป็นสื่อ เป็นวิธีที่ใช้การแสดงที่ชาวบ้านนิยมชมชอบเป็นสื่อในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ทางภูมิปัญญา โดยที่ผู้รับการถ่ายทอดจะได้รับความเพลิดเพลินไปพร้อมๆ กับการเรียนรู้

7. วิธีถ่ายทอดภูมิปัญญาโดยบันทึกองค์ความรู้ไว้เป็นลายลักษณ์ เช่น ตำราต่างๆ และในรูปของสื่ออื่นๆ เช่น วิทยทัศน์ในรูปของวีซีดี/ดีวีดี เทปเสียง หรือแผ่นซีดีเสียง รวมถึงเว็บไซต์ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้และสืบสานภูมิปัญญาต่อไป ไม่ให้สูญหาย

บทสรุป

ถึงแม้แรงงานผู้สูงอายุจะมีความเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายที่เสื่อมถอยลง แต่ความเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์และจิตใจนั้นโดยส่วนใหญ่จะมั่นคงขึ้น และยังมีประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้นด้วย แรงงานผู้สูงอายุมีโอกาสเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานน้อยกว่าคนหนุ่มสาว แต่เมื่อเกิดอุบัติเหตุขึ้น การบาดเจ็บมักจะรุนแรงกว่า และต้องพักรักษาตัวนาน หายช้ากว่า และการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับแรงงานผู้สูงอายุเป็นเหตุผลที่สำคัญ ที่ทำให้นายจ้างไม่นิยมจ้างเลิกจ้าง หรือบีบบังคับให้แรงงานผู้สูงอายุออกจากสถานประกอบการไป ทำให้ผู้สูงอายุไม่มีงานทำกลายเป็นภาระของครอบครัว และความเชื่อมั่นในความสามารถของตัวเองลดลง แต่หากพิจารณาจากโครงสร้างของสังคมไทยในอดีต พบว่าผู้สูงอายุจะเป็นผู้ที่มีบทบาทต่อครอบครัว และสังคมเป็นอย่างมาก โดยผู้สูงอายุที่มีภูมิปัญญา ก็จะนำเอาภูมิปัญญาเหล่านั้นมาถ่ายทอดให้กับลูกหลานการเรียนรู้ของบุคคลในสังคมเกี่ยวกับอาชีพแล้วแต่เป็นการเรียนรู้ผ่านภูมิปัญญาของผู้สูงอายุทั้งสิ้น จึงนับได้ว่าผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีคุณค่าและสามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคม โดยอาศัยอยู่กับครอบครัว และชุมชน

มีชุมชนเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุและถือว่า ผู้สูงอายุเป็นเสาหลักของชุมชนเป็นที่พึ่งของลูกหลาน และเป็นคลังปัญญาของชุมชน

โดยปณิญาผู้สูงอายุไทย ซึ่งเป็นพันธกรณีเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและได้รับการคุ้มครองพิทักษ์สิทธินั้น ได้มีโอกาสในการกำหนดสาระสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาบทบาทของผู้สูงอายุที่จะช่วยสนับสนุนในการพัฒนาสังคมเอาไว้หลายประการด้วยกัน ได้แก่ ข้อ 3 ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการศึกษาเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการทางสังคมอันเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบด้าน เพื่อสามารถปรับบทบาทของตนให้สมวัย ข้อ 4 ผู้สูงอายุควรได้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้สังคม มีโอกาสในการทำงานที่เหมาะสมกับวัยตามความสมัครใจ และได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม และเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเห็นชีวิตมีคุณค่า และข้อ 6 ผู้สูงอายุควรได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยเฉพาะการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และความเข้าใจอันดีระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน และกับบุคคลทุกวัย สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) (<http://www.nesdb.go.th>) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่ได้ระบุการเปลี่ยนแปลงของสังคมเอาไว้ว่า ปัจจุบันประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศ กำลังเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นโอกาสของประเทศไทยในการขยายตลาดสินค้าเพื่อสุขภาพ และการให้บริการด้านอาหารสุขภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแพทย์พื้นบ้าน สถานที่ท่องเที่ยวและการพักผ่อนในระยะยาวของผู้สูงอายุ จึงนับเป็นโอกาสในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย ซึ่งเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ ประกอบกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพคน และสังคมไทยเข้าสู่สังคมภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน และนำความรู้ของคนทุกกลุ่มทุกวัยตลอดชีวิต สร้างและพัฒนาคนที่เป็นเลิศโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างนวัตกรรมและองค์ความรู้ ส่งเสริมให้คนไทยเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตจัดองค์ความรู้ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้สมัยใหม่ตั้งแต่ระดับชุมชนถึงระดับประเทศสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้หากผู้สูงอายุในชุมชนมีโอกาสพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ อันจะทำให้ผู้สูงอายุมีความตระหนักในคุณค่าและความสามารถของตนเองสามารถแสดงบทบาททางสังคมในการใช้ภูมิปัญญา และประสบการณ์นำมาทำประโยชน์ให้ตนเองครอบครัว และสังคม เพื่อให้ผู้สูงอายุเหล่านี้ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขเสมือนประชากรกลุ่มอื่นเป็นบุคคลที่มีคุณค่า และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมได้

บรรณานุกรม

- กฤษณา วงษาสันต์. 2542. **วิถีไทย**. กรุงเทพมหานคร : เอ็ดดูเคชั่น.
- การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. กระทรวง. 2547. **พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546** กรุงเทพมหานคร : เจ.เอส.การพิมพ์.

- จุฑาทิพ คล้ายทับทิม. 2555. **ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกับประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- พัชรีย์ ตันติวิภาวิน. 2555. “การก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกับการเสริมพลังผู้สูงอายุไทยให้เป็นพลังทางเศรษฐกิจและสังคม. **วารสารร่วมพฤษภา มหาวชิราวุธวิทยาลัย**. ปีที่ 30 ฉบับที่ 3 มิถุนายน-กันยายน 2555.
- ยาจินต์ สิ้นสุภา. 2544. “ศึกษาความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อการจัดกิจกรรมของวัดเพื่อสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ (คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์)**. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรวิทย์ สุวรรณฤทธิ์ และคณะ. 2547. **วิถีไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์. 2556. **เศรษฐกิจอาเซียน**. กรุงเทพมหานคร : แสงดาว.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. “ประเทศไทยคนแก่เยอะสุดในอาเซียน. **เดลินิวส์**. ออนไลน์. 22 กุมภาพันธ์ 2556. แหล่งที่มา : <http://www.dailynews.co.th/Content/Article/109839>. 20 ธันวาคม 2556.
- สุรกุล เจนอบรม. 2541. **วิสัยทัศน์ผู้สูงอายุและการศึกษานอกระบบสำหรับผู้สูงอายุไทย**. กรุงเทพมหานคร : นิชินแอตเวอร์ไทซิงกรุ๊ป.
- สุรียนต์ หลาบหนองแสง. 2555. การพัฒนาสังคมไทยเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558. **วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม**. ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 ปีการศึกษา 2555.
- หนังสือพิมพ์สยามรัฐ. **อาเซียนมา...ภูมิปัญญาไทยคงอยู่**. ออนไลน์. แหล่งที่มา : <http://glamdring.baac.or.th/critic/preview.php?id=9956&g=25> .20 ธันวาคม 2556.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. 2544. **ภาพรวมภูมิปัญญาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์.

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน PARTICIPATION OF MONKS IN COMMUNITY DEVELOPMENT

อัคนันท์ อริยศรีพงษ์*

นพดล ดีไทยสงค์**

บทคัดย่อ

สถาบันทางพระพุทธศาสนาเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดสถาบันหนึ่ง ในการให้ความช่วยเหลือต่อสังคมไทยตลอดมา โดยมีส่วนช่วยเหลือในการกล่อมเกลাজิตใจ และลักษณะนิสัยของคนไทย ตลอดจนการให้บริการตามความจำเป็น ตามความต้องการของประชาชน อีกทั้งมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาทางสังคมให้แก่เรามาแล้วเป็นส่วนมากแม้กระทั่งในปัจจุบันความสำคัญในประการดังกล่าวก็ยังคงอยู่ พระภิกษุสงฆ์กับวัดต้องรับภาระหน้าที่ในการช่วยเหลือสังคม และทางราชการของเราอยู่ตลอดไป สถาบันแห่งนี้จึงอำนวยประโยชน์เกื้อกูลต่อการปกครอง และการบริหารของไทยอยู่มาก

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, พระสงฆ์, ชุมชน

ABSTRACT

The Buddhist Institute is the most important institution. In support of Thai society forever. It helps in mental clarification. And the character of Thai people. As well as providing services as needed. According to the needs of the people. In addition, it has helped to solve many social problems for us, even today. The monk and the temple must be obliged to assist the society. And our government forever. This institute is beneficial to the administration. And the management of Thailand is very.

Keywords: participation, monk, community

บทนำ

สถาบันทางพระพุทธศาสนาเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดสถาบันหนึ่ง ในการให้ความช่วยเหลือต่อสังคมไทยตลอดมา โดยมีส่วนช่วยเหลือในการกล่อมเกลাজิตใจ และลักษณะนิสัยของคนไทย ตลอดจนการให้บริการตามความจำเป็น ตามความต้องการของประชาชน อีกทั้งมีส่วนช่วย

* นักวิชาการอิสระ

** อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ในการแก้ไขปัญหาทางสังคมให้แก่เรามาแล้วเป็นส่วนมากแม้กระทั่งในปัจจุบันความสำคัญในประการดังกล่าวก็ยังคงอยู่ พระภิกษุสงฆ์กับวัดต้องรับภาระหน้าที่ในการช่วยเหลือสังคม และทางราชการของเราอยู่ตลอดไป สถาบันแห่งนี้จึงอำนวยความสะดวกต่อการปกครอง และการบริหารของไทยอยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประชาชนแถบชนบท ที่รับบริการจากรัฐบาลได้ไม่ทั่วถึงนักซึ่งมีจำนวนเกือบ 90 เปอร์เซ็นต์นอกจากนั้นชุมชนในประเทศไทยส่วนใหญ่ยังมีลักษณะเป็นชุมชนเล็ก ๆ กระจายอยู่ทั่วประเทศประมาณร้อยละ 90 ส่วนที่เหลือประมาณร้อยละ 10 เท่านั้น ที่มีอยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล ซึ่งเป็นชุมชนหนาแน่น ในประเทศไทยจึงมีชุมชนส่วนใหญ่ที่มีหมู่บ้านเป็นหน่วยหลัก และมักจะมีวัดตั้งอยู่ในใจกลางราษฎรในหมู่บ้านจึงมีวัดเป็นแหล่งศูนย์กลางสำหรับการสมาคม หรือการดำรงชีวิตทางสังคมและศูนย์กลางของวัฒนธรรม ชีวิตในชนบทจะอยู่รอบ ๆ วัด เพราะประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างจริงจัง วัดจึงเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนาที่อยู่เหนือจิตใจของชาวไทยอยู่มาก และนับได้ว่าเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดในหมู่บ้านที่รองไปจากครอบครัว ความนับถือของประชาชนที่มีต่อสถาบันนี้จะเห็นได้จากการที่คนไทยได้อุทิศตนให้กับวัด ทั้งในด้านจิตใจ เวลา แรงงาน และทรัพย์สินจำนวนเงินที่พุทธศาสนิกชนใช้ไปในการทำบุญประมาณร้อยละ 7 ถึงร้อยละ 84 ของรายจ่ายภายในครอบครัว วัดเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญเป็นที่ประกอบพิธีกรรมต่างๆ เช่นเป็นแหล่งหรือศูนย์กลางของชุมชน เป็น โรงเรียน เป็นสถานสงเคราะห์และที่พักพิงสำหรับผู้ยากจน เป็นสถานที่พักผ่อนและศูนย์กลางการกีฬา เป็นที่เก็บศพ เป็นต้น วัดในพระพุทธศาสนาจึงเป็นที่แบ่งเบาภาระให้กับรัฐบาลทั้งยังก่อให้เกิดรากฐานอันมั่นคง และเสริมสร้างต่อบริการในด้านสวัสดิการของรัฐ วัดจึงมีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวันของคนไทยอยู่มาก

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

แนวคิดที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบมากที่สุด คือ แนวคิดของ John M. Cohen and Norman T. Uphoff โคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ ซึ่งได้จำแนก ขั้นตอน หรือประเภทของการมีส่วนร่วมออกเป็นเรื่องของการตัดสินใจ (Decision making) การดำเนินการ (Implementation) ผลประโยชน์ (Benefits) และการประเมินผล (Evaluation) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ (ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2540 : 6)

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้น ประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำก็คือ การกำหนดความต้องการ และการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้น จะได้มาจากคำถามที่ว่า ใครทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์นั้น นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้ รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งที่สำคัญที่ต้องสังเกตก็คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) : ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆ ได้ (John M. Cohen and Norman T. Uphoff Cohen, 1981 : 219)

การพัฒนาชุมชน พัฒนาอะไร

การพัฒนาชุมชน หมายถึง การเสริมสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมให้แก่ท้องถิ่นชนบททุกแห่งทุกส่วน โดยการดำเนินการและการริเริ่มจากประชาชนเอง การพัฒนาชุมชนต้องอาศัยความสามารถของรัฐบาลที่เป็นผู้แทนเข้าไปบริหารในด้านเครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนกระตุ้นและเร่งรัดให้ประชาชนมองเห็นปัญหาของตนเอง (ไพศาล สรรสวัสดิ์, 2550 : 11-14) ซึ่งการพัฒนาชุมชน เป็นขบวนการส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นโดยประชาชนเข้าร่วมมือหรือริเริ่มเอง ถ้าประชาชนไม่รู้จักริเริ่มการใช้เทคนิคกระตุ้นเตือนให้เกิดการริเริ่มเมื่อประชาชนเข้าร่วมมือกับรัฐจึงทำให้เกิดบทบาทและกรรมวิธีขึ้นอีกเพราะประชาชนต้องปรึกษาหารือกันเอง กำหนดความต้องการ วางโครงการเองแล้วก็ร่วมมือกันเอง แล้วร่วมมือกันปฏิบัติตามโครงการนั้นๆ เพราะว่ามีวิธีที่ประชาชนคิดทำเอง มีความสำคัญยิ่งกว่าผลงานเสียอีก ตลอดจนความเชื่อมั่นในตนเอง (วินัย วีระพัฒนานนท์, 2538)

พัฒนาชุมชนอย่างไร ?

การพัฒนาชุมชน คือ การเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบของชุมชนจากสภาพที่เป็นจริงอยู่ (สภาพที่ไม่พึงปรารถนา ไม่ดีงาม) ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ (สภาพที่พึงปรารถนาที่ดี งามหรือเจริญ) กล่าวคือเป็นการจูงใจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในชุมชน เพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพของส่วนประกอบต่าง ๆ ในชุมชน จากสภาพที่ไม่พึงปรารถนาไปสู่สภาพที่พึงปรารถนาอันเป็นเป้าหมายที่ชุมชนตั้งไว้ การพัฒนาชุมชนซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงชุมชนโดยมีการวางแผน (Planned community change) (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2523 : 10) ลักษณะการพัฒนาชุมชนคือ การพัฒนาคนให้มีความสามารถในการคิด ตัดสินใจ การกระทำ การรับผิดชอบร่วมกันในการดำเนินกิจการต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเองและชุมชนรวม (วิรัช เตียหงษากุล, 2529) และยังเป็นกระบวนการ (Process) ทำงานอย่างหนึ่งและเป็นกลยุทธ์ๆ หนึ่ง (Strategy) ซึ่งมีจุดหมายปลายทางสูงสุดอยู่ในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและคุณธรรม

ผู้เขียนยกประเด็นนักวิชาการได้ให้ความหมายของการพัฒนาชุมชน (Community development) ไว้ 4 ลักษณะ คือ (ทองคุณ หงษ์พันธ์, 2541 : 31)

1. การพัฒนาชุมชน คือการสร้างสรรค์ความเจริญและยับยั้งความเสื่อมของชุมชน
2. การพัฒนาชุมชนเป็นการสร้างชุมชนให้เจริญ โดยอาศัยกำลังความรู้และความสามารถของประชาชนและความช่วยเหลือของรัฐบาลร่วมกัน

3. การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการที่มุ่งชักจูงและส่งเสริมประชาชนให้มีความกระตือรือร้นสนใจที่จะเข้าร่วมมือดำเนินการปรับปรุงการทำการมาหากิน และสร้างความเจริญให้กับท้องถิ่น

4. การพัฒนาชุมชน คือ การพัฒนากำลังความคิดและความสามารถของประชาชนในการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐบาลกับประชาชนและระหว่างประชาชนด้วยกันเพื่อปรับปรุงตนเองและชุมชนไปสู่ความเจริญทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา อนามัยและขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมอันจะนำไปสู่ความมั่นคงของชาติ และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

จากแนวทางดังกล่าวสรุปได้ว่าการพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการ อันเป็นทั้งวิธีการ และยังเป็นทั้งโครงการหรือแผนงาน อีกทั้งขบวนการ อยู่ในตัวเสร็จ ซึ่งในหลักการดังกล่าว ก็เพื่อการพัฒนาให้คนในชุมชนมีคุณภาพ คุณธรรมในการดำรงชีวิตอยู่ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคมด้วยกัน

จุดมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชน

ในการพัฒนาชุมชนเป็นงานที่ดำเนินแบบต่อเนื่องและค่อยเป็นค่อยไปโดยอาศัยหลักความต้องการและการริเริ่มจากประชาชนเป็นหลักเพื่อว่าผลที่ได้รับจะเป็นการแน่นอนและถาวรต่อไป จึงได้มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชนไว้ ดังนี้

1. มุ่งที่จะเปลี่ยนทัศนคติของประชาชน จากสภาพหรือสถานการณ์อันเก่าแก่ให้หันมาสนใจและทำความเข้าใจกับสถานการณ์ในปัจจุบันเพื่อจะได้เป็นผู้ที่ทันต่อเหตุการณ์และมีความคิดก้าวหน้าต่อไป

2. มุ่งที่จะให้ประชาชนมีความสำนึก ในการที่ตนเป็นสมาชิกของชุมชนรู้จักร่วมแรงร่วมใจกันแก้ไขปัญหาและความเป็นอยู่ของชุมชน เพื่อความเจริญของตนเองและชุมชน

3. มุ่งที่จะให้ประชาชน มีความรับผิดชอบ รู้จักรับผิดชอบในการทำงานกิจกรรม รับผิดชอบในการดำเนินงาน รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อชุมชน และต่อประเทศชาติในที่สุด

4. มุ่งที่จะให้ประชาชนรู้จักช่วยตนเอง มีความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาของชุมชน มีความคิดริเริ่มและปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยรัฐบาลจะเข้าช่วยเหลือเมื่อเกินขีดความสามารถของประชาชนที่จะร่วมมือกันทำเอง (สุเทพ เขวลิต, 2524 : 23-24)

จากความหมายการพัฒนาชุมชน ผู้เขียนมองว่าเป็นความมุ่งหมายให้ประชาชนที่อยู่ในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้โดยมีการศึกษาเป็นพื้นฐาน พัฒนาคุณธรรม นำผลผลิตจาก

ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด พัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ช่วยกันรักษาสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การพัฒนาที่ยั่งยืนก็คือ การพัฒนาคนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและส่งเสริมสิ่งแวดล้อมให้ดี จุดมุ่งหมายของการพัฒนายั่งยืนต่อไป

ผู้เขียนเสนอหลักและวิธีการทำงานโดยได้อธิบายเพิ่มเติมไว้ดังนี้

1. การพัฒนาชุมชนในความหมายของงานก็คือการกระทำให้เกิดสิ่งของต่างๆ หมายความว่า การกระทำใดๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุสิ่งของทั้งที่สามารถมองเห็นจับต้องได้และที่สังเกตได้ เช่น การสร้างถนน ขุดบ่อน้ำ สร้างตึกราม เหมืองฝาย สร้างโรงเรียน สถานีนอนมัยไฟฟ้า ประปา ให้มีขึ้นในชุมชน ตลอดจนการพัฒนาจิตใจเพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติค่านิยมและพฤติกรรมของคนในชุมชนจนสามารถรวมกลุ่มกันเป็นองค์กรที่แน่นแฟ้นโดยไม่คำนึงว่าประชาชนจะได้มีส่วนร่วมดำเนินการหรือไม่

2. การพัฒนาชุมชนในความหมายของหลักและวิธีการทำงาน หมายถึงการที่ประชาชนต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการสร้างงานหรือสิ่งของ ถาวรวัตถุและองค์กรต่างๆ ของประชาชน ซึ่งเป็นเรื่องที่ประชาชนจะต้องเป็นผู้คิดริเริ่มพิจารณาตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงานทุกขั้นตอน ดังนั้นในความหมายนี้ การพัฒนาชุมชนจะมีลักษณะเป็นงานที่เป็นความคิดริเริ่มของประชาชน กระทำโดยประชาชนและเพื่อประชาชน ซึ่งหัวใจของการพัฒนาชุมชนอยู่ที่การเสียสละยินยอมพร้อมใจกันของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำร่วมรับผิดชอบในผลงานที่เกิดจากการดำเนินโครงการพัฒนาด้านต่างๆ โดยมีได้มุ่งหวังค่าตอบแทนเป็นเงินทองแต่หวังผลของงานที่เกิดขึ้น เพื่อสร้างความภาคภูมิใจและความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันในกิจกรรมนั้นเป็นสำคัญ

ฉะนั้น การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในทุกๆ ด้าน โดยประชาชนและมีหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนเป็นการผู้สนับสนุนในการให้ความช่วยเหลือเพื่อทำให้การพัฒนาดำเนินไปได้ด้วยดี บรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนา ดังนั้นการพัฒนาดังกล่าว จึงเป็นการพัฒนาที่ทุกคนจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาดังกล่าวเพื่อทำให้การพัฒนามีประสิทธิภาพ และสำเร็จได้

พระสงฆ์จะมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนอย่างไร ??

บทบาทของพระสงฆ์ในปัจจุบันพุทธศาสนาในประเทศไทยมีวัดและพระสงฆ์เป็นศูนย์กลางของสังคมและเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้แทนของวัดที่คอยชี้แนะแนวทางในการปฏิบัติตนของพุทธมามกะ ให้ไปในทางที่ดี เพื่อก่อให้เกิดความศรัทธาเชื่อถือว่าพระสงฆ์เป็นผู้มีสติปัญญารอบรู้วิชาการต่างๆ เหนือกว่าประชาชนทั่วไปซึ่งสามารถให้คำปรึกษาแก่ประชาชนที่มาขอคำปรึกษาได้เพราะโดยปกติแล้วประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศไทยนับถือพุทธศาสนาและยอมรับนับถือความสามารถของพระสงฆ์ตลอดมาดังในสมัยสุโขทัย พระเจ้าแผ่นดินได้ใช้วัดเป็นสถานที่ให้การศึกษาอบรมประชาชนควบคู่ไปกับการทำพิธีทางศาสนา ส่วนพระสงฆ์ก็จะทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาและอบรมประชาชนควบคู่ไปกับการทำพิธีทางศาสนาส่วนพระสงฆ์ ก็จะ

ทำหน้าที่เผยแพร่พุทธศาสนาและอบรมให้ประชาชนมีคุณภาพ เพื่อสนองนโยบายบ้านเมือง และต่อมาให้สมัยกรุงศรีอยุธยาสภาพสังคมมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นทำให้วัดมีบทบาทต่อประชาชน มากตามไปด้วย โดยเฉพาะในด้านให้การศึกษาแก่ประชาชน วัดจะจัดให้ตามความสามารถเท่าที่ พระสงฆ์ในวัดนั้นๆ จะจัดให้ได้หรือถ้าประชาชนมีความต้องการความรู้เพิ่มเติม ก็แสวงหา พระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถตรงกับความต้องการของเขาเหล่านั้น และนิยมฝากลูกหลานให้เป็นศิษย์ เข้ารับการศึกษาเล่าเรียนวิชาความรู้ในด้านที่เกี่ยวกับการป้องกันตัว และการเขียน หนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาบาลีเพื่อเตรียมเข้าสู่การอุปสมบทต่อไปและในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ตอนต้นถึงรัชกาลที่ 4 การศึกษาต่างๆ ก็ยังจัดให้อยู่ในวัด ดังจะเห็นได้จากการสร้างหอสมุดไตรธรรมในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เพื่อใช้เป็นที่ให้ราชบัณฑิตสอบพระปริยัติธรรมแก่พระภิกษุ สามเณร และสร้างวัดโพธิ์ขึ้นพร้อมกับวาดภาพภาษีคัดตน เขียนตำรายาต่างๆ ไว้ตามระเบียบโบสถ์ และวิหารเพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้ศึกษาหาความรู้

มีนักวิชาการได้อธิบายไว้ว่า บทบาทของพระสงฆ์และวัดในสังคมปัจจุบันจะเป็นการ สนองตอบต่อช่องว่างที่รัฐบาลไม่อาจช่วยเหลือประชาชนได้เช่น ขาดสถานที่เรียนหนังสือ ขาดที่ รักษาพยาบาล ไม่มีระบบตำรวจและศาลยุติธรรมในการบริการทางสังคมและสวัสดิการชุมชน เมื่อไม่มีสิ่งดังกล่าวพระสงฆ์จึงเป็นผู้ตัดสินปัญหาความขัดแย้ง ทำการอบรมเด็กดื้อที่พ่อแม่ไม่ อาจจะอบรมได้และช่วยอนุเคราะห์เด็กกำพร้า พระสงฆ์ช่วยสร้างและสั่งสอนเทคนิคขั้นพื้นฐานซึ่ง เรียนได้ในวัด เช่น สถาปัตยกรรม ช่างไม้ ช่างก่ออิฐปูน ช่วยปรับปรุงการเกษตรและรักษาโรคด้วยยา แผนใหม่ จากข้อเท็จจริงดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า พระสงฆ์เป็นผู้รับใช้ประชาชนในชนบท ช่วยรักษาประเพณีและพิธีกรรม นำเสถียรภาพมาสู่สังคมและช่วยสร้างความทันสมัยให้เกิดขึ้นใน หมู่บ้าน ดังนั้น ผู้นำที่แท้จริงคือ พระสงฆ์ ซึ่งช่วยวางแผนแนะนำและสนับสนุนงานของชาวบ้าน (จำนง อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ, 2540 ช 32)

ดังนั้นพระสงฆ์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยจึงควรที่จะเข้ามามีบทบาทให้สอดคล้อง และรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยพระสงฆ์ควรดำเนินบทบาทต่อสังคมที่ไม่ขัดกับหลัก การของพระธรรมวินัย ดังต่อไปนี้ (ธรรมรส โชติกุญชร, 2519 : 25)

1) บทบาทผู้เรียนรู้และวิจัย คือ การแสวงหาความรู้และความเข้าใจอย่างเป็นระบบใน ด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น การพัฒนาชุมชน กฎหมาย การสื่อสาร เทคโนโลยีการสื่อสาร เป็นต้น เพื่อการทำงานพัฒนาและช่วยเหลือสังคมหรือชุมชนของพระสงฆ์อย่างมีประสิทธิภาพ

2) บทบาทผู้สอนศีลธรรม คือ การชี้แจงหรืออธิบายหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ ถูกต้องให้แก่บุคคลระดับต่างๆ ได้

3) บทบาทผู้ให้การศึกษา คือ พระสงฆ์ควรส่งเสริมการให้ความรู้เรื่องประชาธิปไตยที่ ถูกต้องแก่ประชาชนด้วยว่าในอนาคตการเมืองจะมีลักษณะที่เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น ประชาชน จะมีอำนาจในการปกครองตนเอง มีบทบาทในการตรวจสอบการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ และนักการเมืองมากขึ้น

4) บทบาทผู้เป็นที่ปรึกษา คือ การให้คำปรึกษาในปัญหาชีวิตส่วนตัวแก่ประชาชนทุกระดับเพราะในอนาคต ปัญหาต่างๆ มีแนวโน้มว่ามีความรุนแรงและมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น

5) บทบาทผู้ปลุกจิตสำนึก คือ การปลุกจิตสำนึกให้คนมีความขยัน ประหยัด และรับผิดชอบและไม่ให้ตกเป็นทาสบริโภคนิยม โดยการประยุกต์หลักธรรมทางศาสนาที่สอดคล้องและทันสมัย

6) บทบาทผู้อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ พระสงฆ์ควรจัดวัดให้ร่มรื่น สงบ สะอาดและมีที่ปฏิบัติธรรม เพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสถานที่เหมาะสำหรับพัฒนาศีลธรรมและจิตใจ

7) บทบาทผู้สงเคราะห์ชุมชน คือ พระสงฆ์ควรสร้างสถานที่รักษาผู้ป่วย เพราะในอนาคตปัญหาโรคร้ายต่างๆ จะแพร่กระจายรวดเร็ว เช่น คนป่วยโรคเอดส์ จะถูกครอบครัวยุติและสังคมทอดทิ้งมากขึ้น ปัญหาคนชราถูกทอดทิ้ง ปัญหาเด็กเร่ร่อน จะทวีความรุนแรงมากขึ้น

8) บทบาทผู้ประสานงาน คือ พระสงฆ์ควรประสานงานทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นประชาชนเจ้าหน้าที่เอกชน หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ชุมชน

9) บทบาทผู้ส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาชาวบ้าน คือ พระสงฆ์ควรเป็นผู้นำในการใช้ยาสมุนไพร ให้คำแนะนำและส่งเสริมอาชีพการปลูกสมุนไพร รวมทั้งส่งเสริมการฝึกอบรมเรื่องยาสมุนไพร เป็นต้น

10) บทบาทผู้รวมกลุ่ม คือ พระสงฆ์ควรกระตุ้นให้คนร่วมกันคิดแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในชุมชน

สรุป

การพัฒนาชุมชนเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะพัฒนาประเทศให้มีความเข้มแข็ง มีความพร้อม ความสมบูรณ์ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทำให้ประชาชนในชุมชนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืนและมีความสุข จึงจำเป็นจะต้องอาศัยกำลังจากทุกคน ทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นระดับชุมชน หรือสูงขึ้นไป จะต้องให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการพัฒนาต่างๆ ตามบทบาทหน้าที่เท่าที่จะทำได้และ บทบาท กล่าวคือการทำหน้าที่อย่างหนึ่งให้สำเร็จและสมบูรณ์ตามที่ได้รับมอบหมายหรือตามบทบาทนั้นๆ ซึ่งเป็นบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชน ในบทบาทเช่นนี้ พระสงฆ์ต้องทำหน้าที่พัฒนาชุมชนให้มีความมั่นคง ยั่งยืน มั่นคงในฐานะหน้าที่ต่างๆ ที่ชุมชนนั้นจะพึงมี ยั่งยืนในการทำงานต่างๆ ให้มีความอยู่รอดปลอดภัยและการทำหน้าที่เหล่านี้ของพระสงฆ์ถือว่าเป็นบทบาทที่สำคัญในการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนอย่างยิ่ง เพราะพระสงฆ์ถือว่าเป็นองค์ประกอบหลักในการช่วยให้ชุมชนมีการพัฒนาไปในทางที่ดี

การที่พระสงฆ์ได้เข้ามามีหน้าที่ในการพัฒนาชุมชนนั้น เนื่องมาจากเป็นหน้าที่และความผูกพันกันระหว่างพระสงฆ์และประชาชนที่ว่า ชีวิตความเป็นอยู่ของพระสงฆ์ต้องอาศัยประชาชนเลี้ยงชีพ ในด้านหลักพุทธธรรมก็เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพระสงฆ์ กล่าวคือเมื่อพระสงฆ์มีชีวิตเนื่องด้วยประชาชน จำเป็นจะต้องช่วยเหลือประชาชนในด้านต่างๆ เช่น

ให้การศึกษา เผยแผ่ธรรมและการสงเคราะห์ประชาชนในรูปแบบต่างๆ กันตามความรู้ความสามารถของพระสงฆ์แต่ละรูป

บรรณานุกรม

- จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. 2533. **สังคมวิทยาศาสนา**. กรุงเทพมหานคร : แพร์พิทยา
- ทองคุณ หงษ์พันธ์. 2541. **แนวคิด ทฤษฎีและการปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์
- ไพศาล สรรสวัสดิ์. 2550. **การพัฒนาชุมชน**. รัฐศาสตร์สาส์น.
- วินัย วีระพัฒนานนท์. 2538. **สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์.
- วิรัช เตียงหงษากุล. 2529. **หลักการพัฒนาชุมชน บทบาทของสถาบันการศึกษากับการพัฒนาชุมชน**, กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2523. **การพัฒนาชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุเทพ เชาวลิตร. 2524. **หลักการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. 2540. “การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรัช เตียงหงษากุล. 2529. **หลักการพัฒนาชุมชน บทบาทของสถาบันการศึกษากับการพัฒนาชุมชน**, กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- สุเทพ เชาวลิตร. 2524. **หลักการพัฒนาชุมชน**, กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ. 2540. **สังคมวิทยา**, พิมพ์ครั้งที่ 8, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ธรรมรส โชติบุญขร. 2519. **มนุษย์สัมพันธ์**. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์นาการพิมพ์.
- John M. Cohen and Norman T. Uphoff Cohen. 1981. **Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation**, Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.

ภาวะผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนา LEADERSHIP IN BUDDHISM

กิริติ กมลประเทืองกร*

สุวัฒน์ รักขันโท**

บทคัดย่อ

ภาวะผู้นำเชิงพุทธหรือผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนา ต้องมีคุณลักษณะภายในของผู้นำคือเป็นผู้รู้หลักของสัจปุริสธรรม มีการรู้หลักเหตุผล มีสติปัญญา ไม่ประมาท ตื่นตัวทันต่อเหตุการณ์ และ มีวิสัยทัศน์ก้าวไกล เป็นคนเข้มแข็ง คุณลักษณะภายนอก ในการที่จะประสานคนและงานเข้าด้วยกัน ต้องมีความรู้ ความสามารถ มีพรหมวิหารธรรม ห่วงประโยชน์สุขแก่ส่วนรวม และเป็นผู้นำรัก น้าเคารพ เป็นธรรมาธิปไตย ไม่ลำเอียง การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมมนุษย์ ใช่ว่าจะมีคุณสมบัติของผู้นำได้ทุกคน มีเพียงบางคนเท่านั้นที่มีความสามารถจะเป็นผู้นำได้

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ,พระพุทธศาสนา

ABSTRACT

Buddhist leaders or leaders in Buddhism. The inner qualities of the leader are the ones who know the principle of the righteousness. There is knowledge, reason, wisdom, not careless, alert, timely and visionary. Be strong Exterior Features. In order to coordinate people and work together. Have knowledge, ability, morality, hope for the benefit of the public. It is a dictatorial, not a bias, a coexistence, a human society, a person can not have the qualifications of every leader. Some people have the capacity to lead.

Keywords: leadership, Buddhism

บทนำ

ภาวะผู้นำ (Leadership) คือกระบวนการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือมากกว่าพยายามใช้อิทธิพลของตนหรือกลุ่มตน กระตุ้น ชี้นำ ผลักดัน ให้บุคคลอื่นหรือกลุ่มบุคคลอื่นมีความเต็มใจและกระตือรือร้นในการทำสิ่งต่างๆ ตามต้องการ โดยมีความสำเร็จของกลุ่มหรือองค์การเป็นเป้าหมายในทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในหลักฐานและเอกสารหรือคัมภีร์ที่สำคัญทาง

*วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม

**ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระพุทธศาสนาว่าทั้งหมดเราจะพบว่าพระพุทธศาสนาถือได้ว่าเป็นอีกศาสนาหนึ่งที่ให้ความสำคัญกับแนวความคิดเรื่องภาวะผู้นำเอาไว้โดยเห็นว่าในสังคมทุกสังคมนั้นจะต้องมีบุคคลที่เกิดมาเพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่นหรือมาเป็นผู้นำผู้อื่นอยู่เสมอ ซึ่งบุคคลที่มีภาวะผู้นำและเป็นผู้เข้ามาแก้ไขปัญหาในทางพระพุทธศาสนานั้นหากพิจารณาจากหลักฐานเชิงคัมภีร์เราจะพบว่าในอัครคัมภีร์สูตรซึ่งเป็นพระสูตรที่ว่าด้วยกำเนิดและการพัฒนาการของโลกและสังคมมนุษย์ได้ระบุว่าเมื่อโลกมนุษย์และสังคมมนุษย์เกิดขึ้นมาแล้วในระยะแรกมนุษย์มีกิเลสและไม่มีศีลธรรมอันเป็นกฎจริยธรรมพื้นฐานของสังคมก็ทำให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบกัน ต่อมามนุษย์ก็ได้เริ่มพิจารณาหาบุคคลผู้ที่มีความเหมาะสมเข้ามาเป็นผู้นำเพื่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว (ที.ปา. (ไทย) 16/130/96) ซึ่งก็ถือว่าเป็นกรณีที่ทำให้เราเห็นว่าภาวะผู้นำนั้นเป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหาพระพุทธศาสนา

แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำในทางพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนามีแนวความคิดเรื่องเกี่ยวกับผู้นำ (พระครูสิทธิจันทนิวิฐ (บุญจันทร์ เขมกาโม), 2549 : 22) นั้น ซึ่งแนวคิดของการนำและภาวะผู้นำของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นอาจพิจารณาได้ว่า ในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ทรงเป็นผู้นำองค์การพุทธที่มีทั้งธรรมบารมีและทรงเป็นผู้นำที่ยึดธรรมเป็นหลักในการนำพาสมาชิกในองค์กร คือ เหล่าพระสาวกไปสู่แนวทางแห่งการหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวง อันเป็นเป้าหมายสุดท้ายในทางพระพุทธศาสนาได้อย่างยอดเยี่ยม โดยที่พระพุทธองค์ในฐานะผู้นำ ได้ทรงเลือกใช้หลักในการนำและภาวะผู้นำของพระพุทธองค์ในเรื่องราวต่างๆ ตามโอกาส บุคคล สถานที่ และสถานการณ์ที่หลากหลายลักษณะ ยกตัวอย่างเช่น การเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การให้ความสำคัญระหว่างคนและงานอย่างเท่าเทียมกัน การสร้างแรงจูงใจ การกระตุ้นสมาชิกให้ดำเนินกิจกรรมในการปฏิบัติอย่างเต็มกำลังความสามารถ รวมถึงวิธีการในการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกภายในองค์กรกับสมาชิกภายนอกองค์กร (วรรณิ อังสิทธิพูนพร, 2551 : หน้า 169-170)

แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำในทางพระพุทธศาสนานั้น มีรากฐานมาจกแนวทางในการสร้างสรรค์บุคลากรในองค์กรให้มีบุคลิกลักษณะของความเป็นผู้นำ ด้วยการใช้เทคนิควิธีการซึ่งคาดหวังถึงผลที่สามารถนำมาใช้ในการจูงใจ ให้บุคคลอื่นประพฤติปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของตนที่ต้องการ โดยพิจารณาถึงระดับขั้นความต้องการภายในของมนุษย์ พุทธวิธีในการนำและภาวะผู้นำขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ได้ทรงใช้พุทธวิธีในการนำมวลหมู่สมาชิกขององค์การพุทธด้วยการใช้หลักธรรมและการปฏิบัติของพระองค์ นำพาสมาชิกขององค์การไปสู่ทางแห่งความสงบสุขร่มเย็นและมีรากฐานที่มั่นคง ทรงเป็นผู้นำที่เน้นการเปิดโอกาสให้แก่สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกับกิจการของหมู่สงฆ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการตัดสินใจ สมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็นหรือคัดค้านได้โดยอิสระเมื่อตนมีความคิดเห็นอื่นๆ หรือแม้แต่การมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันก็ตาม จะเห็นได้ว่า พระพุทธองค์นั้นเน้นย้ำให้เหล่าพระสาวกมุ่งมั่นในการฝึกฝนพัฒนาตนเองอย่างเต็มกำลังความสามารถ (วรรณิ อังสิทธิพูนพร, 2551 : 168-169) หลังจากพระองค์ตรัสรู้แล้ว พระองค์ได้ทรงแสดงปฐมเทศนาแก่ปัญจวัคคีย์ซึ่งเป็นผู้อุปฐาก ในการบำเพ็ญเพียรทุกร

กิริยาตั้งแต่แรกของพระองค์ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน (เมืองสารนาถ) ใกล้เมืองพาราณสี นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาเป็นเวลา 45 พรรษา พระองค์ได้ทรงสั่งสอนมนุษย์ชาย-หญิงทุกคนชั้นวรรณะ มีทั้งกษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร ตลอดจนพวคนอภววรรณะให้เลื่อมใสศรัทธา เข้ามาขออุปสมบท เป็นพุทธสาวก หรือบางพวกก็ประกาศตนเป็นพุทธมามกะ โดยขอถึงพระรัตนตรัยว่าเป็นที่พึ่งที่ เคารพเป็นจำนวนมาก จวบจนพระพุทธศาสนาตั้งมั่นในชมพูทวีป คำสั่งสอนของพระองค์มี หลากหลายเหมาะสมกับฐานะและอุปนิสัยของแต่ละบุคคลไม่เลือกแบ่งแยกกลุ่มชนในสังคมเลย เมื่อพระชนมายุได้ 80 พรรษา พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ได้เสด็จดับขันธ ประินพพานที่เมืองกุสินารา (รัฐอุตตร ประเทศอินเดียปัจจุบัน) (พรนพ พุกกะพันธ์, 2542 : 25-26)

ลักษณะและประเภทผู้นำในทางพระพุทธศาสนา

ประเภทของผู้นำจะเป็นแบบใด ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของสังคมในแต่ละแห่งเป็น ตัวกำหนด เพราะผู้นำคือบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากมติมหาชน จึงต้องปรับปรุงตนเองให้เข้ากับ สภาพแวดล้อมและสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ พระพุทธศาสนามีแนวความคิดเรื่อง เกี่ยวกับผู้นำซึ่งได้แบ่งประเภทของผู้นำไว้ 2 ลักษณะ

1) ผู้นำแบบธรรมราชา ผู้นำที่ได้ชื่อว่า ราชา คือ ผู้นำซึ่งยังชนทั้งหลายให้อยินดีด้วย ทศพิธราชธรรม ดังนั้น ผู้นำที่เป็นธรรมราชา หมายถึง ผู้นำทรงไว้ซึ่งความรู้ในธรรมของ พระพุทธศาสนา (พระครูสิทธิจันทนิวิฐ (บุญจันทร์ เขมกาโม), 2549 : 26) ทศณะทางพระพุทธศาสนา เห็นว่ากษัตริย์ (ผู้นำ) มิใช่เป็นเทวราชา แต่เป็นเพียงมนุษย์ที่มีคุณสมบัติพิเศษบางประการ ที่ได้รับ มอบอำนาจให้เป็นผู้นำการปกครอง ลักษณะธรรมราชา มีกล่าวไว้ในจกั กวตติสูตรอย่างชัดเจน คือ ทรงตั้งอยู่ในธรรม ยึดถือธรรมเป็นหลัก ในการการปกครอง ไม่ใช่อารมณ์หรืออคติ ทรงสั่งสอน ประชาชนให้ตั้งอยู่ในธรรม เมื่อประชาชนยึดมั่นในธรรมแล้วก็จะไม่กระทำความผิดความชั่วต่างๆ ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ทรงเผยแผร์ธรรมแก่พระราชาอื่นแทนที่จะขยายอำนาจเพื่อนำเอา อาณาเขตของพระราชาอื่น เข้ามารวมไว้ กลับทรงรวมอาณาเขตโดยขยายอาณาเขตแห่งธรรม ออกไป

เมื่อพระราชาทั้งหมดทรงตั้งอยู่ในธรรมก็จะไม่เบียดเบียนรุกรานกันและประชาชนทุก รัฐ ทุกประเทศก็จะอยู่กันอย่างสงบสุข และทรงดูแลให้คนยากจนมีความเป็นอยู่ที่ดีไม่อดอยาก ซึ่งจะ ทำให้ผู้คนไม่ต้องทำการทุจริตต่างๆ ความเป็นธรรมราชาเช่นนี้เกิดขึ้นโดยต้องมีการอบรมให้เกิดขึ้น ภายในองค์พระราชาเท่านั้น (ปรีชา ช่างขวัญยืน : 92)

2) ผู้นำแบบสมมติเทวราชา พระพุทธศาสนายอมรับความสำคัญของกษัตริย์ในแง่ที่เป็น เทพเจ้าโดยสมมติคือ โดยการยอมรับของประชาชนไม่ใช่เทพเจ้าบนสวรรค์ตามความเข้าใจของลัทธิ พราหมณ์ เพราะพระพุทธศาสนาเกิดขึ้นท่ามกลางประเพณีนิยมอินเดียโบราณ ซึ่งพระพุทธศาสนา ยังคงมีจุดยืนความเป็นตัวของตัวเองโดยให้เหตุผลอธิบายการเป็นสมมติเทพของกษัตริย์ ได้แสดงถึง เทพเจ้า 3 ประการ ดังนี้

(1) สมมติเทพ เทพเจ้าโดยสมมติ คือ โดยการยอมรับของมวลมนุษยโลก ซึ่งหมายถึง กษัตริย์ทรงเป็นเทพที่อยู่เหนือมนุษย์ด้วยธรรม

(2) อุปัตติเทพ เทพเจ้าโดยกำเนิด คือ สถิตอยู่บนสวรรค์

(3) วิสุทธิเทพ เทพเจ้าโดยความบริสุทธิ์ ซึ่งเกิดจากการกระทำของตนเองอันได้แก่ พระพุทธเจ้าและพระอรหันต์ทั้งหลาย

ลักษณะสำคัญของผู้นำแบบสมมติเทวราชา คือ การยกอำนาจสิทธิ์ขาดให้เป็นผู้ยิ่งใหญ่ เป็นผู้ดูแลรักษาความสงบ ปราบปรามเหตุการณ์ให้อยู่ในความสงบ ดำเนินการบริหารกิจการมต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม พระองค์ผู้เป็นเทวราชาจะมีภาวะหรือคุณธรรมที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญ คือมีความกล้าหาญเฉพาะในสิ่งที่เป็นธรรมตามทศพิธราชธรรม สิ่งเหมือนกันในเทวราชา และธรรมราชามีใช้เพียงสถานะสูงสุดในสังคม แต่ขึ้นกับเงื่อนไขที่เท่าเทียมกันกับทุกๆ คน ในฐานะสมาชิกร่วมอยู่ในสังคม คือการประพฤติธรรม ในฐานะผู้นำคือพันธกรณีในการดูแลทุกข์สุขของประชาชน ดังนั้น ประชาชนคนธรรมดาถ้ากระทำความดีก็อาจได้รับการยกย่องยอมรับนับถือ สมมติเป็นเทพได้ ได้แก่ กษัตริย์ในยุคหนึ่งนั่นเอง เป็นการปฏิรูปความคิดของลัทธิพราหมณ์ในแง่ที่ว่าคนธรรมดาอาจเป็นเทพเจ้าได้ ถ้าเขาปฏิบัติตนเป็นคนดี จนเป็นที่ยอมรับนับถือของคนโดยทั่วไป (พระศรีวิจิตรญาณวชิโร (บุญจันทร์ เขมกาโม, 2549 : 39-41)

ผู้นำในรูปแบบการปกครอง (วิรัช ธีรพันธุ์เมธี : 6-8) ก่อนที่พระพุทธเจ้าจะอุบัติขึ้น ชมพูทวีปแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนกลางหรือเขตชั้นในเรียกว่า “มัชฌิมประเทศ” และส่วนรอบนอกหรือหัวเมืองชายแดน เรียกว่า “ปัจฉิมประเทศ” ในมัชฌิมประเทศแบ่งเป็นแคว้นหรือรัฐใหญ่ๆ ได้ 16 แคว้นและแคว้นขนาดเล็กอีก 5 แคว้น รวมเป็น 21 แคว้น ในแต่ละแคว้นหรือรัฐมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง บางรัฐก็เป็นระบบกษัตริย์ บางรัฐก็เป็นระบบสาธารณรัฐ ดังนั้น จึงได้สรุปผู้นำในรูปแบบการปกครองรัฐต่างๆ ในชมพูทวีปนั้นได้ 3 ประเภท คือ

(1) ผู้นำแบบจักรวรรดินิยม ได้แก่ ผู้นำรัฐที่มีแสนยานุภาพมาก มีอำนาจเหนือรัฐอื่น กล่าวคือใช้อำนาจยึดครองรัฐอื่นมาเป็นเมืองขึ้นของตน ประมุขของรัฐแบบนี้เรียกว่า “มหाराชา” หรือ “พระจักรพรรดิ”

(2) ผู้นำแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ได้แก่ ผู้นำรัฐที่มีอำนาจสิทธิ์ขาดในการปกครองบ้านเมืองโดยตรง แต่อาจทรงมอบหมายอำนาจนั้นให้พระบรมวงศานุวงศ์หรือบุโรหิต ข้าราชการบริหารไปปฏิบัติแทนได้ ประมุขของรัฐที่ปกครองแบบนี้เรียกว่า “ราชา”

(3) ผู้นำแบบประชาธิปไตย ได้แก่ ผู้นำรัฐที่มีอำนาจสิทธิ์ขาดในการปกครองมิได้ขึ้นอยู่กับประมุขแห่งรัฐแต่เพียงผู้เดียว จะมี “สภา” หรือ “สังฆะ” เป็นผู้กำหนดนโยบาย และมีอำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับกิจการบ้านเมือง สังฆะจะทำหน้าที่เลือกสมาชิกขึ้นมาคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารเรียกว่า “ราชา” ในสมัยนั้น เรียกการปกครองแบบนี้ว่า สามัคคีธรรม

พระพุทธศาสนาเป็นประชาธิปไตย พระพุทธศาสนาถือว่า การถือหลักประชาธิปไตยนั้น เหตุผลต้องมาก่อนความศักดิ์สิทธิ์หรือศรัทธา จึงไม่บังคับให้ผู้ใดนับถือโดยปราศจากความเต็มใจ ใครเข้าใจเพียงไหนศรัทธาเพียงใด จะปฏิบัติตามอย่างไรมีเสรีภาพในการนับถืออย่างเต็มที่

ไม่ผูกขาดให้ทุกคนเชื่อฟังหมด ใครเห็นดีเห็นงามก็นำไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้ประจักษ์ผลนั้นด้วยตนเอง นับได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาของชนทุกชั้นวรรณะ มีธรรมตั้งแต่ชั้นต่ำจนถึงชั้นสูงทุกคนสามารถยอมรับไปปฏิบัติได้ตามสมควรแก่สภาพของตน ในการอุปสมบทก็ไม่มีกีดกันชาติใดผิวใดก็บวชได้ทั้งสิ้น การปกครองการบริหารคณะสงฆ์และในการบำเพ็ญกรณียกิจของคณะสงฆ์นั้นก็มิได้มีลักษณะเป็นแบบประชาธิปไตย ทั้งในด้านของหลักการและในด้านของวิธีการ พระวินัยให้สิทธิแก่พระสงฆ์มีอำนาจในการบริหารการปกครองหมู่คณะมีสิทธิคัดค้านในเมื่อไม่เห็นด้วย โดยไม่มีข้อจำกัดว่า จะเป็นผู้เกิดในสกุลสูงหรือสกุลต่ำ จะเกิดในสกุลมั่งมีหรือยากจน ทุกคนเมื่อเข้ามาบวชแล้วก็มีสิทธิเท่าเทียมกันและจะต้องเคารพกันตามลำดับก่อนหลัง บุคคลทุกคน ไม่ว่าวรรณะใดย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันหมด เพราะถือว่าบุคคลใดจะดีหรือชั่วอยู่ที่การกระทำ คนทุกชั้นวรรณะจึงมีสิทธิทำความดีเท่าเทียมกันหมด ดังพุทธพจน์ที่ว่า “กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร จันทาล และคนงานชั้นต่ำ ประพฤติธรรมในโลกนี้แล้วย่อมเสมอกันในสวรรค์ชั้นไตรทิพย์” สิ่งนี้แสดงให้เห็นลักษณะของการยอมรับนับถือในความเท่าเทียมกันตามหลักประชาธิปไตย

การดำเนินกิจการของคณะสงฆ์ก็ถือตามเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ การวินิจฉัยหรือตัดสินปัญหาทั้งปวงเกี่ยวกับพระสงฆ์จะต้องเป็นไปตามธรรมนูญการปกครองของพระสงฆ์หรือพระวินัย ทุกคนจะมีสิทธิออกเสียงได้เท่ากัน ในการอุปสมบทก็เช่นเดียวกันจะต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสงฆ์ของวัดนั้นๆ ยิ่งกว่านั้นในระหว่างการประชุม พระพุทธองค์ยังเคยทรงปวารณาให้ภิกษุทักรับการกระทำทางกายและทางวาจาของพระองค์ได้

นอกจากนี้ในสมัยพุทธกาล ยังได้ทรงส่งเสริมฐานะของสตรีเพศโดยให้สิทธิ ทุกประการในพระพุทธศาสนาเท่าเทียมกับบุรุษเพศ เช่น สิทธิในการเข้าบวชเป็นพระภิกษุณี เป็นต้น เสรีภาพและความเสมอภาคหรือการนับถือสิทธิมนุษยชนของพระพุทธศาสนาก็มีอยู่อย่างกว้างขวางตั้งแต่เมื่อสมัย 2,600 ปีเศษมาแล้ว

หลักธรรมที่กล่าวไว้ในหลักอริยปทัสส 3 ย่อมแสดงให้เห็นถึงการยึดถือความสำคัญ ในการทำความดีของบุคคล กับการยึดถือหลักเกณฑ์และการยึดถือสังคมเป็นหลัก สำหรับหลักธรรมในหลักลัทธิวชิรปริหานิยธรรมนั้น คือ การหมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ ย่อมแสดงให้เห็นความสำคัญของการทำงานของหมู่คณะ ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อการวางหลักเกณฑ์ ต่อการแก้ปัญหาและต่อการตัดสินใจเป็นอย่างมาก ความพร้อมเพรียงกันในการประชุมและความพร้อมเพรียงกันกระทำกิจการของส่วนรวม ย่อมเป็นสิ่งที่เน้นให้เห็นความสำคัญของสามัคคีธรรมในการทำงาน

ดังนั้น การเคารพในบทบัญญัติที่วางไว้ การเชื่อฟังผู้เป็นประธาน (ผู้นำ) ในที่ประชุมและการไม่ลุแก่อำนาจ ความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นเรื่องของการเคารพหลักเกณฑ์และไม่ล่วงละเมิดในสิทธิของผู้อื่น ส่วนการเคารพนับถือสิ่งที่ประชาชนเลื่อมใสศรัทธาแสดงถึงลักษณะของผู้นำในการปกครองที่พึงเสียงหรือความต้องการและชนบประเพณีของสังคมเป็นใหญ่ สำหรับการเชิญชวนให้ผู้มีศีลเข้ามาสู่ประเทศและให้การอนุเคราะห์นับเป็นการส่งเสริมให้คนมีความรู้ความสามารถเข้ามาทำความเจริญให้แก่บ้านเมือง หลักธรรมเหล่านี้ย่อมเข้ากันได้กับการปกครอง

ในระบอบประชาธิปไตย ที่จะต้องอาศัยสามัคคีธรรมของหมู่คณะเป็นหลัก (ปรีชา ช้างขวัญยืน : 109-110)

ผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนาในมุมมองใหม่

หลักธรรมคำสั่งสอนตามหลักพระพุทธศาสนานั้นเป็นสิ่งที่ทันสมัย เป็นวิทยาศาสตร์ และสามารถนำมาปรับใช้ได้กับการดำรงชีวิต และการทำงานในปัจจุบัน โดยเฉพาะเรื่องของภาวะผู้นำหลักธรรมคำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น เกี่ยวข้องกับผู้นำที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้

หลักผู้นำจากพระพุทธศาสนาประการแรก คือ บทบาทของผู้นำกับการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบัน ไม่ว่าจะจากปัญหาทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ ผู้นำขององค์กรต่างๆ ต้องให้ความสำคัญกับการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยผู้บริหารต้องใช้หลักกัลยาณมิตรธรรมหรือธรรมของกัลยาณมิตร 7 ประการ คือ วัตถุประสงค์ หรือเป็นผู้รู้จักพูด โดยการที่จะเป็นนักพูดที่ดีนั้นต้องพูดให้ผู้อื่นสามารถเข้าใจได้ พูดให้ผู้อื่นได้ประโยชน์ หรือพูดให้ผู้อื่นช่วยกันสร้างสรรค์ประโยชน์ ไม่ใช่การพูดเพื่อหาประโยชน์ให้แก่ตนเอง โดยพระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงลักษณะของนักสื่อสาร หรือนักพูดที่ดีไว้ 4 ประการด้วยกัน ได้แก่ พูดแจ่มแจ้ง(อธิบายให้เข้าใจได้ชัดเจน) พูดจริงใจ(พูดจนคนยอมรับและอยากจะทำ) พูดเร้าใจ(พูดให้เกิดความศรัทธา กระตือรือร้น) และพูดให้เร้าแรง(พูดให้เกิดความเร้าแรง มีความหวัง ในผลดีและทางที่จะสำเร็จ) การเป็นผู้รู้จักพูดตามหลักการข้างต้น สามารถนำมาปรับใช้กับการพูดเนื่องในโอกาสต่างๆ ไม่จำเป็นต้องเป็นการพูดของผู้นำเท่านั้น แม้กระทั่งครูบาอาจารย์ที่สอนหนังสือเอง ก็ต้องรู้จักพูดให้แจ่มแจ้ง จริงใจ เร้าใจ และ เร้าแรง เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจ กระตือรือร้น และสนใจที่จะเรียนหนังสือสำหรับตัวผู้นำ นอกเหนือจากการรู้จักที่จะพูดแล้วยังต้องรู้จักที่จะฟังด้วย โดยท่านใช้คำว่า วจนักขโม แปลว่าควรทนหรือฟังต่อถ้อยคำของคนอื่นด้วย ไม่ใช่ว่าเอาแต่พูดแก่เขาอย่างเดียวโดยไม่ยอมรับฟังใคร ซึ่งการเป็นผู้ฟังที่ดีนั้น ถือเป็นสิ่งที่ยากและท้าทายสำหรับผู้นำหลายๆ ท่าน เนื่องจากผู้นำจำนวนมากมักจะชอบพูดมากกว่าฟัง โดยเฉพาะการรับฟังจากผู้ที่ต่ำกว่าหรือเป็นลูกน้อง นอกจากนี้ ยังมีหลักธรรมว่าไว้ว่า คัมภีร์จะ กะถิง กัตตา แปลว่ารู้จักแกล้งเรื่องราวต่างๆ ที่ลึกซึ้ง โดยประเด็นหรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่สำคัญ ก็ต้องสามารถอธิบาย ทำให้ผู้ร่วมงานมีความเข้าใจ

ผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาประการแรก คือ บทบาทของผู้นำกับการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบัน ไม่ว่าจะจากปัญหาทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ ทำให้ผู้นำขององค์กรต่างๆ ต้องให้ความสำคัญกับการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยภายใต้หลักกัลยาณมิตรธรรมหรือธรรมของกัลยาณมิตร 7 ประการนั้นมีอยู่ข้อหนึ่ง คือ วัตถุประสงค์ หรือเป็นผู้รู้จักพูด โดยการที่จะเป็นนักพูดที่ดีนั้นต้องพูดให้ผู้อื่นสามารถเข้าใจได้ พูดให้ผู้อื่นได้ประโยชน์ หรือพูดให้ผู้อื่นช่วยกันสร้างสรรค์ประโยชน์ ไม่ใช่การพูดเพื่อหาประโยชน์ให้แก่ตนเอง โดยพระพุทธเจ้าได้ทรงแสดง ลักษณะของนักสื่อสาร หรือนักพูดที่ดีไว้ 4 ประการด้วยกัน ได้แก่ พูดแจ่มแจ้ง (อธิบายให้เข้าใจได้ชัดเจน) พูดจริงใจ (พูดจนคนยอมรับและอยากจะทำ

มือทำ) พุดเร้าใจ (พุดให้เกิดความคึกคัก กระตือรือร้น) และพุดให้ร่าเริง (พุดให้เกิดความร่าเริง มีความหวัง ในผลดีและทางที่จะสำเร็จ)

หลักผู้นำจากพระพุทธศาสนาประการที่สอง คือหลักพรหมวิหาร 4 ประการ ซึ่งถือเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่ผู้บริหารจะต้องมีอยู่ประจำในจิตใจ เพื่อนำไปสู่การแสดงออกที่ดีและเหมาะสมสำหรับตัวผู้นำ ถ้าสามารถแสดงออกได้อย่างดีและเหมาะสมแล้ว ก็จะนำไปสู่ศรัทธาจากบุคคลต่างๆ ในองค์กร และทำให้สามารถนำพาทุกคนไปในทิศทางเดียวกันได้ พรหมวิหาร 4 นั้นประกอบด้วย เมตตา ความเป็นมิตรไมตรีต่อผู้อื่น มีน้ำใจ ปราบปรามดีต่อผู้อื่น กรุณา คือ ความต้องการช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ ความเดือดร้อน โดยเมื่อผู้อื่นมีทุกข์นั้นผู้นำจะต้องมีกรุณา ช่วยบำบัดทุกข์ให้ มุทิตา คือ เมื่อพนักงาน เพื่อนร่วมงานมีความสุข ความสำเร็จมากขึ้น ผู้นำก็ต้องพลอยยินดี ช่วยส่งเสริมสนับสนุน และสุดท้าย คือ อุเบกขา คือ การรักษาความเป็นกลาง ไม่ลำเอียง ไม่เข้าข้างใดข้างหนึ่ง หลักพรหมวิหารสี่นี้เป็นสิ่งที่ผู้นำควรจะมีติดเป็นหลักธรรมในการบริหารงานเป็นประจำวันทั่วไป โดยเฉพาะกับผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนร่วมงาน ลูกน้อง หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่าง ๆ กับองค์กร โดยเมื่อบุคคลอื่นมีปัญหา มีทุกข์ เดือดร้อน ผู้นำก็ต้องมีความกรุณาที่จะแก้ไขปัญหา ในขณะเดียวกัน เมื่อบุคคลอื่นประสบความสำเร็จ มีความสุข ก็ต้องมีมุทิตา ที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุน และยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น ในช่วงสถานการณ์ปกตินั้นก็ต้องคอยดูแล เอาใจใส่ให้บุคคลต่าง ๆ ในองค์กรมีความสุขในการทำงาน และสุดท้าย ในการบริหารงานทุกอย่างผู้นำจะต้องมีและสามารถรักษาความเป็นกลาง ไม่ลำเอียง เข้าข้างใดข้างหนึ่ง ซึ่งหลักของอุเบกขานั้นจะคุมเมตตา กรุณา มุทิตา ไว้อีกด้วย โดยการปฏิบัติหรือช่วยเหลือผู้อื่นนั้น ก็จะต้องมีความเป็นกลาง ไม่ลำเอียง ปัจจุบันเรารับอิทธิพลในแนวคิดทางด้านการบริหารจากโลกตะวันตกมามากขึ้น ทำให้เรามักจะละเลยการนำหลักธรรมตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาปรับใช้กับการนำองค์กรของเราแต่จริงๆ แล้ว การนำหลักธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาปรับใช้กับการบริหารองค์กรนั้นน่าจะเหมาะกับบริบทของประเทศไทยมากกว่าการนำหลักของตะวันตกมาใช้แต่เพียงอย่างเดียว

บทสรุป

ภาวะผู้นำเชิงพุทธหรือผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนา ต้องมีคุณลักษณะภายในของผู้นำ คือเป็นผู้รู้หลักของสัจปฐิธรรม มีการรู้หลักเหตุผล มีสติปัญญา ไม่ประมาท ตื่นตัว ทันต่อเหตุการณ์ และมีวิสัยทัศน์ก้าวไกล เป็นคนเข้มแข็ง คุณลักษณะภายนอก ในการที่จะประสานคนและงานเข้าด้วยกัน ต้องมีความรู้ ความสามารถ มีพรหมวิหารธรรม ห่วงประโยชน์สุขแก่ส่วนรวม และเป็นผู้นำรัก นำเคารพ เป็นธรรมาธิปไตย ไม่ลำเอียง การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมมนุษย์ ใช่ว่าจะมีคุณสมบัติของผู้นำได้ทุกคน มีเพียงบางคนเท่านั้นที่มีความสามารถจะเป็นผู้นำได้ ผู้นำจึงมีคุณสมบัติบางประการที่คนอื่นไม่มี จากการศึกษาเอกสารสรุปลักษณะและคุณสมบัติของผู้นำในพระพุทธศาสนาได้ดังนี้ คือ

1) คุณลักษณะภายนอก คือ มีบุคลิกของความเป็นผู้นำ รูปร่างสง่างาม นำเคารพศรัทธา เลื่อมใส ตลอดทั้งมีพลังกำลังแข็งแรง สุขภาพที่ดี และมีความเพียร เช่น พระพุทธเจ้า เป็นต้นนั้นมี

คุณลักษณะเป็นเอกลักษณ์พิเศษบางอย่างประกอบด้วยลักษณะมหาบุรุษ 32 ประการ และยังมีคุณสมบัติของพระเจ้ามหาวิจิตรราชาว่าเป็นผู้ทรงคุณลักษณะของผู้ปกครองที่ดีมีคุณลักษณะ 8 ประการดังกล่าวมาแล้ว ซึ่งเป็นคุณลักษณะหรือองค์ประกอบของผู้นำที่ดี เนื่องจากว่า ผู้นำทุกคนมิใช่จะมีลักษณะหรือคุณสมบัติอย่างนี้เสมอไปทุกคนได้

2) คุณลักษณะภายใน คือมีความรู้ มีสติปัญญา มีปฏิภาณไหวพริบ มีความเฉลียวฉลาด มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความชำนาญในงาน มีมนุษยสัมพันธ์ดี ประกอบด้วยคุณธรรมซึ่งจะนำไปสู่การวางตัวอยู่ในกฎระเบียบที่ถูกต้อง

3) มีความแตกต่างจากบุคคลอื่น ซึ่งความแตกต่างนี้จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเคารพนับถือมีความเชื่อมั่นมีความเชื่อฟังอย่างจริงใจและ ให้ความร่วมมืออย่างจงรักภักดี ซึ่งคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของผู้นำที่แสดงออกมานั้น ย่อมมีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติที่ดีและมีผลต่อพฤติกรรมของผู้ตาม ที่จะสามารถทำให้ปฏิบัติการกิจให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้และมีประสิทธิภาพได้

บรรณานุกรม

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539. **พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กวี วงศ์พุ่ม. 2539. **ภาวะผู้นำ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพบัญชี. 2539.

กิติ ตยัคคานนท์. 2535. **เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร : บัตเตอร์ฟลายการพิมพ์.

ซัจจันันต์ ธรรมจินดา และจิตติพร เครือเนตร. 2547. **ฝึกให้เป็นยอดผู้นำ**. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น.

นงลักษณ์ สุทธิวัฒนพันธ์. 2544. **พัฒนาบุคลิกผู้นำและนักบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพ.

รังสรรค์ ประเสริฐศรี. 2544. **ภาวะผู้นำ**. กรุงเทพมหานคร : ธนธัชการพิมพ์.

พระครูสิริจันทนิวิฐ. (บุญจันทร์ เขมกาโม). 2549. **ภาวะผู้นำเชิงพุทธ**. กรุงเทพมหานคร : นิติธรรมการพิมพ์.

พรนพ พุกกะพันธ์. 2542. **ภาวะความเป็นผู้นำ**. กรุงเทพมหานคร : จามจุรีโรดเกท.

วรรณ อังสิทธิพูนพร. 2551. **รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่มีผลต่อภาวะผู้นำของคณบดีของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ**. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

การบริหารคนเก่ง: แนวคิดและหลักปฏิบัติ TALENT MANAGEMENT

มูจลินทร์ ผลกล้า*

บทคัดย่อ

การบริหารจัดการคนเก่ง (Talent Management) เป็นเครื่องมือในการพัฒนาองค์การ ซึ่งมีแนวคิดหลักในการให้ความสำคัญต่อกลุ่มคนที่มีส่วนสำคัญในการสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีและสร้างเสริมความก้าวหน้าให้แก่องค์การ ซึ่งมีอยู่จำนวนน้อยในองค์การ เพื่อเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างต่อเนื่อง และสร้างความเติบโตอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นเรื่องที่แต่ละองค์การจะต้องออกแบบให้เหมาะสมกับองค์การของตนเอง ไม่มีสูตรสำเร็จ (One-size Could Not Fit All) เป็นกระบวนการในการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยการวิเคราะห์ และวางแผนมีความสอดคล้องกันในการหาแหล่งที่มา (Sourcing) การกลั่นกรอง (Screening) การคัดเลือก (Selection) การนำมาใช้ (Deployment) การพัฒนา (Development) และการทำให้คงอยู่ (Retention) ของทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพสูงและสามารถทำงานได้มีประสิทธิภาพสูงสุด

คำสำคัญ : คนเก่ง, องค์การ, บริหารจัดการ

ABSTRACT

Talent Management (Talent Management) as a tool for development organizations. The main idea of the importance of the people who are important in creating a good performance and enhance the advancement of the organization. This is a small number of organizations. To prepare for change an advantage in the competition continued. And creating sustainable growth That is, each organization must be designed to suit their own organization. No formula (One-size Could Not Fit All) is the process of human resource management analysis and planning are consistent in finding the source (Sourcing) screening (Screening) Screening (Selection) adoption. (Deployment) development (development) and thus retained (Retention) of human resources with great potential and can work most effectively.

Keywords: Talent, organization, management.

* คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

บทนำ

องค์กรต่างๆ ได้พยายามในการสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารงานหรือนำเครื่องมือต่างๆ ในการพัฒนาองค์กรมาใช้ ซึ่งรูปแบบและเทคนิคการบริหารงาน ต่างก็ช่วยสร้างประโยชน์ให้แก่องค์กร ทั้งการสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขัน สร้างความเจริญเติบโตให้กับองค์กร สร้างความสามารถในการปรับตัวต่อสภาวะการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและความอยู่รอดขององค์กรในสภาวะวิกฤติด้านเศรษฐกิจ โดยที่ความสามารถขององค์กรเป็นผลมาจากความสามารถของบุคคลในองค์กร ซึ่งส่งผลให้องค์กรสามารถแข่งขันและเจริญเติบโตได้อย่างยั่งยืน

ในองค์กรจะมีกลุ่มบุคลากรจำนวนหนึ่งที่มีผลการปฏิบัติงานที่ดี มีความโดดเด่นแตกต่างจากบุคคลอื่นทั่วไป ซึ่งกลุ่มบุคลากรเหล่านี้ถือว่าเป็น Talent หรือคนเก่งขององค์กร ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานได้ในระดับดีมาก สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตัวเอง มีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน มีผลการปฏิบัติงานในขั้นดีเลิศหรือดีเยี่ยม มีสมรรถนะ (Competency) และมีศักยภาพสูง ซึ่งมีจำนวนไม่มากนักในแต่ละองค์กร เมื่อเปรียบเทียบกับพนักงานทั้งองค์กร จึงเปรียบเสมือนทุน (Human Capital) ที่เป็นหัวใจหลักในการดำเนินงานขององค์กรสามารถสร้างผลงานนวัตกรรม หรือแนวความคิดใหม่ในการดำเนินงานให้แก่องค์กรได้

อย่างไรก็ต้องการต่างๆ ยังคงต้องการให้คนเก่งเหล่านี้ให้อยู่ภายในองค์กรเพื่อเสริมขีดความสามารถขององค์กร จึงส่งผลให้เกิดการแย่งชิงตัวคนเก่งระหว่างองค์กรเกิดขึ้น หรือที่เรียกว่า War of Talent หากองค์กรสูญเสียคนเก่งไป จะก่อให้เกิดการสูญเสียทั้งบุคลากรที่มีความสามารถและมีศักยภาพสูงในการปฏิบัติงานและยังสูญเสียความรู้ความเชี่ยวชาญในงานที่ติดอยู่กับบุคคลนั้นด้วยเหตุนี้ทำให้องค์กรต่างๆ เริ่มหันมาให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการคนเก่ง เพื่อให้องค์กรได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่าจากคนเก่งที่มีอยู่อย่างจำกัด และสามารถรักษาคนเก่งเหล่านี้อยู่กับองค์กร รวมถึงสามารถดึงดูดคนเก่งจากภายนอกให้เข้ามาอยู่กับองค์กรได้ การบริหารคนเก่ง (Talent Management) จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการในเรื่องนี้

คนเก่งคือบุคคลเช่นไร

ความเก่ง (Talent) หมายถึง ความสามารถทางพุทธิปัญญา คือ ความรู้ความเข้าใจที่แจ่มแจ้งสามารถนำไปใช้ได้ วิเคราะห์เป็น สังเคราะห์ได้ ประเมินได้อย่างเข้าใจ และรู้แจ้งตามศักยภาพ มีทักษะปฏิบัติ คือ มีความรู้แจ้งแล้วยังมีความชำนาญปฏิบัติได้เป็นอย่างดี ทั้งที่เป็นทั้งทักษะฝีมือและทักษะทางปัญญา (Cambridge University Press, 2003 อ้างใน จิตติพร ชมพูคำ, 2547 : 1-16) คนเก่ง (Talent) หมายถึง บุคคลที่มีความสามารถพิเศษ เป็นบุคคลที่มีผลการทำงานโดดเด่นเหนือบุคคลอื่น ซึ่งอาจมีลักษณะที่แตกต่างกันไปในแต่ละองค์กรโดยขึ้นอยู่กับลักษณะงาน ลักษณะของธุรกิจ นโยบาย วัฒนธรรมองค์กรและกลยุทธ์ขององค์กรว่า ต้องการเดินทางไปทิศทางใด ซึ่งโดยทั่วไปคนเก่งหรือบุคลากรที่มีศักยภาพนั้น คือ บุคคลที่มีความสามารถและมี

คุณสมบัติที่จะนำตนเองไปสู่บทบาทที่มีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น สามารถจัดการหรือแก้ปัญหา รวมทั้งเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว มีความกระตือรือร้น มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มีความเป็นผู้นำและมีวิสัยทัศน์ และที่สำคัญต้องสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ (ฐิตติพร ชมพูคำ, 2547 : 1-16)

ลักษณะทั่วไปของคนเก่ง หรือมีศักยภาพสูง คือ

1. มีความสามารถ และมีคุณสมบัติในการนำตัวเองไปสู่ความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้น
2. สามารถแก้ปัญหาได้ดี วางแผนป้องกันปัญหาได้
3. เรียนรู้ได้รวดเร็ว
4. มีความกระตือรือร้น
5. มีความคิดสร้างสรรค์
6. มีความเป็นผู้นำ
7. มีวิสัยทัศน์
8. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ทั้งภายในได้แก่ เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา

ผู้ใต้บังคับบัญชา

กล่าวสรุปโดยรวมได้ว่า คนเก่ง (Talent) หมายถึง บุคคลที่มีผลการปฏิบัติงานและมีศักยภาพในการทำงานสูง (High Performance and High Potential) ซึ่งถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญที่จะนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายและยั่งยืนต่อไปในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วเช่นนี้ ดังนั้น องค์กรจึงควรมีเครื่องมือในการบริหาร Talent ให้เขาสามารถทำงานให้กับองค์กรได้อย่างเต็มที่และอยู่ในองค์กรอย่างมีความสุข

คนเก่ง : รักษาไว้ ได้ประโยชน์

ในการนำเอาหลักการบริหารจัดการคนเก่ง (Talent Management) มาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาองค์กรจะก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

ความสำคัญระดับองค์กร

1. เป็นการใช้ทรัพยากรทางการบริหารที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. เพิ่มโอกาสในการอยู่รอดขององค์กรและก่อให้เกิดการแข่งขันในระยะยาวได้
3. วัฒนธรรมและค่านิยมองค์กรได้รับการสืบทอดจากผู้นำไปยังผู้บริหารในระดับรองลงมา

ความสำคัญระดับองค์กร

1. สามารถจูงใจและรักษาบุคลากรที่มีศักยภาพสูง ซึ่งจะเป็นกำลังหลักของหน่วยงานในระยะยาวต่อไป
2. หน่วยงานมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้วยทีมงานที่มีความสามารถ
3. ลดอัตราเสี่ยงจากการขาดแคลนบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะบ้าน เนื่องจากมีการเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรรุ่นใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางของธุรกิจอย่างต่อเนื่อง

4. ลดการสูญเสียเวลาและโอกาสจากการที่พนักงานใหม่ต้องเรียนรู้ทำความเข้าใจในงานที่รับผิดชอบ

ความสำคัญระดับพนักงาน

1. เกิดความพอใจในการทำงาน เนื่องจากตระหนักถึงคุณค่าและการดูแลเอาใจใส่จากองค์กรและผู้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด
2. พนักงานทราบถึงความก้าวหน้าในอาชีพของตนเองอย่างชัดเจน
3. พนักงานเรียนรู้ที่จะบริหารตนเองให้ประสบความสำเร็จในชีวิต ภายใต้การสนับสนุนขององค์กร ผู้บังคับบัญชา พี่เลี้ยง รวมถึงทีมงาน
4. พนักงานได้รับโอกาสและภารกิจที่ท้าทายความสามารถมากขึ้นอยู่เสมอ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นประโยชน์ต่อการเพิ่มพูนศักยภาพและความก้าวหน้าในอาชีพระยะยาว

ระบบบริหารจัดการคนเก่ง (Talent Management System)

การบริหารจัดการคนเก่งจึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญต่อกลุ่มคนที่มีส่วนสำคัญในการสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีขององค์กรและสร้างเสริมความก้าวหน้าให้แก่องค์กร เพื่อเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขัน โดยระบบการบริหารจัดการคนเก่ง (Talent Management System) แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ (วาสิตา ฤทธิ์บำรุง, 2548 : 19)

1. การระบุคนเก่ง (Identification Talent)

การระบุว่าเป็นใครคือคนเก่งขององค์กรนั้นเป็นจุดเริ่มต้นของระบบการบริหารคนเก่ง โดยเมื่อองค์กรทราบว่าใครบ้างคือคนเก่งในองค์กรแล้ว จะช่วยให้การบริหารจัดการกลุ่มคนเก่งเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ตามที่องค์กรต้องการ ในการระบุว่าใครคือคนเก่งขององค์กรนั้นจะต้องเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ว่า องค์กรกำลังค้นหาพนักงานที่มีคุณลักษณะอย่างไร หรือองค์กรต้องการคนเก่งแบบใดเพื่อให้ทราบถึงคุณลักษณะและองค์ประกอบของคนเก่งที่องค์กรต้องการควรจะมี การระบุว่าเป็นใครคือคนเก่งในองค์กรนั้นจะต้องเริ่มต้นโดยการระบุว่าใครเป็นผู้สร้างผลการปฏิบัติงานได้ดีที่สุดในงานที่สำคัญ ของหน่วยงานหรือองค์กร จากนั้นองค์กรจะต้องวางนโยบายเพื่อรักษาให้คนเหล่านี้อยู่กับองค์กรให้นานที่สุด และวางนโยบายเพื่อให้คนเหล่านี้สร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีให้แก่องค์กรอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนการระบุคนเก่งขององค์กร

การจะระบุว่าใครคือคนเก่งขององค์กรนั้นจะต้องมีการประเมินพนักงานที่มีอยู่ในองค์กรว่าใครบ้างที่เป็นคนเก่งที่องค์กรต้องการรักษาไว้มากที่สุด ในการระบุคนเก่งขององค์กรต้องเริ่มต้นจากการกำหนดเป้าหมายขององค์กรว่า เป้าหมายสูงสุดขององค์กรคืออะไร จากนั้นต้องแปลงเป้าหมายขององค์กรมาสู่เป้าหมายของส่วนงานแต่ละส่วนงาน ไม่ว่าจะเป็นส่วนงานด้านสายการผลิต ด้านจัดซื้อ ด้านการตลาด ฯลฯ การแปลงเป้าหมายขององค์กรลงสู่เป้าหมายของส่วนงานนั้นจะช่วยให้เป้าหมายของส่วนงานสอดคล้องและสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของ

องค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลเมื่อสามารถกำหนดและระบุได้อย่างชัดเจนว่า เป้าหมายขององค์การและเป้าหมายของส่วนงานคืออะไร จะทำให้สามารถกำหนดและระบุถึง คุณสมบัติและคุณลักษณะของคนเก่งตามที่แต่ละส่วนงานและองค์การต้องการ ซึ่งจะช่วยให้ คุณสมบัติและคุณลักษณะของคนเก่งที่กำหนดขึ้นนั้นมีความสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง ของส่วนงานและองค์การ คุณสมบัติและคุณลักษณะของคนเก่งทั้งทางด้านขีดความสามารถ ความรู้ และทักษะการปฏิบัติงานที่กำหนดขึ้นตามวิธีการนี้ จะช่วยให้้องค์การได้คนเก่งที่ตรงตาม ความ ต้องการและสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายของส่วนงานและองค์การ นอกจากการ กำหนดคุณสมบัติและคุณลักษณะของคนเก่งที่้องค์การต้องการแล้ว ้องค์การควรกำหนดคุณสมบัติ และคุณลักษณะของคนเก่งที่้องค์การไม่ต้องการให้คนเก่งมีด้วย เนื่องจากคุณสมบัติและคุณลักษณะ บางประการนั้นคนเก่งไม่ควรจะมี เนื่องจากอาจเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ ภายหลังจากการกำหนดถึงคุณสมบัติและคุณลักษณะของคนเก่งทั้งด้านบวกและด้านลบแล้วจากนั้น จึงเป็นขั้นตอนของการค้นหาพนักงานในแต่ละส่วนงานภายใน้องค์การว่าใครบ้างที่มีคุณสมบัติและ คุณลักษณะตรงตามที่กำหนดไว้ โดยให้หัวหน้างานเป็นผู้ระบุออกมาว่ามีพนักงานคนใดบ้างที่มี คุณสมบัติดังกล่าวหรือพนักงานที่มีอยู่ใน้องค์การนั้นมีคุณสมบัติและคุณลักษณะตรงตามที่้องค์การ ต้องการในข้อใดบ้างและยังขาดคุณสมบัติและคุณลักษณะในข้อใดบ้าง ผลที่ได้จากการประเมินนี้จะ ทำให้ทราบว่า พนักงานคนใดมีคุณสมบัติและคุณลักษณะตรงตามที่้องค์การต้องการมากที่สุด และพนักงานคนใดยังขาดคุณสมบัติและคุณลักษณะบางส่วน ซึ่งข้อมูลที่ได้นอกจากจะช่วยให้ทราบ ว่าใครคือคนเก่งของ้องค์การบ้างแล้วยังเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาพนักงานใน้องค์การให้มี คุณสมบัติและคุณลักษณะตรงตามที่้องค์การต้องการด้วย

2. การฝึกอบรมและพัฒนาคนเก่ง (Training and Development Talents)

การประเมินขีดความสามารถ ผลการปฏิบัติงาน รวมถึงศักยภาพของพนักงานใน ้องค์การนอกจากจะทำให้ทราบว่าใครบ้างคือคนเก่งที่มีคุณสมบัติตรงตามที่้องค์การต้องการ และมีความสามารถที่จะช่วยสร้างคุณค่าให้แก่้องค์การได้แล้ว ยังทำให้ทราบว่าคนเก่งแต่ละคนนั้นยังขาด ความรู้ ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงานด้านใดบ้าง ซึ่งตรงจุดนี้เองเป็นจุดสำคัญและเป็น หน้าที่ของ้องค์การที่จะต้องเติมเต็มช่องว่างของขีดความสามารถและทักษะการปฏิบัติงานของคน เก่งที่ขาดหายไปให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนตามที่้องค์การตั้งความหวังไว้ คนเก่งของ้องค์การใช้ว่าจะ เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะการปฏิบัติงานที่เต็มเปี่ยมครบถ้วนไปทุกด้าน แต่คน เก่งเหล่านี้ยังต้องการการพัฒนาทั้งทางด้านความรู้ และทักษะการปฏิบัติงานให้สูงขึ้นและ หลากหลายขึ้น เพื่อช่วยให้คนเก่งเหล่านี้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึง สามารถปฏิบัติงานได้หลากหลายรูปแบบมากขึ้น เปรียบเสมือนการเรียนรู้ของคนเราที่จะต้องมียุ่ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้คนเก่งเหล่านี้สามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดผลประโยชน์ ที่ดีของ้องค์การและความได้เปรียบทางการแข่งขัน

ขั้นตอนการฝึกอบรมและพัฒนาคนเก่ง

กระบวนการในการฝึกอบรมและพัฒนาคนเก่ง แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1) **การประเมินทักษะ (Assess)** เป็นการรวบรวม Feedback จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย

2) **การวิเคราะห์ (Analyze)** เป็นการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ ประเมินข้อมูล และกำหนดผลกระทบที่องค์กรได้รับจากการพัฒนาทักษะ พิจารณาความสนใจของพนักงาน โอกาสในการใช้ทักษะในการปฏิบัติงาน เลือกทักษะสองหรือสามทักษะ มาวางแผนในการพัฒนา

3) **การวางแผน (Plan)** เป็นการอธิบายทักษะที่เลือกออกมาในรูปของพฤติกรรม และอธิบายว่า พนักงานจะสามารถทำอะไรได้บ้างภายหลังจากการได้รับการพัฒนาทักษะ รวมถึงการออกแบบกิจกรรมที่จะใช้เพื่อการพัฒนาทักษะ และกำหนดว่าต้องใช้ทรัพยากรอะไรบ้างในแต่ละกิจกรรม ทั้งในเรื่องของงบประมาณ เวลา และผู้สอน รวมถึงการกำหนดวิธีการที่จะใช้ในการติดตามความก้าวหน้าในการพัฒนา

4) **การดำเนินการ (Act)** เป็นการนำแผนงานที่ได้กำหนดไว้ในขั้นต้นมาดำเนินการและติดตามความก้าวหน้าในการพัฒนา

5) **การประเมินความก้าวหน้า (Evaluate Progress)** เป็นการประเมินผล และการให้ผลสะท้อนกลับแก่พนักงาน

6) **การจ่ายค่าตอบแทนและให้รางวัลคนเก่ง (Compensation and Rewarding Talent)**

การจ่ายค่าตอบแทนและให้รางวัลแก่พนักงานรวมถึงคนเก่งขององค์กรนั้น เป็นบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญขององค์กรในการตอบแทนพนักงานและคนเก่งที่สร้างผลงานและคุณค่าให้แก่องค์กรคนเก่งขององค์กรคือ คนที่มีผลการปฏิบัติงานดีและมีศักยภาพในการสร้างคุณค่าและผลงานให้กับองค์กรได้ในระดับสูงกว่าพนักงานทั่วไป ดังนั้น การพิจารณาจ่ายค่าตอบแทนและให้รางวัลแก่คนเก่ง จึงควรได้รับการออกแบบที่มีความแตกต่างและมีความยุติธรรมสำหรับกลุ่มคนเก่งซึ่งเป็นผู้ที่มีความสำคัญ และสามารถสร้างคุณค่าให้แก่องค์กรได้มากกว่าพนักงานทั่วไป หากองค์กรสามารถจ่ายค่าตอบแทนและให้รางวัลแก่คนเก่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม ยุติธรรม และได้รับการยอมรับจากกลุ่มคนเก่งในองค์กรแล้ว จะช่วยให้องค์กรสามารถจูงใจและสร้างความพึงพอใจให้กับคนเก่ง รวมถึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการรักษาคนเก่งให้อยู่กับองค์กรได้เป็นอย่างดี

3. การรักษาคนเก่ง (Retention Talent)

การรักษาคนเก่งที่มีอยู่ในองค์กรให้อยู่กับองค์กรนานที่สุดเท่าที่องค์กรต้องการ การให้คนเก่งมีความจงรักภักดีและยึดมั่นต่อองค์กรนั้น นับว่าเป็นงานที่มีความท้าทายและยากกว่าการรักษาพนักงานทั่วไปไว้กับองค์กร เนื่องจากคนเก่งตามที่ต้องการกำหนดไว้นั้นคือ บุคคลที่มีความสามารถ และมีศักยภาพโดดเด่น และเหมาะสมกับลักษณะและความต้องการขององค์กร ทั้งยังเป็นผู้ที่จะช่วยให้องค์กรเจริญเติบโตก้าวหน้า และบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ คนเก่งเหล่านี้ล้วนมีความรู้ ความสามารถ และทักษะการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ ทำให้องค์กรหลายองค์กรต่างต้องการคนเก่งเหล่านี้เข้าไปอยู่ในองค์กรของตน จึงเกิดปัญหาการแย่งชิงตัวคนเก่งระหว่างองค์กรเกิดขึ้น และหลายองค์กรกำลังประสบปัญหาดังกล่าวอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งสิ่งนี้ได้แสดงให้เห็นว่าคนเก่งเหล่านี้

ล้วนมีทางเลือกและโอกาสในการเติบโตก้าวหน้าในการทำงานมากกว่าพนักงานทั่วไป คนเก่งจึงมักจะเปลี่ยนงานง่ายและย้ายที่ทำงานบ่อย เนื่องจากมีโอกาสในการเลือกที่ทำงานและงานที่เหมาะสมต่อความต้องการของตนเอง การรักษาให้คนเก่งเหล่านี้อยู่กับองค์กรจึงนับว่าเป็นงานที่ท้าทายและมีความสำคัญต่อองค์กร ซึ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการบริหารจัดการคนเก่งไม่ว่าจะเป็นการดึงดูด ค้นหา พัฒนา และรักษาคนเก่งให้อยู่กับองค์กรนั้นถือเป็นหน้าที่สำคัญของทุกฝ่ายงานที่จะต้องร่วมมือกัน เพื่อให้การบริหารจัดการคนเก่งเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดทั้งนี้ สิ่งที่สำคัญในการจะรักษาคนเก่งให้อยู่กับองค์กรก็คือ ต้องเข้าใจว่าอะไรเป็นสิ่งที่จูงใจคนเก่งเหล่านั้น

หลักสังคหวัตถุธรรมกับการธำรงรักษาคนเก่ง

มนุษย์จำเป็นต้องอยู่ร่วมกันและมีการพึ่งพาอาศัยกัน และการมาอยู่ร่วมกันในสังคมของคนส่วนมากก็มักจะนำไปสู่ความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน อันนำไปสู่ความขัดแย้งในเวลาต่อมาจึงจำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์ หรือหลักยึดเพื่อให้คนในสังคมยึดถือและปฏิบัติเพื่อให้เกิดความถูกต้องเป็นธรรม และนำความเจริญมาสู่สังคม หลักสังคหวัตถุ 4 ถือว่าเป็นหลักธรรมอย่างหนึ่งที่ช่วยประสานชนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและคนเก่งก็เป็นหนึ่งในคนในองค์กรจำนวนมากเหล่านั้นที่เราจำเป็นต้องเก็บรักษาไว้ให้อยู่กับองค์กรเราให้นานที่สุด ซึ่งในพระไตรปิฎกได้กล่าวถึงสังคหวัตถุ 4 (อง.จตุก ก.(ไทย) 21/32/50-51) ไว้ว่า ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวหรือธำรงรักษาไว้ในองค์กร 4 ประการ คือ (พระภิกษุวิสุทฐิคุณ, 2555 : ออนไลน์)

1. ทาน หมายถึง การให้ (โอบอ้อมอารี) นักบริหารที่ดีต้องมีความใจรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ทานแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาการให้ทานจะช่วยให้ทุกคนอื่น ไว้ได้ ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ ทโท คนถดมิตตานิ ผู้ให้ย่อมผูกใจมิตรไว้ได้” จำแนกทานได้ 3 วิธี คือ

ก. อามิสทาน หมายถึง การให้สิ่งของแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาโดยเฉพาะการให้เพื่อผูกใจในยามที่เขาตกต่ำหรือมีความเดือดร้อน ดังภาษิตอังกฤษที่ว่า “เพื่อนแท้ คือเพื่อนที่ช่วยเหลือในยามตกยาก” การให้รางวัลหรือขึ้นเงินเดือนจัดเข้าในอามิสทาน

ข. วิทยาทาน คือ ธรรมทาน หมายถึง การให้คำแนะนำหรือสอนวิธีทำงานที่ถูกต้องรวมถึงการจัดหลักสูตรพัฒนาบุคลากรหรือส่งไปศึกษาและดูงาน

ค. อภัยทาน หมายถึง การให้อภัยเมื่อเกิดข้อผิดพลาดในการทำงาน หรือล่วงเกินซึ่งกันและกัน การให้อภัยไม่ทำให้ผู้ให้ต้องสูญเสียอะไร เป็นการลงทุนราคาถูกแต่ได้ผลตอบแทนราคาสูง นั่นคือ ได้มิตรภาพกลับคืนมา และมีคนสนองงานเพิ่มขึ้นอีกคนหนึ่งมีภาษิตจีนที่ว่า “มีมิตร 500 คน นับว่ายังไม่ค่อยเกินไป มีศัตรู 1 คน นับว่ามากเกินไป อับราฮัม ลินคอล์น กล่าวว่า “วิธีทำลายศัตรูที่ดีที่สุด คือ เปลี่ยนศัตรูให้เป็นมิตร” เราจะทำอย่างนั้นได้ก็ต่อเมื่อเรารู้จักให้อภัย

2. ปิยวาจา หมายถึง การเจรจาถ้อยคำซึ่งเป็นที่รักเป็นที่จับใจแก่กันและกัน อันเป็นถ้อยคำสุภาพ เพราะวาจาที่พูดออกไปนั้น ถ้าเป็นวาจาที่ไม่สุภาพไม่เป็นที่รักที่พอใจ ก็เป็นวาจาที่อาจเสียดแทงหัวใจของผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นเสียใจ เจ็บใจ ไม่สบายใจ เพราะฉะนั้นจึงสมควรที่ทุกคน

จะต้องมี สติควบคุมใจ ควบคุมวาจา ที่จะพูดออกไปให้เป็นวาจาที่สุภาพ ที่เหมาะสม แม้ว่าในบางคราวต้อง ทำงานเหน็ดเหนื่อยก็ตาม สิ่งที่จะเป็นเครื่องในการควบคุมการพูดของเราให้ไพเราะก็คือ สตินั่นเอง ดังนั้นการพูดหรือการแสดงออกทุกครั้งต้องมีสติอยู่เสมอ

3. อุตถจริยา การประพฤติสิ่งที่ดีเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น หมายความว่า ความเป็นผู้มีน้ำใจ ไม่นิ่งดูดาย รู้จักสงเคราะห์และช่วยเหลือกิจการของผู้อื่นให้สำเร็จ รู้จักช่วยกระทำกิจอันเป็นประโยชน์บุคคลอื่นหรือแก่สังคมส่วนรวม ตามความเหมาะสมแก่ฐานะและโอกาส ไม่เป็นคนแล้งน้ำใจช่วยใครไม่เป็น คือไม่เป็นคนเห็นแก่ตัวจัด ยามที่ผู้อื่นหรือสังคมประสบความทุกข์เดือดร้อน

4. สมานัตตตา คือความเป็นผู้มีตนเสมอ ไม่ถือตัว ก็คือ ความประพฤติปฏิบัติดีต่อ ผู้อื่น อย่างเสมอต้นเสมอปลาย เมื่อมีชีวิตที่เจริญก้าวหน้า หรือได้ดิบได้ดีขึ้นไป ก็ไม่ถือตัวหรือทำตัวเย่อหยิ่งกับญาติพี่น้องหรือมิตรสหายเดิม ที่เคยคบค้าหรือปฏิบัติดีต่อกัน เคยเคารพนับถือกันมาอย่างไร ก็คงประพฤติปฏิบัติดีต่อกัน เคารพนับถือกันอยู่อย่างนั้น ความเป็นผู้มีตนเสมอนี้เป็นคุณเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจผู้อื่นไว้เป็นมิตรไมตรีที่ดีต่อกันได้เป็นอย่างดี

จากหลักสังคหธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้เพื่อการดำรงรักษาคนเก่งนั้นสรุปให้เข้าใจง่ายได้ดังนี้

หลักสังคหธรรม	แนวทางในการบริหารคนเก่ง
1. ทาน	อามิสทาน : การจ้างงานด้วยค่าจ้างที่สอดคล้องกับความสามารถ รวมทั้งโบนัส และสวัสดิการที่เป็นความจำเป็นพื้นฐานในการครองชีพ วิद्याทาน : ให้การฝึกอบรมเสริมสร้างทักษะความเชี่ยวชาญ และชำนาญการในสาขาวิชาชีพนั้น ๆ อภัยทาน : เมื่อเกิดความขัดแย้งทางความคิดจนเกิดการกระทบกระทั่งทางกายหรือวาจา ถ้าให้อภัยต่อกันได้ก็ควรทำ
2. ปิยวาจา	ละเว้นการพูดเท็จ ละคำส่อเสียด ละคำหยาบ ละคำเพ้อเจ้อ ควรพูดจาภาษาดอกไม้ ให้เกียรติแก่กันและกัน
3. อุตถจริยา	การให้ความช่วยเหลือที่นอกเหนือจากปัจจัย 4 เพื่อเป็นการแสดงน้ำใจและความโอ้อ้อมอารีต่อกัน
4. สมานัตตตา	การให้ในสิ่งที่นอกเหนือจากปัจจัย 4 แก่คนเก่ง ได้แก่ การยกย่องเชิดชูเกียรติ โล่ประกาศเกียรติคุณ รางวัลดีเด่น เป็นต้น

บทสรุป

การบริหารจัดการคนเก่ง (Talent Management) เป็นเครื่องมือในการพัฒนาองค์การ ซึ่งมีแนวคิดหลักในการให้ความสำคัญต่อกลุ่มคนที่มีส่วนสำคัญในการสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดีและสร้างเสริมความก้าวหน้าให้แก่องค์การ ซึ่งมีอยู่จำนวนน้อยในองค์การ เพื่อเตรียมพร้อมรับการ

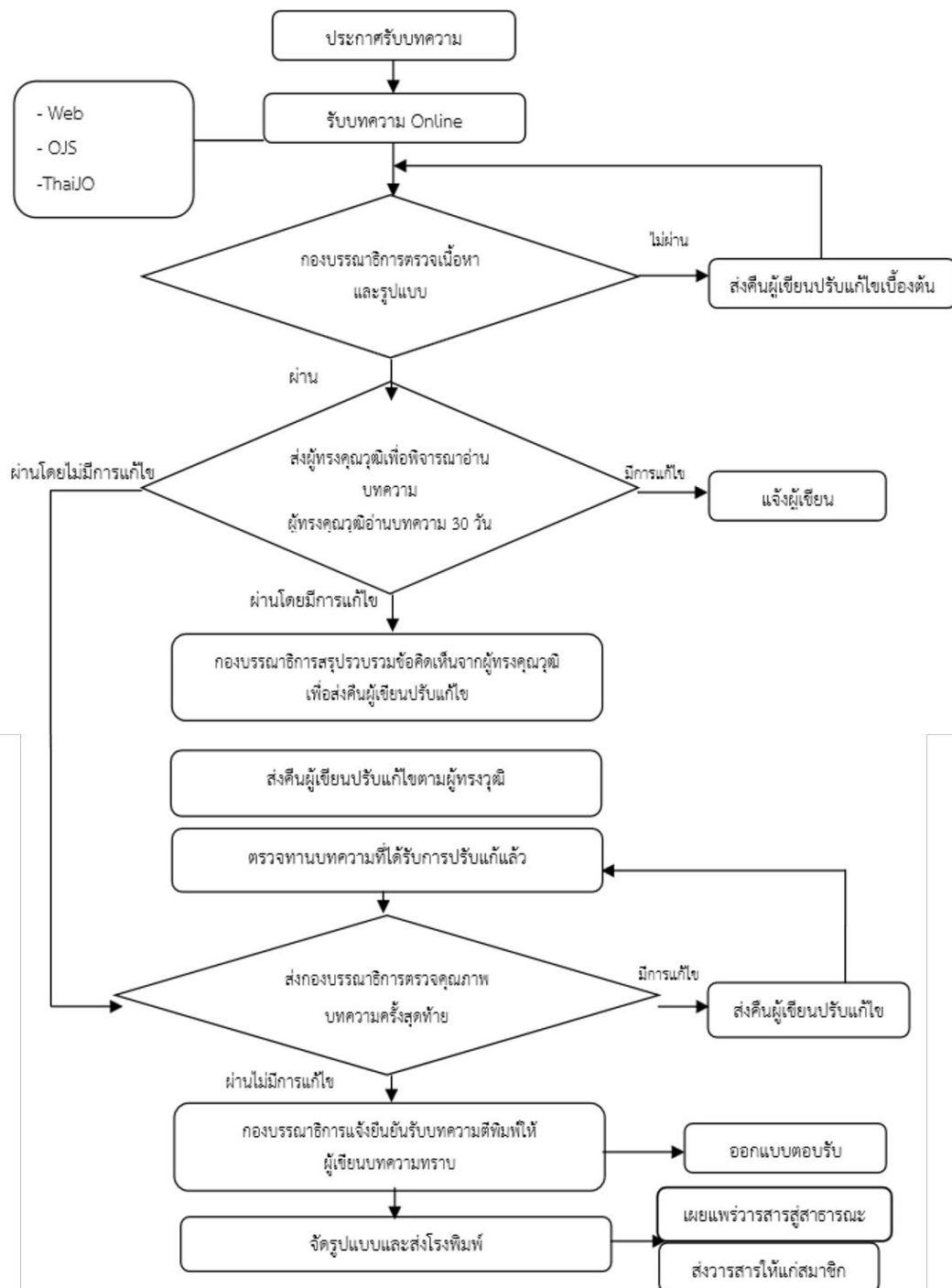
เปลี่ยนแปลง สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างต่อเนื่อง และสร้างความเติบโตอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นเรื่องที่แต่ละองค์กรจะต้องออกแบบให้เหมาะสมกับองค์การของตนเอง ไม่มีสูตรสำเร็จ (One-size Could Not Fit All) เป็นกระบวนการในการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยการวิเคราะห์ และวางแผนมีความสอดคล้องกันในการหาแหล่งที่มา (Sourcing) การกลั่นกรอง (Screening) การคัดเลือก (Selection) การนำมาใช้ (Deployment) การพัฒนา (Development) และการทำให้คงอยู่ (Retention) ของทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพสูงและสามารถทำงานได้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยการนำการบริหารจัดการคนเก่งมาใช้ในการพัฒนาองค์กร ซึ่งในการทำให้การบริหารจัดการคนเก่งในองค์กรประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารสูงสุดขององค์กรต้องมีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง จะต้องมียุทธศาสตร์ระบุคนเก่งและพัฒนาคนเก่งอย่างมีประสิทธิภาพ มีการทำอย่างต่อเนื่อง และสื่อสารต่อพนักงานทั้งหมดอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ยอมรับในเครื่องมือพัฒนาองค์กรชนิดนี้ และยอมรับในเครื่องมือพัฒนาองค์กรชนิดนี้และยอมรับในความสามารถของผู้ที่เป็น Talent ตลอดจนสามารถทำงานร่วมกับ Talent ในเชิงสนับสนุนเพื่อร่วมกันสร้างผลงานให้กับองค์กร อย่างไรก็ตาม องค์กรยังคงต้องจัดให้มีระบบในการพัฒนาผู้ที่เป็น Non-Talent ซึ่งเป็นพนักงานโดยส่วนใหญ่ เพื่อสร้างผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลร่วมกับ Talent และสามารถก้าวขึ้นสู่การเป็น Talent ในอนาคต นอกจากนี้องค์กรจะต้องมีการสร้างหรือส่งเสริมค่านิยมหรือวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการบริหารจัดการคนเก่ง ต้องมีการพัฒนาคนเก่งครบถ้วนทั้งความรู้ ชีตความสามารถ ศักยภาพและคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้ได้ผู้นำองค์กรที่มีภาวะผู้นำที่สมบูรณ์ คือ เป็นทั้ง “คนเก่ง” และ “คนดี” ในอนาคต

บรรณานุกรม

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๓๙. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระภิกษุญาณวชิโรดม. หลักสังคหวัตถุ 4. ออนไลน์. แหล่งที่มา : <http://www.dhammadownload.com/dhamma/lecture/lecture51.php>. 25 มกราคม 2555.
- ฐิตินันท์ ชมภูคำ. 2548. การบริหารเพื่อจัดการความรู้. จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์. 103. มกราคม-มีนาคม 2547.
- วาสิตา ฤทธิ์บำรุง. 2548. การบริหารจัดการคนเก่งเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันขององค์กร. โครงการบัณฑิตศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ภาคผนวก

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

1. สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

สำนักงานวารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์

ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

79 หมู่ 1 ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา 13170

โทรศัพท์: 035-248-000 ต่อ 8400

อีเมล: allhjournal@gmail.com

2. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับบทความ

1) ประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ ตีพิมพ์บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1.1) บทความพิเศษ บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้น ๆ กลุ่มเป้าหมาย คือ นักวิชาการในวงการวิชาการและวิชาชีพ

1.2) บทความทางวิชาการ เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการ กลุ่มเป้าหมาย คือ นิสิต นักศึกษา หรือประชาชนทั่วไป

1.3) บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารอื่นมาก่อน

1.4) บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และวิจารณ์เปรียบเทียบกัน

1.5) ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปลก การย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น การวิจารณ์ การแนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

2) การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์จะต้องส่งจดหมายนำส่งบทความ พร้อมต้นฉบับแบบพิมพ์จำนวน 3 ชุด มาที่กองบรรณาธิการวารสารฯ กรณีที่บทความได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์ บรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้นิพนธ์ส่งบทความต้นฉบับที่แก้ไขครั้งสุดท้าย พร้อมซีดีรอม (CD-ROM) 1 แผ่น ที่บรรจุเนื้อหาและข้อมูลที่มีอยู่ในบทความทั้งหมดที่ได้แก้ไขแล้ว ทั้งนี้ ผู้นิพนธ์ต้องมีสำเนาเก็บไว้ด้วยเพื่อการอ้างอิง

3) การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้นิพนธ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กองบรรณาธิการวารสารฯ กำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องและพิสูจน์อักษรก่อนส่งบทความให้กับกองบรรณาธิการวารสารฯ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์ มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารฯ

4) การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK) ขนาดอักษร 16 จัดกั้นหลังกระจายแบบไทย และมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Double Spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์เส้นขนาด B5 พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษซ้ายกับด้านบน 1 นิ้วครึ่ง และด้านขวากับด้านล่าง 0.5 นิ้ว พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 8 – 12 หน้ากระดาษพิมพ์ โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

5) การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการวารสารฯ ก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความนั้น ผู้พิจารณาบทความจะไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความจะไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double – Blind Peer Review)

3. ส่วนประกอบของบทความ

1) บทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อ ควรมีความยาวไม่เกิน 500 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัยและบทความปริทรรศน์ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทคัดย่อควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) สรุป (Conclusion) และคำสำคัญ (Key Words) ซึ่งควรเรียบเรียงตามลำดับและแยกหัวข้อให้ชัดเจน ดังนี้

- วัตถุประสงค์ ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- วิธีการศึกษา ควรกล่าวถึงวิธีการค้นคว้าข้อมูล ระเบียบวิธีวิจัยที่นำมาศึกษา สถิติที่นำมาใช้
- ผลการศึกษา ควรประกอบด้วยผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในกรณีที่มีการวิเคราะห์)

- สรุป ควรกล่าวถึงผลสรุปของการค้นคว้าและศึกษา

- คำสำคัญ ควรมีคำสำคัญ 3 - 6 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา และจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และค้นด้วย เครื่องหมายอัฒภาค (;)

2) ส่วนเนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

2.1) บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่าง ๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้ สมมติฐานของการศึกษา ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้ชัดเจน

2.2) วิธีการศึกษา (Methods) กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

2.3) ผลการศึกษา (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ในข้อ 2.2) ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติม ด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม

2.4) การอภิปรายผล (Discussion) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์ มาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้ง ข้อดี-ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

2.5) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) การแนะนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

2.6) กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณต่อองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของ ทุน วิจัย

2.7) เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association)

3) การอ้างอิงแบบ APA

การอ้างอิงในบทความ

1. หนังสือ

1.1 คัมภีร์พระไตรปิฎกหรือหนังสือสำคัญพิมพ์เป็นชุด ให้อ้างชื่อย่อคัมภีร์. เล่ม/ข้อ/หน้า. และให้วงเล็บคำว่า (บาลี) ไว้หลังคำย่อในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีหรือวงเล็บคำว่า (ไทย) ไว้หลังคำย่อในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย

ตัวอย่างเช่น (ขุ.ชา. (บาลี) 27/855/191).

1.2 หนังสือทั่วไป (ผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์).

ตัวอย่างเช่น พระเทพโสมภณ (ประยูร ธมฺมจิตโต), 2544).

(Venerable Dr. W. Rahula, 2004).

2. วารสาร ผู้เขียน, เล่มที่หรือปีที่ (ฉบับที่): หน้า.

ตัวอย่างเช่น พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, 3 (1): 14-28. K.N., Jayatileke, 77 (1): 10-15.

3. วิทยานิพนธ์ ชื่อผู้วิจัย, ปีที่พิมพ์.

ตัวอย่างเช่น พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุญ, (2557).

4. การสัมภาษณ์ สัมภาษณ์(ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์), ตำแหน่ง(ถ้ามี), วัน เดือน ปี.

ตัวอย่างเช่น สัมภาษณ์ พระมหาเผื่อน กิตติโสภณ, (18 กรกฎาคม 2557).

5. เว็บไซต์ (ผู้แต่ง, วันที่เข้าถึงข้อมูล).

ตัวอย่างเช่น พุทธทาสภิกขุ, (7 กันยายน 2555).

6. ภาษาอังกฤษ (ผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์).

ตัวอย่างเช่น (Gordon Allport, 1961)

การเขียนเอกสารอ้างอิง (บรรณานุกรม)

1. ภาษาไทย

(ก) ข้อมูลชั้นปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(ข) ข้อมูลวิทยุภูมิ

1) หนังสือ ผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อหนังสือ*. จังหวัด: สำนักพิมพ์.

ประกายรัตน์ ภัทรธิดี และกมลลา แสงสีทอง. (2545). *จิตวิทยาครอบครัวและครอบครัวศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) วารสาร ผู้เขียน. “ชื่อบทความ”. *ชื่อวารสาร*. ปีที่ (ฉบับที่), หน้า.

รุ่งฤดี แผลงศร. “การจัดการเรียนการสอนทักษะการอ่านภาษาไทยระดับสูงสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศ”. *วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. ปีที่ 35 เล่ม 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2556), 79-94.

3) วิทยานิพนธ์ ผู้วิจัย. (ปีที่พิมพ์). *ชื่อเรื่อง*. วิทยานิพนธ์. สาขาวิชา. คณะ. สถาบันการศึกษา.

รัตน์ที่ วิโรจน์ฤทธิ์. (2559). “การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความสุขในความรักตามหลักพุทธจิตวิทยา”. *ดุสิตวิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต*. สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ- ราชวิทยาลัย.

4) สัมภาษณ์ *ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์*, (วัน เดือน ปี). ตำแหน่ง. สัมภาษณ์.

ชวน หลีกภัย, (19 พฤษภาคม 2541). นายกรัฐมนตรี. สัมภาษณ์.

Ross, R., (5 May 1980). Associate Director, Cornell University Libraries. Interview.

5) เว็บไซต์ ผู้เขียน. (วันที่เข้าถึงข้อมูล). *ชื่อเรื่อง [ออนไลน์]*. แหล่งที่มา: ที่อยู่เว็บไซต์.

มนทิรา พรศาลนวัฒน์, แพทย์หญิง. (1 กรกฎาคม 2559). *จิตวิทยาของความรัก [ออนไลน์]*. แหล่งที่มา: <http://www.thaiclinic.com/medbible/love.html>

2. ภาษาอังกฤษ Authority. (Year). Book. Place: Publishing House.

Carr, A. (2004). *Positive psychology: The science of happiness and human strengths*. New York: Routledge.

Maslow, Abraham. (1970). *Motivation and Personality*. New York: Harper and Row Publishers.

4. ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

5. ลิขสิทธิ์

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้พิมพ์ทุกท่านต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสารฯ พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้พิมพ์ทุกท่านต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะในวารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ เพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้พิมพ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้พิมพ์ ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการ ก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์

6. การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ กรุณาติดต่อ “วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์” สำนักงานวารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา 13170 โทรศัพท์: 038-248-000 ต่อ 8400 E-mail: allhjournal@gmail.com

7. อัตราค่าวารสาร

กำหนดออกวารสารปีละ 3 ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ 199 บาท (ไม่รวมค่าส่ง)

8. อัตราค่าสมาชิก

ปีละ 500 บาท

หนังสือขอเสนอบทความในวารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์

เขียนที่.....

.....

.....

ข้าพเจ้าชื่อ..... ฉายา..... นามสกุล.....
ขอแจ้งความประสงค์ขอตีพิมพ์บทความเรื่อง

(ภาษาไทย).....

.....

(ภาษาอังกฤษ).....

.....

ในวารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ ซึ่งดำเนินการโดยคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยบทความฉบับนี้ข้าพเจ้าได้ยื่นพนธ์ขึ้นเพื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญา..... สาขา..... จาก (ชื่อสถาบัน)..... เมื่อคณะบรรณาธิการของวารสารพิจารณาแล้วมีมติให้แก้ไขปรับปรุงบทความ ข้าพเจ้ามีความยินดีรับไปแก้ไขตามมติดังกล่าวนั้น ทั้งนี้ข้าพเจ้าได้ชำระค่าธรรมเนียมขอตีพิมพ์บทความลงในวารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ ตามอัตราที่ได้กำหนดไว้ คือ

1) บทความวิชาการ และอื่น ๆ

ค่าตรวจบทความ 2,000 บาท และค่าตีพิมพ์บทความที่ผ่านเกณฑ์การตรวจ 1,000 บาท

2) บทความวิจัย

ค่าตรวจบทความ 2,000 บาท และค่าตีพิมพ์บทความที่ผ่านเกณฑ์การตรวจ 3,000 บาท

ลงชื่อ

(.....)

ผู้รับผิดชอบ

ใบสมัครสมาชิก

ที่
วันที่ เดือน พ.ศ.

กราบনมัสการ/เรียน บรรณาธิการวารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์

ข้าพเจ้า (ชื่อภาษาไทย)
(ชื่อภาษาอังกฤษ)

ที่อยู่ (ที่สามารถติดต่อได้)

.....
.....

E-mail เบอร์โทรศัพท์

โทรสาร

มีความประสงค์จะขอรับสมัครเป็นสมาชิกวารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์

() สมาชิกประเภทรายปี 500 บาท (จำนวน 2 เล่ม)

() เล่มละ 250 บาท

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้ส่ง

() เงินสด

() ธนาณัติ (ส่งจ่าย.....)

() ตัวแลกเงินไปรษณีย์

() แคชเชียร์เช็ค ในนาม.....

โปรดนำส่งวารสาร วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์

สถานที่ติดต่อ ☐ ที่บ้าน ☐ ที่ทำงาน

เลขที่.....ถนน.....หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์เคลื่อนที่.....

โทรสาร.....E-mail.....

ลงชื่อ.....

()